

ლუარა სორდია

მერაბ კოსტავას პოეზია

(ეროვნული, რელიგიურ-ფილოსოფიური და
სახისმეტყველების ასპექტები)

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2017

ნაშრომში შესწავლილია მერაბ კოსტავას ესთეტიკური თვალსაწიერი, მსოფლმხედველობის მთავარი ორიენტირები – საღვთო სიბრძნე, საღვთო სიყვარული, ანტიციპაცია, მხატვრული სიტყვისა და მეცნიერების მისიის გააზრება მაღალი გადასახედიდან.

პოეტის შემოქმედების მთავარ მახასიათებლად წარმოჩნდება ქრისტიანული რწმენისა და სახისმეტყველების საკითხები, ბიბლიურ-რელიგიური პარადიგმები, გრაალის იდეალი.

ფილოსოფიურ ლირიკაში ყურადღებას იქცევს ჰადესის, სოფლისა და ზესთასოფლის კავშირის, სულის მარადიული სამშობლოს ძიების, ზნეობის პრობლემები.

ნიგნში ნაჩვენებია „მსოფლიო კაცისა“ და „ერისკაცის“ მიმართების, ლოკალურისა და გლობალურის, ეროვნულ-კოსმიურის გააზრება ქართველი ლირიკოსის შემოქმედებაში.

სათანადო წყაროების, ტიპოლოგიური პარალელების გათვალისწინებით გამოტანილია დასკვნა, რომ მერაბ კოსტავას პოეტური და პუბლიცისტური ნააზრევი არის ჩვენი კლასიკური მწერლობის ორგანული ნაწილი, „სახიერი ერის“ მაღალმხატვრული აპოლოგია, შორსმხედველი „გონის თვალით“ მომავლის უცდომელი ჭვრეტა.

ნაშრომი დახმარებას გაუწევს XX ს. ქართული პოეზიის პრობლემებით დაინტერესებულ სტუდენტ-ახალგაზრდობას, ასევე განკუთვნილია ფართო მკითხველისთვის.

რედაქტორი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი **მარიამ მირესაშვილი**

რეცენზენტები: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი **ტიტე მოსია**
ფილოლოგიის დოქტორი **ლელა მირცხულავა**

© ლ. სორდია, 2017

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2017

თბილისი, 0179, ი. ჰაყაზარის რაზმ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge; universal505@yml.com

ISBN 978-9941-26-003-2

შინაარსი

შესავალი5

თავი I

მერაბ კოსტავას ესთეტიკური თვალსაზრისი

პოეტის კუმირები.....	13
„სამების მძლე სიყვარული“	24
„წიაღთა სიბრძნის აიაზმად მასხურებელი“	33
წინასწარმჭვრეტი და წინათმგრძობი	47
მერაბ კოსტავა მეცნიერების შესახებ.....	65

თავი II

ქრისტიანული რწმენისა და სახისმეტყველების საკითხები

საღვთო სიმბოლიკა	73
პოეტის „ნუგეშის და“	93
გრაალის იდეალი	103
მაცდური და კეთილი დემონი.....	126
მრავალთავიან ჰიდრასთან მებრძოლი	138
სული – ოკეანე.....	149

თავი III

ფილოსოფიური ლირიკის ზოგიერთი პრობლემა

ჰადესი მერაბ კოსტავას პოეზიაში	157
სოფელი და ზესთასოფელი	168
ჩემი სამშობლო ზეცაა თავად.....	184

პოეტის ზნეობრივი იდეალი195

თავი IV

ეროვნული და ზეეროვნული იმპულსები

სახიერი ერი მერაბ კოსტავას პოეზიაში203

მკრთალნი რაინდნი მნუხარე სახის (ზვიად გამსახურდია
და მერაბ კოსტავა).....223

შესავალი

მერაბ კოსტავა საქართველოს თანამდევ, მარადიულ სულთა სამყაროშია დავანებული.

ის იყო ზნეობრივი გმირი, ბუნებით რაინდი, „ვაჟკაცობის დიდი მოძღვარი“, ერის სინდისი, „გონის თვალი“, ეროვნული მოძრაობის დიდი მედროშე, სულიწმინდით გაბრძნობილი სიტყვის მეუფე.

აღბათ არ არსებობს ეპითეტი, მისი ზნეობრივი და გონებრივი სრულყოფილების ამომწურავად წარმოჩენა რომ ხელწინებოდეს.

მერაბ კოსტავა უსათუოდ იყო შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ იდეალური მეგობრის და ბრძენი პერსონაჟის – ავთანდილის რეინკარნაცია, მეოცე საუკუნის წითელ გრიგალებთან შეუპოვარი მორკინალი, „დაუცხრომელი სპარაზენი სულიერ ომის“, „ჟამთ ასპარეზზე“ გაჭენებული „ცეცხლოვანი ჰუნეს“ უებრო მხედარი... მისი „ზეკაცური ნატერფალები“ წარუშლელია ჩვენი სამშობლოს მიწაზე თუ ცაში.

ერის ტიტანური ძალების შემკრებმა, საღათას ძილით დაბანგულ ხალხში, ზვიად გამსახურდიასთან ერთად, დაარისხა გამოღვიძების ზარი, პერიოდულ პრესაში და თვითგამოცემის ჟურნალებში („ოქროს სანმისი“, „საქართველოს მოამბე“) ეროვნული იდეალებით დამუხტული წერილებით შეძრა თვისტომი, მაგრამ ვერ დაუსხლტა „ქორმეძებრიან ცენზურას“ და ათი წლის პატიმრობა იწვნია საბჭოთა გულაგში, თუმცა ერთხელაც არ ჩაუმუხლავს, არ გაუტყვია არაადამიანურ წამებას, არ დაუკარგავს რწმენა.

სამშობლოსათვის დევნილი, ერის სიყვარულისთვის შერისხული და რეპრესირებული პიროვნება იყო მერაბ კოსტავა. მისი გამძლეობის, მრავალთავიან ჰიდრასთან შერკინების მაგალითები ლეგენდად გადაეცემა თაობებს.

„სალვთო ზნეობის“ ქართველს, მთანმინდის მომღერალს, ქრისტესავით ჯვარცმულს, მშობელმა ხალხმა დაუჩოქა და ერის საფიცარი შვილების უპირველეს სავანეში –

მთანმინდის პანთეონში მიუჩინა სამარადუამო ადგილი, საიდანაც გადმოგვყურებს მისი წუთისოფლისგან აუმღვრეველი, ყოვლისმხედველი თვალი, რათა შეგვახსენოს „ერის სამერმისო მისია“, „ჩვენი მოდგმის ბალავარი ურღვევი მიწყვი“, „საძვალენი მამა-პაპათა“, ნარუვალის საუნჯის ძიება, რწმენის ერთგულება.

„მხრებზე ფრთაასხმული ცეცხლით“, ანგელოსის ფრთებით დაფრინავს მისი სული კოსმოსში ქართული სახით. მაკროკოსმიურ არსებად ქცეული სამყაროს უპირველესი ადამიანის ხატი, ადამიანობის გადაუფასებელ ფორმულას გვთავაზობს: „საქმეა იქცე მსოფლიო კაცად და არ უმუხთლო ერსა და თვისტომს, ცის მაღალ ყელზე ვარსკვლავთა აცმას ჰმატო ზურმუხტი და ამეთვისტო“ (ტანჯვათა ტიტანი).

პოეტის იდეალი იყო მაკროკოსმიური კაცი, მაკროკოსმიური პოეზია.

მერაბ კოსტავა ბელზებელ-ლუციფერთა ზეობის ჟამს მოვევლინა სამშობლოს და სულის მთელი ძალისხმევა მიმართა დამჭკნარ კვერთხზე ყლორტის გახარებისა და დაბზარული ცის კაბადონის გამთელებისთვის, მას არასოდეს არევია „გეზი ღმერთისკენ“ და „ბნელში ნათლით გზების გამკვლევი“, თანამოდმეთ მოუწოდებდა: „ურწმუნოებას ავუგოთ წესი“ (ირაკლის).

პოეტი მუდმივად ენაფებოდა „რელიგიის ზედაშეს“, ღმერთის რჩეულ ბიბლიურ მოსესავით წინ მიუძლოდა ერს აღთქმული თავისუფლებისკენ.

რელიგიური, ქრისტიანული იყო მერაბ კოსტავას აზროვნება, პოეზია, რადგან კარგად იცოდა, რომ ჭეშმარიტი კულტურა ყოველთვის რელიგიურია, ხოლო ურელიგიო მსოფლხედვა – ფსევდოკულტურა. რელიგიით ებრძოდა მსოფლიო სევდას: „მხსნელად მივირქვათ ჩვენ მაცხოვარი, დაგვიშოშმინებს მსოფლიო სევდას“ (იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი).

„დაუშრეტელი ოქროპირობის“ მომადლებას შესთხოვდა უფალს „შეუცდომელი ბრძენი და მისანი“ და, მართლაც,

მასზე უხვად იყო „მადლი ცისა, მოუწყველი, დაუღვეელი, მადლი ციური, იდუმალი და მისტიური“...

მაღალი აზრის მსახურთ რომ მიმართავდა, თითქოს, ამავე დროს, თავის თავზეც ეთქვას პოეტს: „დასანახავად უცდომელი გასხედს თვალებში, შენშია უკვე ზეცის მადლი, რაც გადმოსჩქეფდა, ან დასაპყრობად მოგელიან სხვა მწვერვალები, მომავალს განდობ შესამოსად შეუმოსველთა“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

მერაბ კოსტავას პოეზია ამაღლებული ესთეტიკური ფენომენია, ამაღლებულის ძიება და პოვნა ერთეულთა ხვედრია: „ამაღლებული მაღალი აზრის ნაყოფია, ხოლო მისი შემქმნელი თავადაც მაღალია და მაღლად მხედი“... „მხოლოდ ამაღლებული ამაღლებს ჩვენს სულს და ღვთაებრივი გონების ჭვრეტად მიაქცევს მას, ყოველივე, დანარჩენი კი კაცთა საარსებო მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას ემსახურება“ (ფსევდო-ლონგინე, „ამაღლებულისათვის“).

პოეტი მთელ სამყაროს, მსოფლიოს სატკივრებს, კოსმოსს იტევდა სულში, წარსულის, აწმყოს, მერმისის პრობლემებს ერთდროულად აცნობიერებდა, მოსალოდნელის განჭვრეტას აღწევდა, ბიბლიური წინასწარმეტყველებივით, ენიგმებით, ალეგორიებით, „სფინქსის ქარაგმების სიბრძნით“ გვაოცებდა.

კარგად არჩევდა მიწიერ, ხორციელ გონებას და საღვთო სიბრძნეს, იყო „წიაღთა სიბრძნის აიაზმად მასხურებელი“.

ეძებდა არა სადღეისო, წარმავალ, მატერიალური დოვლათის მოხვეჭისათვის განკუთვნილ ეშმაკეულ სიბრძნეს, არამედ მარადიული ზეცის საუნჯეს, მისთვის სიბრძნის წყარო იყო ღმერთი და მრავალი ორიგინალური, ახლებურად გააზრებული სახე-სიმბოლოებით მიგვანიშნებდა უზენაესზე.

იზიარებდა მესიანისტურ იდეას, მუხლმოყრილი ლოცულობდა ჩვენი ზეციური დედის წინაშე, ევედრებოდა სამშობლოს ხსნას და ამრავალფეროვნებდა საღვთისმშობლო სახისმეტყველებას.

მერაბ კოსტავა იყო ნათელმხილველი, ნათელმსმენი, ერთდროულად აინტერესებდა მინა და ზეცა, ხილული და უხილავი, ეს სოფელი და ზესთასოფელი, წარმავალი და მარადიული.

ხედავდა სულს, „მეუფებას ოქროს ტახტიანს“, ევლინებოდა „ხილვების გამმა“. ხედავდა „მიჯნურთა სამოთხის ხეს“, მისი სული ისწრაფოდა ედემისკენ: „ახლოს ვართ, სულ ახლოს ედემთან, როს გული მკერდში არ ეტევა და სისავსისაგან სრულქმნილი იფრქვევა მენამულ ღველფებად. ახლოს ვართ, სულ ახლოს ედემთან“ (ივერიის მნათობის ქეთევან ნამებულისადმი).

ესმოდა ზეციური ხმები, ანგელოზთა ნანა, მფარველი სულის მუდარა, სამყაროს ენა, დრო-ჟამის ენა, საგანთა ენა, კოსმოსის სუნთქვა, წმინდა მუსიკა, სფეროთა ქნარი.

ხილვას გულთა სმენა და განსჯა ემეზობლებოდა: „ხილვას დაგანძავს თვალთ მონაგარი და გულთა სმენას წვდომა განსჯისა, ყოველი არსი სად მონა არი უზეშთაესის მფეთქავ მაჯისა“ (სფინქსი).

კოსმიურში გადიოდა მისი „აღმართხედვა“, ვარსკვლავებს მიღმა. ხილულის მიღმა, იდუმალი სიტყვის ცა ეხსნებოდა: „გადაიხსნება ზეცის თავანი, იდუმალ სიტყვის მაღალ-მშვენებით, გადაევლები ოდენ სამანებს მოგვის არტახში ჩაკრული ვნებით“ (სფინქსი).

„სიბრძნის დედად“ სულიწმინდას სახავდა, პოეზიას უზენაეს მადლად აცხადებდა, შთაგონების მაუნყებელ „ცით მონაბერ უხილავ ქარებს“, „ცისფერ ქარებს“ ელოდებოდა.

„სიშმაგის სამანებს“ მიღმა მოარული სული „უმწვერვალეს ექსტაზს“ აღწევდა, „ქვესკნელეთის ვრცელი ველის მონაპირების“ შემდეგ „ყვავილწულების სამსჭვალებით“ ზეცაზე იყო გაკრული, ლექსი იყო „საღვთო ზვარაკი, „საღვთო ქორწილის მაყარი“. სამყაროს ბედი აწუხებდა, მისი უპირველესი სიყვარული იყო სამება, მერე სამშობლო, მთელი სამყარო და ზეცა.

„დამინებული ხალხის“, რწმენასგანშორებულთა ხვედრი აფიქრებდა, გადაგვარების პროცესებში გადაშენების

საფრთხეს ხედავდა და ხსნის ყველაზე სწორ გზას პოულობდა: „ეგრე დაცემული გიხსნას რელიგიამ, სიბრძნემ, სიყვარულმა და მშვენიერებამ“. პოეტის, მეცნიერის მაგიდას „წმინდათა წმინდა საკურთხეველთან“ აიგივებდა. მერაბ კოსტავა იყო „ბნელში ნათლით გეზის გამკვლევი“.

სულიწმინდისგან ხელდასხმულს, უზენაესი სიბრძნის მოხელთება ძალედვა, „აზრების რთველი“ ედგა, საღვთო ჭეშმარიტების თვალუნვდენელ ჰორიზონტებს ჭვრეტდა, „ცნობიერების განუწყვეტელ გრადაციას, მსოფლიო კულტურების თანმიმდევრობას, ზეციურ გეომეტრიას, ცის და მიწის ისტორიას“ ითავისებდა, „უმალღესი საწყისებიდან მერმისის თავთავს“ იმკიდა, „ბედის უქცეველი გრაგნილის“ უტყუარი კითხვა დაებედა, ცდილობდა, ზეცის ზნეობა მიწაზე გადმოენერგა. მრავალი რამ გვამცნო უტყუარი ჭვრეტით და მიწიასებური სმენით მომადლებულმა, ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა დარად, დროს უსწრებდა და მომავალში მოსალოდნელ მოვლენებს განჭვრეტდა, თემიდა იყო მისი იდეალი: „...თემიდას სვეტი, მეკვლე დამდეგის, პიროვნულ ეგოს სულმთლად დამთმობი“ (შიშილობა).

თემიდას სასწორის მომარჯვება საშუალებას აძლევდა, მერმისში გადაეხედა, გიორგი გურჯიევივით, აზრები აენონა, „სულეთის სიღრმე“ განეცადა.

ალაშფოთებდა დემონთა მძლავრობა და ლოცვის, სინანულის, მსხვერპლის გზით ცდილობდა ცოდვის მორევში ჩათრეულთა მოქცევას, რომელთაც მოუწოდებდა: „სიქველის ნათელით იხსენ სამშვინველი, თვითონ სამშვინველი გარდაჰქმენ სულადა“ (ეტიუდი).

სულის საჭრეთლით, რწმენის აბჯრით, სიტყვის მახვილით აღჭურვილმა, „ერისთვის გახელილი თვალთ“, „მამულის ტრფობით ნაშიმშილებმა“, ეროვნული თავისუფლებისთვის შეწირულმა ახალი იმპულსებით დამუხტა მშობელი ხალხი, სიტყვით და საქმით ემსახურა ქართული სულის ზრდას, მისი საწუკვარი იდეალების ხორცშესხმას.

ქრისტეს მეზღვრებში, მევენახეში, სამკალის ერთგულმა მუშაკმა ძნელად შეკრული კონკრეტული ზოდიაქოებში აიტანა, მარადიული საუნჯისკენ მიმართა მზერა.

სამშობლოს თავზე ზეცის ხელს ხედავდა მისი ერისთვის გახელილი თვალები, „შემოქმედის განზრახვას“ სცნობდა, ქვეყნის „ახალ მეტამორფოზას“ იგულვებდა „ქართლის ბედის თანამდგომად“, ამირანად სახელდებული სამშობლოს ბორკილების ახსნას წინასწარმეტყველებდა.

იყო პოეტი ფილოსოფოსი, მორალისტი, „ზეცის ზნეობის“ მინაზე გადმომწერგავი, საღვთო ეთიკის, „ზეციური ნესტრით“ ვნებული, „უზემთაესის მფეთქავ მაჯას“ მიყურადებული.

„ზოდიაქალურ ველებზე“ გაჭრილი, ხედავდა „ნუთისოფლის დასასრულის“ მიღმა მოსალოდნელს, სულთა განსჯას, განწმენდას, გაღვიძებას, რეინკარნაციას, ახალ მიზნებს, „ორი სამყაროს შემტკიცებაზე“ ზრუნავდა.

„ახალი ხედვა, ახალი დონეა“ მიღწეული პოეტის შემოქმედებაში.

გრაალის ორდენის რაინდების, დავით აღმაშენებლის, მამა დავითის, გალაკტიონის დარად, მზად იყო ბარძიშში ჩაღვრილი თავისი სისხლით დაერწყვებინა იბერიის შვილები.

მარტვილი, ჯვარცმული, დევნილი და შერისხული პოეტი სულის შიმშილს ზეციური მანანათი იოკებდა, ცით მონადენი წყაროთი იკლავდა უზენაეს წყურვილს.

„სულიერი ომის სპარაზენი“ იყო, ჩვენი ქვეყნის ნაუქცეველი ბასტიონი. ერის სახიერებისთვის იღვანა, სიცოცხლით გაიღო მსხვერპლი, თავისი ხალხის „ჭეშმარიტ ერად“ ქცევას, მისი სამყაროს მისიის შეცნობა-მსახურება დაისახა უპირველეს მიზნად.

მერაბ კოსტავა იყო „დაუღვეველი ტრფობის, სამების მძლე სიყვარულის, საღვთო ტრფობის, სრულქმნილი სიყვარულის“ ადეპტი.

პოეტის სულის პლანეტა სფინქსის ქარაგმების სიბრძნით გაბრწყინდა, „სამყაროს ენის“, ანგელოზთა ნანას

გამგონე მისანს ცის კარი გაეხსნა და სანთლებით გაჩახჩახებული ზენა სამყარო იხილა: „ანაზღადა პირი იბრუნა ბნელმა, ზეცამ სივრცეებს მოხსნა სარქველი და იდუმალი მლოცველის ხელმა ერთად აანთო ყველა სანთელი“.

ჭვრეტდა „პატიოსნების თვალს“ (ღვთისმშობელს), ზეციურ მანანას (ქრისტეს), ესმოდა ანგელოზური უჩინარი ბაგის ნანა, ანუ საღვთო მუსიკა, რაც მხოლოდ ჭეშმარიტ მონუმენტა ხვედრია: „და როგორც თვალი პატიოსნების, ცით მონაბერი უკვდავი მანა, სივრცეებს ავსებს ანგელოზებრი უჩინარ ბაგით ნათქვამი ნანა“ (თეთრი ქალწული).

მიწიერთა სიამაყე „იმ სოფლის“ გადასახედიდან გაზომა, სადაც სულ სხვა კრიტიერიუმით განიკითხებიან ადამიანები, სადაც მიწიერი პლანეტის მილიარდერები მათხოვრად წარმოჩნდებიან.

პოეტმა ზეკაცური ნებელობით დაიოკა სული-ოკეანე და მასში ოქროს ზოდები, მარგალიტები აღმოაჩინა, „მამულის ტრფობით“ იმარტვილა, ქვეყნის „სახიერ ერად“ გარდაქმნას ემსახურა, ქრისტესმიერი ძმები დაიყენა სატრფოს – მამულის სახსნელად, ზნეობრივი გმირობით, „საღვთო ზნეობით“ გაგვაოცა, თაობებს გაუნათა სული, რადგან მას ჰქონდა ერისთვის გახელილი თვალი, ერის „გონის თვალი“ დაუშრეტელი.

მერაბ კოსტავას სული პრეისტორიიდან მოაჭენებს ცეცხლოვან რაშს, მან უკვე მიაღწია XXI საუკუნემდე და ასევე იქროლებს საუკუნეთა ასპარეზზე. ქერუბიმული ცეცხლი ტრიალებს მის ნაკვალევზე.

პოეტი „ნუთისოფლის საცერსაც“ ხედავდა, „უფლის საცერსაც“ და სამართლიანად ეიმედებოდა დაფარულთა მხილველის მსჯავრი.

გააცნობიერა რა თავისი გზები, საქმეების სიდიადე, უტყუარი დასკვნა გააკეთა: „...ცხოვრება ჩემი განვლიე სწორად, მუდამ მთლიანი ვიჯექ ინახად, არ გავთიშულვარ აროდეს ორად... წილხვდომილ სიკვდილს თუ ვმზერდე ავად, მაშინ ნამუსის ქუდი გავთელო, ჩემი სამშობლო ზეცაა თავად, შემდეგ ეს მიწა და საქართველო“ (შიმშილობა).

„შეუცდომელი ბრძენის და მისნის“ მრავალი სასიკეთო წინასწარმეტყველება უკვე ასრულდა.

მართალი აზრის მსახური, ჭეშმარიტების მჭვრეტელი პოეტი ზეცის მოქალაქედ, მაკროკოსმიურ კაცად აქცია არსთაგანმრიგემ, რადგან სჯეროდა: „მაღალი აზრი უფსკრულთა ზედა, გარეშემოთა და შენდა ბედად, კვლავაც აღგმართავს ხელთუქმნელ სვეტად, ჭეშმარიტების შენისა ჭვრეტად, მშობლიურ ცასთან კვლავ შეგაერთებს“ (შიმშილობა).

თავი I

მერაბ კოსტავას ესთეტიკური თვალსაზრისი

პოეტის კუმირები

მერაბ კოსტავა იყო არა მხოლოდ ეროვნული იდეალებისთვის ჯვარცმული „საღვთო ზვარაკი“, არამედ საკაცობრიო მასშტაბებში მოაზროვნე შემოქმედი, დიდი ესთეტი, მხატვრული სიტყვის ოსტატი. მის ფართო თვალსაზრისში მოქცეულია რელიგიის, ფილოსოფიის ყველაზე არსებითი, აქტუალური პრობლემები, მოვლენები განჭვრეტილია უზენაესი სამართლიანობის გადასახედიდან.

ამ „ვაჟკაცობის დიდი მოძღვრის“ მსოფლმხედველობას ასაზრდოებდა უმაღლესი ზნეობა, საღვთო ეთიკა, საღვთო სიბრძნე და საღვთო სიყვარული.

მერაბ კოსტავას მხატვრული სიტყვა აღჭურვილია რელიგიის, ღვთისმეტყველების ფუნქციით, პოეზია დასახულია, როგორც სულიწმინდის მაღლი, პოეტის მისიაა რწმენის, ზნეობის განმტკიცება, მიწის და ზეცის საიდუმლოებათა შეცნობა, ეროვნული და კოსმიური იდეალების დასმა-გადანყვეტასთან, საერთაშორისო არენაზე საკუთარი ერის ადგილის ძიებასთან ერთად.

პოეტი არის „ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართმოდღარი“, უმაღლესი მისანი.

მერაბ კოსტავას ყოვლისმომცველი ხედვა ერთმანეთისგან არასოდეს თიშავდა გრძნობას და აზრს, გულს და გონებას.

პოეტის „გრძნობის ცეცხლზე“ მდებარე გონი საზღვრების მიღმა ილტვოდა, „ველკანის სიმძაფრით“, „ეთერის ჰაეროვნებით“ ხასიათდებოდა.

მერაბ კოსტავას აზრით, ლექსი არის „აღძრული სასწაულითა, საღვთო ქორწილის მაყარი“ (ლექსი) (1,60-61).

სასწაული საღმრთო სახელია: „მოავლინე სასწაული და საოცრებანი ჩვენს შორის“ (ფს. 134/135,9) (2,669).

„სასწაულით აღძრული“, ანუ უზენაესისგან ჩაგონებული მხატვრული სიტყვა სულის უკვდავების, სასუფევლისკენ სავალი გზით მიემართება, რადგან „საღვთო ქორწილი“ არის სასუფეველი, სამოთხე, სულით სპეტაკთა სავანე...

„სამეფო ტიარით“ მოსილი ლექსი არის „სიკვდილის ზიარი, შავეთში გადანახედი“, ანუ მიღმურში მჭვრეტელი, „უსაზღვრობიდან მოსული“, „უსაზღვრობა“ კი საღვთო სახელია (იოანე დამასკელი) (3,334).

ლექსი „დემონურ ჭანგებთან“, ეშმაკეულთან შეჭიდებული უძლეველი ძალაა, „უკმარობის ხანძარი“, ტანჯვა, რომელიც მოითხოვს სულის გაღებას (ლექსი) (1,60-61).

ჭეშმარიტი პოეტი სილაჟვარდში არწივივით ნავარდობს, ამასთან, ეამბორება მიწასაც (სულო, დაიცა) (1,40-42).

საღმრთო სიტყვა სამყაროს საცნაურმყოფელია, იცის „სამყაროს ენა, დრო-ჟამის ენა, ვარსკვლავთა ენა“.

პოეტის მისიაა „შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-104).

დიდი პოეზიის მახასიათებელია ზღვა, ოკეანე (შეხვედრა) (1,56-58).

„აზრების რთველის“ მონევას სჭირდება თვალი და გამორჩევა, რწმენა და ცოდნა: „რადგან თვალია გამორჩევის და სიბრძნის დედა, ის რწმენას ძლიერს შარავანდედს ცოდნისას ადგამს“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1, 87-104).

სრულყოფილი თვალი „ჭვრეტს მეუფებას ოქროს ტახტიანს“ (სულო დაიცა) (1,40-41).

ამასთან, წმინდა სულების მეგზურია „ხმა ზეციური“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,88), „უკვდავების ქნარის ხმა“, „ანგელოზთა უჩინარ ბავით ნათქვამი ნანა“ (თეთრი ქალწული) (1,45).

„გულთა სმენა“ და „განსჯის წვდომა“ უზენაესისგან ხელდასხმულთ მიემადლებათ: „ხილვას დაგანძავს თვალთ მონაგარი და გულთა სმენას წვდომა განსჯისა, ყოველი არსი სად მონა არი უზეშთაესის მფეთქავ მაჯისა“ (სფინქსი) (1,76-77).

„აღმაფრენის ფრთებს“ შეისხამენ მხოლოდ „უკვდავე-
ბის წყაროს“ (ღმერთის სახელია) ნაზიარებნი (შენ გვედრები
სულით გლახაკი) (1,23).

მაღალთა და მაღლადმხედთა ხვედრია გაითავისონ „ზე-
ციური გეომეტრია“, „ისტორია ცისა და მიწის“, „მსოფლიო
კულტურების თანმიმდევრობა“, „ცნობიერების გრადაცია გა-
ნუნწყვეტელი“.

პოეტი არის „მთარგმანებელი, ნამკითხველი ვარ-
სკვლავთ ენისა, ჩამძიებელი და ამხსნელი ყოველგვარ ნიშ-
ნის“.

მთავარია „თვალთა ახელა, ახლად ხედვა, გონის თვალი“
(ბიბლიური რემინისცენციები).

რეზიუმესავით ჟღერს ყოველი დიდი შემოქმედისათვის
აუცილებელი მოთხოვნა: „საქმეა იქცე მსოფლიო კაცად და
არ უმუხტოლო ერსა და თვისტომთ, ცის მაღალ ყელზე ვარ-
სკვლავთა აცმას ჰმატო ზურმუხტი და ამეთვისტო“ (ტანჯვა-
თა ტიტანი) (1,16-20).

მერაბ კოსტავა ეთაყვანებოდა დიად, ამაღლებულ ადა-
მიანებს, მარადიულ ფენომენებს, კაცობრიული აზრის გიგან-
ტებს.

მის კუმირებში უპირველესი ადგილი ეკუთვნის გალაკ-
ტიონ ტაბიძეს.

არავის შეუღწევია ასე ღრმად „არტისტული ყვავილე-
ბის“ ავტორის ურთულეს სამყაროში.

„ათასის... მხედველობა“, „ასი ათასის სმენა“, „ათასის
მზე“ ჰქონდა მიმადლებული პოეტების მეფეს და ჰიპერბო-
ლად არ უნდა მოგვეჩვენოს მისი გაბედული განაცხადი: „და
ჟრუანტელით ისე, ვით ბავშვი, შენ საუკუნე გიცქერის ში-
შით“...

მერაბ კოსტავას, როგორც თვითონაც არსთაგანმრი-
გის რჩეულს, დაძლეული ჰქონდა პოეტური ტიტანის შიში, ის
თავისუფლად ნავარდობდა გალაკტიონის პოეზიის ტალღებ-
ში და უცდომლად აგნებდა მის ფარულ, ჯერაც შეუმჩნეველ
დინებებს, ისე სიღრმისეულად განჭვრეტდა „ლურჯა ცხენე-
ბის“ ავტორის ენიგმური ლირიკის საიდუმლოებებს, რომ აშ-

კარაა: ის ერთი იმათგანია, ვინც ამ გენიოსის სკოლა ძირფესვიანად გაიარა.

ლექსში გალაკტიონი ნარმოჩნდება არა როგორც მინიერ თავადთა მეხოტბე, პოეტური არტელის ერთ-ერთი ნარმომადგენელი, არამედ როგორც სულიწმინდისგან ხელდასხმული რელიგიური პოეტი, ზეციური ცეცხლითა და საღვთო ნათელით შემოსილი „სიტყვის ნათლისმცემელი“, რომელიც რწმენის, ეროვნულობის, ზოგადსაკაცობრიო იდეალების მსახურად მოავლინა უზენაესმა (გალაკტიონი) (1,144).

პოეტების მეფის გამორჩეულობას განაპირობებდა მის შემოქმედებაში დაუნჟებელი საღვთო სიბრძნე, „სიბრძნის ერთი დარგის“ ერთგულება, რადგან სიბრძნე ღმერთია: „წყარო სიბრძნისა – უფალი“ (ბარუქ წინასწარმეტყველი, 3,12) (4,190).

„ღმერთი – სიბრძნეა – ყოველთა შემოქმედი“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,27) (5,24).

„სიბრძნე“ მხოლოდ „უბინო სულეს“ განამზადებს ღვთის მოყვარეებად და წინასწარმეტყველებად“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,21) (5,24).

ახალ აღთქმაში გარჩეულია „მინიერი, მშვინვიერი, ეშმაკეული, სიბრძნე“ და „მალიდან გარდმოვლენილი, წმინდა, მშვიდობიანი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო სიბრძნე“ (იაკობ მოციქული, 4,15,17) (2,298).

პავლე მოციქული გმობდა „წუთისოფლის სიბრძნეს“ და შეგვაგონებდა შეგვეცნო „ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებაში დაფარული“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2,64) (2,358).

გალაკტიონი „ცრუ სიბრძნეს“ უპირისპირებდა „უკვდავ აზრის ბჭეს“ (უმშვენნიერეს კიბეზე) (6,471).

მერაბ კოსტავა მიმართავდა დიდ პოეტს: „მზეთა ორგია გბანგავდა ძველი, მთვარის მაგიას არც შენ მიჰრიდე, ახალუხლებსაც დაასხი ხელი, სიბრძნის იმ ერთ დარგს როს დაენინდე, ვითარცა მოსემ აღმართე გველი, ანაზდად ლურჯას მათრახი სწყვიტე, საასპარეზო უჩვენე ვრცელი“ (1,141).

„სიბრძნის ერთი დარგი“ საღვთო, უზენაესი სიბრძნეა.

„მზეთა ორგია“ და „მთვარის მაგია“ საღვთო შინაარსის სახეები.

მზე საღვთო სიმბოლოა: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 84,12) (2,612).

მთვარე უფლის მეტაფორაა სასულიერო სახისმეტყველებლაში (7,124).

ლექსში ძალიან მიგნებულად არის ჩასმული ბიბლიური სპილენძის გველის ამბავი.

ბიბლიაში მოთხრობილია, რომ ღმერთმა ურჩი ებრაელები დააგესლინა გველებს. ისრაელიანებმა ამის შემდეგ შეინანეს, აღიარეს დანაშაული, სთხოვეს თავიანთ წინამძღოლ მოსეს, რათა შევედრებოდა მათთვის ღმერთს და ეხსნა შხამიანი გველებისგან. ღმერთმა აპატია ებრაელებს, მოსეს გააკეთებინა სპილენძის გველი და ჩამოაკიდებინა მაღალ ადგილზე. ქვეწარმავლებისგან დაკბენილნი შეხედავდნენ ამ სპილენძის გველს, რომელიც შხამს ანეიტრალებდა და ასე ახერხებდნენ გადარჩენას (რიცხვ. 21,6-9) (5,157).

რა კავშირი აქვს ბიბლიის ამ ეპიზოდს გალაკტიონთან?

ხელისუფლება გალაკტიონს ავალდებულებდა საბჭოთა ნყობილების საქებარი ლექსების წერას (რაც გადარჩენის ერთადერთი გზა იყო), შემდგომ „პრინციპული“ კრიტიკა კი ვერ ჰპატიობდა ასეთ კომპრომისებს, მიზეზებს კი არავინ უღრმავებოდა.

მერაბ კოსტავამ ამ საკითხს გამგები თვალთ შეხედა, ასეთი ნიმუშები კეისართა საკადრის „თაღლით თვალად“ მონათლა, რომელთაც სპილენძის გველის (ანუ თავის გადარჩენის) ფუნქცია ეკისრებოდა, ზენაარისთვის მიძღვნილ შედევრებს კი „თვალი პატიოსანი“ უწოდა: „...თაღლითი თვალი წარეც კეისარს, ზენაარს – თვალი პატიოსანი“.

მართლაც, გალაკტიონმა შეძლი სატანური, გველური, შხამიანი ბოლშევიზმის წინააღმდეგ ბიბლიურ მოსესავით აღემართა „სპილენძის გველი“ (შეკვეთით დანერილი სახოტბო ლექსები), ვითომცდა „საბჭოთა სამოთხის“ (სინამდვილეში

„ჯოჯოხეთური სამოთხის“) ამსახველი ნიმუშები, სხვაგვარად გარდუვალი იყო პოეტის სიცოცხლის ხელყოფა.

მერაბ კოსტავას გალაკტიონის ლირიკის მთავარ განმასხვავებლად, საღვთო სიბრძნესთან ერთად, მიაჩნია საღვთო სიყვარულის ერთგულება: „...ანაზდად ლურჯას მათრახი სწყვიტე, საასპარეზო უჩვენე ვრცელი, როცა გახელდი, მთლად აიწყვიტე, ახსენე ტრფობა უკანასკნელი, მღვრიე მშვენიება უმაღ დასწმინდე, მკვიდრად შეაბი ზეცას ქვესკნელი“ (1,145).

მართლაც, გალაკტიონის პოეზიის უმთავრესი პრობლემაა საღვთო ტრფობა, მისივე ტერმინებით, „ზექვეყნიური სიყვარული, მზიანი სიყვარული, სიყვარული უკანასკნელი, ტრფობა სრული“.

ამ თვალსაზრისით ყურადღებას იქცევს პლატონის „ნადიმი“. პლატონი განასხვავებს მიწიერ და ციურ ეროსს. ეროტიკულ მისტერიათა სანყისი სტადია პირველი საფეხურია, რის შემდეგაც იწყება „სულის მშვენიერების“ უპირატესობის აღიარება, ზეციური მშვენიერების უკიდევანო ოკეანის ჭვრეტა, როცა „გაბრძნობილი“ სული მიადგება... ერთადერთ ჭეშმარიტ მოძღვრებას... აბსოლუტური მშვენიერების შესახებ, როცა ხდება „მარადიული, ხელთუქმნელი, სულიერი მშვენიერების“ აღქმა, რომელიც „წმინდაა, შეურყვნელი და შეურევნელია კაცის ხორციით“ და არის „ერთსახოვანი ღვთაებრივი მშვენიერება“.., ანუ სიყვარულის უკანასკნელი, უმაღლესი საფეხური“ (8,17,60,63).

საღვთო სიყვარულის იდეა, „რელიგია სიყვარულისა“, ღაზელები (საღვთო სიბრძნე) ცნობილა აღმოსავლურ სუფიზმში (ჯალალ-ედ-დინ რუმი, იბნ ელ არაბი) (9,17).

საღმრთო სიყვარულის იდეას იზიარებდნენ და „საყვარელს“ – ქრისტეს ეთაყვანებოდნენ დავით გურამიშვილი, ვახტანგ VI, აკაკი წერეთელი.

ქრისტე აკაკი წერეთლისთვის იყო უმაღლესი სიყვარული, „საყვარელი“ და „სულიკო“ ერთდროულად (9,106-117).

„პირველი სიყვარული“ ეწოდება ღმერთს იოანეს გამოცხადებაში. ქრისტემ მიმართა ეფესელთა ეკლესიას: „შენ დაივინყე შენი პირველი სიყვარული“ (იოანეს გამოცხადება, 2,4) (2,492).

ახალი აღთქმის მიხედვით, „ღმერთი სიყვარულია“ (კათოლიკე ეპისტოლენი იოანესი, 1,4,8).

მთავარია „რწმენა, სასოება და სიყვარული, ხოლო ამათში უმეტესი სიყვარულია“ (პავლე მოციქული, 1 კორინთელთა, 13,12,3,4).

ზვიად გამსახურდია სუფისტურ ასპექტში კითხულობდა რუსთაველურ მიჯნურობას (10,10).

დანტემ სულიერ ზეცაში შეიძინო „სიყვარული სხვადასხვაგვარი“. პოეტს იზიდავდა „სიყვარული პირველი, სიყვარული ღვთაებრივი, სიყვარული დაუშრეტელი, სიყვარული მისნური“ (11,328).

საღვთო სიყვარულის იდეა იკითხება რუსულ პოეზიაში (ვლ. სოლოვიოვი, აღ. ბლოკი) (12,102,145,168).

გალაკტიონმა მართებულად ირწმუნა, რომ „უკვდავება არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (ანუ უღმერთოდ). ამასთან, „იმ საწყისებს, მინიერს, ციურს“ პოეტი „შემოქმედების ჟინით“ ავსებდა“ (1,159).

მერაბ კოსტავას ლექსში „საღმრთო ტრფობა, სრულქმნილი სიყვარული“ უძლეველი ძალაა: „ეგ საღმრთო ტრფობა თუ გაგიჯდა ძვალსა და რბილში, მაშინ სრულქმნილმან სიყვარულმან განდევნოს შიში“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,88).

„ლურჯა ცხენების“ ავტორი „სხვისთვის უხილავს ჭვრეტდა ეთერში“ (1,154). უხილავი ღმერთის სახელია...

განსაკუთრებული ინტუიცია, გულისა და გონების ძალა გალაკტიონს ანიჭებდა მხოლოდ ერთეულთათვის დამახასიათებელ უნარს – წინასწარ ეგრძნო, წინასწარ განეჭვრიტა მოსალოდნელი მოვლენები: „...ინტუიციით, განწონით მიზნის, წინათგამჭვრეტი და წინათმგრძნობი, პოეტის გული გულია მისნის“.

პოეტის რელიგიურობის დასტურია ინტერესი გრაალი-სადმი, ძვირფასი თასისადმი: „...რამეთუ გფერფლავს, ვითარცა ალი, სინრფელე გულთამხილავი თვალის, შეუღწეველობა მონსალვატისა, მიუნვდომლობა წმინდა გრაალის“ (1,148).

„გრაალი არის სიმბოლო სულიწმინდისა, ღვთისმშობლისა და გრაალის მფლობელი არის სულიწმინდით გამსჭვალული ადამიანი“ (13,134).

გალაკტიონის ტრაგიზმი ასხნილია ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის რწმენის გემების მსხვრევით: „როდემდე ზღვაში დამსხვრეულ გემის უიმედობის აფრა გვემოსოს“...

დრამას განაპირობებდა „ღირსთა მამათა წმინდა სავანის“ მდუმარება, „ჭაობზე უნოტიესი სულის“ მძლავრობა, რომელმაც ჯვარს აცვა უფალი, მაგრამ ეს ხელს ვერ უშლიდა პოეტს, ცაზე ისევ ეძებნა „ვარსკვლავი იგი — ფიქრთა სავანი“.

ვარსკვლავი საღმრთო სახელია. ქრისტე არის „ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი“ (იოანეს გამოცხადება, 22,16) (2,52).

მერაბ კოსტავას ხიბლავს გალაკტიონის განუმეორებელი ენიგმები: სილაჟვარდე, ანუ ვარდი სილაში, ივლისისფერი ყინვის თასები, ვარდისფერი და იისფერი თოვლის მშვენიერება.

ყურადღების სფეროში შემოდის „ჯვარცმული ელვის“, „ცეცხლოვანი აზარფეშის“ სახეები, რომლებიც მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ გვესახება „ალის თასის, სიხარულის ჭიქის“ პარალელურად (14, 129-193).

გალაკტიონის იდუმალ სამყაროში შესასვლელი უმთავრესი კარია მისი განუმეორებელი, რელიგიურ მსოფლმხედველობაზე მიმანიშნებელი სიმბოლურ-მეტაფორული სახეები...

მართებულია მიძღვნიტ ლექსში დიონისური და აპოლონური სანყისების დანახვა, ქვეცნობიერთან, დიონისესთან ერთად, აპოლონურის, კოსმიური ჰარმონიის ძიება.

მერაბ კოსტავას დაკვირვებით, როგორც სოკრატეს, გოეთეს სამყაროში, გალაკტიონის შემოქმედებაშიც მძლავრობდა „დემონი საანგელოზო“ – სიმბოლო გენიალობისა და „მაცდური დემონი“, ლუციფერი, როგორც ბოროტება.

მართლაც, დემონი ერთმნიშვნელოვანი ცნება არ არის გალაკტიონთან, იგი ხან გენიალობის, ხან ბოროტების სიმბოლოა.

გალაკტიონი, ლექსის ავტორის თქმით, იყო „შემმეცნებელი მეფისტოფელის“, ლოცვით, ღმერთის სასწაულის ძალით, ბოროტების გაკეთილშობილების, მისი შენდობის მთხოვნელი.

პოეტების მეფის შემოქმედების მთავარი მიზანი იყო „სულის წრთობა“, ერის ზიარება სიმაღლეებთან, მამულის გრძნობით ავსება, ეროვნული იდეოლოგიის სამსახური: „მამულის გრძნობით შენგან ავივსეთ, ვცანით ვით მადლის სულში ჩადგომა, მისი მაისი, მისი აპრილი, მისი მკათათვე და შემოდგომა“ (1,146).

ლექსში ხაზგასმულია „ჰადესში ჭვრეტის“ უნარი, „სულეთის სიღრმის“ განცდა, რაც არ ახასიათებდათ არც ლადო ასათიანს, არც ნიკო სამადაშვილს, არც გიორგი ლეონიძეს, აქ მხოლოდ „მემენტო მორის“ ავტორთან კეთდება პარალელი. გალაკტიონმა ახლებურად შეხედა სიკვდილის პრობლემას, „მესამე გზას“, რაც სულით სპეტაკთა მარადიულ სახლში დაბრუნებას, უკვდავებას გულისხმობს.

„არტისტული ყვავილების“ ავტორის გამორჩეულობას განაპირობებდა საღვთო მუსიკის, ზეციური მუსიკის, კოსმიური რიტმის მოსმენის და გათავისების უნარი, ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენები...

სიტყვის ჯადოქარი ადამიანური შესაძლებლობების გაფართოებისთვის, საზღვრის მიღმა, სივრცეებს იქით, კოსმიურისკენ ესწრაფვოდა. ის თვით იყო გალაკტიკები, მესიური მასშტაბების, მაკროკოსმიური, ზოდიაქალურ ველებში გაჭრილი, ზესთასიმაღლეს ნაზიარები, სულის წრფობის, სულის განწმენდის, კათარსისის, რწმენის განტკიცების მისიით მოვლინებული, „სულის რევოლუციასთან ფორმის რევოლუციით“ გატაცებული.

გალაკტიონი სამყაროს საცნაურმყოფელია, სივრცეებს მიღმა მიმსწრაფი, თავად კოსმოსად სახელდებული: „...გაიერთსახე, რაიც დაჰყავი, როცა სამყარო საცნაურ ჰყავი, როს

სულის წრთობას ხელი მიჰყავი, რადგან კოსმოსი თავად იყავი“ (1,159).

ადამიანი შექმნილია სახედ და ხატად ღვთისა, ღმერთმა იგი სულით დაიმსგავსა, ამიტომ მინიერთა სული უკიდევანო და მთელი სამყაროს დამტევია: „ადამიანი არის მცირე ქვეყნიერება“ (წმინდა იოანე დამასკელი) (13,362).

პოეტურ პარნასს გალაკტიონი ქართული სულით მიეახლა.

როგორც ნოვატორმა და რეფორმატორმა, შორს გასწია მხატვრული სიტყვის შესაძლებლობები და რუსეთს, ევროპას გააცნო და დაანია ეროვნული პოეტური გონი.

„ლურჯა ცხენების“ ავტორის მახასიათებელია ამირანის შემართება, ყაზბეგის სიდიადე, ჩინარის სიმაღლე, მუხის ძლიერება და განმარტოებულობა.

„პოეტების მეფე“ წარმოგვიდგება, როგორც „ევერესტივით ნისლმობხეული“, ანუ თანამედროვეთათვის შეუცნობელი, მაკროკოსმიური არსება.

მერაბ კოსტავას გალაკტიონი ესახებოდა, როგორც „ჯადოქრულ სიტყვის ალფა, ომეგა, საჭეთმპყრობელი და წარმმართველი“, „ქართული სიტყვის ოქრომჭედელი“, რუსთაველის ჯუფთი“ გენია.

დავინწყებული არ არის სატანური ხელისუფლების წვლილი პოეტის თვითმკვლელობაში, „საქმენი ბარბაროსის“, რომელიც ვერ იგუებდა მაღალთ, მართალთ, რომელმაც გენიოსის დაშინების და დათრგუნვის მიზნით ციმბირში გადაასახლა პოეტის უდანაშაულო მეუღლე – ოლია ოკუჯავა.

ლექსში პოეტი სახელდებულია, როგორც „საქართველოს თვალის სინათლე“, რომლის უკიდევანო, უსახლო სულმა დამსახურებულად დაივანა სიმართლის მარადიულ სახლში: „შენ, საქართველოს თვალის სინათლე, ხომ მოიპოვე, რაიც ინატრე, დაუსაბამო სახლი სიმართლის, მიუსაფართა თავშესაფარი“ (გალაკტიონი) (1,161).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
3. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ. 2000
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
5. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
6. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982
7. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, 1996
8. პლატონი, ნადიმი, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ. 1964
9. აღმოსავლური პოეზია, თამაზ ჩხენკელის თარგმანი, თბ. 1964
10. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის სახისმეტყველება“, თბ. 1990
11. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კონსტანტინე გამსახურდიასი, თბ. 1941
12. მარადი დღე, თბ. 1987
13. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990
14. ლუარა სორდია, ქრისტიანული სახისმეტყველების საკითხები მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009

„სამების მძლე სიყვარული“

მერაბ კოსტავამ ტოტალიტარულ, ათეისტურ ეპოქაში იცხოვრა, რომელსაც „მეფისტოფელის საუკუნეს“ უწოდებდა გალაკტიონ ტაბიძე.

მიუხედავად იმისა, რომ რწმენა ჩამორჩენილობად და პოლიტიკურ ბრალდებადაც იქცეოდა ხოლმე საბჭოთა იმპერიამი, ერის ღირსეულ შვილებს კავშირი არ გაუწყვეტიათ უზენაეს საწყისებთან. აანალიზებდნენ რა ქვეყნის ტრაგედიის მიზეზებს, ხალხის ჭეშმარიტი ჭირისუფლები ყოველგვარი უბედურების მიზეზებს ურწმუნოებაში ხედავდნენ.

მერაბ კოსტავას მოღვაწეობის და შემოქმედების წინამძღვარი იყო მართლმადიდებლური ქრისტიანობა, ღმერთის რანგში გააზრებული სამშობლო. მხატვრული სიტყვის მისიას პოეტი რწმენის მსახურებაში, ხალხისთვის ტაძრის გზის ჩვენებაში, სულიერების, ეროვნული იდეალების ერთგულებაში ხედავდა. საღვთო იყო მისი გზა, ზნეობა, ჰანგი. „საუფლო გულის“, „უმაღლესი მისანი“ გამუდმებით ეწაფებოდა „რელიგიის ზედაქს“, „იდუმალების წყაროს“, ნებაყოფლობით იყო „საღვთო ზვარაკი“.

უპირველესი ადგილი უკავია მერაბ კოსტავას შემოქმედებაში საღვთო სიბრძნისა და საღვთო სიყვარულის იდეას. მის სიტყვას და საქმეს წარმართავდა „სამების მძლე სიყვარული“, უდრეკ ზღუდეთა დამძლვეი სიყვარული, უზენაესი სიყვარული, საღმრთო ტრფობა, მოყვასის ტრფიალი, ტრფობა დაუღვეველი, სიყვარულის გზა და ხიდი“.

პრობლემას შორეული ისტორია აქვს.

ჯერ კიდევ ანტიკურ ეპოქაში ვლინდება ინტერესი ამ საკითხისადმი.

პლატონის მიხედვით, „მხოლოდ სიყვარულს მიჰყავს კაცი ჭეშმარიტი გზით ამ ცხოვრებაში“.

აღიარებს რა შთაგონების ეროსთან წილნაყარობას, პლატონი განასხვავებს მიწიერ და ციურ ეროსს, ეროტიკულ მისტერიათა საწყისი სტადია პირველი საფეხურია, ხოლო უმაღლეს, ეპოპტიკურ სტადიამდე მიახლოებისთვის აუცი-

ლებელია „სულის მშვენიების“ უპირატესობის აღიარება „სხეულის მშვენიებაზე“, შემზადება „მშვენიერების უკიდევანო ოკეანის ჭვრეტისათვის“, ვიდრე „უხვი სიბრძნით გაბრძნობილი სული მიაგნებს „ერთადერთ ჭეშმარიტ მოძღვრებას აბსოლუტური მშვენიერების შესახებ“, რომელიც წარმოადგენს „გასაოცარ მშვენიერებას, მარადიულს, ხელთუქმნელს, სახიერს თავის ყველა გამოვლენაში, ყველა დროში, ყველა ასპექტში“ (1,17).

ახალი აღთქმის მიხედვით, „სიყვარული ღმერთისგან არს“.

„ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი იმიტომ, რომ ღმერთი სიყვარულია“ (1 იოანე, 4,7,8) (2,320).

იოანეს გამოცხადებაში ღმერთი არის „პირველი სიყვარული“ (იოანეს გამოცხადება, 2,4) (2,492).

ღმერთი აღიქმება, როგორც „დიადი სიყვარული“, რომლითაც „სამყარო... ბრწყინავს, ვითარცა მარადიული შუვა დღე“ (ნეტარი ავგუსტინე) (3,240).

„სალვთო ტრფობა“ არის ნეტარება... ყოვლადსაწადელი, სიხარული მიუთხრობელი“ (ნმ. სვიმეონ ღვთისმეტყველი) (4,266).

„სალვთო სიყვარული“ ... არის „მოძღვარი წინასწარმეტყველთა, თანამსრბოლი მოციქულთა, ძალი მონამეთა, შთაბერვა მამათა და მოძღვართა, სრულქმნილება ყველა წმინდანისა“ (4,268).

დანტე აცხადებდა: „სიყვარული... აბრუნებს მზეს და ვარსკვლავებს“, „სიყვარული ღვთაებრივი ანიჭებს ძალას და ამოძრავებს ამ მშვენიერ ციურ ცდომილებს“ (5,43,45).

დანტესთან მთავარია „მისნური სიყვარული, დაუშრეტელი სიყვარული, სიყვარულის ყოვლისშემძლეობა, მარადიული ტრფიალი, პირველადი სიყვარულის სიყვარული, უზეშთაესი სიყვარული, სულიერი ტრფობა“ (5, 303, 292, 246, 360, 308, 205).

„წმინდა სულს“ დანტემ შესთხოვა „სიყვარულის და სიბრძნის ნიჭი“.

„უსიყვარულოდ მზე არ სუფევს ცის კამარაზე, სიო არ დაჰქრის, ტყე არ კრთება სასიხარულოდ, უსიყვარულოდ არ არსებობს არც სილამაზე, არც უკვდავება არ არსებობს უსიყვარულოდ“, ამბობდა გალაკტიონი.

ცხადია, აქაც ღმერთია ნაგულისხმევი, რადგან სამყაროს მამოძრავებელი, სილამაზისა და მარადიულობის მომნიჭებელი მხოლოდ ღმერთია.

იოანე პეტრინი სიყვარულს – სამებას ეთაყვანებოდა (სათნოებათა კიბე) (6,184).

სუფისტურ სიყვარულს პოულობენ ჯალალ-ედ-დინ რუმის, იბნ ელ არაბის პოეზიაში (7,21).

საღმრთო სიყვარულს ხედავდა ზვიად გამსახურდია შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანში“.

საღმრთო სიყვარულის იდეას იზიარებდნენ და „საყვარელს“ – ქრისტეს ეთაყვანებოდნენ დავით გურამიშვილი, ვახტანგ VI, აკაკი წერეთელი.

ქრისტე აკაკი წერეთლისთვის იყო უმაღლესი სიყვარული, „საყვარელი“ და „სულიკო“ ერთდროულად (8,89-98).

„ტროფობის ქვეყანას“ ეძებდა ვაჟა ფშაველა, ხოლო „სატროფოში“ გულისხმობდა ღმერთს (სიყვარულის სამეფო) (8, 98-106).

მეოცე საუკუნეში საღვთო სიყვარულის იდეას ავითარებდა ა. კალანდაძე (8,106-116).

ანა კალანდაძე მოუხმობდა ღმერთს – „ცის და მიწის სიყვარულს“, „რჩეულს“ (ღმერთს) და გვამცნობდა: „ყოველთა დიდი არს სიყვარული და არაფერი არ არის მეტი“ (8,116-122).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში კიდევ უფრო ღრმავდება ეს პრობლემა (8,170-186).

ათეისტურ მეოცე საუკუნეში გალაკტიონმა ხელახლა აღმოაჩინა თანამედროვეთაგან „მიუკვლეველი... სიყვარული“ (დადგა აგვისტო).

საღმრთო სიყვარულის გამომხატველი ტერმინებია გალაკტიონის ლექსებში „ზექვეყნიერი სიყვარული“, „ტროფობა

სრული“, „მზიანი სიყვარული“, „პირველი სიყვარული“, „შორეული ტრფობა“ (8,106-116).

მერაბ კოსტავა საუბრობდა „სიყვარულის გრადაციზაზე“, მოყვასის სიყვარულზე, რაც ღმერთისადმი სიყვარულის საწინდარია, სულიერი სიყვარული კი – „კოსმიური ჰარმონიის“, „სფეროთა მუსიკის“ შეგრძნების გზად ესახებოდა.

„როგორც სიყვარულის სულები – სერაფიმები არიან სულიერ იერარქიათა შორის უპირველესნი, ერთნაირად რომ განმსჭვალავენ დანარჩენ იერარქიებსაც და მთელ კოსმოსსაც, ასევე სიყვარულია ადამიანის უკვდავი სულის ყველა ღირსებათა შორის უპირველესი და დანარჩენ ღირსებათა ამოსავალი წყარო“, ნერდა მერაბ კოსტავა (9, 56-57).

სამყაროში ადამიანის უმაღლესი და უპირველესი გრძნობაა „საღმრთო ტრფობა, სრულქმნილი სიყვარული“, რომელიც ყოველგვარ ნეგატიურ ძალას ამარცხებს: „...ეგ საღმრთო ტრფობა თუ გაგიჟდა ძვალსა და რბილში, მაშინ სრულქმნილმან სიყვარულმან განდევნოს შიში“ (ბიბლიური რემინისცენიები) (10,88).

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია, პოეტის პიროვნება მერაბ კოსტავასთვის იყო „წარსული, აწმყო, მარადისობა“. მის შემოქმედებაში ხედავდა „მინიერ და ციურ სანყისებს“, უკანასკნელ ტრფობას, ანუ საღმრთო ტრფობას: „სიბრძნის იმ ერთ დარგს როს დაეწინდე, ვითარცა მოსემ, აღმართე გველი, ანაზდად ლურჯას მათრახი სწყვიტე, საასპარეზო უჩვენე ვრცელი, როცა გახელდი, მთლად აინყვიტე, ახსენე ტრფობა უკანასკნელი, მღვრიე მშვენება უმაღ დაწმინდე, მკვიდრად შეაბი ზეცას ქვესკნელი“ (გალაკტიონი) (2,145).

ტერმინი „უკანასკნელი“ საღმრთო ტრფობის მისამართით პირველად გვხვდება პლატონის „ნადიმში“, ვინაიდან ეს გრძნობა, საღმრთო სიყვარულამდე ამაღლება ადამიანის ცხოვრების ბოლო, უკანასკნელ ეტაპზე ხერხდება ხოლმე.

ხორციელი გრძნობიდან „ღიადი სიყვარულის“ საფეხურზე მიღწევის შესახებ საუბარია ნეტარი ავგუსტინეს „აღსარებაში“.

გალაკტიონის ლექსში „უსიყვარულოდ“ გვხვდება სიტყვა „უკანასკნელი“, რომელსაც ახასიათებს ხორციელი ვნება-ჟინისგან განრიდება, ჩვეულებრივი მინიერი გრძნობისგან განსხვავებულობა: „მაგრამ სულ სხვაა სიყვარული უკანასკნელი, როგორც ყვავილი შემოდგომის, ხშირად პირველს სჯობს, იგი არ უხმობს ქარიშხლიან, უმიზნო ვნებებს, არც ყმანვილურ ჟინს, არც ველურ ხმებს იგი არ უხმობს“.

ამასთან, ლექსში ნათქვამია, რომ „ჭკნება, ჭკნება სიყვარული უკანასკნელი, ჭკნება მნუხარედ, ნაზად, მაგრამ უსიხარულოდ და არ არსებობს ქვეყანაზე თვით უკვდავება, თვით უკვდავება არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (უსიყვარულოდ) (11,25).

ვფიქრობთ, უკანასკნელი სიყვარულის ჭკნობა ნიშნავს ათეისტურ ეპოქაში რწმენაზე, საღვთო სიყვარულზე უარის თქმას.

როგორც ვნახეთ, ტერმინი „უკანასკნელი“ ამ შემთხვევაში კი არ ეწინააღმდეგება პირველს, არამედ ორივე იდენტური შინაარსისაა, „პირველი“ აღნიშნავს გრძნობის უზენაესობას, მის უმაღლეს ხარისხს, ხოლო „უკანასკნელი“ მისი მოსვლის სტადიას ადამიანის ცხოვრების უკანასკნელ საფეხურზე.

საღვთო სიყვარულის პრობლემას მერაბ კოსტავა ისევ და ისევ გალაკტიონის შემოქმედებაში ხედავს სრულყოფილად, ყველაზე სარწმუნოდ და ასე მიმართავს პოეტების მეფეს: „რუსთველის მიერ ნაანდერძალი, კვლავ აღგვიდგინე ღმერთების ენა, ოდეს გვასწავლე შთასმა სამსალის და სიყვარულის ასე მოთმენა. და ახლა ვერვინ შეგვედავება, რომ თვით სატანას დავცემთ არულით, რადგან ვირწმუნეთ, თვით უკვდავება, რომ არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (გალაკტიონი) (10,147).

შემდეგ ნათქვამია: „...სიბრძნის იმ ერთ დარგს რას დაეწინდე, ვითარცა მოსემ, აღმართე გველი, ანაზადად ლურჯას მათრახი სწყვიტე, საასპარეზო უჩვენე ვრცელი, როცა გახელდი, მთლად აიწყვიტე, ახსენე ტრფობა უკანასკნელი,

მღვრიე მშვენება უმაღლეს დონეზე, მკვიდრად შეაბი ზეცას ქვესკნელი“ (გალაკტიონი) (10,145).

უკვდავების მომნიჭებელი მხოლოდ სიყვარულის ღმერთია.

ახალ აღთქმაში ნიჭზე, სიბრძნეზე, წინასწარმეტყველებაზე, ქველმოქმედებაზე მაღლა სიყვარულია დაყენებული: „თუ მე ადამიანთა და ანგელოზთა ენებით ვლაპარაკობ, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნია, მაშინ ჟღარუნა რვალი ვარ ან ჩხარუნა წინწილა.

„წინასწარმეტყველებაც რომ მქონდეს, ყოველი საიდუმლო და მთელი ცოდნაც რომ ვუნყოფე, სრული რწმენაც რომ მქონდეს, ისეთი, მთების გადაადგილება რომ შემეძლოს, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არარობა ვიქნებოდი.

„მთელი ჩემი ქონება რომ დავარიგო და ჩემი სხეული დასანავად გავწირო, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არაფრად ვარგივარ.

„სიყვარული სულგრძელია, სიყვარული ქველმოქმედია, არ შურს, არ ყოყორობს, არ ამპარტავნობს.

არ სჩადის უნესობას, თავისას არ ეძებს, არ რისხდება და არ განიზრახავს ბოროტს.

„არ ხარობს სიცრუით, არამედ ჭეშმარიტება ახარებს.

„ყოველივეს იტანს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს და ყოველივეს ითმენს.

„სიყვარული არასოდეს მთავრდება. წინასწარმეტყველებანი იყოს, გაუქმდება, ენები იყოს, შეწყდება, ცოდნა იყოს, გაუქმდება.

„ვინაიდან ნაწილობრივი ვიცით და ნაწილობრივს ვწინასწარმეტყველებთ.

„...ახლა კი რჩება რწმენა, იმედი, სიყვარული ეს სამი. ხოლო მათგან სიყვარულია უმეტესი“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 13,1-13) (2,375-376).

„ესწრაფეთ სიყვარულს და ეშურეთ სულიერ ნიჭებს, უფრო კი, რომ იწინასწარმეტყველოთ“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 14,1) (2,376).

„ცოდნა აამპარტავნებს, სიყვარული კი აშენებს“ (I კორინთელთა, 8,1) (2,367).

მერაბ კოსტავას ლექსში „მსხვერპლი“ (1,165) საღვთო სიყვარულს ჰქვია „ტრფობა დაუღვეველი“, რომელიც გულისხმობს ქვეყნის ბოლომდე შეყვარებას ისეთი ძალით, როგორითაც იგი უყვარდა ქრისტეს და სწორედ ასეთი სიყვარულის (მსხვერპლის) გზა მიდის სამუდამო სასუფევლისკენ: „რამ მოგანიჭა ესე ტრფობა დაუღვეველი, შენი შემყურე ვით არ გავხდე ჭკუათმყოფელი. თუ გსურს ბოლომდე დაიმკვიდრო სასუფეველი, უნდა ბოლომდე შეიყვარო ესე სოფელი ისე, ვით ქრისტემ შეიყვარა იგი ბოლომდე“ (მსხვერპლი) (10,165).

ახალ აღთქმაში მთავარია „სულის“ (ღმერთის) დამკვიდრება ადამიანის არსებაში, ქრისტეს სიყვარულის შეცნობა, რომელიც ცოდნაზე აღმატებულია: „ნუ დათვრებით ღვინით, რომელიც აღვირახსნილობაა, არამედ აღივსებით სულით“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 5,18) (2,420).

„და შეიცანით ქრისტეს სიყვარული, ცოდნას რომ აღემატება, რათა აღივსოთ სრული ღვთიური სისავსით“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 4,19) (2,420).

მერაბ კოსტავა ადამიანურ სიბრძნეს და სიყვარულს ერთმანეთს ადარებს და სახარების შთაგონების გათვალისწინებით აკეთებს დასკვნას: „...ყოველი სანყისი სასრულს ჩაბარდება, შეწყდება სიკვდილი, შეწყდება დაბადება, ცდომილთა დუნე სიარული, ყოველივე, სიბრძნეც კი განქარდება. დარჩება... მხოლოდ სიყვარული“ (ყველგან, ან არსად) (10,116).

ლექსში „ირაკლის“ (10,128) სიყვარული გზა და ხიდია სოფელსა და ზესთასოფელს შორის, ბნელში გზის გამკვლევა: „ტრფობანაჭარბი რადგან გულებით, სასუფეველი იიძულების, უდრეკ ზღუდეთა მარად დამძლვევი, ვყოთ სიყვარული ჩვენ გზად და ხიდად და ბნელში ნათლით გეზის გამკვლევი, მეოხ გვექმნების განგება დიდად“.

სრულყოფილი არსებობის სანინდარი ხდება „ალთქმულის მადლი“ და „სამების მძლე სიყვარული“: „მაშინ გაუვა ყავლი წამებას, ალთქმულის მადლი როს არ აგვცდება, როს ჩვენს წიაღში ესე სამება მძლე სიყვარულით გაერთარსდება“ (ირაკლის) (10,129).

ასევე, მოძმის სიყვარულის მსახური იყო პოეტის სიტყვა და საქმე: „შემადლებინე, მაღალო ღმერთო, მოყვასთა ჩემთა მუხლი ვუყარო, მოძმე მკერდიდან არ მომიკვეთო, ტრფიალი მისი არ განმიქარვო“ (ქართული საგალობელი) (10,31).

მოძმის სიყვარულის უარმყოფელი უზენაესი სიყვარულის საფეხურამდე ვერასოდეს ააღწევს: „განა ღმერთს ჰყვარობს, მოძმეს თვისას ვინც პატივს არ სცემს, მართალთა შორის განა არის ის შესარაცხი?“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,96).

პოეტის იდეალია „მამულის ტრფობით ნაშიმშილები“ ადამიანი (მამაცი მხედრის) (10,14).

გალაკტიონ ტაბიძისა და ტერენტი გრანელის „მესამე გზის“ გამკვლევად სიყვარულს გაიაზრებდა მერაბ კოსტავა: „...მესამე გზა... შენ გეპყრა აქ სიყვარულით, იქ სივრცეების დაპატრონებით“ (გალაკტიონი) (10,154).

კოსმიურ ჰარმონიას და სფეროთა მუსიკას უზენაეს სიყვარულთან აიგივებდა პოეტი: „კოსმიური ჰარმონია და სფეროთა მუსიკა სხვა არაფერია, თუ არა უზენაესი სიყვარული“ (9,57).

სიყვარული მოითხოვს მსხვერპლს, თავდადებას: „...ვაჟკაცურ გზნების გარეშე არ არის ქვეყნად არც სიყვარული“ (იქ თავგანწირვა გაგიღებს კარებს) (9,22-23).

ლიტერატურა

1. პლატონი, „ნადიმი“, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ. 1964
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
3. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
4. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991
5. დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კონსტანტინე გამსახურდიასი, თბ. 1941
6. იოანე პეტრინი, სათნოებათა კიბე, თბ. 1968
7. აღმოსავლური პოეზია, თარგმანი თამაზ ჩხენკელის, თბ. 1981
8. ლუარა სორდია, საღვთო სიბრძნისა და საღვთო სიყვარულის ადეპტები ქართულ პოეზიაში, თბ. 2009
9. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991
10. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
11. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982

„წიაღთა სიბრძნის აიაზმად მასხურაბელი“

მერაბ კოსტავას მსოფლმხედველობა მართლმადიდებლურ ქრისტიანობას ეფუძნებოდა. მის რელიგიურ პოსტულატებში უპირველესი ადგილი უკავია საღვთო სიბრძნეს და საღვთო სიყვარულს.

პოეტი განარჩევდა ბოროტეულ, ეშმაკეულ ცოდნას და წმინდა, ზეციდან მომადლებულ სიბრძნეს, ხორციელ და სულიერ გონებას.

ბიბლიის, მითოლოგიის, ღვთისმეტყველების, ფილოსოფიის, კლასიკური ლიტერატურის ზედმინევნითი ცოდნა, შეუმცდარი ინტუიცია საშუალებას აძლევდა, გაერჩია ნათელი და ბნელი, ყალბი და ჭეშმარიტი, სიკეთე და ბოროტება, თვალთმაქცობა და პირუთვნელობა.

პოეტის აზრით, მინიერი მოვლენები გაპირობებულია „ზეციური იერარქიით“, ამიტომ აუცილებელია „ზეციური გეომეტრიის“, ცის და მიწის ისტორიის შეცნობა. მხატვრული სიტყვის დანიშნულებაა შექმნას სულის ისტორია, განამტკიცოს რწმენა, ხალხს უჩვენოს ტაძრისკენ მიმავალი გზა, ემსახუროს ეროვნულ და საკაცობრიო იდეალებს, შეიცნოს თავისი ხალხის სულიერი ფენომენი, მისი მარადიულობის საფუძვლები: „სცან შენი მოდგმის ბალავარი, ურყევი მიწყვი“.

მხოლოდ რწმენის ძალას ხელენიფება მთა-ბარის, ზეცის და მიწის შეძვრა-გაერთიანება: „რწმენამ უდრეკმან შეარყიოს, შესძრას მთა-ბარი, რომ არ განიყოს ისტორია ცისა და მიწის (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-104).

სრულყოფილების სანინდარია ორი სანყისის შეცნობა-მსახურება: „ვარსკვლავთა ლაჟვარდს ოცნებით ასწვდი და ეამბორე მიწას“ (სულო, დაიცა) (1,40-42).

პოეტური ნიჭი სულიწმინდის მადლია და შემოქმედი, როგორც ხატი ღვთისა, ხილულის პარალელურად, მიღმურსაც უნდა სჭვრეტდეს: „ლექსი, სიკვდილის ზიარი, შავეთში გადანახედი“ (ლექსი) (1,60-61).

ბიბლიის მიხედვით, ღმერთი არის „სიბრძნე – ყოველთა შემოქმედი“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,21) (2,24).

„წყარო სიბრძნისა“ ღმერთია (ბარუქ წინასწარმეტყველი, 3,12) (2,190).

„ერთია ბრძენი, ფრიად საშიში, თავის ტახტზე დაბრძანებული“ (სიბრძნე ზირაქისა, 1,8) (2,35).

„ყოველი სიბრძნე უფლისგან არის და მასთანაა საუკუნოდ“ (სიბრძნე ზირაქისა, 1,1) (2,35).

სიბრძნე ღმერთის სახელია: „ღმერთი ითქმის გონებად, აზრად, სულად, სიბრძნედ, ძალად. სულიწმინდა ითქმის სულად ჭეშმარიტებისა და სიბრძნისა“ (იოანე დამასკელი) (3,341).

„ღმერთი ჭვრეტს ყოველივეს თავისი საღვთო, ყოვლის მხედველი და უნივთო მზერით, ანმყოსაც, წარსულსაც და მომავალსაც“ (3,342).

ღმერთს ეწოდება აზრი და მოაზროვნე, სიბრძნე და ბრძენი, გონება და გონისმიერი (3,338).

მერაბ კოსტავა დაცემული სულის ხსნის გზას საღვთო სიბრძნესა, სიყვარულსა და მშვენიერებაში ხედავდა: „ეგრე დაცემული გიხსნას რელიგიამ, სიბრძნემ, სიყვარულმა და მშვენიერებამ“ (ეტიუდი) (1,80-82).

სიბრძნესა და სიყვარულში ღმერთია ნაგულისხმევი, რადგან „ღმერთი სიყვარულია“ (I იოანე, 4,8).

ნ. ბარათაშვილი ბრძანებდა: „მშვენიერება ნათელია, ზეცით მოსული“ (რად ჰყვედრი კაცსა).

ბიბლიაში მშვენიერებაც უფლის „სამოსელია“: „უფალო, სიმშვენიერით და ბრწყინვალეებით ხარ შემოსილი“ (ფს.104,1) (4,633).

„შენა ხარ მშვენიება მათი ძალისა“ (ფს.68,18) (4,619).

„...ღმერთი ჩემო... შენს დიდმშვენიერებაზე, დიდებაზე, ბრწყინვალეებაზე, შენს საოცარ საქმეებზე ვილაპარაკებ“ (ფს. 145,5) (4,679).

მერაბ კოსტავა ეძებდა საღვთო სიბრძნეს – „სიბრძნეს დაწმენდილს“, „ნათლის სვეტად“ მოვლინებულს, ნათელი,

„ნათლის სვეტი“ და მისი ვარიაციები კი საღმრთი სახელია: „სიბრძნეს დაწმენდილს, ნათლის სვეტად აღვიქვამთ მუდამ, ამაღაც, როცა თითო ნაბიჯს დგამენ ცოდნისკენ, ორი ნაბიჯი ზნეობისკენ გადადგან უნდა“ (1,101).

მხოლოდ „უზენაესის რჯულის“ შემცნობნი ჩასწვდებიან ჭეშმარიტ სიბრძნეს და წინასწარმეტყველების უნარით, ანდაზების, იგავების, გამოცანების აზრის განჭვრეტით გამოირჩევიან: „მხოლოდ ის, ვინც თავს შესწირავს უზენაესის რჯულის შესწავლას, გამოიძიებს წინაპართა სიბრძნეს და წინასწარმეტყველებაში გაიწაფება.

„გამოიკვლევს ანდაზების დაფარულ აზრს და იგავთა გამოცანებს გამოიცნობს“ (ისო ზირაქი, 39,1,2) (2,62).

„...ის გარდასულისა და მომავლის მაუწყებელია და დაფარულთა კვალის გამომცხადებელი“ (ისო ზირაქი, 42,19) (2,65).

აგარის შვილები, ვაჭრები, მიწიერი ცოდნის მაძიებლები ვერ იპოვიან სიბრძნის გზა-ბილიკებს, შეგვაგონებს ბარუქ წინასწარმეტყველი: „ვერც აგარის შვილებმა, რომელნიც მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ, ვერც მერონისა და თემანის ვაჭრებმა, ვერც მთხრობელებმა და ვერც ცოდნის მძებნელებმა ვერ გაიგნეს სიბრძნის გზა და ვერ გაიხსენეს მისი ბილიკები“ (ბარუქი, 3,23) (2,190).

ადამიანი შექმნილია სახედ და ხატად ღვთისა და მას შეუძლია „შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი“, „ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართ-მოძღვარი“ (ბიბლიური რემინისცენიები) (1,100).

„მზაკვარ, ცოდვილ სულში ვერ დაივანებს სიბრძნე“ (სიბრძნე სოლომონისა, 1,4) (2,19), „ვერც შურიანი ეზიარება სიბრძნეს“ (სიბრძნე სოლომონისა, 6,23) (2,23).

სიბრძნე „...ენვევა უბინო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარეებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ, რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,28) (2,24).

„უკვდავებაა სიბრძნესთან წილნაყარობა“ (სიბრძნე სოლომონისა, თ. 8,18) (2,24).

ნეტარი ავგუსტინე განასხვავებდა „ჭეშმარიტ სიბრძნეს“ (1,39) და „ხორციელ სიბრძნისმეტყველებას“ (5,49-50).

პავლე მოციქული საუბრობდა „ღვთის მრავალმხრივ სიბრძნეზე“ (ეფესელთა, 3,10) (4,416), „სულიწმინდისგან მომავალ სიბრძნეზე“: „და ამას ვლაპარაკობთ არა ადამიანთა სიბრძნით შესწავლილი სიტყვებით, არამედ სულიწმინდისგან შესწავლილით, სულიერს სულიერად განვმარტავთ“ (1 კორინთელთა, 3,13) (4,359).

წმინდა მამა სულიწმინდის ძალას უსურვებს რომაელთ: „იმედის ღმერთმა აგავსოთ ყოველგვარი სიხარულით და მშვიდობით რწმენაში, რათა სულიწმინდის ძალით იუხვოთ იმედში“ (პავლე მოციქული, რომაელთა, 15,13) (4,352).

ამასთან ბიბლიური ბრძენი კითხულობდა: „კაცთაგან რომელი შეიცნობს ღვთის განზრახვას? ან უფლის ნებას ვინ მისწვდება?“

„რადგან უსუსურია მოკვდავთა ფიქრები და ჩვენი ზრახვები მერყევია“.

„რადგან განხრწნადი ხორცი ამძიმებს სულს და ეს მიწიერი კარავი ტვირთად აწევს ფიქრით სავსე გონებას“ (სიბრძნე სოლომონისა, 9,13,14,15) (2,25).

დანტე აღიარებდა: „...შეძლებას, ნებისყოფას კაცთაგანის, ფრთენი ასხია უთანაბრო ძალმოსილების“, „მომაკვდავია მზერა შენი, ხედვის უნარი“ (6,138).

„სულის საყდრის“ განახლებას, უზენაესის მაღლის მიფენის, უხილავის გამოცხადებას, „მზიანი ღამის“ ანთებას, „სათავის“ ხილვას ნატრობდა მერაბ კოსტავა: „...ღირსად მყავ შენი გამოცხადების, დამბადებელო და მაცხოვარო... მომმადლე ლექსით აღვსებულ გულის დაუშრეტელი ოქროპირობა. ცდაში მარჯვენა არ მომიცარო, აბჯრად ამასხი ძალი თმენისა, უკვდავებისა შთამასვი წყარო, შემასხი ფრთენი აღმაფრენისა“ (შენ გევედრები სულით გლახაკი) (1,23-25).

„სიბრძნისა და ჭეშმარიტების გზის“ ჭვრეტაა პოეტის იდეალი, რაც მოითხოვს სულის უმანკოებას, ჯვრის ერთგულებას, მომხვეჭელობის დაგმობას, პირუთვნელობას, სინრფელეს, „ღმერთის გეზის“ ცოდნას, სულში სამების „გაერთარსებას“, იდეალებისთვის მარტვილობას, უზენაესი მცნებების დაცვას (იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი) (1,54-55).

„სულიწმინდის თვალი“, „თვალნი გონის“ დაჰყურებს პოეტს, რათა გზაჯვარედინებზე გზა გაიკვალოს... „აზრების სთველს“ მხოლოდ „გონის თვალით“ მომადლებულნი, წმინდა და სულის ადამიანები იმკიან.

ათეისტური ეპოქის უკეთურობათა მხილველ პოეტს აწუხებს ღვთის გზიდან გადახვევა: „ტაძართა სიბრძნე რად დაკნინდა, რად დაექანა?“

განსჯის, მეცნიერების და ზნეობის დაცვლებით ვერ მიიღწევა დადებითი შედეგები. თუ მეცნიერის სამუშაო მაგიდასთან საკურთხევლის სინმინდე არ იქნა მიტანილი, მხოლოდ ბოროტება აღზევდება სინდისის და უზენაესი ცეცხლის (ღმერთის) უარყოფის ხარჯზე: „...და შედეგები არ იქნება შესაბამისი, განსჯამ ზნეობის საფუძველი თუ გადასძლია. სულია სისხლში სინდისის და ცეცხლის საწყისი და მომავლისთვის ბოროტებად შესარაცხია, მეცნიერებამ სამუშაო მაგიდა თვისი, წმინდათა წმინდა საკურთხევლად თუ არ აქცია“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,94).

პოეტს მტკიცედ ეპყრა ხელთ საკუთარი ჯვარი და ქრისტეს ჯვარი, მარტვილობისთვის მუდმივ მზადმყოფს, ყველა განსაცდელის ვაჟკაცურად გამძლებს, საღვთო ცეცხლი და ჭეშმარიტება ემოსა, რადგან იცოდა, რომ „...დღეს მსხვერპლი იწირვის სულით, საღვთო ცეცხლით და ჭეშმარიტებით“ (გალაკტიონი) (1,157).

„გონის თვალით“ მომადლებული, საღვთო სიბრძნეს ეძებდა და მას აიგივებდა ღმერთთან: „სიბრძნეს დაწმენდილს ნათლის სვეტად აღვიქვამთ მუდამ“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

„სიბრძნე“ და „ნათლის სვეტი“ საღმრთო სახელებია.

ლაჟვარდების მკვიდრია „სიბრძნის წყარო“ (ღმერთი) და პოეტი მიწვივ ტატნობებში ეძებდა თავის წილხვედრს: „და ნუ დაჰკარგავ შენ იმ ტატნობებს, სადაც ლაჟვარდებს ეტრფის არწივი, მან, სიბრძნის წყარომ, ერთმა გაცნობოს შენი წილხვედრი, შენი არწივი“.

ნ. ბარათაშვილიც ხომ თავის ხვედრს ზეცაში ეძებდა: „ეძიე, ყრმაო, შენ ხვედრი შენი, ვინძლო იპოვო შენი საშვენი“ (ხმა იდუმალი).

ოკეანის დაურევებით, „სიბრძნის წყარო“ ამკვიდრებდა სულში სხვა პლანეტას, აზიარებდა სფინქსის ქარაგმების სიბრძნეს: „და ოდეს ვნებას ოკეანეთა, გარდაჰქმნი პირმშოდ შენივ ნებისა, სულში ჩადგება სულ სხვა პლანეტა, სხვა სიბრძნე სფინქსის ქარაგმებისა“ (სფინქსი) (1,16-17).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში სულწინმიდა სიბრძნის, ნიჭის მომნიჭებელია, რადგან „სულიწინმიდა... ითქმის სულად ჭეშმარიერებისა და სიბრძნისა“ (3,341).

სიბრძნე ორგვარია: „მინიერი, მშვინვიერი, ეშმაკეული სიბრძნე და მალლით გარდმოვლენილი, წმინდა, მშვიდობიანი, ლმობიერი, წესიერი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო სიბრძნე“ (იაკობ მოციქული, 4,13,14,15,16,17) (4,298).

პავლე მოციქული განასხვავებდა „ქვეყნიერების, ნუთისოფლის სიბრძნეს და ღვთის სიბრძნეს“ (I კორინთელთა, 2,6,7) (4,358), „ხორციელ გონებას“ (კოლასელთა,2,18) (4,432), „ხორციელ სიბრძნეს“ და „ღვთის მადლს“ (I კორინთელთა, 2,7) (4,358).

სულიწმინდას „ფალავან მნიგნობარს“ უწოდებდა წმ. ბასილ დიდი (7,140).

სულიწმინდის მადლია „სიბრძნის სიტყვა, ცოდნის სიტყვა, რწმენა, განკურნებითა ნიჭი, სასწაულმოქმედების, წინასწარმეტყველების, სულების გარჩევის, ენების ცოდნის, ენების განმარტებების ნიჭი“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 12,9,10,11) (4,374).

ღვთისმეტყველებაში სულიწმინდის მოქმედებას უკავშირდება ტერმინი „მობერვა, დაბერვა, შთაბერვა“.

„საღმრთო სულითაა გაპირობებული ღვთიური მობერვა, „ზეშთაგონება“, წერდა გრიგოლ ნოსელი (პასუხი ექუსთა მათ დღეთათვის) (8,376).

„ორფიკულ არგონავტიკაში“ უფალს მომბერავი ეწოდება, ხოლო „მობერვა“ შთაგონების აზრით გვხვდება შუა საუკუნეების ქართულ საგალობლებში (9,39).

პეტრე იბერის (ფსევდო დიონისე არეოპაგელის) შრომებში ზვიად გამსახურდია ყურადღებას მიაქცევს ტერმინებს „საღმრთო მობერვა“ და „მღვდელმთავრობითი მობერვა“ და აღნიშნავს, რომ „მობერვა“ უკავშირდება სულიწმინდას.

„მოციქულთა საქმეში“ სულიწმინდის მოსვლა შედარებულია ქარის დაბერვასთან“, ასკვნის ზვიად გამსახურდია (10,294).

მეცნიერის დაკვირვებით, ჩახრუხადის „თამარიანში“ „საუფლო სული“ ანუ სულიწმინდა შედარებულია ნიავთან, რაც იწვევს „მობერვის“ ასოციაციას.

ზ. გამსახურდია აღნიშნავს: „ახალ აღთქმაში ქრისტე არის „მომბერი სულისა... აღდგომის შემდეგ მაცხოვარმა მონაფეებს „შეჰბერა და ჰრქუა: „მიიღეთ სული წმინდაი“ (იოანე, 2,10) (11,64).

სულიწმინდის ქნარი ეწოდებოდათ გამორჩეულ ჰიმნოგრაფებს – სირიელ ეფრემს და მოციქულ პავლეს. სულიწმინდის კარნახით იქმნებოდა ბასილ დიდის ჰომილიები, სულიწმინდის შთაგონებულად ითვლება ახალი აღთქმა, ქრისტიან ღვთისმეტყველთა წიგნები.

სულიწმინდის მადლით ჭვრეტდნენ ღვთაებრივ საიდუმლოს წინასწარმეტყველნი, რადგან ნიჭთა და მადლთა გამანაწილებელი სულიწმინდაა.

ჰიმნოგრაფიაში საუბარია საღმრთო ნიავის მობერვაზე: „ლამპრითა ბრწყინვალითა სათნოებითაითა განჰბრწყინდი შენ, სანატრელო, ბრწყინვალეობითა სულისა წმინდისაითა

და მომბერენ ჩუენ ნიავითა საღმრთოისა მადლისათა სწავლანი სულიერნი და შესცვალენ ცნობანი სულელნი სიბრძნედ, ნეტარო და უმეცრებისა ბნელი განიქარვე“ (ბასილი, „გალობანი ეფთვიმე მთანმინდელისანი) (12,508).

„ის, რაც ღვთისგან გამოდის, როგორც სიყვარული, შობილი ძე როდია, არამედ მონაბერი სული (სულიწმიდა)“ (თომა აქვინელი) (10,64).

სულიწმიდა გვხვდება ვაჟა-ფშაველას „ბუნების მგოსნებში“, „ქებათა ქებაში“, გალაკტიონის პოეზიაში (13,86-91).

სულიწმიდის პერსონიფიკაცია სახარებაში არის მტრედი, ცეცხლის ენები.

მერაბ კოსტავას ლექსში „ვერაფერმა განაქარვოს“ (1,20-21) სულიწმინდა ხან „მტრედივით გალურსული“, ხან კი „უშრეტ ალად ანთებული“ ვლინდება, ათასთვალ, ქვეყნად დაუტეველ, უჩინარ, მჭვრეტელთან უხილველ სულს მოუთმენლად ელიან „ბრძენთა გულები“: „ვერაფერმა განაქარვოს ხსოვნა გარდასულისა, საიქიოც, სააქაოც სუნთქვა არის სულისა... დაისებში ჟონავს სული აისობის სიალით, ხან მტრედივით გალურსული, ხან ელჭეჟის გრიალით, ანთებული უშრეტ ალად, ბრძენთა გულის მღეველი, ათასფერი, ათასთვალი, ქვეყნად დაუტეველი“.

სახარებაში იესო ქრისტე იოანესთან მოინათლა იორდანეში და როცა „ნათელღებული იესო... ამოვიდა წყლიდან და აჰა, გაიხსნენ ცანი და მან იხილა ღვთის სული, მტრედივით გარდმომავალი, მასზე რომ ეშვებოდა და აჰა, ხმა ციდან მეტყველი: „ეს არის ჩემი საყვარელი ძე, რომელიც მოვიწონე მე“ (მათე, 4,17) (4,5).

„შებერვის“ ცნება გვხვდება იოანეს სახარებაში, როცა აღდგომის შემდეგ ქრისტე შეხვდა თავის მონაფეებს:

„კვლავ უთხრა მათ იესომ: „მშვიდობა თქვენდა! როგორც მე მომავლინა მამამ, მეც მიგავლენთ თქვენ“.

„ეს რომ თქვა, შეუბერა და უთხრა: „მიიღეთ სულიწმიდა“ (იოანე, 2,21,22) (4,225).

მოციქულთა საქმეებში საუბარია ქარის დაბერვაზე, ცეცხლის ენების მოფენაზე და სულიწმინდით ავსებაზე:

„მოულოდნელად იყო ხმაური ზეციდან, თითქოს ძლიერმა ქარმა დაჰბერაო და აავსო მთელი სახლი, სადაც ისინი ისხდნენ.

და ერგენათ მათ გაყოფილი ენები, თითქოს ცეცხლისანი და სათითაოდ მოეფინა ყოველ მათგანს.

ყველანი აღივსნენ სულიწმინდით და იწყეს ლაპარაკი სხვადასხვა ენებზე, როგორც სული ამეტყველებდა მათ“ (საქმეები, 2,2,3,4,) (4,230).

მერაბ კოსტავას ლექსში, ახალი აღთქმის კვალობაზე, სულიწმინდა ცხადდება, როგორც „უშრეტ ალად ანთებული“.

სულიწმინდა „უჩინარი მხლებელია“, „მჭვრეტელთაგან უხილველი“ (1,20).

პოეზია „ღვთაებრივი სიგიჟეა“, შთაგონება კი „ჟამი ქროლვისა: „...ჰა, საკანი დაუტევა, დადგა ჟამი ქროლვისა. ვიცი, ვერსად დაეტევა, აღმვსებია ყოვლისა. ვიცი, ვერსით აღუდგება ვერა ზღუდე-კედელი, როცა ბოროტს განუდგება ხუნდ-ბორკილთა მკვნეტელი“ (ვერაფერმა განაქარვოს) (1,20-21).

იოანე ნათლისმცემელი ამბობს იესოზე: „მე წყლით გნათლავთ, მაგრამ მოდის ჩემზე ძლიერი... ის მოგნათლავთ თქვენ სულიწმინდით და ცეცხლით“ (ლუკა, 3,16) (4,116).

მშობლიურ შემოგარენში, უფლის წმინდა სახლებში – ზედაზენსა და მცხეთაში შეიგრძნობს მერაბ კოსტავას ლექსის ლირიკული გმირი „ცით მონაბერი ოცნების ქარის“ – სულიწმინდის ქროლვას: „ვინ დაგაქარგა ეგ ზედაზენი, ვინ დაგაქსოვა ეგ მცხეთის ჯვარი, რა სინმინდენი, რა სინაზენი, ცით მონაბერი ოცნების ქარი“ (1,162).

პოეტი ეძებს სიბრძნეს, სულიწმინდას, როგორც „ჭეშმარიტების სულს“: „თუკი სამყაროს აზრია ღმერთი, გზაა სიბრძნეც და ჭეშმარიტებაც“ (ირაკლის) (1,126-127).

და პოეტი უგალობს „მსოფლიო დედას, სულიწმიდას“, სიბრძნის სულში დამვანებელ სახეებს: „მსოფლიო დედა სულიწმინდათ გადმოიღვარა, თქვენა ხარო მისი ღალადისი და გარინდება, ბრძენო იზიდავ, სათნო სიტავ, მზეგრძელო სარა“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,98).

„ჭეშმარიტების ჭვრეტა“ მხოლოდ „ზეციური ნესტრით ვნებულთ“, „არსობის პურით“, „ცხოვრების პურით“, გაბრძნობილთ ხელენიფებათ.

„სიბრძნის დედაა სიკვდილზე ფიქრები“, „მაღალი აზრები“ - ჭეშმარიტების ჭვრეტის საშუალება: „სიკვდილზე ფიქრებს, სიბრძნის ამ დედას, თუ სამარცხვინოდ არ გაექცევი, ჯანგალეული სხეულის ჭვრეტა შემაზრზენ შიშად თუ არ გაექცევა, მაღალი აზრი უფსკრულთა ზედა, გარეშემოთა და შენდა ბედად, კვლავაც აღგმართავს ხელთუქმნელ სვეტად, ჭეშმარიტების შენისა ჭვრეტად, მშობლიურ ცასთან კვლავ შეგაერთებს“ (შიმშილობა) (1,133).

მხოლოდ „უდრეკი ნების“ მქონეთ, „მდარე სურვილების“ დამძლევთ, მუდმივად ამაღლებულის მაძიებელთ ხელენიფებათ ჭეშმარიტების წვდომა: „უდრეკის ნებით ვინც წარხოცავს სურვილებს მდარეს, მუდმივი სწრაფვით მოიპოვებს ჭეშმარიტებას“.

„ბრმადშობილები“ კი სიბნელეში რჩებიან, ცნობიერება, მაღალი აზრი მათთვის მიუწვდომელია (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,89).

მხოლოდ სიბრძნის წყარო შეგვაცნობინებს ადამიანობის არსს, ჩვენს დანიშნულებას, ამიტომ ხამს ტატნობებთან მარადიული კავშირი: „და ნუ დაჰკარგავ შენ იმ ტატნობებს, სადაც ლაჟვარდებს ეტრფის არწივი, მან, სიბრძნის წყარომ, ერთმა გაცნობის შენი ნილხვედრი, შენი არწივი“ (სფინქსი) (1,76).

„სიბრძნის უჩინარ ტახტს“ მაცდურნი ამაოდ ეპოტინებიან (ქარვა გაუხუნდათ ალვებს) (1,66-67).

ამაღლებული, გაბრძნობილი სულის პრეროგატივაა შეცნობა „ქველის და ავის“, „სფინქსის ქარაგმების“ წვდომა (ეტიუდი), „ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი“.

მხოლოდ „შეუცდომელი ბრძენი და მისანი“ უსწრებს დროს და წინასწარ ღალადებს მოსალოდნელს: „რა დაადუმებს შეუცდომელ ბრძენსა და მისანს, თუ უწერია აღსრულება წინათქმას მისას“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

პოეტის იდეალია „ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართ მოძღვარი“, „საღვთო ეთიკის“, „ზეცის ზნეობის“ მიმდევარი.

ეგვიპტეში ეგულება მერაბ კოსტავას „სიბრძნის კარი“, „წარუვალი საუნჯე“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

ინტერესის საგანია „სიბრძნით მოსირმული გზა ოდისევსისა“ (შვენის ირლანდიას მზიური ლანდი), გილგამეშის სევდა (ირაკლის), ფილოსოფოსთა სიბრძნე – „ფილოსოფიის ვენიე სიბრძნეს“ (შიმშილობა).

„წიაღთა სიბრძნის აიაზმად“ მასხურებლებად ისახებიან სულიერი მამები, მათგან ისმის „საღვთო ჰანგი“. მათ ასხიათ „რწმენის აბჯარი“, უპყრიათ „სულის საჭრეთელი“: „სულის, სიტყვის მახვილი“, ჰმოსავთ „უშრეტი ცეცხლი“: „უშრეტი ცეცხლი მოაზღვავეთ ქერუბიმული, ცეცხლი, რომელითაც მიაპობდით უსიერ წყვდიადს“ (1,108).

ისინი იყვნენ „მაღალ სასწაულთა“ ხელდასმულნი, „სულიერი ომების სპარაზენნი“, „ზნეობის რაინდები და ღმერთკაცები, ჩვენი კაცობის ბასტიონები“ რომელთაც ლოცვით შებორკეს ბილწი დემონები, სატანები...“ (ღირს მამა დავითს) (1,104-111).

„მინის საგზურის“ უარმყოფელი, „მზერაუქცეველ აღმართხედვით ნამწვერვალეები“, იდუმალთმწვდომი, „ფიქრების საკმეველით შემოჯარული“, „სიტყვით ნათლისმცემელი“ წმინდა მამა ზეცას იგულებდა თავის მარადიულ სამშობლოდ (ღირს მამა დავითს).

მერაბ კოსტავა ეზოტერულ სიბრძნეს ხედავდა მრგვალი მაგიდის, გრაალისა და ტაძრულ რაინდთა შორის და აღნიშნავდა, რომ ისინი „უშუალო კონტაქტს ამყარებდენ სუ-

ლიერ სამყაროსთან“ (მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991, გვ. 43).

კოსმიური მასშტაბის სიბრძნეს პოეტი მხოლოდ გალაკტიონის პოეზიაში იგულებდა: „გაიერთსახე, რაიც დაჰყავი, როცა სამყარო საცნაურ ჰყავი, როს სულის წრთობას ხელი მიჰყავი, რადგან კოსმოსი თავად იყავი“.

მინისა და ზეცის საიდუმლოებათა შეცნობის მაგალითი პოეტების მეფის შემოქმედებაა: „შენ იმ საწყისებს, მინიერს, ციურს, შემოქმედების ჟინით ავსებდი...“

„სიბრძნის იმ ერთი დარგის“ სრულყოფილი გამოვლინების ნიმუში მერაბ კოსტავასთვის გალაკტიონის პოეზია იყო: „მზეთა ორგია გბანგავდა ძველი, მთვარის მაგიას არც შენ მიჰრიდე, ახალუხლებსაც დაასხი ხელი, სიბრძნის იმ ერთ დარგს რაც დაენინდე“ (გალაკტიონი) (1,145,159).

პოეტის გული იყო „გული საუფლო“, „ეთიკა უზენაესი“, „ადათები საღვთო“, მისი ლექსი – „მოყვასისათვის გაღებულ საღვთო ზვარაკი“. „რელიგიის ზედაშე“ იყო მერაბ კოსტავას ლტოლვის საგანი.

პოეტს აფიქრებდა ატლანტიდა, სიბრძნის ოკეანის გაუჩინარება, „მსოფლიო კულტურების თანმიმდევრობა“, „ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი“, მითოსის სამყარო, „სიბრძნე არაკის“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,97-98).

„ქველისა და ავის შემცნობ“ პოეტს იტაცებდა შუამდინარული ეპოსი, ენქიდუ, გილგამეში, უთნაფიშთიმი, სფინქსის ქარაგმების სიბრძნე, „ზეალმტაცი ინდოეთი“ (შვენიის ირლანდიას), 72), ბიბლიური წინასწარმეტყველები, მსაჯულები, მოციქულები, დავითი, სოლომონი, მოსე, ელია, იოანე.

მონინებით ახსენებდა გოეთეს, ტოლსტოის, შამილს, განდის, რადგან მათ „ირჩიეს მხოლოდ გეზი მთავარი, დაჰგმეს წვრილმანი ათი ათასი“ (შიმშილობა) (1,133).

პოეტი მოძღვრავდა თაობებს: „ესწრაფონ მხოლოდ წარუვალ საუნჯის პოვნას, იმათ წიაღში მოიპოვონ სული ცხოველი, კანონს სიქველე შეაშველონ მოყვასის მიმართ“.

იდეალად ესახებოდა ბიბლიური აბრაამი, უზენაესი ძალებისკენ სწრაფვის გამო: „იდუმალების სურს გასტეხოს შეუვალობა, შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი, გულს შეგზნებია საღვთო ცეცხლი გასაოცარი, ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართ-მოძღვარის“ (ბიბლიური რემინისცენიები) (1,92-93).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში მრავალგზის გვხვდება ცნებები: შეცნობა, საცნაურყოფა, შემეცნება, ცნობა.

ამ სამყაროს ცენტრში აღმართულია „თემიდას სვეტი“, როგორც სიმბოლო უზენაესი სამართლიანობისა, მომავლის მეკვლე: „...თემიდას სვეტი, მეკვლე დამდეგის, პიროვნულ ეგოს სულმთლად დამთმობი“ (შიმშილობა)!

აქ „გონის თვალი“ სწონის ყველაფერს...

წმინდა მამა გვირჩევეს: „ნუ დათვრებით ღვინით, რომელიც აღვირახსნილობაა, არამედ აღივსენით სულით“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 5,18) (4,420).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
3. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმინევნითი გადმოცემა, თბ. 2000
4. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
5. სიტყვა მართლისა სარწმუნოების, წ. IV, 1992
6. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941
7. ბასილ დიდი, თხზულებანი, ფსალმუნთა განმარტებანი, ჰომილიები ექვსი დღისთვის, თბ. 2002
8. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1989
9. ორფიკული საგალობლები, პროკლე დიადოხოსის საგალობლები, ლ. კვირიკაშვილის თარგმანი და კომენტარები, თბ. 1989
10. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსანი“ ინგლისურ ენაზე, თბ. 1989
11. ზვიად გამსახურდია, „თამარიანი და ვეფხისტყაოსანი“, „მაცნე“, 1987, №4
12. ჩვენი საუნჯე, ტ. I, თბ. 1960
13. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996

წინასწარმჭვრეტი და წინათმბრძნობი

მერაბ კოსტავა ეზიარა საღვთო სიბრძნეს, საღვთო სიყვარულს, მას მომადლებული ჰქონდა სულიერი თვალი, სულიერი ხედვა, ესმოდა სფეროთა ქნარის ჟღერა, ნათელ-ხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით შეეძლო გაეღწია ვარსკვლავებს მიღმა, ეხილა სხვისთვის უხილავი, ესმინა „კოსმოსის სუნთქვა“, განეჭვრიტა წარსული, აწმყო, მომავა-ლი.

მერაბ კოსტავას პოეზიაში დასმულია ყველა დროის-თვის აქტუალური ეროვნული თუ საკაცობრიო პრობლემები.

„რელიგიის ზედაშეს“ დაწაფებულ პოეტს გამოარჩევდა „საღვთო სინედლე“, „გული საუფლო“, „ციური ჭვრეტა, ცი-ურთა თვალები“, „ზეციური მხედველობა“, საღვთო ჰანგი, ზეცის ზნეობა, ის მართლაც იყო „ხატი ღვთისა“, „საღვთო ზვარაკი“, „უმაღლესი მისანი“.

უმაღლესი პარამეტრებით, ზეციური, უცდომელი გა-დასახედიდან აფასებდა მოვლენებს, ქმნიდა ისტორიას ცისა და მიწის, ზომავდა „სულეთის სიღრმეს“.

მერაბ კოსტავას შემოქმედების უმთავრესი პრობლემაა ქრისტიანული რწმენისა და სახისმეტყველების საკითხები. მისი ფილოსოფიური ლირიკა წარმოადგენს სოფლისა და ზესთასოფლის, სიცოცხლისა და სიკვდილის, ბიბლიური პა-რადიგმების გამოყენებით მიწისა და ცის, სიკეთისა და ბო-როტების, ხორცისა და სულის საიდუმლოებათა უცდომელი გათავისების ნიმუშს, ადამიანურის არსის ამოხსნას, მისი და-ნიშნულების დაუცხრომელ ძიებას, „სიქველის ნათელით“ სულის ხსნის გზების ჩვენებას, სულის ზრდას ემსახურება მისი პოეზია.

მერაბ კოსტავას ლირიკის პერსონაჟი „მსოფლიო კა-ცია“, მთელი კაცობრიობის სატკივრების დამტვევი, პლანე-ტის ბედზე ჩაფიქრებული და, ამავე დროს, საკუთარი ერის, თვისტომის ადგილის მაძიებელი მინაზე თუ ზეცაში, მინიერ პლანეტაზე თუ კოსმოსში: „საქმეა იქცე მსოფლიო კაცად და არ უმუხთლო ერსა და თვისტომს, ცის მაღალ ყელზე ვარ-

სკვლავთა აცმას ჰმატო ზურმუხტი და ამეთვისტო“ (ტანჯვათა ტიტანი) (1,16-19).

მერაბ კოსტავა საქართველოს თანამდევნი მარადიული სულია, პრესტორიიდან მომავალი, მერმისის გზებს ადევნებული და ერის უკვდავებისთვის მლოცველი.

სულიერი ჭვრეტა, გონის თვალის ახელა, გულთა სმენა მას საშუალებას აძლევდა გაეღნია მოვლენების მიღმა, საცნაურ ეყო ხილული, არსებული, უხილავი და განესაზღვრა მომავლისთვის განკუთვნილი სასიცოცხლო იმპულსები.

რამდენად შესაძლებელია ადამიანისთვის ხილულის მიღმა არსებულის დანახვა, მომავლის განჭვრეტა?

ბიბლიაში ორგვარ სიბრძნეზე კეთდება აქცენტი: მიწიერზე, წარმავალზე, ხილულზე, მატერიალურზე, ემპირიულზე და მარადიულზე, ღვთისგან მოცემულ „სულიერ სიბრძნეზე“ (ბარუქ წინასწარმეტყველი, პავლე მოციქული).

მაგრამ ბიბლიაშივე გვხვდება დაეჭვება ადამიანურ ცოდნაზე: „ბრიყვია ყოველი კაცი თავისი ცოდნით“ (იერემია, 51,17) (2,177).

პავლე მოციქული საუბრობს წუთისოფლის სიბრძნის ამოებაზე...

არსებობს ჭეშმარიტი, სულიერი, წმინდა, სამართლიანი სიბრძნე, რაც „უფალმა მხოლოდ ღვთისმოსავეებს მისცა“ (ისო ზირაქი, 44,33) (2,66).

მხოლოდ რწმენასთან, უზენაესთან წილნაყართ, სულიწმინდით მომადლებულთ ხელენიფებათ მომავლის მაუნყებელი ინფორმაციის მიღება: „როცა მოვა იგი სული ჭეშმარიტებისა, შეგიძლებათ ყოველ ჭეშმარიტებაში. თავისით კი არ ილაპარაკებს, არამედ იმას ილაპარაკებს, რასაც ისმენთ და მომავალს გაუნყებთ თქვენ“ (იოანე, 16,13) (3,215).

წინასწარმეტყველების უნარის მომნიჭებელია სულიწმინდა (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 12,2,9-11).

მაგრამ „სულიწმინდის სიღრმეში წვდომის უნარი მხოლოდ მათ ხელენიფებათ, რომლებიც გაცისკროვნდებიან უმწვერვალესი განუხრელი ღვთაებრივი ნათლის შუქით და სუ-

ლის მიერ მოუხვეჭავთ სრულად აღურევნელი გონება“ (წმ. ნიკიტა სტიფატე, წმ. სვიმეონ ღვთისმეტყველის საღმრთო სიყვარულის ჰიმნებისათვის) (4,408).

სულიწმიდის ზეციურ მადლის მიღებისთვის აუცილებელია „წმიდა მცნებათა სწავლება“ (წმ. ნილოს სინელი) (4,112).

„მხოლოდ ის, ვინც თავს შესწირავს უზენაესის რჯულის შესწავლას, გამოიძიებს წინაპართა სიბრძნე და წინასწარმეტყველებაში გაინაფება“ (სიბრძნე ზირაქისა, 39,1) (2,62).

„ის გარდასულისა და მომავლის მაუწყებელია და დაფარულთა კვალის გამომცხადებელი“ (სიბრძნე ზირაქისა, 42,19) (2,65).

„ყოველივე უფალმა შექმნა და სიბრძნე ღვთისმოსავეს მისცა“ (სიბრძნე ზირაქისა, 43,33) (2,66).

„სულიერ ხედვას“, „სულიერ თვალს“ სჭირდება სიმდაბლე, სარწმუნოების მცნებათა სრულყოფილი ცოდნა (წ. ეპისკოპოსი ეგნატე) (5,435).

პავლე მოციქული განასხვავებდა „მინიერ, მშვინვიერ, ეშმაკეულ სიბრძნეს“ და „მაღლიდან გარდმოვლენილ“ „წმინდა სიბრძნეს“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2,13).

პოეტი ეძებდა „წარუვალ საუნჯეს“, იყო რწმენის მსახური, ერთგული დამცველი „საღვთო ზნეობის, საღვთო ეთიკის, საღვთო ადათების“. მის სულს ანათებდა „საღვთო ცეცხლი“, იყო „გაბრძნობილი მოძღვართ-მოძღვრის ზემთაგონებით“, გამუდმებით ენაფებოდა „რელიგიის ზედაშეს“, „სიბრძნე დაწმენდილი“ ევლინებოდა, როგორც „ნათლის სვეტი“, სანერ მაგიდას აიგივებდა „წმინდა საკურთხეველთან“.

მერაბ კოსტავასთვის ლექსი იყო „საღვთო ზვარაკი“, „საღვთო ქორწილის“ მაცარი“ (ლექსი) (1,60-61).

პოეტის შემოქმედებაში ხშირად ფიგურირებს ჭეშმარიტება – სულიწმინდა. მასთან კი მხოლოდ ამაღლებული ზნეობის ადამიანები არიან წილნანაყარი: „უდრეკის ნებით ვინც

ნარიხოცს სურვილებს მდარეს, მუდმივი სწრაფვით მოიპოვებს ჭეშმარიტებას“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,91).

„ჭეშმარიტებას იტყვის ორგზის ნაშობი შვილი“ (იქვე, გვ. 94).

ბიბლიას გასდევს რწმენის ყოვლისშემძლეობის აზრი (პავლე მოციქული, ებრაელთა, თ. 11,1-34) (3,480-484).

მერაბ კოსტავა რწმენას სამყაროს მამოძრავებელ ძალად მიიჩნევდა: „რწმენამ უდრეკმან შეარყიოს, შესძრას მთა-ბარი“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-104).

პოეტი ზნეობრივ სინმინდეს მიიჩნევდა „სიბრძნის კარის“ გასაღებად: („იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი“) (1,54).

ბიბლიური წინასწარმეტყველები, მოციქულები (ისო ზირაქი, იერემია წინასწარმეტყველი, პავლე მოციქული, იოანე მოციქული) უნდობლობას უცხადებდნენ „ხორციელ გონებას“, მაგრამ ყოველთვის იგულვებდნენ სიბრძნეს სულიწმიდის ხელდასხმულთა შორის: „სიბრძნე... მყოფობს ყველა ხორციელში მისი ნიჭის მიხედვით, მიმადლის იგი მის მოყვარეებს“ (სიბრძნე ზირაქისა, 1,19) (2,35).

„ყოველ ჩვენგანს მოცემული აქვს მადლი ქრისტესმიერი ნიჭის ზომისაებრ“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 4,7) (3,417).

დანტეს ეცოტავებოდა ჩვეულებრივთა შესაძლებლობები: „მომაკვდავია მზერა შენი, ხედვის უნარი“, „შეძლებას, ნებისყოფას კაცთაგანის ფრთენი ასხია უთანაბრო ძალმოსილების“, „შენს მზერას თან ახლავს ზადი, შენს თვალს აკლია საკმარისი მზერის სიმძაფრე“ (6,347,361,399).

ამასთან, დანტე სულიერი თვალთა ჩვეულებრივთა სავანეს, „უზეშთაესის სათავეს“: „ვჭკრეტდი... თამამად... სიდიადეს უფლის ბალისას“ (6,400). „...ვხედავ სათავეს, უზეშთაესის მარადიულ ძალმოსილებას“ (6,361), „მე უკვე ვხედავ ფიქრების შენის აღმოცენებას“ (6,374).

ღვთისგან ხელდასხმულნი – დანტე, გოეთე, ცვაიგი, დოსტოევსკი, ბლოკი, დ. გურამიშვილი, გალაკტიონი. ტ. გრანელი, ნათელმხილველები – ვანგა, ნოსტრადამუსი ხედავდნენ სულს.

არსებობს ცოდნის ორი სახე – რაციონალური და ინტუიციური. მათ შორის არ არის უფსკრული (7,24,85).

იუნგი ინტუიციას მხედველობის ველში რეალურად მოცემულს მიღმა ხედვას უწოდებდა და ტელეპათიურ ხედვას ნინასწარმეტყველურ სიზმრებსაც უკავშირებდა (8,24).

მერაბ კოსტავა იზიარებდა რუდოლფ შტაინერის აზრს, რომ გრაალის ბარძიმს შეესაბამება ადამიანის ტვინის არეში არსებული ერთი მეტად მნიშვნელოვანი ორგანო ეპიფიზი, რომელიც ნათელხილვის ორგანოა და ადამიანის სპირიტუალურ უნარებთან არის დაკავშირებული (9,51).

XX ს. ქართულ პოეზიაში ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით გამოირჩნენ გალაკტიონ ტაბიძე, ტერენტი გრანელი, ანა კალანდაძე. პროზაში წინაგრძნობისა და წინასწარმეტყველების საოცარი მაგალითებით სამუდამოდ დარჩნენ ერის მეხსიერებაში გრ. რობაქიძე, მიხ. ჯავახიშვილი, კ. გამსახურდია, ო. ჭილაძე, გ. ჩოხელი, რ. მიშველაძე.

მერაბ კოსტავა ეძებდა „ნარუვალ საუნჯეს“, „ნიჭის ზომაში“ არ ეჭვობდა, ადამიანის შესაძლებლობების უსაზღვრობის აზრს უნერგავდა ბიბლიური სიბრძნე, რადგან ღვთის სახედ და ხატად შექმნილი ადამიანი დედამინაზე ავლენდა შემოქმედების უნარს: „მხოლოდ კაცია გამართული, ლარივით სწორი, დასაბამიდან ვისაც სწყალობს სამყაროს დედა, დედამინაზე მობინადრე არსებებს შორის, მხოლოდ მას ძალუძს მოელვარე ვარსკვლავთა ჭვრეტა. სანამ არა აქვს, იბრძვის მუდამ მოსაპოვებლად, მოიპოვებს და კვლავაც რჩება უკმაყოფილო. ვით ხატი ჩემი, სიძნელეებს არ ეპუება, მიელტვის ახალს, ნაცვლად ძველის, ნაცვლად ყოფილის“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,88-89). „ან მოსახდენის“ განსაზღვრა უზენაესის პრეროგატივაა. სულიერი თვალით მომადლებულთა ხვედრია მომავლისათვის თვალის მიწვდენა (1,94).

ადამიანის მიზანია „შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,100), შეიცნოს „სა-

მერმისო ერის მისია“, „იმპულსები ზეეროვნული“, შეძლოს „ჭეშმარიტების... ჭვრეტა“ (შიმშილობა) (1,133).

„ყოვლისმხედველი“ ღმერთია (10,335).

„ღმერთი ჭვრეტს ყოველივეს თავისი საღვთო, ყოვლისმხედველი და უნივთო მზერით, ანმყოსაც, წარსულსაც და მომავალსაც“ (10,342).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში მთავარია „ჭეშმარიტების ჭვრეტა“ (შიმშილობა) (1,133).

თითქოს „ციერთა თვალები“, „ციური ჭვრეტა“ მიემადლებინა განგებას: „...სად სული ზღვებს მიელალება, ღმერთებმა მიწაზე სამსხვერპლოს გულიდან აგასხეს ციერთა თვალებად“ (შეხვედრა) (1,56).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში ყურადღებას იქცევს „ციური ჭვრეტა“, „გონის თვალის“ ახელა, „უცდომლის“ მზერა, ზეცის მაღლი, „მომავლის გეზი“: „დასანახავად უცდომელი გასხედს თვალებში, შენშია უკვე ზეცის მაღლი, რაც გადმოსჩქეფდა. ან დასაპყრობად მოგელიან სხვა მწვერვალები, მომავალს განდობ შესამოსად შეუმოსველთა“ (ბიბლიური რემინისცენციები) 1,94).

რწმენისა და ცოდნის შემნედ, „სიბრძნის დედად“ სრულყოფილი თვალი ეგულებოდა: „...სანთლად გუამისა სრულყოფილი მოგმადლოთ თვალი, უთვალოდ სმენა სამარცხვინო შიშია მხოლოდ, მხოლოდ მახვილი თვალი გახლავთ დამძლევი შიშის, რამდენად ხედავ, იმდენადვე სწვდები და ბედავ, რადგან თვალია გამორჩევის და სიბრძნის დედა. ის რწმენას ძლიერს შარავანდედს ცოდნისას ადგამს“.

მშვენიერების, სიყვარულის წარმომჩენი და საგალობელი თვალია: „...თუკი სამყარო უმთავრესად მზერას უგალობს, სახეობათა და ფორმათა უწყვეტ თარეშში, მშვენიერებაც არ არსებობს მაშინ უთვალოდ, თვით სიყვარული არ არსებობს თვალის გარეშე“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-88).

გონების, შემოქმედების დასაყრდენი თვალია, „აზრების სთველის“ მომწვევი თვალია: „რომლისა თვალმან მოიკ-

რიბოს აზრების სთველი, ის ეზიაროს ჩემს იდუმალ შემოქმედებას. ფორმების ჭვრეტა, ალტაცება იმათგან წრფელი, მის ნათელ მზერას სამუდამოდ დაებედება“ (1,90).

ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა დარად, მერაბ კოსტავას სწამდა, რომ განგების მიერ „სიბილწესთან შეურევნელი გულშეუძრავთა, პირუთვნელთა ჭვრეტის უნარი“ მხოლოდ უმნიცვლო სულის ადამიანთ მიემადლებოდათ (ბიბლური რემინისცენციები) (1,101).

პოეტი ღვთის ხატად ქმნილ სულს აღაპყრობდა დაფარულის მხილველისკენ – ღმერთისკენ და ეიმედებოდა, რომ დამსახურებულს მიუზღავდა უზენაესი: „სული მარტვილი აღვაპყარ შენდა, ოდითგან ქმნილი შენეულ ხატად, გულის სიღრმეში დაფარულს ხედავ, დაფარულთათვის მომაგებ ცხადად“ (შენ გვედრები სულით გლახაკი) (1,26).

პოეტის ზეცისკენ მზირალი სულის თვალი ჭვრეტდა უზენაეს მეუფეს: „სულო... ადევნებხარ ცაში კომეტებს, ზევსთან შეკრული ზავით, სჭვრეტ მეუფებას ოქროს ტახტიანს, მნათობთა ბადეს გაშლილს, განგებას შენთვის დაურახტია ცეცხლის მფრქვეველი რაში“ (სულო, დაიცა) (1,40).

„ზოდიაქალურ ველებზე“ იყო მისი ასპარეზი.

ხილვა, გულთა სმენა, განსჯა, წვდომა უზეშთაესისგან ხელდასხმულთ მიემადლებათ: „ხილვას დაგანძავს თვალთ მონაგარი და გულთა სმენას წვდომა განსჯისა, ყოველი არსი სად მონა არის უზეშთაესის მფეთქავ მაჯისა“ (სფინქსი) (1,76-77).

სიბრძნე „ნათლის სვეტის“ სახით ევლინებოდა (ბიბლური რემინისცენციები) (1,101).

ჭვრეტდა „მზიან ღამეს“, „შუალამის მზეს“ (ღმერთს) (შენ გვედრები) (1,25).

ღვთისმეტყველი შეგვახსენებს: „თუ განწმენდილი ხარ ვნებათგან, მაშინ შენშია ცა და ამ ცაში ხედავ ანგელოსებს, ...მათთან ერთად, მეუფეს მათსას“.

„თუკი ყოველთვის საღმრთო აზრებით იქნები დაკავებული, მაშინ ჭეშმარიტად იხილავ შენს სულში ქრისტეს ნათელს, დაულამებელს“ (წმინდა ისააკ ასური) (5,230-240).

პოეტი ხედავდა ცის კაბადონის უხილავ ბზარებს, ცრემლებს: „ცრემლი სდიოდათ კაბადონის უხილავ ბზარებს“ (ღირს მამა დავითს) (1,104).

გალაკტიონი ურწმუნოებაზე დაღვნილი, დანგრეული ზეცის სახით მიგვანიშნებდა, მერაბ კოსტავას ცრემლიანი და გაბზარული ცის კაბადონი ღმერთისუარმყოფელ ეპოქაზე მიუთითებს.

„არსთა არსის“, ციერთა დასის ჰარმონია ანათებდა პოეტის სულს: „მშვიდი სამშვინველი აროდეს ბერდება, ის ამრეკლავია თვით არსთა არსისა, საოცარ ნათებად ოდეს აჟღერდება მასში ჰარმონია ციერთა დასისა“ (ეტიუდი) (1,81).

აქაც ხილვისა და სმენის უნარი შეთანხმებულად ვლინდებოდა.

„ქველის და ავის შეცნობა მხოლოდ უმნიკვლოთ დაებედებათ, ხოლო „ბრმადმოხილთათვის ეს სამყარო დარჩება ბნელი, ცნობიერებას მათთვის აზრი არ ემეტება“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,89).

გალაკტიონის გამორჩეულობას, მერაბ კოსტავას აზრით, განაპირობებდა მისი განსაკუთვრებული ჭვრეტის ნიჭი: „სხვისთვის უხილავს ჭვრეტდი ეთერში, ამოებას არ დაემონე“ (გალაკტიონი) (1,154).

თითქოს ხორცის დამტვევებელი პოეტის სულიც ხედავდა სხვათა, ცოცხალთათვის უხილავს: „რასაც ვერ ჭვრეტდა ცოცხალთა თვალი, გულთმისანივით ხედავდი მკვდარი“ (1,157).

მერაბ კოსტავას ლირიკის პერსონაჟები ერთდროულად მოიხილავენ ცას და მიწას: „ვარსკვლავთა ლაჟვარდს ოცნებით ასწვდი და ეამბორე მიწას“ (სულო, დაიცა!) (1,40-41).

ქვესკნელ-ზესკნელის საიდუმლოებების მაძიებელი სულია პოეტის იდეალი: „გიჯობს ქვესკნელის ვრცელი ველი

მოინაპირო, ხოლო მერმე ყვავილწნულების სამსჭვალეებით გაეკრა ზეცას“ (რუსთავი) (1,83-84).

წმინდა მამას ასე მიმართავს პოეტი: „გამჭოლავ მზე-რას აღაპყრობდი უძრავ ვარსკვლავეთს და საოცრებას დაედებდი ვარსკვლავებს მიღმა“ (ღირს მამა დავითს) (1,104-105).

ლექსში „შიმშილობა“ წერდა: „ანგელოზთ დასის უბინო თვალში... მთელი ზეცა აირეკლება“ (შიმშილობა) (1,137).

მადლშემოსილი წმინდა მამები „ნიაღთა სიბრძნეს“ ას-ხურებდნენ აიაზმად (ღირს მამა დავითს) (1,104-105).

პოეტს ეიმედებოდა „მადლი ციური, რალაც ძვირფასი, იდუმალი და მისტიური“ (ღირს მამა დავითს) (1,104), რადგან „ღვთის მადლი ყველა ადამიანის მხსნელია“ (პავლე მოციქუ-ლი, ტიტეს, 3,11).

ადამიანს ღვთის მადლით ეძლევა ნიჭი: „და გვაქვს მად-ლით სხვადასხვა ნიჭი, ჩვენთვის მოცემული“ (პავლე მოცი-ქული, რომაელთა მიმართ, 13,6).

„შეიცანით ქვეშარიტებაში ღვთის მადლი“, მოგვინო-დებს წმინდა მამა.

დანტე აღიღებს სამების მადლს: „დიდება შენდა, ერ-თარსებავ, სამების სახით, ჩემთა ნაშიერთ რომ აღავსებ ციუ-რი მადლით“. პოეტის აზრით, „ზენაარის მადლის შემცნობი ღვთის საბრძანისში ივანებს“ (6,335).

„ადამიანი... უმადლოდ, როგორც ხორცი უსულოდ, არაფრის მაქნისია“ (12,7).

ანა კალანდაძეს აღავსებდა „ძალი ზემადლთა მიმოფე-ნისა“ (13,87).

მერაბ კოსტავას აზრით, „აღთქმულის მადლი“ სამების „მძლე სიყვარულით“ მოიპოვება: „მაშინ გაუვა ყავლი წამე-ბას, აღთქმულის მადლი როს არ აგვცდებთ, როს ჩვენს ნიაღ-ში ესე სამება მძლე სიყვარულით გაერთარსდება“ (იყავ უმ-ნიკვლო, ვითა ცხოვარი) (1,54-55).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში ღვთისნიერი სულის მეგზუ-რი იყო ხმა ზეციური: „მეგზურად მუდამ წაგვიძრება ხმა ზე-

ციური, თუკი საკუთრად გადააქცევ ჩემს წმინდა ნებას“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,101).

პოეტს ესმოდა ჩვეულებრივთათვის მოუსმენელი, თითქოს ცის კარი იღებოდა და უჩინარი ბაგე ანგელოზთა ხმით უგალობდა: „ანაზდად პირი იბრუნა ბნელმა, ზეცამ სივრცეებს მოხსნა სარქველი და უჩინარი მლოცველის ხელმა ერთად დაანთო ყველა სანთელი. და როგორც თვალი პატიოსნების, ცით მონადენი უკვდავი მანა, სივრცეებს ავსებს ანგელოზებრი უჩინარი ბაგით ნათქვამი ნანა“ (თეთრი ქალწული) (1,42-48).

პოეტს ესმოდა „დრო-ჟამის ენა, სამყაროს ენა, საგნების ენა, ვარსკვლავების ენა, კოსმოსის სუნთქვა, სფეროთა ქნარი, ანგელოზთა ნანა, წარსულის სუნთქვა.

ცის ფერი და „სამყაროს ენის“ გაგება გაავდრებას კი არა, სამყაროს გაბრწყინებას ამცნობდა: „მოუსხამს ლურჯი ცას კრეტსაბმელი, გაავდარება არ უწერია, სამყარო ელავს, როგორც კანკელი და ენა მისი ერთობ მჭევრია“ (შიმშილობა) (1,131).

„სულის საყდრის“ განახლებისთვის ევედრებოდა „სასოებას და სიხარულს“ (ღმერთს) და „მეოხად“ ესახებოდა მისი ხმა, მადლი: „...რაღას დამაკლებს ჟამთა დინება, თუკი მეოხად ხმა შენმიერი და შენი მადლი მომეფინება“ (შენ გევედრები სულით გლახაკი) (1,23).

ნიკოლოზ ბარათაშვილივით ცდილობდა მერაბ კოსტავა საკუთარი ხვედრის გარკვევას და „სიბრძნის წყაროსთან“ (ღმერთთან) ეგულებოდა ამ საიდუმლოების გასაღები: „მან, სიბრძნის წყარომ, ერთმა გაცნობოს შენი წილხვედრი, შენი არჩივი“ (სფინქსი) (1,75-76).

მისთვის ზვიად გამსახურდია იყო შეუცნობის ძიებით გატაცებული, „სვებედის საწყისის მიძებნელი“ (ძმას ქრისტესმიერს).

„მარადისობის ნერგის“ (ღმერთის) „უკვდავების ქნარის“ გალობა განუმტკიცებდა რწმენას: „...რა უკვდავების

ქნარით გვიგალობ, ეს რა სამკვიდრო გერგო, ბოროტებას-
თან შეურიგალო, მარადისობის ნერგო“ (სულო, დაიცა) (1,40).

პოეტი ყურს მიაპყრობდა ბრძენთა და მისანთა წინათ-
ქმას: „რა დაადუმებს შეუცდომელ ბრძენსა და მისანს, თუ
უნერია ასრულება წინათქმას მისას“ (ბიბლიური რემინის-
ცენციები) (1,95).

წინასწართქმულის აცხადებისას, ფაფარაშლილი სამ-
ყაროს ხილვისას განსაცდელში სიმშვიდეს ურჩევდა ქარიშ-
ხლის პირმშოს: „როცა წინასწარ თქმული ახდება, როცა სამ-
ყარო ფაფარს აიშლის, განსაცდელს მშვიდად თუ არ დახ-
ვდები, როგორ იწოდო პირმშო ქარიშხლის“ (იქ თავგანწირვა
გაგიღებს კარებს) (1,22-23).

წინასწარმეტყველი და წინასწარმჭვრეტი, უტყუარი ინ-
ტუიციით მომადლებული მისნის იდეალი მერაბ კოსტავას-
თვის გალაკტიონ ტაბიძე იყო: „ინტუიციით, განწონით მიზ-
ნის, წინათგამჭვრეტი და წინათმგრძნობი, პოეტის გული გუ-
ლია მისნის“ (გალაკტიონი) (1,155).

პოეტების მეფის მახასიათებელი იყო „გულთმისნის“
ხედვა, „სხვისთვის უხილავის“ ჭვრეტა, სფეროთა ქნარის,
წმინდა მუსიკის, კოსმიური რიტმის, კოსმოსის სუნთქვის
მოსმენა, ციური და მიწიერი საწყისების წვდომა, გრძნობისა
და აზრის თანხმიერება, რაც მარადიულობის საწინდარია:
„განა ოდესმე დაიფერფლები, გრძნობას აზრით თუ გარს მო-
ევლები და ვით მუდმივი ცეცხლი ტაძრების, შენ არასოდეს
დაინაცრები“ (გალაკტიონი) (1,146).

წმინდა მამას ესმოდა „ანაზდეული რეკვა ციდან“ (ღირს
მამა დავითს) (1,106).

ხედავდა რა ცის კაბადონის უხილავ ბზარებს, სილაჟ-
ვარდის ცრემლებს, სჯეროდა, რომ „არსშემოსილი“ მამების,
„სიბრძნის წყაროს აიაზმად მასხურებელთა“ ღვანლი ამოდ
არ ჩაივლიდა, ისევ აინთებოდა რწმენის წმინდა ცეცხლი და
დამჭკნარი კვერთხი ისევ აყვავდებოდა, ისევ მიუბრუნდებო-
და ათეისტური ეპოქა თავის საუკუნოვან რწმენას – ქრისტი-
ანობას, რაც ახდა კიდევ: „მამაო, წყარო ცხოვრებისა ვისხუ-

როთ ვინძლო, მამაო, ვინძლო დამქკნარ კვერთხებზე ყლორტი ვახაროთ“ (ღირს მამა დავითს) (1,107).

კვერთხი მარიამის სიმბოლოა (14,124), ყლორტი – ქრისტესი (15,122).

„გამხმარი კვერთხის აყვავება... რელიგიურ სიმბოლიკაში მარადიული ცხოვრებისა და სპირიტუალობის გამომხატველია“ (მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე).

„პიროვნული ეგოს“ შემცნობი, „უმაღლესი მისანი“ იყო პოეტის იდეალი: „...შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი, ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართ-მოძღვარის“.

აქვე დიდი ადგილი უჭირავს ალლოს, „გუმანს“, რაც ინტუიციის ტოლფასია: „გუმანით გრძნობდი, რომ ბედისწერას მუდამ დაჰყვება ხმა გამგმირავი“ (ირაკლის) (1,124).

მერაბ კოსტავას მრავალმხრივი მოღვაწეობის უმთავრესი კრედო იყო „სამყაროს საცნაურყოფა“, „სამერმისო ერის მისიის“ განსაზღვრა, რასაც უძღვნა კიდეც თავისი წიგნი „ფიქრები საქართველოს მისიაზე“ (თბ. 1991).

პოეტს ხელენიფებოდა, განეჭვრიტა ზეციური გეომეტრია, „ისტორია ცისა და მიწის“, „მსოფლიო კულტურების თანმიმდევრობა, ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი...“, მომადლებული ჰქონდა ასტრალური ხედვა, ასტრალური სმენა, ხედავდა ასტრალურ სინათლეს, შეეძლო ასტრალური ბგერითი ტალღების მოახლოება, საუბრობდა ეპიფიზზე, როგორც ნათელხილვის ორგანოზე...

ზვიად გამსახურდია ესახებოდა, როგორც „უკიდევანო ასტრალურ ზღვაში დემონთა ხროვის დამამხობელი“ (ძმას ქრისტესმიერს) (1,11-15).

ალიარებდა ცოდნის ორ სახეს, რაციონალურს და ინტუიციურს, თანაც აუცილებლად მიაჩნდა მათი ერთობლივი მოქმედება.

ინტუიციას, როგორც მხედველობის ველში რეალურად მოცემულის ფარგლებს მიღმა ჭვრეტას, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა, სწამდა ადამიანის სპირიტუალური უნარები.

„განა ოდესმე დაიფერფლები, გრძნობას აზრით თუ გარს მოევლები?“ (გალაკტიონი).

მერაბ კოსტავა საუბრობს გრაალის ძმობის რაინდების სივრცული ნათელხილვის უნარზე, შორი მანძილიდან, მონსალვატის მთიდან ბოროტების კონცენტრაციის ჭვრეტაზე, რაც საშუალებას აძლევდათ, დროზე აელაგმათ ძალმომრეობა (9,46).

დავით აღმაშენებელმა სპირიტუალური უნარის მეშვეობით იცოდა თითოეული ეკლესიის მსახურისა თუ ფეოდალის ზნეობრივი დონე, განზრახვანი. ამის შიშით ვერავინ ბედავდა ღალატს ან სხვა რამე ბოროტი განზრახვის ფიქრდაც ვავლებას (9,45).

მეფეს უშუალო კონტაქტი ჰქონდა სულიერ სამყაროსთან, ამიტომაც გახლდათ იგი ღირსი გრაალის ბარძიმის ფლობისა (9,49).

გონისა და ინტუიციის ფენომენებით დაჯილდოებული პოეტი რწმენას ცოდნას შეაშველებდა ხოლმე და, პირიქით, რაც უტყუარი დასკვნების გაკეთების საშუალებას აძლევდა.

მითოლოგიის, ბიბლიის, ღვთისმეტყველების, სასულიერო მწელობის, მსოფლიო კლასიკური ნააზრევის ცოდნა ასაზრდოებდა მის დიდ ინტუიციას.

ხშირად გადიოდა საინფორმაციო ველზე.

ეროვნული იდეალებისთვის ჯვარცმულ პოეტს სჯეროდა, რომ მშობელი ხალხი თავისუფლების იდეალებისთვის, მრავალსაუკუნოვანი რწმენისთვის თავს გასწირავდა და ღვთის შეწევნით მიაღწევდა სანუკვარ ოცნებას, რაც ახდა კიდევ: „ღღევანდელობის ავიტანთ პროზას, რადგან განზრახვა შემოქმედისა გვპირდება ახალ მეტამორფოზას, თანამდგომელად ქართლის ბედისა“ (ტანჯვათა ტიტანი) (1,47), „არა, არა სურს ჭეშმარიტებას განირვა დედა საქართველოსი“ (1,10).

როგორც აკაკი წერეთელთან, მერაბ კოსტავას პოეზიაშიც მიჯაჭვული ამირანი არის საქართველოს სიმბოლო. საქართველოს უგვირგვინო მეფეს – აკაკი წერეთელს სწამდა

ამირანის აშკვება: „მოვა დრო და თავს აიშვებს, იმ ჯაჭვს გას-
ნყვეტს გმირთა გმირი“...

მერაბ კოსტავას იდეალი იყო რკინის მკვნეტელი ამი-
რანის გათავისუფლება: „...ხოლო ამირანს, რკინის მკვნეტე-
ლად ვინც დაჰბადა, იგი აუშვებს“ (რუსთავი) (1,84).

ანწყოს პრობლემების საფუძვლიანი ანალიზი საშუა-
ლებას აძლევდა უცდომლად განეჭვრიტა მერმისი.

პოეტის მთელი ცხოვრება იყო მრავალთავიან ჰიდრას-
თან ბრძოლა, ხვედრი – ციხე, გადასახლება, რეპრესიები, გა-
მუდმებული დევნა. ინტუიციით გრძნობდა პოეტი, რომ მას
არ აპატიებდნენ საზარელ ურჩხულთან მუდმივ რაინდულ
შემართებას და ყველაფერს იღონებდნენ მუხანათი მტრები
მის დასადუმებლად.

ზვიად გამსახურდია მართებულად აღნიშნავს: „მერაბ
კოსტავამ ლექსში „პაემანი“ საოცრად იწინასწარმეტყველა
ის, რომ იგი ჩემზე ადრე დასტოვებდა ამ წუთისოფელს და
მე, მის აკლდამასთან, თალხით მოსილი, დაველოდებოდი მე-
გობრის აჩრდილს! აკი ამიხდა ყოველივე“ (1,5).

ლექსში საუბარია სულზე, როგორც აბობოქრებულ
ოკეანეზე, მის ჭიდილზე ტალღებთან, სულში დიონისეს
ღრეობაზე, აპოლონის ღვთაებრივი ჰანგების აჟღერებაზე,
ბოლოს ობლის სამარხთან თალხით მოსილის გლოვაზე, ძმა-
კაცის აჩრდილის მოვლინების ლოდინზე, რაც აქილევსის
ლაერტის ძესთან შეხვედრას ჰგავს. აი ეს სტრიქონები: „შენ
ხარ ოკეანე, აბობოქრებული, ამასთანავე, შენ ხარ ჯებირი,
შმაგი ტალღების შემკეტველი რვალის კლიტულში. შენში
ღრეობდა დიონისო და ან აპოლონ უკრავს შენში ღვთაებრივ
ჰანგებს. ობლის სამარხზე აკვნესევეულ საროზე ხარ შენ
მგლოვიარე. ხსოვნას გიშხამავს საფლავების ჩამოლამება და
აკლდამასთან თალხით მოსილი, ვითა აქილევს, ელოდები მე-
გობრის აჩრდილს“ (პაემანი) (1,121).

მერაბ კოსტავას დაებედა „ბედის გრაგნილის“ უტყუარ-
რი კითხვის უნარი. მიღმურში გასასვლელად მხოლოდ ჯვარ-

ცმის გზას იგულვებდა: „მიღმეთში ისე ვერ გადახვალ, ჯვარცმულის წვით თუ არ ევნები“ (ვინ იცის) (1,122).

სამკალის მუშაკთ, ზოდიაქოებში ოქროცურვილი თავთუხების ძნების ზეცაში ამტანთ, მყოფადში წმინდანის შარავანდედით ხედავდა (ღირს მამა დავითს) (1,106).

ეიმედებოდა ერის მარადიულობა და მოგვიწოდებდა მისი ფენომენის მსახურებისკენ: „სცან შენი მოდგმის ბალავერი, ურყევი მიწყვი“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,93).

საღვთო სიყვარულის მსახურთა, „ტრფობა ნაჭარბი... გულებით“, უზენაესი ნათლის წინამძღვრობით მავალთა ხვედრია განგების წყალობა: „...რადგან სამკალი ასე გვემდიდრა, ისევე ჩვენ შევეკრათ თავთუხის ძნები... უდრეკ ზღუდეთა მარად დამძღვევი, ვყოთ სიყვარული ჩვენ გზად და ხიდად და ბნელში ნათლით გეზის გამკვლვევი, მეოხ გვექმნების განგება დიდად“ (ირაკლის) (1,128).

წინასწარმეტყველურია მერაბ კოსტავას ზვიად გამსახურდიასადმი მოძღვნილი ლექსი „ძმას ქრისტესმიერს“ (1,11-15).

მასში ზედმიწევნით კარგად, კეთილმოსურნე ადამიანის თვალთ არის დანახული ზვიადის პიროვნება, მისი რელიგიური და ეროვნული იდეალები, რაც საშუალებას აძლევს ნაწარმოების ავტორს, განჭვრიტოს ამ პიროვნების როლი ერის სულიერ წრთობაში, მისი კეთილი ზემოქმედება თაობებზე. სრულიად ბუნებრივად იქმნება ლექსში სახე მორწმუნე და პატრიოტი ადამიანისა, რომელიც წმინდა ალაგებთან, ტაძრებთან, წმინდა მამათა ძვალშესალაგებთან, მღვდელმთავართა და მეფეთა საძვალეებთან ჩნდება ხშირად, რაც ათეისტურ, ეროვნულობის უგულვებელმყოფელ საუკუნეში მის გაუცხოებას იწვევს, მაგრამ ლექსის ავტორს ზვიადი ესახება, როგორც თამარ დედოფლის მწირი, „საღვთო სინედლის გულში აღმძვრელი“, პარსიფალის ნახევარძმა, დიდგორს მოსული ტაძრელი, ღვთისგან ხელდასმული გრაალის მცველი, იდუმალებებით მოცული ადამიანი, რომელმაც ვაჭრულ ეპოქაში „ნათლობის მადლი“ განუახლა თანამოძმეებს,

„დაშრეტელი რწმენის ჭირისუფლად“ მოევლინა ერს... ჭემ-მარიტების მაძიებელმა რაინდმა თავისი ხალხის ეროვნული თვითშეგნება აამაღლა, მისი სულიერი წყობა შეცვალა უკეთესობისკენ: „დიდ წინაპართა ტანჯვით ვნებულმან ერში ზრახვანი აღძარ ვნებისა, როს განაახლე მინავლებული ხმა ეროვნული თვითშეგნებისა. ოსტატის სიბრძნით გამოარჩიე, აზრთა განწყობას უცვალე ფერი, ხელნერა შენი გულს დაამჩნიე, ახალ ხარისხზე ასწიე ერი“ (ძმას ქრისტესმიერს).

ზვიადის დამსახურება იყო „ვეფხვთან სარკენად“ გასული ცხრა მოძმის „ფიცვერცხლით შემომტკიცება“ დევიზით: „ჩვენადვე თავი ხამს გვეყუდნოდეს“.

ზვიადის „გულისსწორი“ იყო სამშობლო, ქაჯეთის ტყვე ნესტანი, ზვიადი ხალხს ევლინებოდა „სიმართლის ფარით, რწმენის სამკლავით და საფუხარით“...

ნესტანის მაძიებელი ტარიელის მარადი თანამდგომი იყო თვით მერაბი – ავთანდილობის უებრო მაგალითი.

ლექის ავტორს უკვირს მოყვასისგან ერის სულიერი მესვეურის განსჯა, ეკალ-ბარდებში სიკეთის მთესველს არც „ჭორის ღვართქაფი“ ასცდა, არც ძმრით სავსე ფიალა, რაც არ აიცდინა. ეს იყო უფლის გამოცდა, „რადგან განგებას რომელი უყვარს, მასვე მოუვლენს სასტიკ განსაცდელს“.

მაცდურნი ამაოდ ამაცობენ ამ წუთისოფლად, იმ სოფლის ბჭესთან ისინი მათხოვრად წარსდგებიან, ძმის აღსარების გამცემი ზეცაში ვერ იპოვის თავშესაფარს.

ჯვარცმული მოღვაწის დაუვინყარ სახეს რომ ქმნის, რეზიუმესავით გაჟღერდება ქვეყნის პირველი პრეზიდენტის უკვდავების იდეა, რომელმაც დაამხო დემონთა ხროვა: „გადაიჭრები გზნებით მყოფადში, დაემკვიდრები ხალხში მითივით, ზეალმართული ჩვენს ეპოქაში მიქელანჯელოს კუშტ დავითივით. დაუცხრომელო სულიერ ცდაში დაუსაბამო სიტყვის მხმობელო, უკიდევანო ასტრალურ ზღვაში დემონთა ხროვის დამამხობელო“.

ციმბირში მყოფ პატიმარ მერაბ კოსტავას, რომელსაც შვილის თვითმკვლელობის ტრაგედიაც ვერ ასცდა, ზვიადმა უძღვნა ასევე წინასწარმეტყველური ლექსი, რომელშიც

მგზნებარებით არის წარმოდგენილი მერაბის რაინდული ბუნება, მორწმუნის ჯვარცმა და მარადიულობა: „ერის მჭმუნვარე ძმათა კრებული ერის საფიცარ რაინდს გინოდებს, უკვდავ საქმისთვის ჯვარზე ვნებული სასუფეველში შეხვალ, იცოდე! ქრისტემ მოგმადლა ცის გასაღები და სერაფიმთა ჰაეროვნება, არ გწამს მონღოლის ნატრაბახები და არც მარდოხეს ყალბი ცხოვნება“.

ისინი ერთმანეთის გარეშე ვერ წარმოიდგინებოდნენ და ლექსშიც რაინდებად, იდეალურ მეგობრებად წარმოჩნდებიან, უკეთურთა მცდელობის მიუხედავად: „გვეტანებოდნენ ძალნი და ღორნი, შემუსვრა სურდათ ელვარე ჭალის, მაგრამ ხომ დავრჩით მაინც ჩვენ ორნი, მკრთალნი რაინდი მწუხარე სახის!“.

მათ იმედებს კვებავდა „ცხოვრების წყარო, თვალი არსთაგანმრიგის“.

ლექსში ნათლად ჩანს მათი ოცნებების სიდიადე, ღვთისმშობლის წილხვედომილი მამულისათვის თავდადებულთა მაღალი მისია: „და ოცნებებიც ცას მისწვდნენ ჩვენი, ცა გარდაგვეხსნა მარადჟამული... დე, ელვარებდეს ივერთა ცაზე მზე შუალამის, ბარძიმი წმინდა, გენყალობდეს, ვინაც გვიკურთხა ვაზი და ღვთისმშობელი ვინაც დაწინდა. ვაშენოთ ჩვენი ტაძარი ქვაზე, ბნელში მსხდომთ კვალავაც ავუნთოთ კვარი და მიგვიძლოდეს ეკლიან გზაზე წმინდა გიორგი და ნინოს ჯვარი“ (1,9-10).

„მზე შუალამის“ საღვთო სახელია, ბარძიმი, გრძალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლისა, სულიწმინდისა და გრძალის მფლობელი არის სულიწმინდით გამსჭვალული ადამიანი“ (16,38).

„სამერმისო ერის მისიაზე“ მუდმივად მოფიქრალი პოეტი ოპტიმისტურად უყურებდა ჩვენი ქვეყნის მომავალს: „დღევანდელობის ავიტანთ პროზას, რადგან განზრახვა შემოქმედისა გვპირდება ახალ მეტამორფოზას, თანამდგომელად ქართლის ბედისა“ (ტანჯვათა ტიტანი) (1,17).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
4. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992
5. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991
6. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941
7. ანრი ბერგსონი, ცნობიერების უშუალო მონაცემები, თბ. 1993
8. კარლ გუსტავ იუნგი, ანალიზური ფსიქოლოგიის საფუძვლები, სიზმრები, თბ. 1995
9. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991
10. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმინენითი გადმოცემა, თბ. 2002
11. ნეტარი ავგუსტინე, აღსარება, თბ. 1995
12. ილია ჭავჭავაძე, აზრები, შემდგენელი გ. კალანდარიშვილი, თბ. 1983
13. ანა კალანდაძე, რჩეული, თბ. 1987
14. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, 1995
15. ტიტე მოსია საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, 1996
16. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990

მერაბ კოსტავა მეცნიერების შესახებ

მერაბ კოსტავას ეროვნული, რელიგიური, ფილოსოფიური თვალსაზრისის გაცნობით ვრწმუნდებით, რომ ის იყო ერის სინდისი, ქრისტეს მეზღვე, ზნეობრივი რაინდი, სულიერ ომში ჩაბმული „რწმენის აბჯრით, სიტყვის მახვილით, სულის საჭრეთლით“.

სულის ხილვის, „გულით სმენის“ უნარით მომადლებული პოეტი მთელ სამყაროს იტევდა საკუთარ არსებაში, მიღმურში გადახედვას, ცისა და მიწის საიდუმლოებათა შეცნობას ცდილობდა, გათავისებული ჰქონდა ბიბლიის, ღვთისმეტყველთა, ფილოსოფოსთა სიბრძნე, სულით მოგზაურობდა ანტიკურ ეპოქაში, კრიშნას ინდოეთში, შეეძლო გამოეხმო ენქიდუს, გილგამეშის, აქილევსის, ლაერტის, განდის, შამილის, ოზირისის, იზიდას, გარდაცვლილი შვილის აჩრდილები, ეპაექრებოდა ტოლსტოის, დოსტოევსკის, ნანვენევი ჰქონდა „ოკულტიზმის ნესტარი“.

მერაბ კოსტავას იდეალი იყო ცნობიერების ყველა უფსკრულის და ყველა მწვერვალის მომვლელი, ეროვნული ფენომენის შემცნობ-დამფასებელი „მაკროკოსმიური“ ადამიანი, „მსოფლიო კაცი“: „საქმეა იქცე მსოფლიო კაცად და არ უმუხთლო ერსა და თვისტომს“ (ტანჯვათა ტიტანი) (მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990, გვ. 17).

პოეტს ეიმედებოდა „ქვეყანა ღმერთის მაძიებელი“ (მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990, გვ. 17).

მერაბ კოსტავას სულიერი სიდიადის მასაზრდოებელი იყო „საღვთო ეთიკა“, „საღვთო ტრფობა“, საღვთო სიბრძნე.

სულიწმიდის ხელდასხმული, სიბრძნის წყაროს ენაფებოდა, პიროვნული ეგოს სიღრმეს სწვდებოდა: „...მან, სიბრძნის წყარომ, ერთმა გაცნობოს შენი წილხვედრი, შენი არჩივი“ (სფინქსი).

მეცნიერების, ინტელიგენციის, როგორც ერის წინამძღოლის, როლს და მნიშვნელობას გაისიგრძეგანებდა.

მერაბ კოსტავას აზრით, ნამდვილი მეცნიერი არის „მთარგმანებელი, წამკითხველი ვარსკვლავთ ენისა, ჩამძიე-

ბელი და ამხსნელი ყოველგვარ ნიშნის“ (ბიბლიური რემინისცენიები).

ჭეშმარიტი პოეტი და მეცნიერი უხილავის მჭვრეტელია, უტყუარი ინტუიციის, მთელი გალაკტიკის საიდუმლოებათა მაძიებელი“, მეფისტოფელის შემმეცნებელი“, მიწისა და ცის იდუმალების, „ზეციური გეომეტრიის“ საცნაურმყოფელი (გალაკტიონი).

პოეტის დევიზი იყო: „სცან შენი მოდგმის ბალავერი, ... მსოფლიო კულტურების თანმიმდევრობა, ისტორია ცისა და მიწის, ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი“, „იცან სიკვდილი და მკვდრეთით აღსდექ“ (ბიბლიური რემინისცენიები).

ჭეშმარიტი კულტურა მხოლოდ რელიგიურია, ურწმუნონი „ბრმადშობილები“ არიან, „ცნობიერებას მათთვის აზრი არ ემეტება“ (იქვე).

მერაბ კოსტავას წერილებსა და ლექსებში დასმულია მეცნიერებისა და ზნეობის, განსჯისა და ეთიკის მარადაქტუალური პრობლემები.

ამ ცნებათა დაპირისპირებას თუ მორიგებას შორეული ისტორია აქვს.

იესო ქრისტე ამხელდა მნიგნობართა ნიღბით მოვლენილთ, ფარისეველთ, თვალთმაქცობაში, ანგარებაში, ურჯულოებაში სდებდა ბრალს, უნოდებდა მათ „ბრმა წინამძღოლებს“, „იქედნეთა ნაშობ გველებს“, „უნმინდურ მკვდართა სამარხებს“ და ჯოჯოხეთს უწინასწარმეტყველებდა: „ვაი თქვენ, მნიგნობარნო და ფარისეველნო, თვალთმაქცნო, შეთეთრებულ სამარხებს რომ ჰგაფხართ, რომლებიც გარედან ლამაზები ჩანან, შიგნით კი სავსენია მკვდართა ძვლებით და ყოველგვარი უწმინდურებით.

ასევე, თქვენც გარეგნულად მართლები ჩანხართ ადამიანთა წინაშე, შიგნით კი თვალთმაქცობით და უსჯულოებით ხართ აღვსილნი.

„ვაი თქვენ, მნიგნობარნო და ფარისეველნო, თვალთმაქცნო..., იქედნეთა ნაშობნო გველებო! როგორ გაექცევით გეენის სასჯელს“ (მათე, 23,24,27,33).

ბიბლიაში გარჩეულია „მინიერი ცოდნა“ და ჭეშმარიტი სიბრძნე (ბარუქ წინასწარმეტყველი), პირველი სულის და-
ლუპვას, ხოლო მეორე ტაძრისკენ მიმავალი გზის პოვნას მო-
ასწავებს.

პავლე მოციქული განასხვავებდა „ხორციელ სიბრძნეს“
და „ღვთის მადლს“ (II კორინთელთა, 1,12), „ცოდნას“ და
„უკუღმართ გონებას“ (რომაელთა, 2,28).

ნეტარი ავგუსტინე ამხელდა მეცნიერებად წოდებულ
სიყალბეს: „ეკრძალენით საზარელსა და არაადამიანურ ამ-
პარტავნებას, გარყვნილებათა ფუჭ სიამეს და იმას, რაც
ყალბად იწოდება მეცნიერებად“ (ნეტარი ავგუსტინე, აღსა-
რება, თბ. 1995, გვ. 294).

ნიცუმეს იდეალი იყო სისხლით დაწერილი სტრიქონები,
რადგან მხოლოდ სისხლით შეიცნობა სული (ფრიდრიხ ნიც-
შე, ესე იტყოდა ზარატუსტრა, თბ. 1993, გვ. 35).

სხვათა აზრებზე მონადირე მეცნიერებს ასე ამათრა-
ხებდა ნიცშე: „გამოველ მეცნიერთა სახლიდან და კარიც გა-
მოვიჯახუნე.

...ისინი უდარაჯებენ სხვის ცოდნას, ვით ობობა.

მათი საქმენი და ჭეშმარიტებანი მამცივნებენ. მათ სიბ-
რძნეს რალაც სუნი ასდის, თითქოს წუმპეს წარმოეშვას...

...ფრთხილად შხამს ამზადებენ... ყალბი კამათლებით
იციან თამაში.

...აქ დიდ აზრებს ცოცხლად ადუღებენ და ხარშვით ამ-
ცირებენ

...მათი სული... ზღვა ამაოებისა... სული... ბინძური ძონ-
ძებივით... და ამ ძონძებისგან გაზეთსაც აკეთებენ...

ძლიერ მცირე ცოდნა გვაქვს, ამაღ გვჭირდება სიცრუე“

ნიცშე საუბრობდა „მმეცნების ყინულზე“, „მმეცნების
გველზე“, „მეცნიერ ნახევარ რეგვენზე“, „მღვდელთა ზებ-
რძნულ რეგვენობაზე“, „უცხოთა აზრებით ბრძნობაზე“
(ფრიდრიხ ნიცშე, ესე იტყოდა ზარატუსტრა, თბ. 1993, გვ. 62,
134, 138, 146, 189).

შტაინერი გამობდა არიმანული ძალების მკვდარ, ზემინიერს მონყვეტილ ინტელექტუალურ აზრებს და აზროვნების ამოცანად მიიჩნევდა „სულიერებისკენ მიმავალი გზის“ პოვნას.

„სამშვიდნელისთვის გამაჯანსაღებელია თაყვანისცემა, მოკრძალება, მოწინება, აღიარება. აღიარების ღირსის გაკიცხვა, ზიზლი... ინვესს შემეცნების აქტივობის დასუსტებას და ჩაკვდომას.

„...მცდარი აზრი ისევე გამანადგურებლად მოქმედებს იდეათა სივრცის გამაცოცხლებელ აზრებზე, როგორც ბრმად ნასროლი ტყვია გზად შემხვედრ ფიზიკურ საგნებზე“, გვამცნობს შტაინერი (რუდოლფ შტაინერი, როგორ მიიღწევა ზენა სამყაროს შემეცნება, თბ. 1993, გვ. 12), რომელსაც უბედურებად მიაჩნდა „ზემინიერი ძალებისგან მონყვეტა, მინაში დაძირვა“ (რუდოლფ შტაინერი, ვარდისა და ჯვრის საიდუმლოება, თბ. 1994, გვ. 270,273).

ილია ჭავჭავაძეს იდეალურად ესახებოდა გაბრიელ მთავარეპისკოპოსის აზროვნება, რადგან იგი „სარწმუნოებას ამეცნიერებდა და მეცნიერებას ასარწმუნოებდა“ (სიტყვა, თქმული გაენათის მონასტერში გაბრიელ ეპისკოპოსის გარდაცვალების დღეს).

კონსტანტინე გამსახურდია ‘სხვისი აზრებით მუცელა-მოყორილ“, უპრინციპო, მედროვე მეცნიერ-კრიტიკოსებს „ინტელექტუალურ ინვალიდებს“ უწოდებდა და ადარებდა უნივერსალის კარებს, რომელიც იქით იღება, საითაც ხელს ჰკრავ.

დიდოსტატი აფასებდა მხოლოდ კეთილშობილური იდეებისათვის აბჯარასხმულ მეცნიერებსა და მწერლებს, რომლებიც „გულის სისხლით“ ქმნიდნენ.

მერაბ კოსტავა ავითარებდა მოსაზრებას: „მეცნიერებისკენ გადაგმულ ერთ ნაბიჯს თან უნდა ახლდეს მორალისათვის გადაგმული ორი ნაბიჯი“ (მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991, გვ. 84).

ოთარ ჭილაძე ვერ იგუებდა „ინტელექტუალურ მედა-
ვებს“, „ინტელექტუალურ ნაგავს“, „ფიქრების ჯართს“, „ოც-
ნების შლამს“ („აველუმი“, გვ. 309, 514).

ასევე, მავანნი ხშირად საუბრობენ „ლიტერატურულ
პროსტიტუციასზე“, „ლიტერატურულ ასინეთებზე“.

პოეტი ხედავდა ურწმუნო მეცნიერთა უგუნურ, მხოლოდ
პრაგმატულ დამოკიდებულებას დედამინისადმი, რომლებიც
სამყაროს მესაფლავედ ქცეულიყვნენ და სულიერი გზების
ჩახერგვაზე, ადამის ნაშიერის განირვაზე აკეთებდა აქ-
ცენტს: „შავი ჯოჯოხეთის კუპრით ხართ ნახადი,... გინდათ
რომ უკუსვლით ვიდოდეს სამყარო, გსურთ რომ დედამინა,
როგორც ღორმა მუხა, დედაბუდიანად გეზიდან ათხაროთ.
ეს რა ხვაშიადი ჩაითქვეს ერებმა, უსისხლოდ გამართეს კაც-
თა სასაკლაო, ბოროტს მიეყიდნენ და მეცნიერება თავად დე-
დამინის ხდება მესაფლავე. გონება ეფლობა სიბილწის სკო-
რეში..., გეენის ქეძაფმა როდემდე იდინოს, შხამი და ბალღამი
გამყიდველ პრესის... ვაჰ, თუ ჩაირაზა გზები სულიერი, ვაჰ,
თუ გაინირა ადამის თესლი... კუშტად გადმოსცქერის სამყა-
როს მიქაელ არქისტრატეგოსი ზეციურ მხედრობის“ („შავი
ჯოჯოხეთის კუპრით ხართ ნახადი“ (მერაბ კოსტავა, ლექსე-
ბი, თბ. 1990, გვ. 85-86).

„ცრუ მეცნიერთაგან“ განსხვავებით, მერაბ კოსტავა
ჭეშმარიტ მეცნიერს უწოდებდა შლიმანს, რომელმაც მითო-
სი აქცია გზამკვლევად და აღმოაჩინა ნანგრევებში ჩამარხუ-
ლი ტროა: „ცრუ მეცნიერთა აზრებმა მქისემ როს შეგიბლა-
ლეს ტროფობის საგანი... ნყვდიადს გადაჰკარ ჭავლი სინათ-
ლის და აქაველთა განთქვი დიდება, მითოსში იგრძენ ძირი
სიმართლის, მითოსით გახსენ ჭეშმარიტება... გნადდა და
მკვდრეთით კვლავ აღდგა ტროა, ტროა, დიდება აგამემნო-
ნის“ (შლიმან).

ზნეობისა და ტექნიკური მეცნიერების პრობლემაა
დასმული ლექსში „რუსთავი“, რომელშიც პოეტს აღიზიანებ-
და „კაენის მოდგმა“ „სამსალის ბკე“, სილფების „მჭვარტლის
სამოსი“ (მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990, გვ. 83-85).

საზოგადოების ზნეობრივ „გადაგვარებაში“ „გადაშენების“ საფრთხეს ხედავდა პოეტი: „...ატავიზმისგან ხელყოფილი თუ არ განახლდა და სამერმისო დვრიტად კაცში თუ არ ჩასახლდა, წარსულს სინედლის სიო თუ არ მიეკარება, გადაშენებით დასრულდება გადაგვარება“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

დიდი სულიერი აღმოჩენების საფუძველია „ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი“, „საღვთო ეთიკა“, მაგრამ არ ცხრება „ბოროტების შავი გენია“. ის ცრუ სასწაულებით აბრუებს „ბრმადშობილთ“ და მათთან სატანა სისხლით სდებს ხელშეკრულებას.

„ემმას ნაზირი“ ვერასდროს მიაღწევს სისხლისა და სულის კავშირს, ვერ ეზიარება ამაღლებულ იდეებს: „...ამაოდ დაშვრა მნიგნობარი, ემმას ნაზირი, ერთობ ძნელია სულისა და სისხლის კავშირი“.

ბუნებრივად ჩნდება კითხვა: „ხალხს დამინებულს რა აღმართავს, მაღლა რა ასწევს?“.

სამომავლოდ ღირებული მეცნიერული ნაღვანი არა მხოლოდ გონების ცივ განსჯას, არამედ ზნეობრივ საფუძვლებს ემყარება, ოდენ წმინდათა წმინდა საკურთხეველს მიმსგავსებულ მაგიდაზე ივანებს ჭეშმარიტება, მხოლოდ სისხლით დაწერილში ვლინდება სული: „სულის გარეშე არ არსებობს სხვა თვალსაზრისი, სისხლის ქმედება არის მისი ინფორმაცია და შედეგები არ იქნება შესაბამისი, განსჯამ ზნეობის საფუძვლები თუ გადასძალა. სულია სისხლში სინდისის და ცეცხლის სანყისი და მომავლისთვის ბოროტებად შესარაცხია, მეცნიერებამ სამუშაო მაგიდა თვისი წმინდათა წმინდა საკურთხეველად თუ არ აქცია“.

ეპოქის სატკივარია რწმენის, საღვთო სიბრძნის დეფიციტი და პოეტი კითხულობს: „ტაძართა სიბრძნე რად დაკნინდა, რად დაექანა?“.

ცოდვილები მოკლებული არიან „იდუმალების წყაროს“, „ნათლის სვეტს“ (ღმერთს), ამიტომ ეკეტებათ სიბრძნის კარი.

ცოდნისკენ გადადგმულ ერთ ნაბიჯს ზნეობისკენ გადადგმული ორი ნაბიჯი სჭირდება: „იდუმალეების დასწყეტი-ათ წყარო ცოდვილთა, სიბრძნეს, დანმენდილს, ნათლის სვეტად აღვიქვამ მუდამ, ამადაც, როცა თითო ნაბიჯს დგამენ ცოდნისკენ, ორი ნაბიჯი ზნეობისკენ გადადგან უნდა“.

ღმერთია სამყაროს არქიტექტორი, მსოფლიო სცენის დრამატურგი და რეჟისორი. ზეცა განსაცდელს იმიტომ უფლენს ადამიანებს, რომ გამოინროთოს კაცთა მოდგმა, სძლიოს სიბნელეებს. განინმინდოს, ჭეშმარიტებას, ცხოვრების საზრისს მიაგნოს. ინდივიდი პიროვნებად იქცევა ზეეროვნული იმპულსებით, ცის ჰარმონიას ეზიარება.

ადამიანს, ერს უნდა ახსოვდეს მოწინება უფლის სახლისადმი, მამა-პაპათა საძვალენი, უნდა ეძებოს „წარუვალი საუნჯე“, „სული ცხოველი“, რწმენა, კანონს სიქველე უნდა შეეშველოს მოყვასისადმი, „რომ არ განიბნეს ისტორია ცისა და მიწის“.

მხოლოდ „ცნობიერების გრადაცია განუწყვეტელი“, მსოფლიო კულტურებთან კავშირი, „ზეციური გეომეტრიის“ გაგება, მსოფლიო დედასთან – სულიწმინდასთან ზიარებაა წარმატების გარანტია.

პოეტს ახარებდა ადამიანის თვალის ახელა ახლებურად, ბაბილონის გოდლის დანგრევა. უზენაესი ნათელი, სიბნელის დამარცხებაა ჭეშმარიტების მიგნების სანინდარი, რათა მიღწეულ იქნეს „აზრების სთველი“.

აზროვნების მიზანია მეფისტოფელის შემეცნება, „სამყაროს საცნაურყოფა“, „სულის წრთობა“, მინიერი და ციური საწყისების მორიგება და შემოქმედების კუთვნილება ქცევა.

არა მხოლოდ ცოდნა, სიბრძნე, არამედ რელიგია, სიყვარული, მშვენიერებაა ბედნიერების, ხსნის გზა: „აღარ გაბადია შენ სხვა რელიგია, ვერსით მოიპოვო სხვა ბედნიერება, ეგრე დაცემული გიხსნას რელიგიამ, სიბრძნემ, სიყვარულმა და მშვენიერებამ“ (ეტიუდი, მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990, გვ. 81).

„სიყვარულია ღმერთი“ (იოანე, 4,8) გვასწავლის ბიბლია.

„სიბრძნის წყაროა უზეშთაესი“ (სფინქსი), მოძღვართ-
მოძღვარია უფალი (ეტიუდი), გვმოძღვრავს წიგნთა წიგნის
ჭეშმარიტებით გაბრძნობილი პოეტი. „სულიერი პლანეტის“
აშენების სტიმულია „ტაძართა სიბრძნის“ გათავისება, „საღ-
მართო ტრფობა“, რათა ამოიხსნას „სფინქსის ქარაგმები“
(სფინქსი).

მერაბ კოსტავას შემოქმედებაში უფლის მეზალედ და
მევენახედ გრაალის მცველი რაინდები გვევლინებიან (გა-
ლაკტიონი).

„გრაალი არის სიმბოლო სულიწმინდისა, ღვთისმშობ-
ლისა“ (ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია,
თბ. 1990, გვ. 38).

თავი II

ქრისტიანული რწმენისა და სახისმეტყველების საკითხები

საღვთო სიგოლიკა

მერაბ კოსტავა იყო ორთოდოქსი მორწმუნე, საღვთო ეტიკის, საღვთო ზნეობის, ეროვნული ტრადიის თავგამოდებული დამცველი. პოეტს სჯეროდა, რომ მხოლოდ მორწმუნე, მხოლოდ უფლის ერთგული ესათნოება ყოვლისშემძლეს: „არსთა გამრიგემ არ გაიმეტოს, ვინც სამყაროთა თვალის ჩინია, ადამიანო, შენდა იმედად ღალადებს სიტყვა „ნუ გეშინია“..

მხოლოდ „უტეხი რწმენით“ მარცხდება ბოროტება, არა მხოლოდ თანაგრძნობა, იდეალებისათვის თავგანწირვა ხელენიფება „ქარიშხლის პირმშოს, ცხოვრების გრიგალებთან მებრძოლს (იქ თავგანწირვა გაგიღებს კარებს) (1,22-23).

სამყაროს შექმნელ ღმერთს—საბაოთს ევდრება პოეტი, ასმინოს „სიტყვა დაუსაბამო“ (შენ გვევდრები სულით გლახაკი) (1,25-28).

ლექსში „სფინქსი“ ზეცაშია „იდუმალი სიტყვა“: „გადაიხრება ზეცის თავანი, იდუმალ სიტყვის მაღალმშვენიებით“ (1,76-77).

„სიტყვა“ ძე ღმერთის სახელია: „თავდაპირველად იყო სიტყვა და სიტყვა იყო ღმერთთან და სიტყვა იყო ღმერთი“ (იოანეს სახარება, 1,1) (2,176).

„სულის საყდრის“ განახლების, უზენაესი ნათლის, შუალამის მზის ხილვისთვის ღალადებს გულმხურვალედ და, მართლაც, ეზიარება საღმრთო ბრწყინვალეების სიხარულს: „ოდეს ვირეკდე, განმიღე კარი, ელვავე, ღრუბლებში შემოპარულო და განმიახლე სულის საყდარი, სასოებაო და სიხარულო. როდესაც წარვთქვი. „იყავნ ნათელი“, აენტო ჭალი მზიან ღამისა“ ...

ლექსში ღმერთის კანონიკური სახელებია: კარი, ელვა, სასოება, სიხარული, ნათელი, მზიანი ღამე. ეს სახეები ბიბლიურ-ქრისტიანული არსენალიდან მომდინარეობს.

დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებში ღმერთის სახელია „მარადი კარი“: „მალლა ასნიეთ, კარიბჭეებო, თქვენი თავები და აინიეთ, კარნო მარადნო, რომ შემოვიდეს მეფე დიდებისა“ (ფს.23/24,7) (2,544).

სახარებაშიც კარია ძე ღმერთის სიმბოლო: „მე ვარ კარი ცხოვართა“ (იოანე, 10,8)(2,201).

კარი საღმრთო სახელად ფიგურირებს მერაბ კოსტავას ლექსში „თეთრი ქალწული“: „სიჩუმე, კარი მარადისობის“.

„ელვა, ღრუბლებში შემოპარული“ ერთად აფიქსირებს ძე ღმერთისა და მისი დედის-მარიამ ღვთისმშობლის სახელებს.

მაცხოვრის მოვლინება სახარებაში ელვის გამობრწყინებასთან არის შედარებული: „როგორც ელვა შემოდის აღმოსავლეთიდან და თავად დასავლეთამდე ანათებს, ასევე იქნება კაცის ძის მოსვლა“ (მათე, 24,27).

„...ვინაიდან, როგორც ელვა ელავს ცის ერთი კიდიდან და ანათებს მეორე კიდემდე, ასევე იქნება კაცის ძე თავის დღეს“ (ლუკა, 18, 24) (2,153/2,155). ღრუბელი, ნათელი ღრუბელი მათეს სახარებაში (17,5) (2,37), „უძველეს იადგარში“ (3,98), „სინურ მრავალთავში“ (4,200) არის მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორა.

სასოება, იმედი ღმერთის ცნობილი სახელია: „შენ ხარ ჩემი იმედი, უფალო“ (ფს.70-71,5) (2,595).

ქრისტე არის იმედის ღმერთი: „იმედის ღმერთმა აგავსოთ ყოველგვარი სიხარულით“ (პავლე მოციქული, რომაელთა, 15,13) (2,352).

ან: „მტკიცედ მივყვეთ იმედის აღსარებას (პავლე მოციქული, ებრაელთა, (10,23)(2,481-484).

„სიხარული“ საღვთო სახელია, სახარებაში ქრისტე არს „დიდი სიხარული მთელი ხალხისა“ (ლუკა 2,10) (2,113).

„მზიანი ღამის“ სახე მომდინარეობს „ვეფხისტყაოსნიდან, გვხვდება დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ და მიჩნეულია საღვთო სახელად, კერძოდ, ქრისტეს მეტაფორად (5,124).

„მზიანი ღამე“ ანალოგიური გაგებისაა გალაკტიონის პოეზიაში (ტფილისი ღამით) და ნოდარ დუმბაძის რომანში „მზიანი ღამე“.

ზემოთაღნიშნულ ლექსში მერაბ კოსტავა ნატრობს საღვთო მადლის მოფენას, ზეციური ხმის გაგონებას, დამბადებლის, მაცხოვრის გამოცხადებას, უკვდავების წყაროსთან ზიარებას: „ცდაში მარჯვენა არ მომიცარო, აბჯრად ამასხი ძალი თმენისა, უკვდავებისა შთამასვი წყარო, შემასხი ფრთენი აღმაფრენისა“.

წყარო ღმერთის სახელად გვევლინება ძველ და ახალ აღთქმაში, ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში, თანამედროვე კლასიკურ ლირიკაში.

მივმართოთ მაგალითებს. იერემია წინასწარმეტყველთან ღმერთს ეწოდება „ცხოველმყოფელი წყაროსთვალი“ (იერემია, 17,13) (6,141).

„მოგცემთ უფალი ჭირში პურს და სიმწარეში წყალს და აღარ დაიმალება თქვენი მოძღვარი“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 30,20) (6,95).

ზაქარია წინასწარმეტყველი ღმერთს მოიხსენებს, როგორც „სიცოცხლის წყალს“ (ზაქარია, 14,8)(6,304).

ღმერთი არის „წყარო ცხოვრებისა“ (ფს. 35,10) (2,558).

სახარების მიხედვით, ღმერთი არის „სიცოცხლის წყლის წყარო, მოწყალებისა წყარო, ნმინდა წყარო, წყარო ჭეშმარიტებისა, საიდუმლო წყარო“ (7,194,224,179,404,424).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ ღმერთი მოიხსენება, როგორც „მარადიული დიდების წყარო, მარადუამული სათავის წყარო, მარადუამული ჭის წყალი, შადრევნის წყარო“ (8,197,264,372,403).

დავით გურამიშვილმა ქრისტიანულ ღმერთს უწოდა „ცხოვრების წყაროს „ღარი“ (9,118).

ამ მხრივ მრავალი მაგალითი მოიპოვება გალაკტიონის შემოქმედებაში (10,41-47).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში ასეთი საღმრთო სახელია „უკვდავების წყარო“, „იღუმალების წყარო“, „წყარო ცხოვრების“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-104).

ლექსში „შენ გვევდრები სულით გლახაკი“ მთავრდება მიმართვით მამალმერთის, ძე ღმერთისა და ღვთისმშობლისადმი: „ჭეშმარიტების მიჯნურთა მნდევო, ბჭეთა დახშულთა ლოცვაჲ ფარულო, მარადი მამის მარადო ძეო, რწმენავ, იმედო და სიყვარულო“.

„მარადი მამა“ მამალმერთია.

ღმერთი არის „დიდების მამა“ (პავლე მოციქულის წერილი ეფესელთა მიმართ, 1,6), „მონყალების მამა“ (პავლე მოციქულის მეორე წერილი კორინთელთა მიმართ, 1,3), „მარადისობის მამა“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 9,5) (6,45), „ნათელთა მამა“ (იაკობ მოციქული, 1,17).

„მოხუცი მამა“ ეწოდება მამალმერთს დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“, გოეთეს „უკანასკნელ საზღვარში“, გალაკტიონის „მამულში“ (11,54).

საღვთო სახელებია „იმედი“ და „სიყვარული“,

ქრისტე არის „იმედის ღმერთი“ (პავლე მოციქული, რომაელთა, 1,13).

ღმერთი სიყვარულია (იოანე, 1,4,8) (2,320).

„ბჭე დახშული“ მიგვანიშნებს მარიამ ღვთისმშობელზე.

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამ ღვთისმშობელი არის „სამოთხისა ბჭეთა განმღებელი“, ბჭე ცხოვრებისა“ (12,10,12).

ლექსში „განაჩენის მოლოდინში“ (1,28-30) ღმერთის სახელია „ცხოვრების ყვავილი“.

მისი წყაროა ბიბლია: „ყვავილები დაჩნდნენ მინის პირზე, ჟამი გალობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვენს მხარეში“ (ქებათა ქება სოლომონისა, (2,12) (6,15).

ღვთის სახედ და ხატად შექმნილი ადამიანის „მბორგავი“ სული ერთდროულად ნავარდობს ლაყვარდში, ვარ-

სკვლავთა წალკოტში და, ამავე დროს, როგორც მინის შვილი, ეამბორება მამულის მინას: „სულო, გასდიე სალი კლდის არწივს, ლაჟვარდში შვება იცან, ვარსკვლავთა წალკოტს ოცნებით ასწვდი და ეამბორე მინას“ (სულო დაიცა) (1,40).

ზევისის შემართების, ცაში კომეტებს ადევნებულები სული ჭვრეტს ჩვეულებრივთათვის უხილავს: „სჭვრეტ მეუფე-ბას ოქროს ტახტიანს, მნათობთა ბადეს გაშლილს, განგებას შენთვის დაურახტია ცეცხლისმფრქვეველი რაში“.

უფალი, მეუფე საღვთო სახელია (იოანე დამასკელი (13,335)).

ლექსის ლირიკულ გმირს ეხვევა საღვთო ცეცხლი, ხარობს აღდგომით და დარწმუნებულია, რომ სინანული მკვდრეთით აღადგენს: „ჰა, გარიჟრაჟმა ცეცხლი დაგინთო, აღდგომა კვირის დამდეგს, ხამს სინანულის ზღვაში ჩაყვინთო, მოკვდი და მკვდრეთით აღდექ!“

ცეცხლი საღვთო სახელია, ღმერთი არის „ცეცხლი უნებლად განმანათლებელი“ (პეტრე იბერი) (14,144) ღმერთი არის „ცეცხლი უსხეულო, უჩინარი ცეცხლი“ (იოანე მტბევა-რი).

„დიადი ცეცხლი“ ეწოდება ღმერთს „ღვთაებრივ კომე-დიაში“ (8,244), ე.რერისხის ნააზრევში (15,139).

ქრისტე არის აღდგომა, მარადიული სიცოცხლე: „მე ვარ აღდგომა და სიცოცხლე, ჩემი მორწმუნე, კიდევ რომ მოკვდეს, იცოცხლებს“ (იოანე 11,25) (2,204).

ლექსის ბოლოს ისმის ძე ღმერთისა და მისი დედის გალობა: „რა უკვდავების ქნარით გვიგალობ, ეს რა სამკვიდრო გერგო, ბოროტებასთან შეურიგალო მარადისობის ნერგო“.

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამი არის „სიტყვიერთა ცხოვართა ქნარი“ (12,10). ლექსში უფლის დედაზე მანიშნებელია „უკვდავების ქნარი“.

საღვთო სახელია „ნერგი“ მენერგე.

მერაბ კოსტავას ლექსში ღმერთის სახელია „მარადი-სობის ნერგი“, ხოლო „ბიბლიურ რემინისცენციებში“

ღმერთს ენოდება „ნერგი, ზეცით გადმორგული“: „ნერგს, ზეცით გადმორგულს ნუ დააზიანებ“.

პოეტის ნატურაა სულის დამკვიდრება წმინდა ლაჟვარდში, ედემში: „სად მიისწრაფვი, სულო, დაიცა, სულო მბორგავო, შესდექ, წმინდა ლაჟვარდიც უნდა გაიცრას, რომ მიემთხვიოს ედემს“ (1,41).

პოეტის ზნეობრივი კრედოს განმსაზღვრელია ქრისტიანული რელიგია: „იყავ უმწიკვლო, ვითა ცხოვარი, სინმინდის თვალი, ასპიტის ელდა, მხსნელად მივირქვათ ჩვენ მაცხოვარი, დაგვიშოშმინებს მსოფლიო სევდას“ (იყავ უმწიკვლო, ვითა ცხვარი) (1,54).

„თვალი“ უფლის სახელია: „ყველგან უფლის თვალებია, ხედავენ უკეთურებს და კეთილებს“ (იგავნი სოლომონისა: 15,3) (6,627).

„დიდგანმზრახველო და მრავალმოქმედო, რომელსაც ღია გაქვს თვალები ადამიანის ძეთა საქციელის მიმართ, რათა მიაგო თითოეულს თავისი საქციელის და თავისი ნამოქმედარის მიხედვით“ (იერემია წინასწარმეტყველი, 32,19) (6,156).

ღმერთის სახელია „ცხოვრების თვალი“. მარიამი არის „ცხოვრების თვალის მშობელი“ (ძლისპირნი) (16,535).

ლექსში, „შეხვედრა“ ფიგურირებს „ციერთა თვალები“ (1,56).

ადამიანობის უმძიმესი ტვირთის, საკუთარი წილი ჯვრის ტარება, მომხვეჭელობის დაგმობა, უზენაესი პირუთვნელობის გზის არჩევა, ღმერთის გეზის გაგება, ურთიერთის ძიება უნდა იყოს ჭეშმარიტი არსებობის მიზანი: „არცოდნა აღარ გვეპატიება იმის, თუ რაა გეზი ღმერთისკენ, ეს ურთიერთის არის ძიება, იგი გზა არის ურთიერთისკენ“.

„ერთის“ ირგვლივ გაერთიანება გაგვანებინებს სინრფელისა და ერთგულების გზას: „ასე იკვრება მრავალი ერთით, მსგავსი რომლისაც არ გვეგულება, თუკი სამყაროს, აზრია ღმერთი, გზაა სინრფელეც და ერთგულებაც, თუკი სამყაროს აზრია ღმერთი, გზა სიბრძნეც და ჭეშმარიტებაც“.

„ერთი“ უზენაესის სახელია: „... ღმერთი ჩვენი, უფალი ერთია“ (მარკოზი, 12,29) (2,96).

„...საუკუნეთა მეფეს, უხრწნელ, უხილავ, ერთადერთ ღმერთს—მას, დიდება და პატივი უკუნით უკუნისამდე. ამინ“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 2,17) (2,449).

„... კურთხეული და ერთადერთი ხელმწიფე, მეფეთა მეფე და უფალთა უფალი, ერთადერთი, რომელსაც უპყრია უკვდავება, მკვიდრობს მიუწვდომელ ნათელში, რომელიც არავის უხილავს ადამიანთაგან და არც ძალუძს მისი ხილვა“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 6,15,16) (2,455).

„სამნი მონმოებენ ცაზე: მამა, სიტყვა და სულიწმინდა და ეს სამი, ერთია“ (I იოანე, 5,7) (2,321).

სიბრძნე ღმერთის სახელია: „სიბრძნე—ყოველთა შემოქმედი“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,21) (6,24)⁹ „ერთია ბრძენი, ფრიად საშიში, თავის ტახტზე დაბრძანებული“ (სიბრძნე ზირაქისა 1,8) (2,35).

ღმერთი არის „ნათელი ჭეშმარიტი, რომელიც გაუნათებს ნუთისოფლად მომსვლელ ყველა ადამიანს“ (იოანე,1,9) (2,176).

ღმერთის სახელებია „გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე, 14,6) (2,211)

ღმერთი არის „ჭეშმარიტების სული“ (იოანე, 14,16) (2,212).

სიტყვისა და საქმის ერთიანობით „ჩვენს ნიაღში ესე სამება, მძლე სიყვარულით გაერთარსდება“, ამბობს პოეტი.

მოდმის, მოყვასის სიყვარული, ერისთვის მძიმე ხვედრის გაძლება, უფლის განსაცდელ—გამოცდათა წარმატებით ჩაბარება, მარტვილობით გამობრძმედა, ძე ღმერთის პრიზნციპების სამაგალითოდ ქცევა, სულის თვალთ უღიადესის ჭვრეტა, აი უმაღლესი იდეალი: „გთხოვ, მარტვილობა გვიქციო ბრძმედად, გარდასახდენი არ განგვარიდო, ღირსად გვყო ძისა შენისა ჭვრეტად, ჩვენი ცხოვრების სამაგალითოდ“ (1,55).

პოეტის სურვილია „ტატნობთა კრეტსაბმელის“ იქით ჭერეტა, რათა იხილოს „ვარსკვლავთა გარდამოსვლა, სერაბინთა სერობა“ (შეხვედრა) (1,56).

ვარსკვლავი საღმრთო სახელია: ქრისტე არის „ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი“ (იოანეს გამოცხადება) (22,16) (2,521).

ლექსში „გალაკტიონი“ პოეტი წუხს ვარსკვლავის გაუჩინარებაზე, უღმერთობაზე: „ერთი უმრავლეს ვარსკვლავთაგანი რად არ აღენთო ზეცაში დღემდე?“ (1,151).

ლექსში „შეხვედრა“ (1,56) მცხეთის და საეგროს ფონზე ფიქსირდება სანმისი, იგივე გრაალი, ბარძიმი, რომელიც არის „სიმბოლო სულიწმინდისა, ღვთისმშობლისა და გრაალის მფლობელი არის სულიწმინდით გამსჭვალული ადამიანი“ (17,38).

„შეხვედრაში“ საუბარია სოკრატის, დიონისოს, წინასწარმეტყველ ესაიას სულებზე, ისმის ღვთისმშობლის მუდარა, ხდება რაბისა და იდუმალი „სერაბინთა სერობის“ ხსენება.

რაბი (ებრ. მოძღვარი, მსახური) (18,343) ქრისტეს მიემართება: „რაბი, რა კარგია ჩვენთვის აქ ყოფნა“ (მარკოზი, 9,5) (2,84).

„რაბი ჩვენ ვიცით, რომ შენ ხარ მოძღვარი, ღვთისგან მოსული, ვინაიდან არავის ძალუძს ისეთი სასწაულების მოხდენა, როგორსაც შენ ახდენ, თუ მასთან ღმერთი არ არის“ (იოანე, 3,2) (2,180).

მერაბ კოსტავას „ბიბლიურ რემინისცენციებში“ აბრაამი არის ზეშთაგონებით გაბრძნობილი მოძღვართ მოძღვარი.“ მოკვდავთა გაბრძნობა კი მხოლოდ ღმერთს, მოძღვართ–მოძღვარს ხელენიფება (1,100).

მერაბ კოსტავასთვის ჭემმარიტი ლექსი არის „აღძრული სასწაულითა, საღვთო ქორნილის მაყარი, უსაზღვრობის პირმშო“ (ლექსი) (1,60,61).

სასწაული არის ღმერთის სახელი: „მოავლინე სასწაული და საოცრებანი ჩვენს შორის“ (ფს. 134/135,9) (2, 669).

„უსაზღვრობის“ ადრესატი არის ღმერთი (იოანე დამასკელი) (13,334).

„საღვთო ქორწილი“ სასუფეველს გულისხმობს.

„საღვთო ქორწილის მაყარი“ პოეზია არის რელიგიურ იდეალებთან წილნაყარი მხატვრული სიტყვა, რომელიც უნდა ემსახუროს სარწმუნოების განმტკიცებას და ერს გაუძღვეს სასუფეველისკენ, სულის უკვდავების გზაზე...

ლექსში „ბაღლო ლომისფაფარიანო (1,17) რამდენიმე საღვთო სახელია: უფსკრული სინათლისა, დაუშრეტელი მზერა, პური ცხოვრებისა, წყარო უკვდავებისა, ცის ბინადარი. აქვე, მარიამზე მიგვანიშნებს „ხელთუშტიკისი ბეჭედი, დაუჭკნობელი ყვავილი, ქალწულის კდემა“.

ღმერთი არის „ნათელი წუთისოფლისა“ (იოანე,8,12) (2,196), „ნათელი ჭეშმარიტი“ (იოანე, 19,10) (2,176).

ღმერთი არის ჭეშმარიტი პური, „სიცოცხლის პური“: მამაჩემი გაძღვევთ ჭეშმარიტ პურს ზეციდან, რადგან ღვთის პური ისაა, რომელიც ზეციდან ჩამოდის და სიცოცხლეს აძლევს წუთისოფელს.

„მე ვარ პური სიცოცხლისა, ჩემთან მომსვლელს არ მოვივდება და ჩემს მორწმუნეს არ მოსწყურდება.

„მე ცოცხალი პური ვარ, ზეციდან ჩამოსული. ვინც ამ პურს შეჭამს, სააუკუნოდ იცოცხლებს“ (იოანე, 6,32,33,35,51) (2,190,191).

ღმერთის მახასიათებელია დაუშრეტელი მზერა: „უფლის თვალი ათასჯერ ნათელია მზეზე. ის ადამიანის ყველა გზას ჭვრეტს და დაფარულ ადგილებშიც აღწევს“ (სიბრძნე ზირაქისა, 23,19) (6,50).

„ის თვალს ავლებს ქვეყნის კიდეებს, მთელ ცისქვეშეთს ხედავს“ (იობი, 28,24) (19,538).

ღმერთის თვალები „განჭვრეტენ სწრაფად“ (ფს. 16/17,2) (2,554).

„ჩემი ჩანასახი იხილა შენმა თვალებმა და შენს წიგნში ჩანერილია დღენი მომავალი ჩასახვისა“ (ფს.138/139,16).

„ღვთის სიტყვა... არცერთი ქმნილება არ არის დაფარული მისი ხედვისაგან, არამედ ყოველივე გაშიშვლებული და ღიაა მის თვალთა წინაშე, ვისაც ვაბარებთ ანგარიშს“ (პავლე მოციქული, ებრაელთა მიმართ, 4,12,13) (2,472).

ცა, ცის სასუფეველი არის ღმერთის სავანე.

ცვარ-მარგალიტი ღმერთის სახელია: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია წინასწარმეტყველი, 14,6) (6,273).

მარგალიტი საღვთო სახელია (19) (9,122).

ქრისტეს ეწოდება „ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი“ (იოანეს გამოცხადება, 2,216) (2,521).

„ამ სოფლად მოვლინებული ბინადარი ცისა“ არის ქრისტე.

მერაბ კოსტავას ლექსში იესო ქრისტე მოხსენებულია, როგორც „შუქთამთოვი და მანანას მთოვარი“ (შვენის ირლანდიას მზიური ლანდი) (1,72).

ფსალმუნში ნათქვამია: „უფალი შუქი არის და ხსნაა ჩემი, ვის შევუშინდე?“ (ფს.26,1) (2,54).

„გამოგზავნე შუქი შენი და ჭეშმარიტება შენი. ისინი წარმიძღვებიან და მიმიყვანენ შენს წმინდა მთასთან და შენს სამკვიდროსთან“ (ფს. 43,3) (25,66).

„ისენი ჩემი სული სიკვდილისგან, აგერ, ჩემი ფეხი წაბორძიკებისაგან, რათა ვიარო ღმერთის წინაშე სიცოცხლის შუქით“ (ფს. 56,14) (2,580).

მანანას, ზეციური პურის მომცემი არის ღმერთი. ამ სახის წყაროა ბიბლია. ეგვიპტიდან გამოსვლისას მშიერ ებრაელებს ღმერთმა საჭმელად მისცა ზეცის პური, სახელად მანანა ორმოცი წელი ამ პურით საზრდოობდნენ ისრაელიანები, ვიდრე ქანანანში მივიდოდნენ (გამოსვლა, XVI-16) (20,73-74).

ლექსებში „სფინქსი“ (1,76-77) საღვთო სახეებია „უზეს-თაესი“ და „სიბრძნის წყარო“.

იოანე დამასკელის მიხედვით, ღმერთი არის „უზემოესი“ ზეარსი, ზეკეთელი, ზესრული“ (18,19,325) (327).

ღმერთი არის „არსთა არსების წყარო“, „სიკეთის წყარო“ (13,326,338).

„ცისკრის ვარსკვლავი“ და „მზე“ გვევლინება უფლის სახელებად ლექსში „დე ჩამოიქცეს“.

„ცისკრის ვარსკვლავის“ წყაროა იოანეს გამოცხადება. ფსალმუნში „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 84,12) (2,614).

ბიბლიაში ღმერთი არის „მზე სიმართლისა: „ამოგიბრნყინდებათ, ჩემი სახელის მოშიშნო, მზე სიმართლისა და კურნება იქნება მის ფრთებზე“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, 3,20) (6,307).

ლექსში „ეტიუდი“ (1,80-83) გადაგვარებული სულის ხსნა არის „სიბრძნე, სიყვარული და მშვენიერება“.

ღმერთი არის „სიბრძნე და ბრძენი“, ღმერთი ითქმის „გონებად, აზრად, სულად, სიბრძნედ, ძალად“ (იოანე დამასკელი) (13,341).

დავით წინასწარმეტყველი მიმართავს ღმერთს: „შენა ხარ მშვენება მათი ძალისა“ (ფს. 68,18) (2,619).

„უფალო, სიმშვენიერით და ბრწყინვალეებით ხარ შემოსილი“ (ფს. 104,1) (2,633).

დავით წინასწარმეტყველი ხაზს უსვამს უფლის „დიდ-მშვენიერებას, დიდებას, ბრწყინვალებას“ (ფს. 145,5) (2,679).

„ბიბლიურ რემინისცენციებში“ (1,87,102) საღვთო სახისმეტყველების ნიმუშებია: უჩრდილო ნათელი, ცხოვრების სული, მეუფე, განმგებელი, გამოუთქმელი, ერთადერთი, ცისარტყელა, პირველი სხივი, სამყაროს არქიტექტორი, მსოფლიო სცენის დრამატურგი, რეჟისორი, სული ცხელი, მზის სული, შუალამის მზე, ძე მალლის, სიტყვა, ჭეშმარიტება, ნათელი, გულთამხილავი, ერთარსება, წარუვალა ძალა, მოძღვართ- მოძღვარი, მომავლის სვეტი.

ლექსში წინა პლანზეა საღვთო ტრფობა, საღვთო ცეცხლი.

ბიბლიაში ღმერთი არის „სული გონიერი“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,22) (6,24).

„სადაც უფლის სულია, იქ თავისუფლებაა“ (იოანე, 4,240) (2,184).

დიონისე არეოპაგელის მიხედვით, „სულიცა უფალ არს, ღმერთი სულია სახიერი, ღმერთი სულია ჭემმარიტებისა, რომელიც მამისგან გამოვალს“ (14,15).

დანტე ღმერთს მოიხსენებს, როგორც „პირველქმნილ სულს, მაღალ სულს, უღრმეს სულს“ (8,285,335,383).

გოეთეს „ფაუსტში“ ღმერთი არის „დიადი, დიდებული სული, მიწის სული“.

მერაბ კოსტავა ღმერთს უწოდებს „ცხოვრების სულს“, მზის სულს“.

მივმართოთ წყაროებს. „ღმერთი არის მზე, სინათლე, გამოუთქმელი, ერთი, ერთადერთი, მეუფე (იოანე დამასკელი) (13,322).

ქრისტიანული სამების გამომხატველია მზის სახე, რომელშიც მამაღმერთს ეწოდება მზე, ძე ღმერთს–შუქი, სხივი, სულიწმინდას–ნათელი.

სხივი, პირველი სხივი ძე ღმერთის სახელია ბიბლიაში: „ხალხები მოვლენ შენს ნათელზე და შენი სხივის ელვარებაზე“ (ესაია, 60,3) (6,118).

პირველი სხივი ძე ღმერთის სახელია გალაკტიონის პოეზიაში (10,29-32).

დაბადების წიგნში მოთხრობილია, როგორ გააფრთხილა ღმერთმა დასჯით კაცობრიობა უზნეობის გამო. მაგრამ 120 წელი არ აღმოჩნდა საკმარისი ცოდვილი ადამიანების მოსაქცევად. მაშინ ღმერთმა წარლენა მოუვლინა გადაგვარებულებს და გადაარჩინა მხოლოდ კეთილმსახური ნოე, რომელსაც გააკეთებინა კიდობანი, რათა შიგ შეეყვანა თავისი ოჯახი და ყველა სახის ცხოველი. ხუთი თვე სტიქია მძვინვარებდა, ერთი წელი დაჰყო ნოემ კიდობანში და როგორც კი გადარჩა, მაშინვე სამადლობელი შესწირა ღმერთს. ღმერთმა კეთილად მიიღო ნოეს მსხვერპლი და აღუთქვა, რომ ამის შემდეგ აღარ იქნებოდა წარლენა. თავისი აღთქმის ასრულებ-

ბის ნიშნად უჩვენა მას ცაში შვიდფეროვანი ცისარტყელა (დაბ.,7,24,8,1-22,9,11-24).

ამის შემდეგ ცისარტყელა ღმერთის წყალობის, უზენა-
ესის გამოცხადების ნიშნად ითვლება ბიბლიური წიგნებისა
და სასულიერო ტექსტების საფუძველზე.

საღმრთო სახელია „ცისარტყელა“ (9,122).

ანტონ კათალიკოსი თავის „მარტირიკაში“ იესო ქრის-
ტეს წარმოსახავს ცისარტყელად. ირისე ღვთისმშობლის სა-
ხელიცაა (9,112).

ლექსში „შავი ჯოჯოხეთის კუპრით ხართ ნახადი“ (1,
85-86) მერაბ კოსტავას იდეალად ესახება ეპოქები, როცა
„ჰყვავოდა რწმენის მისტერია“. ნაწარმოებში თავად ქრისტე
არის „ვენახი“. ამ სახის წყაროა ბიბლია.

ბიბლიაში ორგვარი ბალი და ვენახი გვხვდება – მიწის
და ზეცის.

მიწის ვენახი ებრაელი ხალხის პარადიგმაა: „უფლის ვე-
ნახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი სანატრელი
ნერგი“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 5,7) (6,77).

ზეციური ვენახი, ჭეშმარიტი ვენახი ქრისტეს სიმბო-
ლოა: „მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მევენახეა“ (იო-
ანე: 15,1) (2,203).

პოეტი საუბრობს ცამეტ ასურელ მამათა შესახებ, მამა
დავითის ღვანლზე.

ეს სულიერებით გამორჩეული წმინდა მამები „ბილწი
დრაკონის“, ეშმაკეულთა დამარცხებით არიან ცნობილნი.

ნაწარმოებში კანონიკური საღმრთო სახელებია: ირისე,
კეთილი მწყემსი, ნათლის სვეტი, წყარო ცხოვრების, უსახე-
ლო.

ირისეს (ცისარტყელას) შესახებ ზემოთ გვქონდა საუ-
ბარი.

კეთილი მწყემსი ქრისტეს სახელია: „მე ვარ მწყემსი კე-
თილი. მწყემსი კეთილი თავის სულს გასწირავს ცხვართათ-
ვის“ (იოანე, 10,1) (2,201).

ნათლის სვეტის წყაროა ბიბლია. ქანაანისკენ მოსეს მე-
თაურობით მიმავალ ისრაელიანებს „ნინ მიუძღოდა ... უფა-
ლი დღისით ღრუბლის სვეტში გზის საჩვენებლად, ღამით
ცეცხლის სვეტში გზის გასანათებლად, რათა ევლოთ დღით
და ღამით“ (გამოსვლა, 13,21) (20,71).

ნათლის სვეტი საღვთო ნათლის ვარიაციაა.

„არეოპაგიტულ კრებულში“ დიონისე არეოპაგელს
ენოდება „ნათლის სვეტი“ (20,180), „სათნოების სვეტი“
(21,189).

ნათლის სვეტი ღმერთის გამოცხადების ნიშანია: „სუე-
ტისა მიერ ნათლისა გამოცხადებითა... აღაშენე ხევი ეგე
უდაბნოისი“.

შატბერდის კრებულისეულ „ნინოს ცხოვრებაში“ ქარ-
თლის მოქცევის შემდეგ დანახული ნათლის სვეტი ქრისტეა.

ნიკოლოზ გულაბერაძის „გალობანი სუეტისა ცხოვე-
ლისანი“ ნათლის სვეტის მრავალ ვარიაციას შეიცავს (22,541).

აქვე „ყოვლად წმინდა სვეტში“, რომელიც ასოცირებუ-
ლია ნათელთან და „დაუვალ მზესთან“, ქრისტე გვეცნაურე-
ბა (22,538).

უცნობი ჰიმნოგრაფი წმინდა ნინოს უწოდებს „ნათლის
სვეტს“: „შენ ხარ მოძღვარ ქართლისაი, სვეტი ნათლისაი,
ცვარი ღრუბლისაი, მზრდელი სულისაი, მასწავლელ სიხა-
რულისაი“ (გალობანი ნინოსა) (24,481).

იოანე მინჩხი ღვთისმეტყველთ უწოდებს „სულიერ
სვეტთ“, ბასილი საბანძმინდელთან წმინდანია „ნათლის სვე-
ტი“, იოანე შავთელის „აბდულმესიანში“ თამარს ეწოდება
„სვეტი სჯულისა“, „ცნობის სვეტი“, „აზოვნების სვეტი“.

მერაბ კოსტავას „ნათლის სვეტის“ ადრესატი არის
ქრისტე ღმერთი. „დაუსაბამო, მიუწვდომელი, უსახელო“
საღვთო სახელებია (იოანე დამასკელი) (13,332).

„სულის მახვილის“ წყაროა ახალი აღთქმა.

პავლე მოციქული გემოდღვრავს: „...ჩვენი საბრძოლო
იარაღი ხორციელი კი არ არის, არამედ არის ღვთიური ძლიე-
რება სიმაგრეთა დასანგრევად“ (II კორინთელთა, 10,4) (2,396).

„იდექით ჭეშმარიტებით წელშემოსარტყლულნი და სიმართლის ჯავშნით შემოსილები“.

„... აიღეთ რწმენის ფარი, რომლითაც შესძლებთ ბოროტების გავარვარებული ისრების ჩაქრობას.

აიღეთ ხსნის ჩაჩქანი და სულის მახვილი, რომელიც არის ღვთის სიტყვა“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 6,14,16,17) (2,422).

პავლე მოციქული მოგვიწოდებს:... ვიფხიზლოთ და შევიმოსოთ რწმენისა და სიყვარულის აბჯრით და ხსნის იმედის მუზარადით“ (I თესალონიკელთა, 5,8) (2,442).

ლექსში „შიმშილობა“ (1,131-143) კანონიკურ საღმრთო სახელთა მთელი წყებაა: პური არსობის, ჭეშმარიტება, ძე, მაღალი ცა, გზა, კარი, ახალი ცხოვრების კარი, ციური ცვარი, სინმინდის კვართი, კაცობის მდინარე, რწმენის წყარო, ცხოვრების წყარო, პური, გარეშეუწერელის სავსება, დიდი გამჩენი“.

„ბიბლიურ რემინისცენციებში“ (1,87-102) რელიგიური სიმბოლიკის მრავალი ნიმუშია: უჩრდილო ნათელი, ცხოვრების პირველი სხივი, სული ცხოველი, მზის სული, შუალამის მზე, ძე მაღლის, სიტყვა, ჭეშმარიტება, ნათელი, გულთამხილავი, ერთარსება, წარუვალი ძალა, მოძღვართ მოძღვარი, მომავლის სვეტი“, რომელთა უმეტესობაზე უკვე გვქონდა საუბარი.

„ერთარსების“ შესახებ წმიდა იოანე დამასკელი ბრძანებს: „ღმერთი ერთია ანუ ერთი არსებაა, ...სამ გვამოვნებაში შეიცნობა და არსებობს იგი მამაში, ... ძეში და წმინდა სულში, რომ მამა, ძე და სულიწმინდა ყოვლითურთ ერთია“ (13,322).

ღმერთი არის „ყოვლისშემძლე ძალა“ (13,338).

მერაბ კოსტავას ლექსში ღმერთის სახელებია „სამყაროს არქიტექტორი, მსოფლიო სცენის დრამატურგი, რეჟისორი“.

ღმერთი ასე მოიაზრება ახალ აღთქმაში: „ვინაიდან ელოდა ქალაქს საძირკვლიანს, რომლის მშენებელი და შე-

მოქმედი ღმერთია“ (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 11,10) (2,483).

პოეტი სამყაროს, ჭეშმარიტი არსებობის საწინდრად სახავს საღვთო ცეცხლს, საღვთო ტრფობას.

„ჭეშმარიტებად ერთს სცნობდა გონი“, ამბობს პოეტი. სრულყოფილი ცნობიერების ადამიანები უპირველესად, ჭეშმარიტებას, ღმერთს ეძებენ: „უბირი მონა ცხოვრებაში ეძებს სასწაულს, თავისუფლების მეტრფე მხოლოდ ჭეშმარიტებას“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,94).

ღმერთის სახელებია: „მზის სული, ძე მალლის, სიტყვა, ჭეშმარიტება, მზე, ნათელი, გულთამხილავი, ერთარსება“.

„მზის სული იგი სამ წელიწადს მინაზე ივლის, სული ცხოვრების, ძე მალლისა, სიტყვა ღმერთისა, ჭეშმარიტებას იტყვის ორგზის ნაშობი შვილი, ნათლისღებისას დედამინას ვინც მზედ ეწვია და სამი წელი დადიოდეს უჩინრად ბრბოში, ნათელი იგი, რომელს ბნელი ველარ ეწია. განა დაფარულს არ კითხულობს გულთამხილავი, წიაღთა შიგან დაფარულთა ფიქრთა განდობა ერთარსებისათვის საკმარისი არ არის განა!“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,95).

ამავე ლექში ნახსენებია ნოე, როგორც თეურგი (განდობილი) და მისთვის გზის მაჩვენებელი „დემიურგი“ (ღმერთი) (1,97).

ღმერთი არის „შეუცნობელი, გამოუთქმელი“ (ი. დამასკელი).

„გამოუთქმელმან აგვსახა ფარი, ძე მოგვივლინა, ვით გზა და კარი“... (1, 89).

ლექსის „გამოუთქმელი, გზა, კარი“ ღმერთის სიმბოლოებია.

ღმერთი არის „სვე-ბედის საწყისი“ (გალაკტიონი).

მერაბ კოსტავა აქცენტს აკეთებს გალაკტიონის რელიგიურობაზე, ამაოების უარყოფასა და „უხილავისადმი“ ინტერესზე: „სხივისთვის უხილავს ჭვრეტდი ეთერში, ამაოებას არ დაემონე, ვით სოკრატეში, ვით გოეტეში, შენშიც მძლავრობდა ის დაიმონი“ (1,151).

დემონი აქ შემოქმედებითი გენიის სინონიმია, რომელსაც ამავე ლექსში მოიხსენიებს, როგორც „შენდობის ღირსს და საანგელოზოს“ (1,151), მათგან განასხვავებს „მაცდურ დაიმონს, ლუციფერს, ეშმაკს.

„უხილავი“ ღმერთის სახელია: „ხოლო საუკუნეთა მეფეს, უხრწნელ, უხილავ, ერთადერთ ღმერთს – მას დიდება და პატივი უკუნითი უკუნისამდე“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 2,17) (2,449).

მერაბ კოსტავა მიმართავს გალაკტიონს: „მარადისობამ თავისთან გიხმო... თუ თავად შენ ხარ მარადისობა, წარსული, აწმყო და მერმისობა?“ (გალაკტიონი) (1,158).

„ღმერთი არის კურთხეული და ერთადერთი ხელმწიფე, მეფეთა მეფე და უფალი“ (I ტიმოთე, 6,16) (2,455).

„ერთადერთ, რომელსაც უპყრია უკვდავება, მკვიდრობს მიუწვდომელ ნათელში, რომელიც არვის უხილავს ადამიანგან და არც ძალუძს მისი ხილვა“ (I ტიმოთე, 6,16).

მარადისობა, მარადისობის მამა არის საღვთო სახელი (ესაია წინასწარმეტყველი, 95,5) (1,45).

სიცოცხლისა და ცნობადის ხე ხარობს სამოთხეში და ქრისტეს ორბუნებოვნებაზე მიანიშნებს (ა.ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახეები, კრ. „პოეზია“, 1981)

ლექსში „გაზაფხული (1,113) ფიგურირებს „მიჯნურთ სამოთხის ხე“, როგორც საღვთო სახელი.

მერაბ კოსტავას პოეზიაში მხილებულია ღმერთის უარყოფელი ეპოქა. პოეტი მრავალგზის ამხელს რწმენისგან განშორებულთ, მხოლოდ ცოდნის მაძიებელთ, რომელთაც ზნეობა დავიწყებიათ: „იდუმალეების დარწყვეტიათ წყარო ცოდვილთა, სიბრძნეს დანმენდილს, ნათლის სვეტად აღვიქვამთ მუდამ, ამადაც, როცა თითო ნაბიჯს დგამენ ცოდნისკენ, ორი ნაბიჯი ზნეობისკენ გადადგან უნდა“.

ხედავდა რა ტაძართა იავარქმნას, რელიგიური სიბრძნის უარყოფას, გულისტკივილით კითხულობდა პოეტი: „ტაძართა სიბრძნე რად დაკნინდა, რად დაექანა? ... რატომ მდუმარებს ღირსთა მამათ ნმინდა სავანე? ნუთუ დაგვეხმო

აღსავლის კარი და ერთიანად წაგვერთვა სმენა?“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,149).

მერაბ კოსტავა აფიქსირებდა ზეციური ვარსკვლავის (ქრისტეს) გაუჩინარებას, ზღვაში დამსხვრეული გემის (რწმენის) გამო უიმედობას: „ერთი უმრავლეს ვარსკვლავთაგანი, რად არ აღენთო ზეცაში დღემდე? როდემდე ზღვაში დამსხვრეულ გემის უიმედობის აფრა გვემოსოს?“ (გალაკტიონი) (1, 151).

წმინდა მამა გვმოდღვრავს: „გქონდეს რწმენა და კეთილი სინდისი, რომელიც უარყვეს ზოგიერთებმა და დაიმსხვრა მათი რწმენის ხომალდი“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე 2,19) (2,449).

მერაბ კოსტავა გალაკტიონისადმი მიძღვნილ ლექსში ხაზს უსვამს პოეტების მეფის რელიგიურობას, საღვთო სიბრძნისა და საღვთო სიყვარულის პრიმატს მის შემოქმედებაში და, ბუნებრივია, მრავალი ქრისტიანული სახელი აქვს დამონმებული: „მრავალძალი, მუდმივი ცეცხლი, გულთამხილავი თვალი, ირისე, ვარსკვლავი, უხილავი, მარადისობა, სიტყვა, შემოქმედი, დაუსაბამო სიმართლის სახლი“.

მარიამ ღვთისმშობლის სახელებია: ცეცხლოვანი მაყვალი, აზარფეშა, ბარძიმი, გრაალი.

ამ სახელთა წყაროებია ბიბლია, სასულიერო პოეზია, ღვთისმეტყველთა წიგნები, „დაუჯდომელი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა“.

პრობლემაზე დაკვირვება გვარწმუნებს, რომ მერაბ კოსტავა ზედმინწევით კარგად იცნობდა ქრისტიანული რელიგიის მოთხოვნებს, საღვთო და საღვთისმშობლო სიმბოლიკას.

სიღრმისეულად გაიაზრებდა ათეისტური ეპოქის სატკივრებს, ამრავალფეროვნებდა, ახალი ელფერით მოსავდა ჩვენი ზეციური დედისა და ძე ღმერთის სახელებს. პოეტმა დიდი ძალისხმევა გამოიჩინა რწმენისკენ მეფისტოფელის ეპოქის ადამიანების მოქცევისთვის, გამორჩეულია მისი წვლილი ეროვნული ტრიადის მსახურება – გადარჩენაში.

მერაბ კოსტავას პოეზიაში ღმერთი არის სიტყვა, იდუმალი სიტყვა, სიტყვა დაუსაბამო, კარი, ელვა, სასოება, სიხარული, ნათელი, მზე, მზიანი ღამე, შუალამის მზე, მზის სული, უკვდავების წყარო, წყარო ცხოვრების, იდუმალების წყარო, წყარო, მარადი მამა, მარადი ძე, იმედი, სიყვარული, ცეცხლი, მარადისობის ნერგი, უკვდავების ქნარი, ერთი, სამება, ვარსკვლავი, სინმინდის თვალი, მაცხოვარი, რაბი, სასწაული, უსაზღვროება, უფსკრული სინათლისა, დაუშრეტელი მზერა, პური ცხოვრებისა, წყარო უკვდავებასა, სასუფეველი ცისა, ცვარ-მარგალიტი, ვარსკვლავეთის საუნჯე, წარუვალი საუნჯე, ედემის მშვენება, შუქთამთოვი, მანანას მთოავარი, უზემთაესი, სული ცხოველი, ცხოვრების სული, მეუფე, განმგებელი, გამოუთქმელი, ერთადერთი, ცისარტყელა, პირველი სხივი, სამყაროს არქიტექტორი, უჩრდილო ნათელი, სული ცხოველი, ძე მაღლის, ჭემმარიტება, გულთამხილავი, ერთარსება, წარუვალი ძალა, მოძღვართ მოძღვარი, ნათლის სვეტი, მომავლის სვეტი, ვენახი, ირისე, კეთილი მწყემსი, ზეცის უშრეტი თვალი, სულის მახვილი, დაუსაბამო, მიუნვდომელი, უსახელო, პური არსობის, ძე, მაღალი ცა, გზა, კარი, ახალი ცხოვრების კარი, ციური ცვარი, სინმინდის კვართი, კაცობის მდინარე, გარეშეუწერელის სავსება, დიდი გამჩენი, მრავალძალი, მუდმივი ცეცხლი, მარადისობა, შემოქმედი, დაუსაბამო სიმართლის სახლი, ცეცხლის ყვავილი, გულთამხილავი, მიჯნურთ სამოთხის ხე.

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
3. უძველესი იადგარი, თბ. 1988
4. სინური მრავალთავი, ა. შანიძის რედაქციით, წინასიტყვაობითა და გამოკვლევით, თბ. 1959
5. ტიტე მოსია, „ოქსიმორონი „მზიანი ლამის“ პრობლემატიკა, თბ. 1999
6. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
7. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
8. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ, 1941
9. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995
10. ლუარა სორდია, მეფისტოფელის საუკუნე და გალაკტიონი, თბ. 2011
11. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982
12. საპატრიარქოს უწყებანი, 3-9აპრილი, 2009, № 12
13. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნეობის ზედმინვნითი გადმოცემა, თბ. 2000
14. პეტრე იბერი (ფსევდო დიონისე არეპოგელი), შრომები, თბ. 1961
15. Мозайка Агни Йоги, в двух книгах, I, 1990
16. ნევმირებული ძლისპირნი თბ. 1982
17. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990
18. მიხეილ ჭაბაშვილი, უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბ. 1943
19. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
20. არეოპაგიტული კრებული, თბ, 1981
21. პავლე ინგოროყვა, გიორგი მერჩულე, თბ. 1954
22. ჩვენი საუნჯე, ტ. I, თბ, 1960
23. ქართული მწერლობა, ტ. I, თბ. 1960
24. ქართული მწერლობა, ტ. II, თბ. 1987

პოეტის „ნუბუის და“

ათეისტურ მეოცე საუკუნეში, „მეფისტოფელის საუკუნედ“ რომ მონათლა დიდმა გალაკტიონ ტაბიძემ, ხელისუფლებისგან ხელდასხმული კალმოსნები ურწმუნოებით, ყალბი, ამსოფლურ-წარმავალი ღირებულებების გაფეტიშებით, ქვეყნის ტირანი მესვეურების ხოტბით, სიმართლის გამრუდებით გამოირჩნენ. მაგრამ რწმენის, სიკეთის, ობიექტურობის დევნის პირობებშიც იყვნენ დინების წინააღმდეგ მავალი სიტყვის ოსტატები, რომელნიც ჭეშმარიტებას, მართლმადიდებლურ ქრისტიანობას, სულიერებას ემსახურებოდნენ და თავიანთ უპირველეს მისიას რწმენის ერთგულებაში, ეროვნული იდეალებისთვის თავგანწირვაში ხედავდნენ. ისინი ტაძრისკენ სავალ გზას უჩვენებდნენ ხალხს და შემოქმედებით ნიჭს სულიწმიდის მადლად მიიჩნევდნენ.

წიგნთა წიგნის სიბრძნით, ღვთისმეტყველთა, იდეალისტ ფილოსოფოსთა, მორწმუნე კლასიკოსთა მარადიული იდეებით გაბრძნობილი მერაბ კოსტავა უპირველესად რელიგიური, ეროვნული სულიერი ფასეულობების მსახური იყო საქმითაც და სიტყვითაც.

პოეტი იზიარებდა მესიანისტურ იდეას, რომლის მიხედვითაც, საქართველო მარიამ ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანაა, რაც უკეთურ ძალთა მძლავრობის პერიოდებში ოპტიმიზმის დიდი საფუძველი იყო.

ჩვენი ზეციური დედისადმი სიტყვითა და საქმით თაყვანისცემის მაგალითი იყო მერაბ კოსტავას ცხოვრება და შემოქმედება.

ცნობილია, ივერიის ღვთისმშობლის ხატის საქართველოში ჩამობრძანებისას აეროპორტში მისულმა მერაბ კოსტავამ მუხლებზე დაჩოქებით გამოხატა ჩვენი სამშობლოს მფარველი ძე ღმერთის დედისადმი თაყვანისცემა, ხოლო პოეზიაში მრავალი შედევრი უძღვნა.

მარიამ ღვთისმშობლის უკვდავყოფელი პოეტის ლექსებში ტრადიციების შემოქმედებითი გამოყენებით გამრავალფეროვნებულია საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, მი-

სი სახეები გააზრებულია ახლებურ კონტექსტში, ახლებური ნი-
ჟანსებით. ეს ლექსები თამამად დაუდგება გვერდით ქარ-
თველ მორწმუნე კლასიკოსთა შედეგებს.

მერაბ კოსტავა უგალობდა ქრისტეს, ამკობდა მას კანო-
ნიკური და ორიგინალური ეპითეტებით და, ბუნებრივია, იქვე
გამოხატავდა მონივნებს ძე ღმერთის დედისადმი. პოეტი ასე
მიმართავდა ადამიანთა სახსნელად ზეციდან მიწაზე მოვლი-
ნებულ იესოს: „... სერაფიმ–საგალობელო, უფსკრულო სინათ-
ლისაო, მზერაო დაუშრეტელო და პურო ცხოვრებისაო, წყა-
როო უკვდავებისა, სასუფეველო ცისაო, ცვარ–მარგალიტის
სიგრილევ, ნიავო წალკოტისაო... ვარსკვლავეთისა საუნჯევ,
მშვენებავ ედემისაო, ამ სოფლად მოვლინებულო შენ ბინადა-
რო ცისაო“ (ბაღლო ლომისფაფარიანო) (1,71).

აქვე მარიამ ღვთისმშობელი ფიგურირებს სასულიერო
მწერლობაში დამკვიდრებული სიმბოლური სახეებით: „ხელ-
თუმტკიცესო ბეჭედო, მაღალი განზრახვისაო. უსათუთესო
შეხებავ ანგელოსური ფრთისაო. დაუჭკნობელო ყვავილო,
კდემაო ქალწულისაო, აღურაცხელო მაღლო და სასუფეველო
ცისაო“.

ლექსში მარიამის სახელება: ხელთუმტკიცესი ბეჭედი,
ანგელოსური ფრთა, დაუჭკნობელი ყვავილი, ქალწული, აღუ-
რაცხელი მაღლი, სასუფეველი ცისა.

ლექსის ავტორი ზედმინვენით იცნობდა ამ სახეთა წყა-
როებს.

„ნევემირებული ძლისპირნი“ მარიამ ღვთისმშობელს მო-
იხსენიებს, როგორც „ზეცის ბეჭედს“ (2,821).

ქართველ პოეტთან ბეჭედს ახლავს მიგნებული ეპითეტი
– „ხელთუმტკიცესი“.

„დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამს ეწოდება „უხრწნე-
ლი ყვავილი“.

„გიხაროდენ, ყუავილო უხრწნელებისაო“ (3,11).

ესაიას წინასწარმეტყველებაში მარიამი არის „ქალწუ-
ლი“, რომელიც მუცლადილებს“ ძეს: „აჰა მუცლადილებს ქალ-

ნული და შობს ძეს და უწოდებს „სახელად იმანუილს (ჩვენთან არს ღმერთი)“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 7,14) (4,78).

ასევე, „დაუჯდომელში“ მარიამი არის „ზღუდე ქალ-ნულთა“, „ძველი ქალწულებისა“, „ქალწულებისა და შობის შემაუღლებელი“ (3,12).

„სინურ მრავალთავში“ მარიამი წარმოიდგინება, როგორც ცა, საცნაური ცა, ზეცის საყდარი“ (5,201), „ნევმირე-ბულ ძლისპირში“ „სულიერი ცა“ (2,37) „უძველეს იადგარში“. - ცათა ცა, ღვთის ცა, საცნაური ცა“ (6,184).

„დაუჯდომელში“ მარიამი მოიხსენება, როგორც „ანგელოსთა ცხოვრებისა გამომაჩინებელი“ (3,11).

ზეციური დედისადმი მიძღვნილ მერაბ კოსტავას ციკლში განსაკუთრებით გამორჩეულია ლექსი „ღვთისმშობლისადმი“ (1,34-35). მასში იესოს მშობელი წარმოდგენილია, როგორც ადამის მოდგმის მხსნელი, სოფლის მუხანათობით გულდაკოდილთა ნუგეში, „ძველი მინის“ და „ძველი ზეცის“ განმაახლებელი, მაღალ მიზანთა შთამაგონებელი, ცისკენ ხიდის გამდები, ცოდვათაგან მკურნალი, ძე ღმერთთან შუამდგომელი, უკვდავი სიტყვის მშობელი, სინმინდე შეუვალი, ღმრთის სძალი, დედოფალი: „... თუ მიხსნის შენი წყალობა და შენი წილხვდომილობა. შენგან, შენგან განიდიდა და განახლდა მიწა ძველი, შენ დაბადე სიკვდილითა სიკვდილისა დამთრგუნველი. ანგელოზთ დასმა გადიდა უკვდავი სიტყვის მშობელი... სინანული განმაახლე, სინმინდეო შეუვალო, ტაძრად ღვთისად მიმაახლე, ღმრთისა სძალო დედოფალო,„... შენგან, შენგან განიდიდა და განახლდა მიწა ძველი, მკვდრეთით აღდგა სიკვდილითა სიკვდილისა დამთრგუნველი“.

მივმართოთ ლექსის წყაროებს.

„დაუჯდომელში“ მარიამი მოიხსენება, როგორც „წმიდისა წმიდათა უაღრესი“ (3,12), „სძალი უსძლო“ (3,9), „სულთა წმიდათა სძალი შესამოსელი“.

ეს სახე (სძალი) მომდინარეობს სოლომონის ქებათა ქე-ბიდან: „ბალი ხარ დახშული, სძალო, დაო ჩემო, ჭა დაგმანული, წყარო დაბეჭდილი“ (ქებათა ქება სოლომონისა, 4,12) (6,16).

ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში მარიამს ეწოდება დედოფალი, ზეცის დედოფალი, ოფირის ოქროთი შემკული დედოფალი.

ფსალმუნში ვკითხულობთ: „ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდეა, სიმაღლის კვერთხია კვერთხი შენი მეუფებისა...“

შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს.44,7,10) (7,569).

ფსალმუნის ეს ფრაზა ასე განიმარტება ღვთისმეტყველებაში:

„ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მდგომარე ქალი?“ (8,152).

„უძველეს იადგარში“ მარიამი მოიხეენება, როგორც „დედებული დედა, დედოფალი, ყოვლადწმინდა დედოფალი, წმინდა დედოფალი“ (6,439)...

ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი“ მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმინდა დედოფალს“, დავით აღმაშენებელი - „ქალწულ დედას, დედოფალს“ (გალობანი სინანულისანი) (9,164).

განსახილველ ლექსში მერაბ კოსტავა მიმართავს უფლის დედას: „დაუსაბამო ნათლის ცისკარო, სწრაფშესმენითა მადლის მგებელო, შენდა გლალადებ ყოველ ცისმარე, უბინოო, შეუფინებელო“.

ამ სახეებს მრავალი წყარო აქვს. დავიმონებთ ზოგიერთს: „დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამი არის „ცისკარი, განმანათლებელი გონებისა“ (3,12).

ლექსს ამშვენებს მარიამის ბრწყინვალე კანონიკური სიმბოლოები: „შენ თვალო სულიწმინდისა, ადამის მოდგმის გაისო, ცისკენ გამდებო ხიდისა, სერაბინთ უზემთაესო... ნუგემად გამოგვიჩნდი რომელი, გვექმენი შუამდგომელი“.

ახალ აღთქმაში „ღმერთი მართალთა ნუგეშისმცემელია“ (1კორინთელთა 7,6).

ქრისტე არის „ნუგეშის ღმერთი“. მამაღმერთი, ძე ღმერთი და მარიამ ღვთისმშობელი ხალხთა მარადიული ნუგეშის-მცემელი არიან. ღმერთი ნუგეშისმცემელია ესაიას წინასწარმეტყველებაში (ესაია, 5,12)

„დაუჯდომელში“ მარიამი წარმოიდგინება როგორც „დაცემული ადამის აღდგომა“, „ცრემლთა ევასთა ხსნა“ (3,9).

მარიამის მეტაფორაა ხიდი: „ხიდი ნიაღმევეანებელი ქუეყანისათა ცად მიმართ“, (3,9).

მერაბ კოსტავას „სულიწმინდის თვალის“ შთამაგონებელი შეიძლება ყოფილიყო წინარე ტრადიციები. მივმართავთ ზოგიერთს:

„ძლისპირნი“ მარიამს წარმოადგენს, როგორც „ქალწულთა თვალს“ (2,132), „მზის თვალის უბრწყინვალესს“ (2,20). „ყოვლად ბრწყინვალე მზისთვალს“ (2,281). „ცხოვრების თვალის მშობელს“ (2,535). „ცხოვრების თვალი“ ქრისტეს სახელია.

მარიამი „დაუჯდომელში“ სახელდება, როგორც „ანგელოზთა ცხოვრების გამომაჩინებელი“ (3,11), „ძლისპირნი“ – „ანგელოზთა შემოქმედის დედა“ (2,341), „ქერობინთა უმაღლესი“ (2,7).

საყურადღებო ლექსია „თეთრი ქალწული“ (1,42-46), რომელშიც მარიამ ღვთისმშობლის მხატვრული სახეებია: „ღრუბელთა კოშკის ასული“, „თვალი პატიოსნების“, „ნუგეშის სვეტი“, „ქალწული ფიფქი“.

სასულიერო ღვთისმეტყველებაში მარიამი წარმოიდგინება, როგორც „ასული დავითის“, „ასული სიონეველი“ (10,124).

„ქალწული“ მარიამის კანონიკური სახელია ისევე, როგორც თოვლის მადონა გალაკტიონის ლექსში „ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა“. (1,56-57).

ლექსში „შეხვედრა“ ქრისტე მოიხსენება როგორც „რაბი“. მარიამის მეტაფორად კი გვევლინება „სანმისი“.

მერაბ კოსტავას „დიდგორში“ სანმისს ენაცვლება ბარძიმი: „ზეცას დაუბრუნდა სერფიმ – ბარძიმი“. ამ შემთხვევაში ლექსის ავტორი ემყარება წინარე ტრადიციას. „ძლისპირნის“

მიხედვით, მარიამი არის „გედეონის სანმისი“ (2,839), „სალ-მროთო სანმისი“ (2,597).

ბარძიმი იგივე სანმისია, იგივე გრაალი, რომლის მნიშვნელობას ასე განმარტავს ზვიად გამსახურდია: „გრაალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლის, სულიწმინდისა და გრაალის მფლობელი არის სულიწმინდით გამსჭვალული ადამიანი“ (11,38).

ლექსში „ძალუმი, ვით იეჰოვა“ (1,73) გვხვდება როგორც საღვთო, ისე საღვთისმშობლო სახელები : მთა, ია, ნუგეშის და, საყდარი. მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია. ცეცხლის ყვავილი, ელვა, კარი ძე ღმერთისა.

პოეტის ვედრება ერთდროულად მიემართება - როგორც ძე ღმერთს, ისე მის ზეციურ დედას: „... მთიდან რომ მოგანვდი ყვავილს, იცოდე, ცეცხლისა არის, ვითარცა ღველფისა გუნდა. ხელები დაგთუთქოს უნდა, შემცნობის ქველის და ავის ... ელვათა კვეთებად მოვალ, იათა ცრემლიან გულად. განმეხვენ, ნუგეშის დაო, შთამასვი ცხოვრების ზმულა, შემოსე სიმშვიდის ბაო... უსაყდროდ გამრიყავს ყოფა, შენ თუ არ გამიღებ კარებს... ლოცვად და ვედრებად მოვალ, ლოცვად და ვედრებად მოვალ“.

მთა არის მარიამ ღვთისშობლის სახელი და მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: „ჰხედევდე, ვიდრე არა გამოეკუეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელთასა“ (დანიელი, 2,34,38)(4,247).

„მთა“ განიმარტება მარიამის, ხოლო „ლოდი“ ძე ღმერთის სიმბოლოდ.

მიქაელ მოდრეკილის ჰიმნების მიხედვით, მარიამ ღვთისმშობელი არის „დავითის მიერ მთად პოხილად“, „საცუნაურ მთად“, „გამოუკვეთელ მთად“ მოხსენებული (12,43,383).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამს ეწოდება „მთა, ლოდის გამომტყორცნელი“ (13, 379).

ლექსში „ღირს მამა დავითს“ (1,104,109) გვხვდება „მთა პოხილი, მთა მეტყველი, მთა საკვირველი“, მაგრამ ეს სახეები მიემართება მთაწმინდას.

ყვავილი (აქ ცეცხლის ყვავილი) საღმრთო სახელად ფიქსირდება სოლომონის „ქებათა ქებაში: „ყვავილები გაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი გალობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვენს მხარეში“. (2,12)(4,15).

საღმრთო სახეებია ცეცხლი და ელვა.

ღმერთი ცეცხლის სახით გამოეცხადა მოსეს, ცეცხლი ეკიდა მაყლოვანს, მაგრამ არ ინვოდა მაყვლის ბურქი (გამოსვლა, 3,1,2,3). აქ ცეცხლი მიიჩნევა ქრისტეს, მაყვალი — მარიამის მეტაფორად.

უფლის დიდება გაიგივებულია მოგიზგიზე ცეცხლთან: „გამორჩნდა უფლის დიდება მოგიზგიზე ცეცხლივით ისრაელიანთა თვალწინ“ (გამოსვლა, 23,17)(14,81).

სახარებაში ქრისტეს მოსვლა შედარებულია ელვის გამონათებასთან: „ვინაიდან, როგორც ელვა გამოდის აღმოსავლეთიდან და თვით დასავლეთამდე ანათებს, ასევე იქნება კაცის ძის მოსვლაც“ (მათე, 24,27)(7,54).

კარი საღვთო სახელია: „მე ვარ კარი: ვინც შედის ჩემით, გადარჩება“ (იოანე, 10,9),(7,201).

მერაბ კოსტავას ლექსში მარიამ ღვთისმშობლის სახელებად გვევლინება „ნუგემის და“, ია.

„უბინო ია“ მარიამ ღვთისმშობლის სახელად ფიგურირებს ვახტანგ მეექვსეს პოეზიაში (15,45).

მერაბ კოსტავას ლექსის ღვთისმშობელი ცრემლიანი იაა, როგორც ჯვარცმისას ძის მაყურებელი დედა შეიძლება იყოს. „და“ მიმანიშნებელია მარიამ ღვთისმშობელზე. მისი პირველადი წყაროა ქებათა ქება: „ბალი ხარ დახშული, სძალო, დაო ჩემო, ჭა დაგმანული, წყარო დაბეჭდილი“ (ქებათა ქება სოლომონისა, 1,12) (4,16).

მერაბ კოსტავას ლექსში „დის“ მსაზღვრელია „ნუგემი“, რაც ამ სახეს ორიგინალურ ელფერს ანიჭებს. ნუგემი, ნუგეშისმცემელი ღმერთს სახელიც არის (ესაია წინასწარმეტყველი, 51,12)(4,112).

ახალ აღთქმაში მამა ღმერთს ეწოდება „მონყალების მამა“ და „ნუგემის ღმერთი“: „კურთხეულია ღმერთი და მამა

ჩვენი უფლის იესო ქრისტესი, მონყალების მამა და ყოველი ნუგემის ღმერთი“, (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 1,3)(7,384).

პოეტს აძრწუნებს უსაყდროდ ყოფნის წარმოდგენა. საყდარი არის მარიამ ღვთისმშობლის სახელი. „დაუჯდომლის“ მიხედვით, მარიამი არის „საყდარ მეუფისა“ (3,9).

სხვაგან მარიამ ღვთისმშობლისა და ძე ღმერთის სხვა სახელები იქცევეს ყურადღებას: „ჭემმარიტების მიჯნურთა მნდგო, ბჭეთა დახშულთა ლოცვაჲ ფარულო, მარადი მამის მარადო ძეო, რწმენავ, იმედო და სიყვარულო“ (შენ გვედრები სულით გლახაკი) (1,25-27).

ძე ღმერთის სახელებია: ჭემმარიტება, მარადი ძე, იმედი, სიყვარული. გავიხსენოთ ამ სახეთა წყაროები.

„... ჭემმარიტებაა ღმერთი, არაა სიცრუე, მართალი და წრფელია იგი“ (II რჯული 32,4)(14,209).

„კურთხეულია ღმერთი ჭემმარიტებისა“ (II ეზრა 4,40)(4,480).

„შენა ხარ ჩემი იმედი, უფალო, ჩემი სასო“ (ფს. 71,5)(7,595).

„ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (I იოანე, 7,8)(4,320).

მარიამის სიმბოლოა „ბჭე დახშული“, მისი წყაროა „დაუჯდომლის“ „ბჭე ცხოვრებისა“: „გიხაროდენ ბჭეო ცხოვრებისაო“ (3,12) აქვე მარიამი არის „სამოთხის ბჭეთა გამღებელი“ (3,10).

მერაბ კოსტავასთვის ღვთაებრივი სიმბოლოებია: „დედა მარიამი, ქეთევანი, თამარი“ (სულში ჩაგეღვენთოს) (1,32-33).

ცამეტი ასურელი მამის, მამა დავითის ღვანლით დამარცხდა „ბილნი დრაკონი“ და „თბილისს ცაზე აღებეჭდა ღვთისმშობლის ღიმი“ (ღირს მამა დავითს)(1,104-111).

ცნობილია, ემბაზი მარიამ ღვთისმშობლის სახელია „დაუჯდომლის“ მიხედვით (3,12).

მერაბ კოსტავას ლექსში „მთა პოხილი, მთა მეტყველი, მთა საკვირველი“ (მთა საღვთისმშობლო სახელია) არის მთან-მინდა, რომელსაც „პოეზიის წმინდა ემბაზს“ უწოდებს პოეტი.

ლექსში „თეთრი ქალწული“ (1,42-46) მარიამი გვევლინება „ნუგემის სვეტად“, რომელსაც მოჰყვება განწმენდა, შენდობა: „ნუგემის სვეტად გადმოდგა თითქოს, ფერი განწმენდის, ფერი შენდობის, შენდობა შენდა, ქალწულო ფიფქო,... მწუხრი მშვიდობის, მწუხრი მშვიდობის“.

გალაკტიონის პოეზიაში მარიამ ღვთისმშობელი ფიგურირებს, როგორც „ჯვარზე გაკრული ელვა“ – პოეტის და: „ჯვარზე გაკრული ელვა, ეს ჩემი დაა ლურჯი“ („სალამო“) (16,38).

ტერენტი გრანელს ღვთისმშობელი უდაბნოში ევლინებოდა, როგორც „მწუხარე დის ცისფერი ლანდი“ (მე და გაფითრება)(17,306).

მერაბ კოსტავას „ნუგემის და“ და „ნუგემის სვეტი“ შთაგონებულია საღვთო შინაარსის „ნუგემით“.

შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ მერაბ კოსტავას ლირიკაში ფიქსირებული ჩვენი ზეციური დედის კანონიკური და ორიგინალური სახისმეტყველება თავისუფლად უსწორებს მხარს ქართული კლასიკური პოეზიის ნიმუშებს.

ისევ მთლიანობაში გადავავლოთ ამ სახეებს თავი. მარიამ ღვთისმშობლის სახელებია: ხელთუმტკიცესი ბეჭედი, ანგელოზის ფრთა, დაუჭკნობელი ყვავილი, ქალწულის კდემა, აღურაცხელი მადლი, ცის სასუფეველი, ადამის მოდგმის მხსნელი, ნუგემი, უკვდავი სიტყვის მშობელი, ღმრთისა სძალ-დედოფალი, ძველი მიწის განმაახლებელი, სინმინდე შეუვალი, დაუსაბამო ნათლის ცისკარი, სწრაფუმესმენითა მადლის მგებელი, უბინო, შეუგინებელი, სულიწმინდის თვალი, ადამის მოდგმის გაისი, ცისკენ ხიდის გამგები, სერაბინთ უზეშთაესი, შუამდგომელი, ღრუბელთა კოშკის ასული, თვალი პატიოსნების, ნუგემის სვეტი, ნუგემის და, ქალწული ფიფქი, სანმისი, ბარძიმი, მთა, საყდარი, ია, ცრემლიანი ია, ბჭე დახშული.

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ნევმირებული ძლისპირნი, გამოსცა, გამოკვლევა და სა-
ძიებელი დაურთო გ. კიკნაძემ, თბ. 1982
3. საპატრიარქოს უწყებანი, 3-9 აპრილი, 2009
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
5. სინური მრავალთავი, აკაკი შანიძის რედაქციით, თბ. 1959
6. უძველესი იადგარი, თბ. 1988
7. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
8. იოანე–იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994
9. ჩვენი საუნჯე, ტ. I, თბ. 1960
10. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგ-
დიდი, 1996
11. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ.
1990
12. პავლე ინგოროყვა, ქართული სასულიერო პოეზია, თბ.
1913
13. ტიტე მოსია, „დავითიანის“ სახისმეტყველება, თბ. 2005
14. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
15. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, თბ. 1975
16. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1982
17. ტერენტი გრანელი, ორ ტომად, ტ. I, თბ. 2012

ბრაალის იდეალი

ორგვარ სიბრძნეს განარჩევენ ბიბლიაში: მიწიერს, ხორციელს და ღვთის სიბრძნეს (ბარუქი, 3,23) (1,190) ეშმაკეულ სიბრძნეს და მაღლით გარდმოვლენილს.

პავლე მოციქული აცხადებდა: „...ამ ნუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე, როგორც წესია: „მათ ცბიერებაში შეიპყრობს ბრძენებს“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 3,19) (2,360).

სულიწმინდის ქნარად წოდებული პავლე მოციქული მოგვინოვებდა, შეგვეცნო „ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებაში დაფარული“ (I კორინთელთა, 2,7) (2,358).

წმინდა მამა განასხვავებდა „ხორციელ გონებას“ და „ღვთის მადლს“ (II კორინთელთა, 12) (2,385).

პავლე მოციქულისთვის მიუღებელი იყო „ფუჭი ამპარტავნობა ხორციელი გონებით“ (კოლასელთა, 2,18) (2,433).

მისი იდეალი იყო „სულიერი გონება“, ღვთის სიბრძნე: „ვლოცულობთ თქვენთვის, რათა აღივსოთ მისი ნების შეცნობით, ყოველნაირი სიბრძნითა და სულიერი გონებით“ (კოლასელთა, 1,9) (2,431).

უზენაესის შესაცნობად საჭიროა „სიბრძნისა და გამოცხადების სული:“ „...ვლოცულობთ, ...რათა მოგცეთ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს ღმერთმა, დიდების მამამ, სიბრძნისა და გამოცხადების სული მის შესაცნობად“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 2,17) (2,414).

ნეტარი ავგუსტინე განასხვავებდა ზერელე „სწავლას“ და „შემეცნებას“, კიცხავდა „ხორციელ სიბრძნისმეტყველებას“ და მას უწოდებდა „სხეულებრივი გრძნობების უძლურებას“ (3,47-48, 49-50).

აღიარებული ჭეშმარიტებაა, რომ „კულტურა თავისი არსით და საფუძვლებით რელიგიურია, ეროვნულ-ნაციონალურია და ამდენად, საკაცობრიო, ცივილიზაცია-არარელიგიურია, ინტერნაციონალური“ (აკაკი მინდიაშვილი) (4,116).

ნამდვილი მწერლობა ყოველთვის რელიგიური იყო და მისი ორიენტირი იყო ღვთის სიბრძნე.

ათეისტური ტირანიით ცნობილ მეოცე საუკუნეშიც იყვნენ ქვეშარიტი სიტყვის ოსტატები, რომელთაც კავშირი არ გაუწყვეტიათ რწმენასთან, სულიერებასთან, მარადიულ იდეალებთან. ამ მხრივ, განსაკუთრებული ინტერესი ვლინდება გრაალის პრობლემისადმი.

გრაალი ქრისტეს სისხლის, ანუ უკვდავების სასმელის შემცველი წმინდა თასია.

უკვდავების ძიება კაცობრიობის მარადიული იდეალია, ამიტომ ყველა ქვეყანაში არსებობს გრაალის იდენტური საკრალური, დაფარული საგანი. ასეთია უკვდავების სასმელი „სომა“ ინდოეთში, ირანული ტრადიციით- „ჰაომა“. ეს სასმელი, სათანადოდ შემზადებული, ადამიანს აღუდგენდა მარადისობის განცდას.

წმინდა გრაალი ის თასია, რომელიც საიდუმლო სერობაზე ქრისტეს ეპყრა ხელთ და რომელიც შემდგომ იოსებ არიმათიელმა (ქრისტეს ფარულმა მოწაფემ) ქრისტეს ფერდში ასისტავ ლონგინუსის შუბით გახსნილი ჭრილობიდან გადმომსკდარი სისხლით აავსო.

ლეგენდის მიხედვით, თასი ბრიტანეთში წაიღეს თვით იოსებ არიმათიელმა და ნიკოდემოსმა. ეს კულტურ და ქრისტიანულ კულტურებს შორის კავშირის გაბმას მოასწავებდა.

თასი ანგელოზებს გამოუთლიათ იმ ზურმუხტისაგან, რომელიც ლუციფერს გადმოუვარდა შუბლიდან მისი დაცემისას. ეს ზურმუხტი გვაგონებს ურნას, შუბლის მარგალიტს, რომელიც ინდურ ტრადიციაში ძალიან ხშირად შივას „მესამე თვალის“ ადგილს იკავებს და მარადისობის განცდას ანიჭებს.

ლეგენდაში ისიც ნათქვამია, რომ გრაალი ადამს ჩაბარდა მიწიერ სამოთხეში, მაგრამ დაცემისას დაკარგა იგი სამოთხიდან განდევნილმა, რადგან ზეადამიანურ მდგომარეობას ცოდვილნი ვერ ეზიარებიან.

შემდეგ შეთმა (სეთი, ადამ და ევას ძე კაენისა და აბელის შემდეგ) სამოთხეში შესვლის უფლება მიიღო და დაიბ-

რუნა თასი. მას თავის მიმდევრებთან ერთად უნდა დაეარსებინა სულიერი ცენტრი, დაკარგული სამოთხის ხატი და შემცვლელი.

ცნობილი არ არის, სად და ვინ შემოინახა გრაალი ქრისტეს ეპოქამდე.

გრაალი იკარგება ან იფარება, როცა ის უშუალო კავშირს წყვეტს უზენაეს ცენტრთან.

ავგუსტინეს მიხედვით, ნარღვნა ვერ მისწვდა მინიერ სამოთხეს, რომელიც არის „ენოქის სამკვიდრებელი და წმინდა მინა“. მისი თხემი „მთვარის სფეროს ეხება“, ე.ი. ცვალებადობის მიღმაა, ცისა და მიწის გადაკვეთის წერტილში.

მაგრამ როცა შესუსტებულია რწმენა, იგი დახურულ ცენტრებში ინახება.

„გრაალ“ სიტყვას ორმაგი მნიშვნელობა აქვს. გრაალი თასიც არის და წიგნიც. ეს უკანასკნელი ასპექტი ცხადლივ აღნიშნავს ტრადიციას, ხოლო პირველი უფრო მდგომარეობის აღმნიშვნელია.

სულიერ ცენტრებს განუყრელად უკავშირდება მრგვალი მაგიდა, მის ირგვლივ შემოკრებული თორმეტი პერსონაჟით. ეს მაგიდა განკუთვნილია გრაალის მისაღებად(5,10).

გრაალს უკავშირდება მონსალვატის „მთა ხსნისა“, სიმბოლო მწვერვალისა, რომელიც მდებარეობს „შორეულ ნაპირზე“, მოკვდავთაგან რომ ვერავინ მიუახლოვდება. იგი „მიუწვდომელ მხარეში“, შუაგულ ზღვაშია აღმართული, რომლის უკან მზე ამოდის. ეს წმინდა კუნძულიც არის და „პოლარული მთაც.“ ეს არის უკვდავების მიწაც, რომელიც მინიერ სამოთხესთან უნდა გავაიგივოთ.

გრაალის უპირველესი მნიშვნელობა არსებითად ემთხვევა საკრალური თასის ზოგად მნიშვნელობას. აღმოსავლეთში სამსხვერპლო თასი შეიცავდა უკვდავების სასმელს: ვედური ტრადიციით-სომას, ხოლო მაზდეანურით-ჰაომას.

თასის დაკარგვა მოასწავებს არა იმდენად ნივთიერი დოვლათის დაკარგვას, არამედ ტრადიციის შებლაღვას და იგი კვლავ ზებუნებრივი ჩარევით უნდა აღდგეს. თასი უნდა გამოჩნდეს კვლავ ზეციდან მაღალ მთაზე, ან აღმოჩნდეს გა-

მოქვაბულში, ან მინაში ჩამარხულს უნდა წამოედოს სახნისის პირი. ასეთ ანდრეზებში თასი ჭეშმარიტებისა და წმინდა რეალობის ნივთიერი გამოხატულებაა და მისი ორმაგი ადგილმდებარეობა-ცაში და მინაში- ჭეშმარიტების „ხილვადობისა“ და „შებურვილობის“ პერიოდებზე მიუთითებს (6,5).

„და თუ ანდრეზის საკრალური შინაარსი ასალორძინებელია ცნობიერებაში, მისი ალორძინება კვლავ სინმინდის ნიაღშია შესაძლებელი (იქვე).

რენე გენონის ნააზრევში განსაკუთრებით საყურადღებოა თასისა და ნიგნის იდენტურობის დაშვება.

ხოლო მოციქულთა რიცხვის თანაზიარი თორმეტი რაინდი, მრგვალი მაგიდის გარშემო რომ არიან შემოკრებილი და ზნეობრივ სრულყოფას ესწრაფვიან, სხვა რა უნდა იყოს, თუ არა ეკლესია, რომელთა მინიმალური რიცხვი თორმეტია „მოციქულთა დადგენილებების“ (V) თანახმად, კრებული მორწმუნეთა ბარძიმ-ფეშხუმის მოლოდინში, რომელსაც მათ წინაშე საფარველი (დაფარნა) უნდა აეხადოს, რომ სათითაოდ ეზიარონ „უხრწნელთა და ცხოველმყოფელთა საიდუმლოთა.“

ზურაბ კიკნაძე არ ეთანხმება თასის ფშავ-ხევსურულ ანდრეზებში გრაალის ლეგენდის გამოძახილის დანახვას. ფშავ-ხევსურეთის საყმოებში თასი სადღესასწაულო სინმინდეა, მაგრამ მხოლოდ თავისი საიდუმლოებრივი წარმოშობითა და მოუხელთებლობით თუ მოგვაგონებს იგი გრაალს. თასის მცველი და მპყრობელია უხუცესი (5,5).

გრაფ თარხანის მიხედვით, ქრისტეს ჯვარცმის დროს თასის ასაკი რამდენიმე საუკუნეს აღწევდა.

თასი ძვირფასი, არამინიური ქვისგან იყო გამოთლილი, რომლის შუაში ძვირფასი ქვა იჯდა. ეს ქვა მამალმერთმა ლუციფერის განდევნის დროს მისი გვირგვინიდან მოხსნა, რითაც დაცემულ ანგელოზს სამყაროს მართვის უფლება წაართვა. შემდეგ სასმისი, ღმერთმა თავისსავე შექმნილ ადამს გადასცა, მაგრამ მისი შეცოდების შემდეგ თასი კვლავ ზეცაში დააბრუნა და ქრისტეს უბოძა.

არსებობს ლეგენდის სხვა ვერსიაც. მთავარანგელოზ მიქაელის მითითებით, ანგელოზები თავს დაესხნენ ლუციფერს და შერკინების დროს მთავარანგელოზმა ცეცხლოვანი მახვილით ამოუგდო ლუციფერს გვირგვინიდან ზურმუხტის თვალი. შემდეგ მისგან გააკეთეს სასმისი, რომელსაც წმინდა გრაალის თასი ეწოდა.

გრაალის თასში თავმოყრილია ის დიდი სიძლიერე, რომელიც მამა ღმერთმა თავის შვილს გადაულოცა. გოლგოთაზე კი მაცხოვრის სისხლი ბოლო წვეთამდე სწორედ ამ თასში მოგროვდა. სისხლი არ დედდებოდა და არ ცივდებოდა. თასმა იოსებს ხელები დასწვა. მისი ტემპერატურა მზის ტემპერატურას უტოლდებოდა, მაგრამ არაფერს წვავდა. იოსებმა ანგელოზისგან მიიღო მითითება, როგორ უნდა შეენახა და დაეცვა თასი. ეს მითითება თასთან ერთად მან გადასცა მემკვიდრეს, რომელმაც სულ მალე პალესტინა დატოვა და ქრისტეს მრწამსის გასავრცელებლად დასავლეთისკენ გაეშურა.

გრაალის თასის კვალი IV საუკუნეში იკარგება... გრაალის თასმა „ვერ აიტანა“ ეკლესიის დამოუკიდებლობის შეზღუდვა და გაქრა. ამის შემდეგ ის ინახება საიდუმლო ტაძარში და ელის დროს, როცა კვლავ წარდგება მსოფლიოს წინაშე.

გრაალის თასის კულტი შუა საუკუნეების ბრიტანეთში წარმოიშვა. თასს აქვს უნარი გაჯანსაღებისა, თუ მას ადამიანი რვა წლის განმავლობაში დაეუფლება. ასევე, ვინც მისგან სითხეს მოსვამდა, ყველა ცოდვა მიეტევებოდა, ჩვეულებრივი მოკვდავი და ცოდვილი თასს ვერ დაეუფლებოდა.

არსებობს ვერსია, რომლის მიხედვით იოსებ არიმათიელი, წმინდა ფილიპეს დავალებით, იერუსალიმიდან ბრიტანეთში გადავიდა და მისთვის მინდობილი რელიქვიაც თან წაიღო. იქ, გლასტონბერთან, მან მიწაში ჯოხი ჩაარჭო. ჯოხმა ფესვები გაიდგა და კვრინჩხის ბუჩქად გადაიქცა, რომელიც წელიწადში ორჯერ ყვავდა. იოსებმა ეს მოვლენა ღვთის ნიშნად მიიჩნია და იმ ადგილას ეკლესია ააგო, რომელიც მოგვიანებით სააბატოდ გადაიქცა, მიიჩნევენ, რომ გრაალის თასი

სწორედ გლასტონბერის სააბატოს მიწისქვეშეთში ინახება. განსხვავებული ცნობით, თასის ადგილსამყოფელად ესპანეთში მდებარე სალვატის ტაძარი მიიჩნევა, რომელიც ერთ ღამეში აუშენებიათ ანგელოზებს.

მეფე არტურზე შექმნილ ლეგენდებში მთავარია გრაალის თასის ძიება.

1485 წელს, თამაზ მელორმა გამოაქვეყნა წიგნი „არტურის სიკვდილი.“ მასში აღწერილია, როგორ გაემართა 150 რაინდი წმინდა გრაალის საძებნელად კამელოტიდან. ციხე-სიმაგრეს, სადაც თასი ინახებოდა, პირველი სერ ლანსელოტი მიუახლოვდა. გაიღო კარი, იქიდან დიდი სინათლე წამოვიდა და როგორც კი ზღურბლზე გადმობიჯება დააპირა, შემოესმა ხმა, რომელმაც ამცნო, რომ თუ შენობაში შევიდოდა, აუცილებლად დაისჯებოდა. ლანსელოტმა უკან დაიხია, მაგრამ ღია კარიდან დაინახა დარბაზის შუაგულში აღმართული კათედრა წმინდა გრაალის თასით, რომელსაც ანგელოზები ეხვეოდნენ. კათედრის წინ თეთრებში გამონყობილი მლოცველი ღვთის მსახური იდგა. ლანსელოტს მოეჩვენა, რომ მას ფეხზე დგომა უჭირდა, ღმერთს სთხოვა, მიეცა მისთვის უფლება, მოხუცს მხარში შესდგომოდა. როცა გადააბიჯა ზღურბლს და კათედრისკენ გაემართა, ცხელი ჰაერის ტალღამ უკან გადააგდო, შემდეგ რამდენიმე ხელმა აიტაცა ჰაერში და გარეთ გაიყვანა. ლანსელოტი არ აღმოჩნდა ღირსი, რომ გრაალს მიახლოებოდა. რელიქვიამ ის უარყო. ლანსელოტის შემდეგ მოსულმა დიდგვაროვნებმა დაინახეს, როგორ დაეშვა ზეციდან ხელი, აიტაცა გრაალის თასი და ზეცაში წაიღო.

შუა საუკუნეებში გრაალს სიყვარულის ტაძარს უწოდებდნენ. მისი შეხების უფლება მხოლოდ უმანკო მამაკაცს ჰქონდა.

ლეგენდის მიხედვით, მამა ღმერთს სამყაროს შექმნის დროს ხელში წმინდა გრაალის თასი ეპყრა.

ბიბლიაში გრაალის პირველი ხსენება მეფე მელქისედეკს უკავშირდება. ის გრაალის მცველად მოიაზრება.

ვის ხელში არ გამოიარა გრაალმა, იკარგებოდა და ხელახლა მოიძებნებოდა ხოლმე, ის მოულოდნელად ქრებოდა, ასევე მოულოდნელად გამოჩნდებოდა სრულიად შეუცნობელ ადგილებში.

მაცხოვრის ჯვარცმისას გრაალი ზეციდან დაეშვა უამრავ თეთრებში გამოწყობილ ანგელოზთან ერთად და ის მოულოდნელად აღმოჩნდა იოსების ხელში. იოსებმა იესოს სისხლი მოაგროვა თასში. ჯვარცმის შემდეგ გრაალის თასი მამა ღმერთის ტახტრევანთან ამაღლდა, ხოლო ჯვარცმისა და ქრისტეს სხეულის დაკრძალვის შემდეგ იოსებმა გრაალი წმინდა მარიამს მოუტანა და უთხრა: „დღეიდან შენ ხარ მისი მცველი, შენ ხარ ქრისტეს ხორცშესხმული თასი. შენ ხარ წმინდა გრაალი და ცოცხალი საკურთხეველი. ნეტარო მარიამ, მიიღე ჩემი ხელიდან ეს წმინდათაწმინდა ჭურჭელი ჩვენი ღმერთისა და გაუფრთხილდი მას. ღმერთი აღუთქვამს მუდმივ სიცოცხლეს მას, ვინც ამ წმინდა სასმისიდან მის წმინდა სისხლს მოსვამს“.

მარიამმა პირველმა მოსვა წმინდა სასმისიდან ღვთის სისხლი, რომელიც მაშინვე „გამრავლდა“ და პირვანდელი მოცულობა დაიბრუნა.

წმინდა გრაალს სასწაულმოქმედი ძალა ჰქონდა: თასის შიგნით თავიდანვე სასწაულები ხდებოდა. ვინც მასში ჩახედვას მოახერხებდა, მხსნელის აჩრდილს ხედავდა. მაცხოვარი ჩნდებოდა თასში და იქიდან ესაუბრებოდა მათ, ვისაც ამის ღირსად მიიჩნევდა.

წმინდა სასმისის ანგელოზები აუწყებდნენ წმინდა ქალწულს, რა განსაცდელი ელოდა გრაალს, როგორ ბოროტებას ჩაიფიქრებდნენ მის წინააღმდეგ ჯერ იუდეველი ფარისეველები, შემდეგ კი მათი მემკვიდრეები, ქრისტიანი მამები, იმპერიული რწმენისა და რომაული ცეზარეპაპიზმის დროს. ფარისეველებმა დაანესეს დიდი ფულადი ჯილდო იმისთვის, ვინც სინედრიონში წმინდა გრაალის მიტანას შესძლებდა.

წმინდა გრაალი მხოლოდ ადრექრისტიანული აღაპების დროს, ლიტურგიებზე, ერთდროულად ჩნდებოდა რამდენიმე ადგილზე, იცვლიდა ფერს, მის თავზე კი გამუდმებით ეკიდა

ცეცხლოვანი ჯვარი. ხანდახან კი თვით მაცხოვარი ცხადდებოდა და თასში ჩაეშვებოდა ხოლმე.

თასის მოულოდნელი გამოჩენა რწმენის გამყარებას უწყობდა ხელს. წმინდა გრაალის მეშვეობით ჩამოყალიბდა რაინდთა საძმო, რომლის ნევრებსაც სამუდამო უმანკოების ფიცი ჰქონდათ დადებული. ისინი იკვებებოდნენ მხოლოდ ზეციდან მოვლენილი საკვებით. ტრაპეზის დროს მაგიდაზე მხოლოდ ვერცხლის და თიხის ჭურჭელს დგამდნენ. სპეციალური ლოცვის აღვლენის შემდეგ, მაგიდის თავზე გამოისახებოდა გრაალი. ჭიქები საუკეთესო ღვინით ივსებოდა, ხოლო ლანგრებზე, საუკეთესო თევზი და არამინიერი საკვები ჩნდებოდა. რაინდები ღვთის ნებას გრაალის შიგთავსში კითხულობდნენ, რომლებიც სითხეში წარწერების სახით ჩნდებოდა.

დედამინაზე ცნობილია გრაალის 180 მცველი.

IV საუკუნეში, როცა ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა, გრაალი გაქრა. რაინდები ტყეში გადასახლდნენ. შუა საუკუნეებში, ინკვიზიციისა და ჯვაროსნული მოძრაობის დროს, გრაალი უფრო მიყრუებულ ადგილზე გადაიტანეს.

ფაშიზმის მიმდევრები ჰიტლერის დავალებით ცდილობდნენ გრაალის ხელში ჩაგდებას, მაგრამ მათ მხოლოდ იმ შუბს მიაგნეს, რომლითაც დაჭრეს იესო. შუბი დიდი ხანი ინახებოდა ნიურნბერგის ახალ საიდუმლო საცავში, მაგრამ მესამე რაიხის დაცემის შემდეგ, 1945 წლის 30 აპრილს, ამერიკულმა სპეცდანიშნულების რაზმმა საიდუმლო სამალავი აღმოაჩინა. 1945 წლის 4 იანვარს რელიქვია გაიგზავნა ვენაში, სადაც დღემდე ინახება ჰოფბურგის სასახლის განძსაცავში (7,19-20).

გრაალი, ეზოტერული თვალსაზრისით, ტაბუდადებული სიბრძნის, საიდუმლოებისა და მისტერიების სიმბოლოა.

ალქიმიკოსებისთვის „გრაალი“ ზეციდან ჩამოგდებულ ქვასთან, ანუ „ფილოსოფიურ ქვასთან“ არის გაიგივებული, რაც ანტიკურ პერიოდში იგივეა, რაც შუა საუკუნეებში

„გრაალი“. „ფილოსოფიური ქვის“ ძიება არის სულიერი გზა, რომელიც ანტიკურ თუ ძველბერძნულ მისტიკებში უშუალოდ უკავშირდება ძიებას „ოქროს საწმისის.“ რამდენადაც „ფილოსოფიური ქვა“ და გრაალი იდენტურად მოიაზრება, „ქრისტიანულ-თეოლოგიური თვალსაზრისით, კლასიკურ გრაალს ეწოდება „ოქროს საწმისი.“

„გრაალი“, ბერძნული ვერსიით, ღვინისა და წყლის შესარევ ჭურჭელს, ლათინური ვერსიით ჭეშმარიტ სისხლს, ხოლო ისლანდიური ვერსიით სიუხვის კალათას ნიშნავს.

„გრაალთან“ დაკავშირებულია ადამიანის ასტრალური სხეულის განწმენდა ქვენა ინსტინქტებისა და ვნებებისაგან. ძველი ბერძნები ამ უდიდეს სულიერ პროცესს „ოქროს საწმისს“ უკავშირებდნენ. (8,225-235).

ცნობილი რუსი მოგზაური, მხატვარი და ორიენტალისტი ნიკოლოზ რერიხი წერს: „Великая чаша сделана из драгоценного камня. Много внимания уделялось чудесному камню, упавшему с далекой звезды... Должное время камень исчезает, чтобы опять появиться в сужденный срок в совершенно другой стране“ (9,127).

პოეტ იოჰან იოზეფ გორესის (1776-1848წწ) აზრით, „გრაალში“ ჩანსულია უძველეს ქურუმთა საიდუმლო სიბრძნე. იგი პარალელს ავლებს ჰერკულესის თასთან, რომელსაც ბაკხუსის მისტიკების დროს იყენებდნენ. ეს თასი ჰერკულესს მზის ღმერთმა ჰელიოსმა აჩუქა, რომელიც კოლხი მედეას პაპა იყო.

ზოგიერთი მკვლევარი „გრაალის“ თასს ჰერმეს მეგვიპტიელისა და ჯემშიდის თასსაც უკავშირებს. პერსეპოლისის ამშენებელი ლეგენდური მეფის ჯემშიდის თასში ჩასხმული სითხეც სიბრძნისა და უკვდავების სიმბოლოდ მოიაზრება.

ბრიტანეთში „გრაალის“ ორდენის რაინდთა შორის იყო რაინდი პარციფალი (პარსიფალი), რაც სიტყვასიტყვით მოხეტიალეს ნიშნავს. მან მოიპოვა წმინდა სასმისი და ღვთაებრივ სიბრძნეს ეზიარა. მას სათნოებისთვის ერგო თასი, შუბი და დავით მეფის ჯადოსნური მახვილი.

წმინდა „გრაალი“ ჰიპოფიზის სიმბოლოა-ანუ ადამიანის თავის ტვინის ზედა დანამატის, რომლის მიერ გამომუშავებული ჰორმონები არის სწორედ მთავარი წარმმართველი ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე ფიზიკურ-ფსიქიკური პროცესების, ხოლო სასწაულმოქმედი „შუბი“ ეპიფიზის სიმბოლოა. ეპიფიზი თავის ტვინის ზედა დანამატია, რომლის მიერ გამოყოფილი ბიოლოგიურად მაღალაქტიური ჰორმონები ადამიანის სისხლში შედის. კაცობრიობა მას „მესამე თვალის“ სახელწოდებით იცნობს, რაც ანატომიური ცდებითაც დასტურდება. რენე დეკარტის აზრით, „ეპიფიზი სულის სამყოფელია.“

პარციფალმა უვნებლად განვლო კლინგსორის ხიფათებით სავსე სასახლე, დალაშქრა „ხსნის მთა“ და იქ მდებარე ტაძარი დაიპყრო. ეზოთერული თვალსაზრისით, კლინგსორის სასახლე ცხოველური ენერგიაა, რომლითაც ადამიანი ცდუნდება. „ხსნის მთა“ ადამიანის სხეულია, ხოლო მწვერვალზე არსებული ტაძარი-თავის ტვინი. მიზანი ის არის, რომ ფიზიკური სხეული უნდა გახდეს სულის მეგობარი, დაეხმაროს ჩვენს არსებას სულიერი ხედვის გაღვიძებაში, რელიგიური ცნობიერებით დაძლიოს ცხოველური სანყისები.

ჯვაროსანთა მიერ იერუსალიმის აღებიდან ოცი წლის შემდეგ, 1119 წელს, იქმნება ტაძრის რაინდთა, ანუ ტამპლიერთა ორდენი.

ტამპლიერები მონაწილეობდნენ დიდგორის ომში.

ჯვაროსნები დავით აღმაშენებელს უწოდებდნენ მეფე-ხუცეს იოანეს.

ვოლფრან ფონ ემენბახის პოემა „პარციფალში“ მეფე ხუცესი იოანე არის პარციფალის ნახევარძმის ფაირეფიცის ძე. ფაირეფიცი ეტიმოლოგიურად ნიშნავს „შავ-თეთრს.“

პარციფალი წარმოადგენს დასავლური ეზოტერიზმის გზას, რომელიც ეძებს „გრაალს,“ ხოლო ფაირეფიცი-აღმოსავლური და დასავლური სიბრძნის შერწყმის გზას, იმდროულად, თეთრი და შავი რასების შერევას. შავ-თეთრი არის იმიტომ, რომ ქრისტიანული დასავლური სიბრძნე შერწყმულია

არაბულ სიბრძნესთან. ხდება დასავლურ-აღმოსავლური სიბრძნის სინთეზირება.

დავით აღმაშენებლის ქრისტიანული მსოფლგანცდა დასავლურ-აღმოსავლური სიბრძნის ნაერთია, ამიტომ ძველ ისტორიულ-ჯვაროსნულ ქრონიკებში „შავ-თეთრი“ ანუ მეფე-ხუცეს იოანე სიმბოლურად ნიშნავს დავით აღმაშენებელს.

იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ქართველი ბერები ტამპლიერებთან იყვნენ დაახლოებულნი. ტამპლიერები აღმოსავლურ ესთეტიზმს ქრისტიანულ მრწამსს უხამებდნენ. ტამპლიერთა გვიანდელი მემკვიდრეა როზენკროიცერთა ორდენი, რომელიც რელიგიათა სინთეზს ისახავდა მიზნად და ამის ემბლემად ვარდებიანი ჯვარი. ჯვარი ქრისტიანობის სიმბოლოა, ვარდი-ისლამის, მაგრამ რელიგიათა ასეთი შერწყმა მიუღებელია მართლმადიდებლური ქრისტიანობისათვის (8,225-235).

სულ სხვაგვარია გრიგოლ რობაქიძის მიერ მოაზრებული გრაალი რომანში „გრაალის მცველნი.“

გრაალის არსი გახსნილია ლექსში, რომელსაც გრაალის მცველი ლევან ორბელი კითხულობს.

უფსკრულის პირას იდგნენ რაინდები, რომლებმაც მტრის მორჩილებას სიკვდილი არჩიეს. მათ ჰქონდათ წმინდანინოს ჯვარი, ვაზისგან გამოთლილი და მისი თმით შეკრული. უფსკრულში გადაშვების წინ პატარა, მტირალი გოგონა შემთხვევით შეეხო ჯვარს. გამხმარი ხე აყვავდა, ოქროსფერი მწიფე მტევნები მოისხა და სასონარკვეთილ რაინდებს უძლეველი ძალა მიეცათ.

რაინდებმა ჯადოსნური მტევნები დაწურეს, წვენი თასში დააგროვეს და თასი ფარულად შეინახეს, როგორც სინმინდე. თასის გარშემო საიდუმლო ორდენი ჩამოყალიბდა მრავალი მცველით. თასში იდო გული - საქართველოს მზე. გრაალის გუშაგები დარაჯობდნენ იდუმალ მიწას.

თასის მცველები, განსხვავებით გრაალის მცველებისაგან, იყვნენ მწერლობისა და ხელოვნების წარმომადგენლები. ამ პერსონაჟთა გვარები გაშიფრა კ. სალიამ: ოდილიანი-პაო-

ლო იაშვილი, ავალა-ტიციან ტაბიძე, მზისავარ-აპოლონ ნუ-
ლაძე, დათა და კოსტა-ძმები ვლადიმერ და გრიგოლ ჯაფა-
რიძეები, ჰიდდირ-მამედ ბეგ აბაშიძე, სალარა-მფრინავი სა-
ლარაძე, მარჯანი-კოტე მარჯანიშვილი, უშანგ-უშანგი ჩხეი-
ძე, ხორავ-აკაკი ხორავა, ვასსა-აკაკი ვასაძე, ვანო-იაკობ ნი-
კოლაძე, ს.ო.-სერგო ორჯონიკიძე, შავდია-ლავრენტი ბერია,
ლევან-ლევან ლოლობერიძე.

კ. სალიას არ მიუთითებია, ვინ იგულისხმებიან ლევან
ორბელის და თავად გიორგის სახეში, მაგრამ ლევან ორბე-
ლის პროტოტიპი თვით გრიგოლ რობაქიძის უნდა იყოს!

ასევე დაუდგენელია რუსი ჩეკისტის ველსკის ადრესა-
ტი.

თასის მტრები არიან ს. ო. შავდია, რუსი ჩეკისტი ველ-
სკი.

ბუნებრივია, გრიგოლ რომაქიძემ თასის მცველებად
მწერლობისა და ხელოვნების წარმომადგენლები, რწმენით,
სულიერებით გამორჩეული ადამიანები რომ შეარჩია.

თასის განადგურება ერის სულის ჩაკვლის ტოლფასია
და ამიტომ დაეძებს მას ჩეკისტი ველსკი, რადგან ამით ხალ-
ხის დაბეჩავება სურს. ამას ის კაცობრიობისთვის თავისუფ-
ლების მოტანის სურვილით ამართლებს და ამტკიცებს, რომ
ღმერთის რწმენა იგივე მონობაა და ადამიანი უნდა განთავი-
სუფლდეს მისგან.

რომანში იდუმალი კავშირი იკვეთება ორ მოვლენას შო-
რის. ველსკის ნაამბობის მიხედვით, ნაპოლეონის ჯარებმა
იტალიაში ილაშქრეს, გენუა დაიკავეს და სან ლორენცის ტა-
ძარში საფირონის შვიდკუთხიანი თასი იპოვეს, რომელიც,
თქმულების თანახმად, ჩამოტანილი იყო ჯვაროსანთა მიერ
ანტიოქიიდან და წმინდა გრაალად ითვლებოდა. მორწმუნეე-
ბი წელიწადში ერთხელ იკრიბებოდნენ ტაძარში მის სანახა-
ვად. ნაპოლეონმა თასი პარიზში გაგზავნა მისი ღირებულე-
ბის დასადგენად.

იმავე დროს, ესპანეთში, ბარსელონას ახლოს, მონტსე-
რატის მთასთან დაბანაკდა ჯარი. იქ იდგა ცისე-დარბაზი,
რომელიც, თქმულების მიხედვით, ლოენგრინსა და გრაალის

სხვა რაინდებს უკავშირდებოდა. ფრანგებმა დაანგრეს მონასტერი და მოციქულ ლუკას მიერ ხისგან გამოჭრილი ხატიც იავარქმნეს. ამ დროს პარიზში გაიბზარა სან ლორენცის ტაძრიდან ჩამოტანილი თასი.

ველსკის ნაამბობიდან ის აზრი იკვეთება, რომ სინმინდეთა ხელყოფა სიმამაცეს ამტკიცებს და, ვინც უშიშარია, უბრალო მოკვდავზე, ათეისტზე მეტია.

რომანში აღწერილია 1924 წლის აჯანყება, რომელიც დამარცხდა.

ველსკის ამ დამარცხებაზე მეტად გრაალის განადგურება აინტერესებს, რადგან რწმენის, სულის გადარჩენის გადარჩენის ტოლფასია.

ველსკი, ქართველი და რუსი ჩეკისტები ვერ მოახერხებენ გრაალის ხელში ჩაგდებას. ლევან ორბელი და მისი ამხანაგები გადაარჩინენ გრაალს.

გრიგოლ რობაქიძის რომანის „აღეგორიულ შინაარსს“ ასე შიფრავს აკაკი ბაქრაძე: „ყველაზე მძიმე ვითარებაშიც კი ხალხმა უნდა შეინარჩუნოს რწმენა და იმედი, ანუ დაიცვას გრაალი. ამით გაუმკლავდება იგი მტერს... მწერლობის ამოცანა კი ის არის, დაეხმაროს ხალხს გრაალის დაცვაში.

„ქართული მწერლობის ისტორია 1921 წლიდან, ერთი მხრივ, არის ბრძოლა გრაალის დაცვისთვის და, მეორე მხრივ, ბრძოლა გრაალის დანგრევისთვის“ (აკაკი ბაქრაძე, „ბრძოლა გრაალისთვის“) (10,308-322).

ამკარაა გრაალის კავშირი ქართულ სინამდვილესთან.

როცა გოლგოთაზე მაცხოვრის ჭრილობიდან სისხლი მოწვეთავდა, მოხდა ქრისტეს მისტიკური დაკავშირება დედამიწასთან. ქრისტეს ეთერული, ასტრალური სხეულებისა და მე-ს პირები არსებობს წმინდა ავგუსტინეში, თომა აქვინელში, ფრანჩესკო ასიზელსა და სხვებში. ასევე, წმინდა ნინოში გადმოსულია ქრისტეს ეთერული, ასტრალური სხეულებისა და მე-ს ხატი. „სვეტიცხოვლის ტაძარი გრაალის ტაძარია, რადგან იგი წმინდა ნინოს მითითებით იმ ადგილას

არის აგებული, სადაც ქრისტეს კვართია დამარხული.“ (აკაკი ბაქრაძე) (11,63).

გრაალის მიმდინარეობას ქართველურ, კაბადოკიურ ეთნოსს უკავშირებს ზვიად გამსახურდია. მისი აზრით, ტერმინიც კაბადოკიურია: „გრაალი მიმდინარეობს ძველპროვანსული და, ალბათ, ძირითადად, კაბადოკიური ტერმინიდან „გრაცალ“. კაბადოკიური ეთნოსი, რომელიც იგივე ქართველური, პროტოიბერიული ეთნოსია, არის ძირითადი შემქმნელი გრაალის მიმდინარეობისა. ტიტურელი, ცნობილი პირველი მფლობელი გრაალისა, ეროვნებით იყო კაბადოკიელი, ე.ი. ქართველური წარმოშობისა... გრაალის მისია ეს არის სულიწმინდის მისია. გრაალი არის სიმბოლო ღვთისმშობლისა, სულიწმინდისა და გრაალის მფლობელი არის სულიწმინდით გამსჭვალული ადამიანი.“

ზვიად გამსახურდიას დაკვირვებით, შავთელის ოდეში მოხსენებული „მადლთა ბარძიმი“ იგივე გრაალის თასია. ქართულ ფოლკლორში წმინდა გიორგის მიერ ქაჯავეთიდან წამოღებული თასიც გრაალია. გელათის ფრესკების ძირითადი მოტივები გრაალის თასთან არის დაკავშირებული... ყრმა მაცხოვარი, რომელიც უჭირავს გელათის ღვთისმშობელს, შუბლზე გრაალის ტვიფარს ატარებს. „ვეფხისტყაოსანიც“ გრაალის პოემა იმიტომ, რომ გრაალის სიმბოლოებია, სინონიმებია: საუნჯე, თვალ-მარგალიტი, ფილოსოფიური ქვა და ქალწული, ე.ი. ქალწულის გამოხსნა ტყვეობიდან იგივეა, რაც გრაალის გამოხსნა. ალეგორიულად, რაინდობა დაკავშირებული იყო ინიციაციასთან, რაინდობა იყო ინიციაციის ინსტიტუტი, ამიტომ მისი უმთავრესი მიზანი იყო ქვესკნელში ჩასვლა და გრაალის გამოხსნა, ანუ წმინდა სანყისის გამოხსნა ბნელი ძალების ტყვეობიდან“ (12,38).

მერაბ კოსტავა იზიარებს რუდოლფ შტაინერის მოსაზრებას, რომ წმინდა გრაალის ბარძიმი, რომელსაც გრაალის ძმობის რაინდები ინახავდნენ სათუთად მონსალვატის მთაზე, დასავლეთიდან გადატანილ იქნა აღმოსავლეთში, მეფემდგდელმთავარ იოანესთან, ეს პიროვნება კი დავით აღმაშე-

ნებელი იყო, რომელიც უმაღლეს დონეზე აერთებდა ღვთისა და მოყვასის სიყვარულისა და მსახურების მისტერიას.

„სწორედ გრაალის ბარძიმის გადაცემისას უნდა მიენიჭებინათ დავითისათვის მეფე-მღვდელმთავრის მაღალი სახელი იოანესთან ერთად და მისი ხელდასხმის საიდუმლო რიტუალს, ქართველებთან ერთად, შესაძლოა, ტაძრელი რაინდებიც ესწრებოდნენ.

გელათის ფრესკული მხატვრობის ძირითად მოტივს სწორედ გრაალის ბარძიმი წარმოადგენს“ (13,51).

იოანე ხუცესის თქმულება გამოუყენებია კრეტიენ დე ტრუას რომანში „პარსიფალი ანუ თქმულება გრაალზე,“ ეშენბახი თავისი პოემისათვის უნდა დასესხებოდა ამ თქმულებას.

გერმანელმა პოეტმა ალბერტ შარფენბერგელმა (მე-13ს) თავის პოემას „ახალი ტიტურელი“ უწოდა და ფართო ადგილი მიუჩინა მასში იოანე ხუცესს და წმინდა გრაალის საკითხს.

ეზოტერული ქრისტიანობის წარმომადგენლებმა, რომელთაც უშუალო მეგობრობა აკავშირებდათ დავით-იოანე ხუცესთან, გრაალი აღმოსავლეთიდან კვლავ ევროპაში გადაიტანეს. განმარტოებულ და მიუწვდომელ ადგილას აღმართულ გრაალის კოშკს თორმეტი რაინდი მეთვალყურეობდა.

დავით აღმაშენებელი, დასავლეთში იოანე ხუცესად მიჩნეული, თვით იყო გრაალის რაინდი.

არსებობს ცნობა მეფე დავითისა და იოანე ხუცესის იდენტურობის შესახებ.

გრაალში მოცემულია საკაცობრიო სიყვარულის იდეალი.

გერმანელი მეცნიერი ჰერმან ფონ სკერტი წიგნში „გრაალის ტაძრები კავკასიაში. თაურქრისტიანობა სომხეთსა და საქართველოში“ - ამტკიცებს გრაალის ტაძრების არსებობას ამიერკავკასიაში...

გალაკტიონ ტაბიძე იყო სულიწმინდის მაღლით ცხებუ-
ლი პოეტი და ბუნებრივია გრაალისადმი მისი განსაკუთრე-
ბული ინტერესი.

მეოცე საუკუნის 20-30-იან წლებში პოეტი მონმე გახდა
ღირებულებათა გადაფასების, სულის გაუდაბურების, ტირა-
ნიის, ანტიქრისტიეთა ლეგიონების თარეშის. ქართველი კაცი
გაუუცხავდა უფალს, უდანაშაულოთა სისხლით და ცხედრე-
ბით აივსო ქუჩები, რეპრესირებულ იქნენ ერის საუკეთესო
წარმომადგენლები. გაუგონარი უსამართლობით გულმოკ-
ლული პოეტი მამალმერთს-„თიბათვის მზეს“ ევედრებოდა ძე
ღმერთის მოვლინებას, რათა გადარჩენილიყო სიყვარული.

თიბათვის მზესთან მუხლმოყრილი, გრაალის ორეუ-
ლად ქცეული, ანუ სულიწმინდის მაღლით ცხებული პოეტი
ლოცულობს მხურვალედ, რათა გადარჩეს მისი სიყვარული:
„მზეო თიბათვისა, მზეო თიბათვისა, ლოცვად მუხლმოყრი-
ლი გრაალს შევედრები, იგი, ვინც მიყვარდა დიდი სიყვარუ-
ლით, ფრთებით დაიფარე –ამას გევედრები.“

გულწრფელი სტრიქონები ლექსისა ფსალმუნის ავტო-
რის ღალადისს ეხმაურება თითქოს: „ღმერთო, შემინახე თვა-
ლისჩინივით, შენი ფრთების ჩრდილქვეშ დამიფარე ბოროტ-
თაგან, რომელნი თავს მესხმიან, მტრებისგან, გარს რომ
მერტყმიან სულის ამოსახდელად“ (ფსალმუნი,17,8,9) (2,535).

მამალმერთის მეოხებით სწადია გალაკტიონს უბედუ-
რების ჟამს მამისმიერი სულის-სულიწმინდის მოვლინება
უმანკოთა მშვენიერი სულის შესანარჩუნებლად: „ტანჯვა-
განსაცდელში თვალნი მიურიდენ, სული მოუვლინე ისევ შენ-
მიერი, დილა გაუთენე ისევ ციურიდან, სული უმანკოთა მიეც
მშვენიერი.“ ლექსის „თიბათვის მზე“ მამალმერთია, მისმიე-
რი სული-ქრისტიე.

მამალმერთის სიმბოლოდ მიაჩნია აკაკი ბაქრაძეს „თი-
ბათვის მზე“.

ლექსში „მზეო თიბათვისა“ ნახსენებია ქრისტიანული
სამების სამივე წევრი: ღმერთი (თიბათვის მზე), სულიწმინდა
(სული მოუვლინე ისევ შენმიერი) და ძე ანუ ქრისტიე („ლოც-
ვად მუხლმოყრილი გრაალს შევედრები“).

სტრიქონი - „ლოცვად მუხლმოყრილი გრაალს შევედრები“ ასე უნდა წავიკითხოთ: ლოცვად მუხლმოყრილი ქრისტეს სისხლით სავსე თასს ვგავარო“ (აკაკი ბაქრაძე, „რას ნიშნავს თიბათვის მზე?“ (10, 300-301).

„თიბათვის მზესთან“ დაკავშირებით კი ასეთ ვარაუდს გამოთქვამს მეცნიერი: „პოეტი ღმერთს... სულიწმინდის მოვლინებას ევედრება („სული მოუვლინე ისევ შენმიერი“), სულიწმინდის მოფენის დღე კი 14 ივნისია (ძველი სტილით 1 ივნისი). ივნისი ხომ ქართულად თიბათვეა!“ (10, 302).

აშკარაა, მამალმერთის წინაშე „ლოცვად მუხლმოყრილი“ პოეტი გრაალს ედრება, ანუ თავის სულში სულიწმინდის დავანებას გვამცნობს.

მხოლოდ ციური სულით არის შესაძლებელი მშვენიერების გადარჩენა, ამაღლება, თავისუფლების მიღწევა: „უფალი სულია, ხოლო სადაც არს სული უფლისა, იქვეა თავისუფლება.“ (პავლე მოციქული, II კორინთელთა მიმართ) (9,7) (2,388).

უკეთურობის, გაუტანლობის პერიოდში შემთხვევითი როდია სულის ნატვრა, რადგან „სულის ნაყოფია სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, დიდსულოვნება, სიტკბოება, სიკეთე, რწმენა, თვინიერება, თავშეკავება“ (პავლე მოციქული გალატელთა მიმართ, 6,22,23) (14,411).

ლექსის ფინალში კონკრეტდება შინაარსი ეპოქისა, რომელიც გამოირჩა სისხლით, ცხედრებით, ქარტეხილებით და ბუნებრივია პოეტის სურვილი, ბოროტებამოძალეებულ დროში გადარჩეს სასურველის ნათელი სული: „ხანმა უნდობარმა, გზა რომ შეეღება, უხვად მოიტანა სისხლი და ცხედრები, მძაფრი ქარტეხილი მას ნუ შეეხება, მზეო თიბათვისა, ამას გევედრები!“ (15,161).

ასე დაუპირისპირდა გალაკტიონის თანამედროვეობაში ერთმანეთს გრაალი, დიდი სიყვარული, უმანკო სული და ხანი უნდობარი, სისხლი, ცხედრები, მძაფრი ქარი.

არასწორი იქნებოდა იმ ლექსის დაკავშირება უცხოურ ტრადიციებთან. ერთ-ერთი ჩანაწერის მიხედვით, იგი მიძ-

ღვნილია ოლია ოკუჯავასადმი, შიშია მეგობრის მომავალზე, ვედრებაა სიყვარულის გამარჯვებაზე. ამიტომაცაა ასე გულწრფელი და სულისშემძვრელი მუსიკად ქცეული ტკივილები სულისა.

გალაკტიონის დროს ბევრჯერ იზეიმა ბოროტებამ, ძალმომრეობამ. ღმერთის საბოლოო სიკვდილისა და ცრუ ბელადების გაღმერთების იდეაც ამ ეპოქის გამონაგონი იყო. უჭირდა სიკეთეს, სიმართლეს, დრაკონის ნაშიერები ცდილობდნენ რელიგიური მრწამსის, გრაალის იდეალის ჩაკვლას. იტანჯებოდა პოეტების მეფე, იმსხვრეოდა გრაალის კომპები, ლიდის სამრეკლო, უგულუბელყოფილი იყო ციური ოცნება, კაცთა გაუგონარი მკრეხელობით კვდებოდა ვარდები და ქარვათა მორევში სამუდამოდ ეშვებოდა ფარდა. ანგელოსის პერგამენტზე ეწერა უმძიმესი განაჩენი: „ანგელოსს ეჭირა გრძელი პერგამენტი, მწუხარე, თვალებით მიწას დაპყურებდა. მშვიდობით, მშვიდობით! ამაოდ დაგენდე, ელვარე საღამოვ აღმას საყურეთა! ბაგეთა ლოცვაო, დიდება და ძეგლო, უთაოდ მახსენებ ოდესმე... ოდესმე! გრაალის კომპები, ლიდის სამრეკლო შენს ფერხთქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა.“

ფითრდებოდა თვით ღვთისმშობელი, რომლის სიმბოლოა „ღრუბელი ფერადი“ (16,224) ციური ოცნების უხეში დაგმობით შეძრწუნებული იყო ძე ღმერთი – „აღვა თანადი“ (აღვა ძე ღმერთის სიმბოლოა) (17,122).

უიმედობა, ტკივილები და სამუდამო დამშვიდობება იყო ყოველივეს ფინალი: „ქარვათა მორევში დაემვა ფარდები, საღამო კანკალებს შიშით და რიდობით, საღამო ნელდება და კვდება ვარდები... მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით!“ (15,74)...

გალაკტიონი მზად იყო, სისხლით ეწერა, ყოფიერების შხამიანი თასი დაეცალა, სიკეთისათვის სიცოცხლე გაელო ქრისტესავით და გრაალის ბარძიმი გაეცხო საკუთარი სისხლით, რაც მისი უკვდავების სანინდარი გახდა.

უდავოა, რომ ტერენტი გრანელის შემოქმედების ცენტრალური თემა იყო რწმენა, მართლმადიდებლური ქრისტიანობის, უმაღლესი რელიგიური ფასეულობების განუხრელი მსახურება. სამწუხაროდ, დაკარგულია მისი ოთხი კრებულის ხელნაწერები, რელიგიური პოემები. ძნელია მტკიცება, ჰქონდა თუ არა საკუთრივ გრაალზე ტერენტი გრანელს რამე დაწერილი, მაგრამ მისმა თანამედროვეებამ იგი მაინც გრაალის ორდენის ერთგულ რაინდად წარმოიდგინა.

პოეტის მეგობარი კონსტანტინე გაჩეჩილაძე (კონნე სპერელი) ტერენტი კვირკველიას ფსევდონიმს – გრანელი – გრაალს უკავშირებდა და მიიჩნევდა, რომ ეს კეთილხმოვანი სიტყვა მიღებულია გრაალისგან: გრაალი – გრაალელი – გრანელი... (18,12-13).

ათეისტურ მეოცე საუკუნეში სხვებსაც ენატრებოდათ გრაალი, მაგრამ ამ იდეალის გაუჩინარება ფაქტი იყო, რაც სევდით მსჭვალავდა მის მაძიებელს.

ზვიად გამსახურდიას თეორიულ ნააზრევზე, გრაალთან დაკავშირებით, უკვე გვექონდა საუბარი. მან პოეტურ ასპექტშიც გამოავლინა ამ სახის წყურვილი და დააფიქსირა სავალალო სურათი: ქიმგაბზარული გრაალის კომპი, სიბრძნე – ათენა შავი ყორნით და დემონების გაბატონება: „ვით შეღამების შუქ-ჩრდილები მთას დაფიქრებულს, ეწვევა სულის საკურთხეველს ახლა სხვა რული. გრაალის კომპი შორით მოჩანს ქიმ-გაბზარული, პალლას ათენას, სიბრძნის ველზე უშფოთვლად რებულს „შავი ყორანი აზის თავზე“ და გაფითრებულს გარს ახვევია დემონების ბილწი არული“ (მიძღვნა. სონეტი) (19,5).

პოეტს ეზიანება გველეშაპების და ცისიერთა ბრძოლა, ესმის კენტავრების აურზაური, ახსენდება მონსალვატი, რომელიც ცისებრ სალუქი სულის უნაზეს ფოლიანტებს ააშრიანლებს და მონსალვატზე დავანებული საგანძურის ნატვრას წარმოშობს: „გველეშაპები ინვოდნენ ცაზე... ცაზე კრებული ცისიერთა როს დაიფერფლა... და შემოგესმა კენტავრების აურზაური. მაშინ ლოგოსმა იფეთქა შენში და მოზღვაული

დაინთქა ლექსი და ამ ნალექსში შენ ამოაგზნე მონსალვატის ნელი ანთება და მით დალუქე ცისებრ სალუქი სულის შენის უნაზესი ფოლიანტიები“. ლექსი ეძღვნება კონსტანტინე ჭიჭინაძეს და ამჯერად იგია გრაალის რაინდი, მონსალვატის საუნჯის მაძიებელი („კონსტანტინე ჭიჭინაძისადმი“) (19,36).

მონსალვატი არის „მთა ხსნისა“, მწვერვალი, რომელიც მდებარეობს შორეულ ნაპირზე, ...მიუწვდომელ მხარეში, შუაგულ ზღვაში, რომლის უკან მზე ამოდის... ეს არის უკვდავების მიწა, რომელიც მინიერ სამოთხესთან უნდა გავაიგივოთ“. (6,2).

სხვაგან ზ. გამსახურდია ღმერთს მიმართავს: „მეუფევ, შენი ბარძიმია სამყარო“, მაგრამ აქაც სევდაა, რადგან „გუმბათგადახდილი გაირღვა ტაძარი, ელვათა კვეთებამ კედლები დაბზარა“ („კოსმიური წირვა“) (19,116).

მერაბ კოსტავასადმი მიმართულ სტრიქონებში ივერიის ცაზე ღმერთის, ბარძიმის გაბრწყინების სურვილია: „დე, ელვარებდებდეს ივერთა ცაზე მზე შუალამის, ბარძიმი წმინდა...“ (19,75).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში გამორჩეული ადგილი ეთმობა გრაალის თემას.

ლექსში „ძმას ქრისტესმიერს“, რომელიც ზვიად გამსახურდიას ეძღვნება, ნაწარმოების ადრესატი წარმოიდგინება პარსიფალის ნახევარძმად, ტაძრელად, გრაალის მცველად: „...ხარ მწირი თამარ დედოფალისა საღვთო სინედლის გულში აღმძვრელი, თუ ნახევარძმა პარსიფალისა, დიდგორს მოსული ვინმე ტაძრელი, სამსხვერპლო სისხლით აღვსილი წმინდა გრაალის მცველი ღვთისგან ცხებული, თუ საიდუმლოდ ათონის მთიდან თორნიკესავით დაბრუნებული“ (20,9).

ცნობილია, რომ 1118 წელს, იერუსალიმში შეიქმნა ტამპლიერთა სამხედრო-სასულიერო ძმობა, რომელიც თავის თავს „მეტაძრეთა“ ორდენს უწოდებდა, რადგან მათი თავშეყრის შენობა აგებულ იქნა უშუალოდ იმ ადგილის მახლობლად, სადაც ლეგენდარული სოლომონ ბრძენის ტაძარი იყო

აღმართული (შ. ბადრიძე, „საქართველო და ჯვაროსნები“) (8,227).

საგურამოში, ილია ჭავჭავაძის სამუშაო ოთახში ეკიდა სურათი, რომლის კომპოზიცია ტამპლიერთა ცხოვრების ერთ ეპოზოდს გადმოგვცემს (8,227).

მეტაძრე ტამპლიერთა ორდენის წარმომადგენლებმა ტრაგიკულად დაასრულეს სიცოცხლე.

1314 წლის 18 მარტს საფრანგეთის მეფის ფილიპე IV ლა-მაზისა და მისი დამჯერე პაპის – კლიმენტი V შეთანხმებით, ინკვიზიციური პროცესი აღიძრა და სიკვდილით დასაჯეს კოცონზე მეტაძრე-ტამპლიერთა ორდენის უკანასკნელი მაგისტრი იაკობ მოლე, რითაც ფაქტიურად დაასრულა ორდენმა თავისი არსებობა (8,228).

„დიდგორში“ მერაბ კოსტავა ეხება დავით აღმაშენებლის სასწაულებრივ გამარჯვებას, მეფის სახელთან ბარძიმის დაკავშირებას, რადგან დავითი გრაალის მცველად მიიჩნეოდა: „აქეთ იყალთოთი, იქით გელათითა, მაცხოვარ, მან შენი სახელი ადიდა, აღსავლის კარიდან აღსტყორცნა არწივი, ზეცას დაუბრუნდა სერაფიმ – ბარძიმი (20,10).

ლექსში „გალაკტიონი“ მერაბ კოსტავა პოეტების მეფის წუხილის უმთავრეს მიზეზად სამართლიანად მიიჩნევს გრაალის, მონსალვატის მიუწვდომლობა-გაუჩინარებას: „...ყველა დროების პირველ პალადინს, რამეთუ გფერფლავს, ვითარცა ალი, სინრფელე გულთამხილავი თვალის, შეუღწეველობა მონსალვატისა, მიუწვდომლობა წმინდა გრაალის“...

„გრაალის“ მიმდევარს მოეთხოვება უმაღლესი კეთილშობილებისა და სინმინდის პრინციპების დაცვა, ნათელი გონება და სუფთა გული; გახდეს ჭეშმარიტების დამცველი, კადნიერი მსახურება შეცვალოს თავმდაბლობით, უშიშრად შეავინროვოს სიყალბის სული და აღადგინოს თავის თავში სიტყვა (ლოგოსი). მხოლოდ იშვიათ რჩეულთ ეძლევათ ღირსყოფა გრაალის საიდუმლოებისა. გრაალი თვით უხმობს მათ. ეშენბახის მიხედვით, ფრაგეტანი გრაალის სახელს კითხულობდა ცის გუმბათზე (8,231).

„გრაალის რაინდი შეიძლება ყოფილიყო მხოლოდ ის, ვინც შეიცნო პირველცოდვის სიმძიმე და რომელიც მოკრძალებით მიმართავდა „სრულ სამ – მზეს“, რათა „სულის მხედველობით“ ეხილა უფლის ნათელი და ამ „ნათელის“ განმტკიცებისათვის თვით ეტვირთა ჯვარი“ (8, 232).

პოეტი წარსული დიდებით ინუგეშებს თავს, რადგან საქართველოც იყო ერთ დროს „ისტორიის უმძლავრესი კოლოსი“ დავით მეფის დიდების დროს, როცა გელათს ამშვენებდა გრაალი: „საქართველოსაც ხომ ერგო რიგი, ვით ისტორიის უმძლავრეს კოლოსს, საოცრებათა გრაალი იგი, წმინდა გელათში იყო სულ ბოლოს. ჩვენი კაცობის დამამშვენებელს, ვინც იყო ჩვენი დიდების ჭერი, ხელთ ეპყრა დავით აღმაშენებელს, მეფე-მღვდელმთავარს ქართველი ერის“ (18, 11).

მერაბ კოსტავა თავის უდიდეს სატკივარს, ეჭვებს უზიარებს პოეტების მეფეს, რადგან ათეიზმის ზეობის ჟამს დადუმებულია წმინდათა სავანე, ბურუსშია მომავალი: „მოვდივარ შენთან, როგორც მავანი, მარქვი, მგოსანო, რატომ მდუმარებს ღირსთა მამათა წმინდა სავანე? ნუთუ დაგვეხშო აღსავლის კარი და ერთიანად წაგვერთვა სმენა? რამეთუ ვუნყით, მეტყველი არი, ერთობ მჭევრია საგანთა ენა. რადგან უწყიან იქაც, მიწაზეც, ვისთვისაც ჯერ არს, ყველამ იციან, ბარძიმი იქ არს, იმასთან ცაზე, გალილეია ვინც აირჩია“ (20,144-162).

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1990
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992
3. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992
4. აკაკი მინდიაშვილი, ხელოვნების რელიგიურობისა და თანამედროვე სინამდვილის შესახებ, „ცისკარი“, 1999, №3
5. რენე გენონი, გრაალის სიმბოლიზმი, ფრანგულიდან თარგმნა თამარ ჯაყელმა, „ლიტერატურული საქართველო“, 15 ოქტომბერი, 1992
6. რენე გენონი, მთა და გამოქვაბული, „ლიტერატურული საქართველო“, 27 დეკემბერი, 1987
7. გრაფი თარხანი, გრაალის თასის მცველები, მისი წარმოშობის ისტორია და სერ ლანსელოტის თავგადასავალი, ჟურნ. „გზა“, 2007, 28 ივნისი-4 ივლისი
8. თენგიზ ბურჭულაძე, დავით აღმაშენებელი და გრაალის რაინდები, აღმანახი „რინა“, სოხუმი, 1982
9. Н. Рерих, Избранное, М., 1979
10. აკაკი ბაქრაძე, თხზ. ტ. III, თბ. 2004
11. აკაკი ბაქრაძე, „რწმენა“, თბილისი, 1969
12. ზვიად გამსახურდია, საქართველოს სულიერი მისია, თბ. 1990
13. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991
14. დავით ტაკიძე, გრაალის მისტერიის ისტორიულ-ქრისტიანული არსი, „მწერლის გაზეთი“, 15-31 ოქტომბერი, 2004
15. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1977
16. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996
17. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995
18. მარინე ქადაგიძე, სივრცეში დარჩენილი ფრაზები. კონნე სპერელი (კონსტანტინე გაჩეჩილაძე) ტერენტი გრანელის შესახებ, თბ. 2003
19. ზვიად გამსახურდია, მთვარის ნიშნობა, თბ. 1989
20. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990

მაცდური და კეთილი ღეგონი

მერაბ კოსტავა ცდილობდა დრო–ჟამის ენის, სამყაროს ენის გაგებას, სიკეთისა და ბოროტების განჭვრეტას, სიცოცხლის, სიკვდილის, ადამიანის არსის შეცნობას და ამ მიზნით მიმართავდა საღვთო სიბრძნეს, საღვთო სიყვარულს, ღრმა-აზროვან, უძველეს სიმბოლურ სახეებს. განსაკუთრებული ინტერესის საგანია მის შემოქმედებაში ეშმას, დემონის, სატანის, ლუციფერის, მეფისტოფელის, მაცილის პარადიგმები.

ეს სახეები გვხვდება ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში, მითოლოგიაში, მხატვრულ ლიტერატურაში.

დაბადების წიგნში ეშმაკი, მაცდური გველის სახით ცხადდება პირველი ადამიანების – ადამის და ევას წინაშე, ევას აქეზებს აკრძალული ხის ნაყოფის მისაღებად, მერე ადამიც შეჭამს და ამის გამო ისინი განიდევნებიან სამოთხიდან, კარგავენ უკვდავებას (დაბადება, 3,1,24) (1,8-9).

სახარებაში იესოს ცდის ეშმაკი, მაგრამ ვერ გადაიბირებს ღვთის ძეს, რომელიც ეუბნება მაცდურს: „განვედ, სატანავ, ვინაიდან დაწერილია: უფალს შენს ღმერთს ეცი თაყვანი და მხოლოდ მას ემსახურე“ (მათე, 4,1-17)(2,5-6).

ქრისტემ განკურნა ორი ეშმაკისეული (მათე, 9,28-34)(2,16).

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში გვხვდება დიდი, წითელი გველეშაპი, რომელსაც მიქაელი და მისი ანგელოზები ებრძვიან ცაში: „გადმოგდებულ იქნა დიდი გველეშაპი, ძველი გველი, რომელსაც ეშმაკი და სატანა ჰქვია; მთელი წუთისოფლის მაცდუნებელი და მისი ანგელოზებიც გამოყრილ იქნენ მასთან ერთად“ (იოანეს გამოცხადება, 12,9)(2,503).

მიწაზე გადმოგდებულ გველეშაპს თაყვანს სცემენ ზღვიდან ამომავალი მხეცი და მიწის მხეცი, რომლებიც არიან ღვთის მგმობელები.

თეოლოგები ჯერ კიდევ II საუკუნიდან ეძებდნენ ბიბლიური ანტიქრისტეს ისტორიულ პროტოტიპს. ასახელებდნენ ნერონს, დიოკლეთიანეს, ნაპოლეონს, პატრიარქ ნიკონს, მაგრამ არავის უცდია, გაეხსნა ეს შიფრი ლენინისა და სტალინის მიმართ (ვახტანგ გოგუაძე, ორი მხეცი) (3,249).

ერთ–ერთი მოსაზრებით, ზღვიდან ამომავალ მხეცში იგულისხმება ხალხის მასიდან მოსული ლენინი, ხოლო მინის მხეცში იატაკქვეშელი სტალინი (აპოკალიფსი და დღევანდელი) (4,441).

ღვთისმეტყველებაში მითითებულია, რომ „ერთნაირი ბუნებისაა გველი, ვეშაპი, ლომი, როგორც მაცდური დემონი და ეშმაკი, როგორც სულის, ისე ხორცის დამლუპველი“ (ათანასე დიდი, ეპისტოლე)(5,104).

წმინდა ეფრემ ასური საუბრობს გველის სასწაულებზე, ეშმაკთა მიერ ანგელოზის სახის მიღებაზე, მინაზე მათი მეუფების შესახებ (6,16-78).

ახალ აღთქმაში „ცრუ მოციქულნი, მზაკვარნი მუშაკნი ქრისტეს მოციქულად“ გარდაისახებიან ხოლმე, „და არ არის საკვირველი, რადგან თვით სატანაც ხომ ნათლის ანგელოზად გარდაისახება“ (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 11,13,14) (2,298).

იოანეს გამოცხადებაში ზეცის ანგელოზმა შეიპყრო გველეშაპი, იგივე ეშმაკი და სატანა, შებორკა ათასი წლით, ჩაკეტა უფსკრულში და დაადო ბეჭედი (იოანეს გამოცხადება, 20,1,2,3)(2,516).

ათასი წლის შემდეგ გათავისუფლდება სატანა ხალხთა საცდუნებლად, მაგრამ მხეცთან და ცრუწინასწარმეტყველებთან ერთად ჩავარდება ცეცხლისა და გოგირდის ტბაში, დაიტანჯება უკუნითი უკუნისამდე (იოანეს გამოცხადება, 20,7-10)(2,517).

ბიბლიაში მაგიაში განაფული ბალაამი დემონთა ზემოქმედების ქვეშ იყო, მაგრამ „საღვთო მობერვამ,... „საღვთო ძალამ“ ჩამოაცალა გრძნეულებას და „საღვთო განზრახვის ქადაგად იქცა“ (წმ. გრიგოლ ნოსელი) (7,118).

ღვთისმეტყველები ორ გზაზე, ორ მეგზურზე გვესაუბრებიან: „გზა ორია... ორია მეგზურიც. სწორი და დაფერდებული გზის მეგზური ცრუ და ბოროტი დემონია, ვინც ტკობის მეშვეობით მიმდევართა მისთა დაღუპვისკენ მიაქანებს, ხოლო უსწორმასწორო და ციცაბო გზისაა კეთილი ანგელოზი, რომელსაც სათნოებათა ქმნით ნეტარი აღსასრულისკენ მიჰყავს მიმდევარნი მისნი“ (ნმ. ბასილ დიდი) (8,52).

ღვთის სახელის ხსენებით, ფსალმუნების გალობით შესაძლებელია დემონთა განდევნა, გვასწავლის წმინდა ნილოს სინელი: „ფსალმუნთაგალობას ნუ დაცხრებიან ბაგენი შენნი: რამეთუ ღვთის სახელის ხმოზა განასხავს დემონთ“ (9,106).

„ფსალმუნი თავშესაფარია დემონთაგან და ანგელოზთა მოხმობა შემწეობისთვის“ (ნმ. ბასილ დიდი)(8,45).

წმინდა ასური გვირჩევეს, ქრისტიანული საჭურვლით, ჯვრით აღვიჭურვოთ სიკვდილის მომტანი დემონების წინააღმდეგ (5,138).

„ახლოსაა ჩასაფრებული და გამხრწნელი ვეშაპი ანუ ამპარტავნების ეშმაკი“, გვაფრთხილებს ნმ. ისააკ ასური (6,243).

„... აქვს ეშმაკს სიკვდილის ხელმწიფება“ (პავლე მოციქული, წერილი ებრაელთა მიმართ, 3,14)(2,470).

პავლე მოციქული გვმოდღვრავს: „არ შეგიძლიათ სვათ უფლის სასმისი და ეშმაკის სასმისი, არ შეგიძლიათ უფლის სუფრასაც ეზიაროთ და ეშმაკის სუფრასაც“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 10,21) (2,371).

ეშმაკის მზაკვრობას მხოლოდ ღვთის რწმენით აღჭურვილი შეებრძოლება: „შეიმოსეთ ღვთის სრული საჭურველი, რათა შესძლოთ წინააღმდეგეთ ეშმაკის მზაკვრობას“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 6,11) (2,421)

ახალ აღთქმაში დაგმობილია მიწიური, მშვენიერი, ეშმაკეული სიბრძნე, წუთისოფლის მაცდური სიბრძნე, რომელსაც უპირისპირდება „მაღლიდან გარდმომავალი... მშვიდობიანი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერ-

ძობელი და უთვალთმაქცო სიბრძნე“ (იაკობ მოციქული, 4,15,17)(2,298).

სატანა - „მშენიერი ეშმაკი“ აღმატებული ნიჭის სინონიმი იყო ბოდლერისთვის, ამიტომაც საუბრობდა მასთან წილნაყარობაზე და ხოტბას აღუვლენდა „ბოროტების ყვაველ-ლების“ წინასიტყვაობაში: „თუ არ დაგმოდვრა შენ თვით სატანამ, ვინც სავერაგეს ასწავლის ყველას, მოეშვი! მაინც გაიგებ ვერას, ან ტვინაშლილად შემრაცხავ მანამ“ (ეპიგრაფი მსჯავრდადებული წიგნისათვის) (10,245).

ბოდლერს უყვარდა სატანა, რომელსაც ცოდვის გზით სიკეთისკენ – ცოდნისკენ მიჰყავდა ადამიანი, მისი დევიზი იყო: „Обожать прекрасного дьявола“ (Ш.Бодлер, Лирика, М. 1970, 241).

ზოგჯერ ანყვილებენ დემონს და შეშლილს.

გოეთე გენიალობასთან აკავშირებდა შეშლილის ცნებას და შეშლილ დემონს უწოდებდა ბეთხოვენს: „საჭიროა მოკრძალება იმის წინაშე, რასაც გამოთქვამს ასეთი შეშლილი დემონი, რადგან მას გენია უნათებს გზას და ხშირად იქ უსხვივოსნებს, სადაც ჩვენ უკუნეთით ვართ მოცული და ვერც კი მივმხვდარვართ, საიდან ამობრწყინდება მზე“ (11,102)

გოეთე აიგივებდა დემონს და მფარველ ანგელოზს (12,159).

ამასთან საუბრობდა „შემყოვნებელ“, შემფერხებელ, ხელისშემშლელ დემონებზე“ (12,173).

„ამაღლებულ ადამიანთა მმართველ ძალას დემონი წარმოადგენს და მუდმივად საჭიროა სიფხიზლე, რათა სწორი მიმართულება მიეცეს მის ზემოქმედებას. რაც უფრო მაღლა დგას ადამიანი, მით უფრო ექვემდებარება ის დემონთა ზეგავლენას და მუდამ ყურადღებით უნდა იყოს, რომ მისი ნებისყოფა გზას არ ააცდინონ“ (12,185).

დემონურს ადამიანთა ურთიერთობის მახასიათებლადაც გაიაზრებდა გოეთე:

„ასევე განაგებდა ჩემი და შილერის ურთიერთობას დემონური ძალა, რაც ორივესთვის ღირსშესანიშნავი იყო“ (12,185).

დემონური შემოქმედებითი ნებით იყვნენ ხელდასხმული მუსიკისა და მწერლობის გიგანტები: „დემონები დროდადრო კაცობრიობის გამოსაჯავრებლად ნებას აძლევენ ამა თუ იმ პიროვნებას, იყოს იმდენად მომხიბლავი და დიდი, რომ ყველას სურს მას დაემსგავსოს, მაგრამ მის სიმაღლეზე ვერავინ ადის. მათი ნებით იშვა რაფაელი, რომლის აზრი და ნაშრომებიც ერთნაირად სრულყოფილია. დემონებმა ინებეს გაჩენილიყო მოცარტი, მიუნჯდომელი სიმაღლე მუსიკაში, ხოლო პოეზიაში შექსპირი“ (12,198).

ერთ შემთხვევაში გოეთე ჰომუნკულუსის მსგავს სულიერ არსებებს დემონებს მიაკუთვნებდა, ნეგატიურ ჭრილში, რა თქმა უნდა (12,199).

„ჰომუნკულუსი ლათინურად კაცუნას ნიშნავს. იგი შუა საუკუნეების ალქიმიკოსების მიერ წარმოდენილი ადამიანის მსგავსი რაღაც არსებაა, რომელიც ხელოვნურად არის მიღებული (13, 466)“.

გოეთე დემონურს უმეტესად შემოქმედი ადამიანების, გენიალური მხედართმთავრების, ბუნების უჩვეულო მოვლენების დასახასიათებლად მიმართავდა. გოეთეს იტაცებდა დემონური, ბოლომდე ამოუხსნელი ბუნების ადამიანები, მათ ნახევრად ღმერთებთან ასხენებდა და ასეთებად მიაჩნდა ნაპოლეონი, ჰერცოგი.

ძალაუფლებისმპყრობელ, გამოჩენილ პიროვნებებშიც ხედავდა გოეთე დემონურს: „დემონური ხალისით ისადგურებს გამოჩენილ პიროვნებებში, მით უმეტეს, თუ მათ ძალაუფლებაც უჭირავთ ხელში, მაგალითად ფრიდრიხ დიდი და პეტრე დიდი“ (12,221).

დემონურს, ამოუხსნელს, მთლიანად დემონურს და ნაწილობრივ დემონურს ჭვრეტდა გოეთე ხილულსა და უხილავში: „დემონური არსებობს აგრეთვე მოვლენებში, თანაც ყველაფერში, რომელთაც გონი, საზრისი და გონება ვერ

გვიხსნის... საყოველთაოდ გვევლინება ის ... ხილულშიც და უხილავშიც. ზოგი ქმნილება საერთოდ მთლიანად დემონურია, ზოგშიც ნაწილია დემონური“.

„ფაუსტის“ ავტორი განასხვავებდა მეფისტიფელს და დემონურს, დემონს ხედავდა მუსიკოსებთან, მაღალი რანგის დემონურ ძალას შეიგრძნობდა პაგანინის მუსიკაში: „მეფისტიფელი მეტისმეტად უარყოფითი სახეა, დემონური კი გამოვლინდება მხოლოდ დადებითი, პოზიტიური მოქმედებით“.

„ხელოვანთა შორის... უფრო მუსიკოსებთან იელვებს, ნაკლებად მხატვრებში. პაგანინის სახით მაღალი რანგის დემონურ ძალასთან გვაქვს საქმე, რითაც ზემოქმედებას ახდენს“ (12,220).

ძალზე ლოგიკური, კლასიკური, რეალისტური ხელოვნების მოთაყვანე გოეთე მაღალ პოეზიას აღიქვამდა, როგორც დემონურს, შეუცნობელს, „განსჯის, გონების, საზრისის მაღლა მდგომს და მომაჯადოებელს, ამავე დროს“ (12,221).

„პოეზიაში... უკვე თავისთავად არის რაღაც დემონური, უფრო კი შეუცნობელში, სადაც ყოველგვარი განსჯა, გონება, საზრისი უძღურია, რის გამოც ასე გვაჯადოებს ხოლმე“.

დემონური, დადებითი გაგებით, გოეთემ გამოჩენილ პიროვნებებში, ძალაუფლებისმპყრობელებშიც დაინახა: გოეთე მრავალგზის უსვამდა ხაზს ბაირონის განსაკუთრებულობას, მის გენიალობას და ამბობდა: „ბაირონშიც მაღალი ხარისხის იყო დემონური სული.“.. (12,221).

ეკერმანი, რომელმაც შემოგვინახა გოეთეს გამონათქვამები, ასკვნის: „... თვით გოეთეს გამოჩენაც განსაზღვრეს დემონებმა“ (12,198).

აღმატებულ, საზღვრებს მიღმა არსებულ მოვლენად ესახებოდა გრიგოლ რობაქიძეს დემონური. დემონურს იყენებდა მწერალი პოეზიის, იდეის, პოლიტიკოსთა, წინასწარმეტყველთა, სარდლების, ძალაუფლებისმპყრობელთა მახასიათებლად, როგორც პოზიტიურ, ისე ნეგატიურ ქრილში.

გრიგოლ რობაქიძის აზრით, „დემონურ თრობას“ განიცდიან პოეტები, წინასწარმეტყველები, სარდლები, ტომის ბელადები“ (დემონი და მითოსი).

მსოფლიოში აღიარებული კლასიკოსი რევოლუციის, ბოლშევიზმის იდეოლოგებში ლუციფერულს, არიმანულს ანუ უარყოფით ენერგიას ხედავდა. მწერლის აზრით, ლენინში „ცეცხლოვან – ლუციფერული“ გამოვლინდა, სტალინში – „ცივ-არიმანული“ (14,64).

ნეგატიურ ჭრილში უნდა გავიგოთ მარქსისტული იდეის დემონურობა, რადგან გრიგოლ რობაქიძე ყოველთვის უარყოფითად იყო განწყობილი როგორც მარქსიზმის, ისე სტალინისადმი: „სტალინი ბრმა ინსტინქტით გრძობდა მარქსისტული იდეის დემონურობას“ (14,73).

უარყოფითი მუხტის მატარებელია მწერლის განაცხადი ბოლშევიკებზე, მიწის კოლექტივიზაციაზე: „ბოლშევიკი ... მიწის კოლექტივიზაციაში თავის დემონურ ყოვლისშემძლებას ზეიმობს“ (14,81).

სტალინისა და ტროცკის დაპირისპირებას გრიგოლ რობაქიძე აღიქვამდა, როგორც ორი დემონის ბრძოლას, ორი ბოროტი ენერგიის დაპირისპირებას, მაგრამ მაინც განსაკუთრებულად წამოსწვდა წინ სტალინის ბოროტებას, არიმანული ძალის, სიძულვილის ნაშიერს უწოდებდა მას, ხოლო ტროცკის „ნახევრად ლუციფერად“ მოიხსენებდა. „ორივე დემონის ბრძოლაში სიძულვილის ნაშიერმა, როგორც ყოველთვის, დაამარცხა ნახევრად ლუციფერი, ასკვნიდა გრიგოლ რობაქიძე“ (14,93).

კონსტანტინე გამსახურდია აღნიშნავდა, რომ ინგლისში ბაირონს დემონად აღიქვამდნენ.

ლემონტოვი თავის თავს „ბოროტების რჩეულად“ თვლიდა, მის პოეზიაში დემონი გონების გამასხივოსნებელ, სრულყოფილების მომნიჭებელ ძალად, შფოთვისა და მოუსვენრობის სათავედ აღიქმება.

გალაკტიონი გოეთეს სატანასთან აიგივებდა (მაგიდა ალემბიკებათ) (15,91) დადებით ჭრილში, რა თქმა უნდა და

პოეტობას დემონური, გენიალური ნიჭის გამოვლინებად აცხადებდა (16,63-73).

ამასთან, დემონს, სატანას, ბელზებელს, მეფისტოფელს, ლუციფერს ბოროტი ძალის სიმბოლოდაც წარმოაჩინდა (16,217-229).

ქართული მწერლების და პოეტების აზრი დემონურზე ემთხვევა დიდი ბერძენი ფილოსოფოსის პლატონის აზრს: „მას, ვინც ყველაფერი შეიცნო, დემონურს ვუნოდებთ“ (17,52).

მერაბ კოსტავა ცხოვრებას აღიქვამდა სიკეთე – ბოროტების, მიწის და ზეცის, თეთრის და შავის დაპირისპირების ქრილში, ცხოვრობდა მართლმადიდებლური ქრისტიანული მცნებების ერთგულებით, განადიდებდა სამებას, მარიამ ღვთისმშობელს, წმინდა გიორგის, ანგელოზებს, ქერუბიმს, სერაფიმებს, ხედავდა სულს, აცნობიერებდა ბოროტების გარდუვალობას, ცხოვრების განსაცდელს და თავისი პოეზიის უპირველეს მისიად მიაჩნდა რწმენის მსახურება, სულის წრთობა, სულის განწმენდა, სინანულით, ლოცვებით ზნეობრივი ამაღლება და ზესთასოფელში დამკვიდრება.

პოეტი უცდომლად ხედავდა ადამიანის სულს, როგორც ოკეანეს, რომელსაც ადამიანის უდრეკმა ნებამ უნდა ამოსდოს ლაგამი, დააცხროს ღელვა, ამასთან, მისი სული იყო ფიქრების, ოცნებების, ხილვების, იდეების განუჭვრეტელი ოკეანე.

მერაბ კოსტავამ შეძლო ადამიანის სულში დაბუდებული მხეცების, გველების ალაგმვა, დემონის, როგორც ორსახეობის შემეცნება და ნეგატიურ საწყისებთან ბრძოლა, წინამორბედი კლასიკოსების მსგავსად.

მის შემოქმედებაში მრავალსახოვანი ბოროტება სახელდებულა, როგორც მაცილი, სატანა, ეშმა, ლუციფერი, მეფისტოფელი, დემონი, თანაც დემონი როდია მხოლოდ ერთმნიშვნელოვანი.

დემონი მხოლოდ გარეგნული ძალა არ არის, იგი, უპირველესად, ადამიანის შინაგანი სამყაროს, ასტრალების

მკვიდრია, ამიტომაც უკეთურების გამოვლენამდე, იგი სულში, ასტრალურ სფეროში უნდა დამარცხდეს. სულიერ ქრილში დემონების დამარცხებლად პოეტს ესახება თავისი იდეური თანამებრძოლი ზვიად გამსახურდია და ასე მიმართავს მას: „... უკიდევანო, ასტრალურ ზღვაში, დემონთა ხროვის დამამხობელო“ (ძმას ქრისტესმიერს) (18,11-15).

თვითონაც, მისი ლექსიც დემონურ ცდუნებას განრიდებულა, რადგან განგებით აქვს მომადლებული სიტყვით ბოროტების დამარცხების ძალა, ნიჭი: „ჰე, ლექსო, ველარ გამკეჭნავ დემონიური ქანგებით, შენი ცხენივით გახედნა მომნიჭებია განგებით“ (ლექსი) (12,60-61).

პოეტის სურვილია, მშვენიერ სხეულში მშვენიერი სული იხილოს, მარიამ ღვთისმშობელი, ქეთევან ნამებული, თამარ დედოფალი უნდა იწამოს, უმაღლესი ზნეობის მიმდევარმა არ უნდა გაიკაროს მზაკვარი სატანა: „იყავ უმაღლესი ზნეობის მპყრობელი, მშვენების მისხალსაც ნუ მისცემ სატანას“ (სულში ჩაგელვენტოს)(18,32).

დემონი მხოლოდ ბოროტი ძალა როდია, ერთ-ერთი გაგებით, კეთილი დემონი შემოქმედებითი გენიის სიმბოლოა.

აღმავალ ერს მართებს ღმერთების, კეთილი დემონების ხსოვნის ერთგულება, საღვთო ცეცხლის განახლება: „ჰოი ეგვიპტევ, სჯობს განიახლო ცეცხლი საღვთო ძველი დიდების, ხსოვნა ღმერთების, ხსოვნა კეთილ დაიმონისა“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (18,101).

დემონ-ლუციფერთა შესახებ საუბარი ბუნებრივად უკავშირდება გალაკტიონ ტაბიძის სახელს, რადგან ამ თემაზე გალაკტიონს ძალიან ვრცელი ციკლი აქვს.

მერაბ კოსტავას მართებული აზრით, გალაკტიონი არის „შემმეცნებელი მეფისტოფელის“ ანუ ბოროტების (გალაკტიონი) (18,158).

პოეტის განსაკუთრებული ყურადღება დაუმსახურებია გალაკტიონის ლექსს „შეუნდე!“, რომელშიაც ლუციფერის მიმართ წყევლა კი არ აღევლინება, არამედ შენდობა და ბოროტებას „უმანკო ნათელი“, ანუ ღმერთი უპირისპირდება,

ვინაიდან მხოლოდ ყოვლისშემძლე უზენაესის პრეროგატივაა მოსპობა, გარდაქმნა, გარდასახვა.

მერაბ კოსტავა ასე მიმართავს გალაკტიონს: „თუმც არ უმღერდი ლუციფერს ოდას, სიცისფრეს მისას ვარდად ათოვდი და ვისაც ტატო განვედო! – სთხოვდა, მისთვის შენდობას გულწრფელად გვთხოვდი“ (გალაკტიონი) (18,151).

მერაბ კოსტავასთვის დემონი, გარდა ბოროტებისა, არის „შენდობის ღირსი“, „საანგელოზო“ (მართლაც, დემონი დაცემული ანგელოზია, რომელიც ამპარტავნობის გამო იქნა სამოთხიდან განდევნილი), სწორედ ასეთი დემონია გალაკტიონის სულში, როგორც გენიის სიმბოლო: „... რომელმაც სულში ჩასტირე დემონს, შენდობის ღირსს და საანგელოზოს“ (გალაკტიონი).

„ორფიკულ საგალობლებში“ დემონი მოაზრებულია ორგვარი გაგებით, როგორც „უნმინდესი“ და ამასთან „სიავე“, „მოკვდავთა დემონი“, „დემონი ცათა და დედამიწის, ქვესკნელის“.

მერაბ კოსტავას ლექსში „ქვეგამხედვართა და მზაკვართა“ მტრები არიან წმინდა მამები (ღირს მამა-დავითს).

პოეტი გვიჩვენებს, ხორცს კი არა, სულს ვემსახუროთ: „... შესძელ ალაგმო შენში გურმანი, გაავებული, როგორც სატანა“ (შიმშილობა).

როგორც სოკრატეს, გოეთეს არსებაში, დემონის ბოზოქრობას ხედავს მერაბ კოსტავა გალაკტიონის სულში: „ვით სოკრატეში, ვით გოეთეში, შენშიც მძლავრობდა ის დაიმონი“ (გალაკტიონი) (18,154).

ასე ძირისძირობამდე სწვდებოდა მერაბ კოსტავა წინამორბედთა ტრადიციებს, ამასთან, ჰქონდა განუმეორებელი მიგნებები და არასოდეს კარგავდა ორიგინალობას.

ღვთისმეტყველთა კვალობაზე, ქრისტეს უარმყოფელნი სახელდებიან მაცდუნებელ ეშმაკებად: „პოეტს ვერ დაცდის მაცდურის თვალი, თქვა ღვთისმეტყველმან, ნათლით ცხებულმან, ვინც სიქველეთა უწყოდა რიგი, ვინც ქრისტეს

არ ცნობს განკაცებულად, ეშმაკისაგან არისო იგი“ (გალაკტიონი) (18,151).

სატანის დამმარცხებელი, პოეტის აზრით, მხოლოდ სიყვარულია: „... რომ თვით სატანას დავცემთ არულით, რადგან ვირწმუნეთ თვით უკვდავება, რომ არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (გალაკტიონი) (18,147).

პავლე მოციქული გვაიმედებს: „მშვიდობის ღმერთი მალე თქვენს ფერხთით შემუსრავს სატანას“ (რომაელთა, 13,33) (2,202).

„შეიმოსეთ ღვთის სრული საჭურველი, რათა შესძლოთ ნინ აღუდგეთ ეშმაკის მზაკვრობას“ (ეფესელთა, 6,11).

„ბილნი მაცდური“, სატანა ყოველთვის „სისხლით ხელმონერილს“ ითხოვს (როგორც გოეთე ბრძანებდა), მაგრამ თუ მნიგნობარი „ეშმას ნაზირი“ გახდა, ამოდ დაშვრება, ვერ მიაღწევს „სულისა და სისხლის კავშირს“ (ბიბლიური რემინისცენციები (18,93).

„საჭესთან“ მყოფი „მაცდური“ მუდამ „მავნებლობს“ (ძმას ქრისტესმიერს) (18,14), მაგრამ პოეტი „მშვიდობის ღმერთის“ თანამგზავრია და, წმინდა ნერილის კვალობაზე, „სიტყვის მახვილით“, „ღვთის საჭურველით“ სძლევს უწმინდურს.

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
3. ვახტანგ გოგუაძე, სტალინი და საშინელი სამსჯავრო, თბ. 2006
4. იოანე – იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994
5. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991
6. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991
7. გრიგოლ ნოსელი, მოსეს ცხოვრება, თბ, 1990
8. წმინდა ბასილ დიდი, თხზულებანი, თბ. 2002
9. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992
10. ბოდლერი, ბოროტების ყვავილები, თარგმანი დავით აკრიანის, თბ. 1992
11. აღ. აღშვანგი, ბეთხოვენი, აკაკი გელოვანის თარგმანი, თბ. 1958
12. გოეთეს საუბრები ეკერმანთან, თარგმანი აკაკი გელოვანის, ბათუმი, 1988
13. მიხეილ ქაბაშვილი, უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბ. 1973
14. გრიგოლ რობაქიძე, დემონი და მითოსი, თარგმნა მანანა კვატაიამ, თბ. 2012
15. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები, თბ. 1991
16. ლუარა სორდია, მეფისტოფელის საუკუნე და გალაკტიონი თბ. 2011
17. პლატონი, ნადიმი, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ. 1964
18. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990

მრავალთავიან ჰიდრასთან მებრძოლი

მეოცე საუკუნე გამოირჩა ათეიზმით, სიკეთის, სიმართლის იგნორირებით, რეპრესიებით, ლიტერატურის პარტიულობის პრინციპით, სოციალისტური რეალიზმის დოგმებით, რომელიც კრძალავდა სატანური სინამდვილის ობიექტურად ასახვას. რევოლუციამ, ბოლშევიზმმა ისევ დაჰკვიდა დამოკლეს მახვილი ჩვენი სამშობლოს თავზე და კიდევ ერთხელ გახდა საჭირო, რომ მწერლობას მოესხა მებრძოლის, მოსამართლის, მოძღვრის მენტია და ეკისრა გადამრჩენის ურთულესი მისია.

ჭეშმარიტების ერთგულნი მაინც ეროვნული ტრიადის მსახურებას მიიჩნევდნენ მხატვრული სიტყვის უმთავრეს დანიშნულებად, ისინი ენიგმებს, სიმბოლო-ალეგორიებს მიმართავდნენ და ქვეტექსტებით ამხელდნენ ეპოქის უკულმართობებს, რათა ხელიდან დასხლტომოდნენ „ქორმეძებრებიან ცენზურას“.

ამ მხრივ, ბიბლიური, აპოკალიფსური სახეები იძლეოდა დიდ შესაძლებლობას „ჯოჯოხეთური სამოთხის“ არსის გახსნისათვის.

მერაბ კოსტავა მეფისტოფელის საუკუნეს საქმითაც ერკინებოდა და სიტყვითაც, რათა გადაერჩინა უმაღლესი, საქვეყნო იდეალები.

პოეტი მოგვევლინა შეურიგებელი მებრძოლის, ობიექტური, მოუსყიდველი მსაჯულის როლში, რაც მხოლოდ „გამბედაობის დიდი გენიით“ გამორჩეულთ ხელენიფებათ, მაგრამ ასეთების ხვედრია რეპრესიები, დილეგი, ფიზიკური განადგურება.

მერაბ კოსტავამ ბოლომდე იწვინა აპოკალიფსური მხეცების სისასტიკე, მაგრამ მუხლჩაუხრელად ატარა თავისი ჯვარი და საუკუნის ურჩხულთან შერკინების რაინდული მაგალითები დაუტოვა შთამომავლობას, ბევრჯერ დააფრთხო და დაახევინა ბოროტებას, ამასთან, შეუმცდარად იწინასწარმეტყველა უკუთურთა გარდუვალი განკითხვა.

როგორც ცხოვრებაში, ისე პოეზიაში მერაბ კოსტავა დარჩა, როგორც უშიშარი გოლიათი, ერის უკომპრომისო სინდისი, მისი ნიჭის, სულიერი და ფიზიკური ძალების უდრეკი შემართების უებრო გამოვლინება.

გველის, იქედნეს, ღრიანკალის, ასპიტის, დრაკონის, გველეშაპის სახეთა გამოყენებით ააშკარავებდა პოეტი თავისი თანამედროვე ეპოქის ჯოჯოხეთურ ხასიათს.

ეს პარადიგმები გასდევს მითოლოგიას, ბიბლიას, საერთოდ, მხატვრულ სიტყვას.

საყოველთაოდ ცნობილია ბიბლიის მაცდუნებელი გველი, რომელმაც უკვდავება დააკარგვინა სამოთხის პირველ ადამიანებს – ევას და ადამს (დაბადება, I, II, III, 7-9)(1,7-9).

კაცობრიობის ისტორიის მარადიული თანამდევია უზენაესისგან დაწყვეტილი, ბოროტებად სახელდებული გველი და მისი ვარიაციები.

ესაია წინასწარმეტყველი ჭვრეტდა გველის ფესვიდან გამოსულ საშიშ, მფრინავ გველეშაპს: „გველის ფესვიდან გამოვა უნასი და მისი ნაშიერი მფრინავი გველეშაპი იქნება“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 14,29) (2,841).

გველეშაპის კომპლექსებს ხედავდა იერემია წინასწარმეტყველი ბაბილონის მეფე ნაბუქოდონოსორის არსებაში (იერემია, 51,34)(1,177).

ურჩ ებრაელებს გველებს აგესლინებდა უზენაესი (რიცხვთა, 21,6-9)(2,157).

წუთისოფლის მაცდუნებელ დიდ, ნითელ გველეშაპს ციდან ჩამოაგდებენ მიქაელი და მისი ანგელოზები (იოანეს გამოცხადება, 12,9)(3,505).

მინაზე გადმოგდებულ გველეშაპს თავყანს სცემენ ზღვიდან ამომავალი მხეცი და მინის მხეცი. გველეშაპი ღვთისმგმობელ ზღვის მხეცს მისცემს თავის ძალას, ტახტს და ხელმწიფებას (იოანეს გამოცხადება, 13,1,2,5,6)(3,506).

მიწიდან ამომავალი მხეცი სასწაულებით აცდუნებდა ხალხს, დედამიწის მკვიდრთ შთააგონებდა, რომ გაეკეთებინათ მხეცის ხატება (იოანეს გამოცხადება, 14,11-18)(3,507).

თეოლოგები მეორე საუკუნიდან ეძებდნენ ბიბლიური ანტიქრისტეს პროტოტიპს, ასახელებდნენ ნერონს, დიოკლეტანეს, ნაპოლეონს, პატრიარქ ნიკონს და სხვა (4,249).

ცნობილი მოსაზრებით, ზღვიდან ამომავალ მხეცში იგულისხმება ხალხის მასებიდან მოსული ლენინი, ხოლო მიწის მხეცში – იატაკქვეშელი სტალინი (აპოკალიფსი და დღევანდელი) (5,441).

ღვთისმეტყველების მიხედვით, „გველი, ვეშაპი... მაცდური დემონი და ეშმაკია, როგორც სულის, ისე ხორცის დამღუპველი“ (ათანასე დიდი) (6,104).

წმინდა ეფრემ ასური საუბრობს „უსაძაგლეს ვეშაპზე“, გველის სასწაულებზე, ეშმაკთა ამაღლებაზე და სისასტიკე – ბოროტებაზე, ვეშაპის მიწის მეუფედ ქცევაზე, კაცთა დამონებაზე, სიკვდილის აჩრდილებზე (სიტყვა უფლის მოსვლისათვის, აღსასრულისა და ანტიქრისტეს გამოჩინებისათვის) (7,76,78).

წმინდა მამა აფრთხილებს არამტკიცე რწმენის ადამიანებს, რომ ქრისტიანული ჯვარი შეიცვლება მხეცის ბეჭდით და ამ სატანური დაღის მიმღებნი ჯოჯოხეთში მოექცევიან (7,82).

ასევე, აცხადებს, რომ „ურწმუნოთა ბინიერი სულები“ მორიელების და გველების მომაკვდინებელი შხამით დაიგესლებიან (7,415-416).

წმინდა ეპისკოფოსი ეგნატე გვირჩევეს: „... რწმენის მახვილით მოჰკვეთე თავი ამ გვევლებს, როგორც კი თავისი ხერელიდან გამოსრიალდებიან“ (7,263).

გარეული მხეცები, გველები ნართაულად გამოხატავენ სულიერ მდგომარეობას (ნეტარი ავგუსტინე)(8,294).

ეშმაკის, დემონის სახელია გველი, ვეშაპი (ათანასე დიდი) (6,104).

ოქროს სანმისზე არგონავტების თქმულებაში სანმისს დარაჯობს გველეშაპი. სანმისი სიმბოლოა სულიერი განძისა, ეს კი ნიშნავს, რომ ეს სიბრძნე ქვენა ძალების ხელშია (9,176).

ვეშაპის დამარცხების საშუალებაა უფლის მცნებათა დაცვა, მარხვა, სინანული, ლოცვა, ნათლისღება.

ზემოხსენებული სახეებისადმი დიდია ინტერესი სასულიერო მწერლობაში, მე-19 და მე-20 საუკუნის ქართულ ლიტერატურაში.

ამ ასპექტით მერაბ კოსტავას წინამორბედები არიან კონსტანტინე გამსახურდია, მიხეილ ჯავახიშვილი, ოთარ ჩხეიძე, გალაკტიონ ტაბიძე, იოსებ გრიშაშვილი, ალექსანდრე აბაშელი, პაოლო იაშვილი.

მერაბ კოსტავა ტრადიციებს შემოქმედებითად იყენებს. იგი ფსიქოლოგიურ ჭრილში გაიაზრებს პრობლემას. გველის სახეს პოეტი მკვლელის ნაბილწული სულის გასაშიფრად მიმართავს. გისოსებში მოქცეულ ბოროტმოქმედს გველივით გესლავს თავისი კომმარული ხსოვნა. საიქიომი იგი ვალებით წარდგება, მკვლელი სიკვდილის ცელს ვერ აიცილებს: „... გეკვირან ლორწოვან გველებად კომმარულ ხსოვნათა რკალები, ნაბდად აგისხია მკვლელობა, გუდად—საიქიო ვალები. სახე მიტკლისებრ გაგხდომია, ნაგვემი ლეკვივით ტანჯული, ავი წინათგრძნობა აგხდომია, სიკვდილის ცელს ლესენ მსაჯულნი“ (განაჩენის მოლოდინში)(10,28-31).

შიშისგან დაბერებულ არაკაცს მოკლულთა თაღბით შემოსილი დედების ხილვა არ ასვენებს. სიკვდილის აჩრდილთან შეხვედრაზე მძიმეა მოკლულთა სულებთან შეხვედრა, მკვლელის სიკვდილით შეძრწუნებული სული ზეცაში არ დაბინავდება, შეუბრალებლად გადაითიბება. ტანჯვას აძლიერებს უთვისტომობა, მკვლელს არავინ ეკარება შიშით, რადგან მრავალი ჩაუნვენია სამარეში ნაადრევად. ცხადში მედილეგეს ხედავს, ახლობლებს – მხოლოდ ძილში. ჩასაფრებულ იქედნეს მოლოდინში გადის უმზეო ცაში გახიზნული „ცოფიანი ვეფხვის“ დრო და მისი ტანჯვის შემეყურე პოეტი მზად არის საკუთარ თავზე აილოს სასჯელი... ლექსში პოეტმა შესძლო გველის საშუალებით ეგრძნობინებინა მკითხველისთვის დანაშაულის ჩამდენი ადამიანის სულიერი ტრაგედია, ამასთან, იქედნე წარმოსახა, როგორც სიკვდილი.

პოეტს არ ასვენებდა ბიბლიურ ედემში მოკალათებული ადამიანის სულის წამწყმედი ბოროტი გველი, კაცობრიობის მარადიული თანამდევნი სატანა, რომელიც გადაგვარება – გადაშენებით ემუქრებოდა კაცთა მოდგმას და მარიამ ღვთისმშობელს ევედრებოდა ხსნას: „ადამის მოდგმა დაობლდა, თუ გველი განვა ცაზედა, ედემში ალვა ჰყვაოდა, აქ ნაცარს ვიყრი თავზედა. სოფლისა წარმავალობამ გამიასკეცა ჭრილობა, თუ მიხსნის, შენი წყალობა და შენი წილხვდომილობა“ (ღვთისმშობლისადმი) (10,34-36).

უსათაურო ლექსში „ქარვა გაუხუნდათ ალვებს“ (10,66-67) უბეში მოკალათებული გველი სასონარკვეთილებში აგდებს ლირიკულ პერსონაჟს. ყოველივე ნათელს, კეთილს გესლით, ცოფით, სისინით ემუქრება გველი, სურს ზღვის ფსკერში ჩალალოს ადამიანები, მოცელოს ანძები, დაამსხვრიოს გემები, ემუქრება ცას, ღრუბლებს, არ ასვენებს „სიბრძნის უჩინარი ტახტი“.

„ცა“ მარიამ ღვთისმშობლის სახელია (11,90), ასევე ღრუბელი, „სულმცირე ღრუბელი“, „ღრუბელი ნათლისა“ არის ჩვენი ზეციური დედის მეტაფორა (12,200).

უბეში დაბუდებული გველი გესლით, ცოფით იმუქრება, დაუნდობლად თელავს ამაგს, სიკეთეში დაეჭვებას იწვევს: „ფეხით მითელავენ ამაგს, სიკეთეს არვისგან ველი, შვილივით სუყველგან დამყავს, უბეში ჩაკრული გველი... მაინც ვერ ისვენებს გველი, უბიდან ამოჰყრის კისერს, გესლი აქვს ნემსივით მწველი, ცოფიან სისინით მიმზერს“.

ქრისტეს პერანგით შემოსილ პოეტს არ სჯერა უკეთურის ყოვლისშემძლეობის, მას ეიმედება „სიბრძნის უჩინარი ტახტი“ (ღმერთი): „ო, ნურც ივაგლახოს გველმა, რომ რამეს დამაკლებს ეულს, რა უნდა მოსწიოს კრულმა სამსალით გაჟღენთილ სხეულს“...

მხოლოდ განსაცდელს გადარჩენილი გემები და ანძები იმსახურებს პატივისცემას: „მხოლოდ გადარჩენილ გემებს, მხოლოდ გადაუშხვრევ ანძებს, თრთოლვით დაუკოცნის ქიმებს, კრძალვით აარიდებს ხანძრებს“.

ქრისტიანულ ღვთისმეტყველებაში „ზღვა, მწარენყლიანი მარილისგან და მშვოთვარე ქარიშხალთაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა“ (18,519).

იოანეს სახარების ნეტარი ავგუსტინესეული განმარტებით, ამ „ზღვაზე გადასასვლელია გემი, ძელი, იგივე ჯვარი, ჯვარცმა“ (8,519).

ანძა, აფრა, იალქანი ძველბერძნული სიმბოლოა სული-სა (გრიგოლ ღვთისმეტყველი, „სწავლანი“, ეფრემ მცირის თარგმანი (13,82).

პოეტის მიზანი იყო სულის, რწმენის, ეროვნული ფასეულობების გადარჩენა და მთელი მისი ცხოვრება სწორედ ამ გადარჩენის, მუხლჩაუხრელობას, ამპარტავნების ვეშაპთან, მუცლითმხოხავ იქედნებთან დაპირისპირების ისტორია და გმირული სულის მატინაეა.

მერაბ კოსტავა ადიდებდა „მინდვრის კანჯარს“, წმინდა გიორგის რაინდს თურმანს, რომელიც გველ-ღრიანკალთა სამსალას, ცხრა დევის მუქარას უშიშრად ებრძოდა და ამარცხებდა: „... ტოლებში გამორჩეულო, რკინით გამკვეთო ძვალისა, ვერაფერს გაკლებს სამსალა გველის და ღრიანკალი-სა“ (თურმანო, მინდვრის კანჯარო) (10,62).

მორწმუნე პოეტს სწამდა ქრისტეს მსახურთა სასწაულებრივი ძალის, ეთაყვანებოდა ცამეტ ასურელ მამას, რომელთაც რწმენით, სიკეთით დაამარცხეს ბილწი დრაკონი, უკვდავება დაიმკვიდრეს და ჩვენი ზეციური დედის მაღლი დაიმსახურეს: „...საქმეთა თქვენთა ასაპყარეს ბილწი დრაკონი და ბოროტება უმსახურეს სიკეთის წიაღს... უკვდავებასთან დადებული აღთქმა აღსრულდა და თბილისს ცაზე აღებეჭდა ღვთისმშობლის ღიმი“ (ღირს მამა- დავითს)(10,104).

რწმენის ძალით, სიმართლის შენევნით შეძლო წმინდა გრაალის მცველმა დავით აღმაშენებელმა დიდგორში სასწაულებრივი გამარჯვება, გველის, ბასილისკოს, ღრიანკალის გათელვა, ფილოსოფიური აზროვნებისა და ღვთისმეტყველების აღორძინება თავის მიერ დაარსებულ სიბრძნის კერებში – იყალთოსა და გრემში: „დუშმანს გაეგება დავით

თოროსანი, მესიის ელვა და ედემის სოსანი და ბოცომკალი- ვით მომდგარი საჰარა მკლავზე დაიგრიხა, მშვილდით წა- ხარა. გულდაგულ შემუსრა მტარვალთა კერპები, გველს და ბასილისკოს დაასო ტერფები, ბაღდადურ ღრიანკალს დას- თხარა ჭანგები, იდიდოს მაღლი და კურთხევა განგების. აქეთ იყალთოთი, იქით გელითითა მაცხოვარ, მან შენი სახე- ლი ადიდა. აღსავლის კარიდან ასტყორცნა არწივი, ზეცას დაუბრუნა სერაფიმ-ბარძიმი“ (10,117).

ლექსში „გალაკტიონი“ პოეტების მეფე წარმოდგენი- ლია, როგორც საღვთო სიბრძნეს, საღვთო სიყვარულს ნაზი- არები, ბიბლიურ მოსესავით სულიერი წინამძღოლი ერისა, რომელმაც ებრაელი ხალხის მეთაურით აღმართა სპილენ- ძის გველი ნამდვილი გველის შხამის ძალის გასანეიტრალე- ლად და ამით გადაირჩინა თავი: „ვითარცა მოსემ, აღმართე გველი, ანაზდად ლურჯას მათრახი სწყვიტე, საასპარეზო უჩვენე ვრცელი. როცა გახელდი, მთლად აიწყვიტე, ახსენე ტრფობა უკანასკნელი“ (10,145-159).

ბიბლიაში ურწმუნო ებრაელები ეურჩებოდნენ ღმერთს, მოსეს. ბევრჯერ პატიების შემდეგ, ღმერთმა დასაჯა თავნე- ბა ადამიანები შხამიანი გველებით, რის შედეგად დაიხოცა ბევრი. ებრაელებმა ინანეს, აღიარეს თავიანთი დანაშაული და სთხოვეს მოსეს, ისევ შევედრებოდა მათთვის ღმერთს, რომ ეხსნა ისინი შხამიანი გველებისგან. მოსეს შუამდგომ- ლობის შემდეგ ღმერთმა აპატია ებრაელებს შეცოდება, მო- სეს კი გააკეთებინა სპილენძის გველი და ჩამოაკიდებინა მა- ლალ ადგილზე. გველისგან დაშხამულთ უნდა შეეხედათ ამ სპილენძის გველისთვის, რათა დაკბენილთა შხამი განეიტ- რალეზულიყო. ეს იყო მათი გადარჩენის საშუალება (რიცხ.21,6-9)(1,157).

ცნობილია, მკითხველები და კრიტიკოსები გალაკტი- ონს ამუნათებდნენ ხელისუფლების იძულებით, შეკვეთით დაწერილი ეპოქის სახოტბი ლექსების გამო, მიზეზებს კი არავინ უღრმავდებოდა.

მერაბ კოსტავამ, ამ ერთი შეხედვით საჩოთირო თემას, დამაჯერებელი პასუხი გასცა და დაგვარწმუნა, რომ რო-

გორც სპილენძის გველი იყო ნამდვილი გველის შხამისგან ზემოქმედების გაუფრთხილებლობის საშუალება, ასევე გალაკტიონის გადარჩენის საწინდარი, სპილენძის გველის ტოლფარდი ხერხი იყო პოეტის უგულოდ დანერვილი, ვითომცდა ძლევა-მოსილი სოციალიზმის სადიდებელი ლექსები, რადგან ტოტალიტარულ ეპოქაში მხატვრულ სიტყვას ხელისუფლების პოლიტიკის მსახურება ევალებოდა და სიმართლის მსახურთა ხვედრი იყო ფსიქიატრიული რეპრესიები, დევნა, ციხე.

მერაბ კოსტავას რწმენით, სიკეთე მარადიულია, ბოროტება დროებითი, რომელიც ყოველთვის მარცხდება. „ასპიტის ელდა“ უძღურია „სინმინდის თვალის“, მაცხოვრის წინაშე: „იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი, სინმინდის თვალი, ასპიტის ელდა, მხსნელად მივირქვათ ჩვენ მაცხოვარი, დაგვიშოშმინებს მსოფლიო სევდას“ (10,121).

თვალი, „თვალი ცხოვრებისა“, „მზის თვალი“ საღმრთო სახელია, მერაბ კოსტავასთან ეს სახე ფიგურირებს მიგნებული ეპითეტის - „სინმინდის“ თანხლებით. ამ სახის წყაროა ბიბლია: „უფლის თვალი ათასჯერ ნათელია მზეზე, ის ადამიანთა ყველა გზას ჭვრეტს“... (სიბრძნე ზირაქისა, 23,19)(2,50).

„ყველგან უფლის თვალებია, ხედავენ უკეთურებს და კეთილებს“ (იგავნი სოლომონისა, 5,3)(1,627).

ჭეშმარიტი ცხოვრება სიხარბის, მომხვეჭელობის, განცხრომის დაგმობაა, სინმინდის მსახურება, ღმერთის გეზის ძიება, „ერთის“ ირგვლივ გაერთიანება მაღალი მიზნით: „...ასე იკვრება მრავალი ერთით, მსგავსი, რომლისაც არ გვეგულება, თუკი სამყაროს გულია ღმერთი, გზაა სინრფელეც და ერთგულებაც. და ამიტომაც დაგვმოდვროს, გვედრით, უღირსთ გვაჩვენოს თავის დიდება, თუკი სამყაროს აზრია ღმერთი, გზაა სიბრძნეც და ჭეშმარიტებაც“ (იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი)(10,54).

ერთი ღმერთის „სახელია: „ერთია ღმერთი და ერთია ღმერთსა და კაცთა შორის შუამავალი ქრისტე იესო“ (პავლე მოციქული, 1ტიმოთე, 3,5) (3,452).

გზა ღმერთის სახელია. ქრისტე არის „გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე 14,6)(3,211).

სიბრძნე თავად უფალია: „მე, სიბრძნე, დავანებული ვარ შეგნებაში და ფიქრების ცოდნა მოვიპოვე“ (იგავნი სოლომონისა, 48,12)(1,622).

ჭეშმარიტება ღმერთია: „... ჭეშმარიტებაა ღმერთი, მართალი და ნრფელია იგი“ (II ეზრა, 32,4)(2,209).

„კურთხეულია ღმერთი ჭეშმარიტებისა“ (II ეზრა, 4,40)(2,480)

„ღმერთი – ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველია“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 4,75)(3,451).

ლექსში „შიმშილობა“ ერთად ისახება გველი და მტრედი. საუბარია მათ „შეხმატკბილებაზე“: „განმისპეტაკე, მაღალო ცაო, გველისა ტრედთან შეხმატკბილება, ბაღურ სინმინდეს რომ შევუზავო ცხოვრების ჩემის გამოცდილება“ (10,149).

გველი სიბრძნის სიმბოლოა, მტრედი – სინმინდის.

მერაბ კოსტავას ფრაზის წყაროა სახარება. როცა ქრისტემ თავისი მონაფეები მიავლინა ხალხში, სიკეთის, მშვიდობის, მკურნალობის მისიით, ასე დამოძღვრა: „აჰა, მე მიგავლენთ თქვენ, როგორც ცხვრებს მგელთა შორის. აბა, იყავით გონიერნი, როგორც გველნი და უმანკონი, როგორც მტრედნი“ (მათე, 10,16)(3,20).

პოეტის რწმენით, მზის–უფლის სასწაულმოქმედება ჭის წყვდიადშიც აღწევს, რათა უნასი უნაზეს ქალად – სიკეთედ გარდასახოს: „ჭის წყვდიადიდან თუნდაც უნასი აბრდღვიალებდეს თილისმა თვალსა, თუნდაც წყეული უდგეს კრიჭაში, მზე ჩაბრძანდება მაინც იმ ჭაში და უნასს აქცევს უნაზეს ქალად“ (დე, ჩამოიქცეს ტანჯულის ცრემლი)(10,79).

მერაბ კოსტავას კონსტანტინე გამსახურდიასადმი მიძღვილ წერილშიც წარმოჩნდება საზარელი გველის ნაირსახეობა – ჰიდრა, როგორც ეპოქის მახასიათებელი, რომელიც მონუსხა, დაამარცხა დიდი პროზაიკოსის ნიჭმა: „მსოფლიო აღიარების შემდეგ აირჩიეს (მწერალი ლ.ს.) აკადემიის წევ-

რად, პრესაში ხოტბა აღუვლინეს, გამოუცეს ტომეულები, გადაუხადეს იუბილე, გაირინდა მრავალთავიანი ჰიდრა, გულში ჩაიგუბა ბალლამი“ (გამოსათხოვარი) (14,198).

ჰიდრასთან მეზრძოლი, ამ სატანისეული ძალის დამმარცხებელი იყო დიდოსტატის ქმნილებები: „ქართველი ხალხის სიყვარულმა გააპატიოსნა მისი ცხედარი, სიყვარულმა, რომელიც მწერალთა და მოღვაწეთა სიდიადის ერთადერთი უცდომელი ბარომეტრია, ამიტომაც ცხრათავიანმა ჰიდრამ ვერ მიჩქმალა, ვერ მიისაკუთრა მისი სახელი“ (14,199).

ბიდრა ბერძნული მითოლოგიის მიხედვით არის წყლის გველი, რომელსაც მოჭრილი თავების ნაცვლად ახლები ამოსდიოდა. მოკლა ჰერაკლემ (15,462).

მერაბ კოსტავას პოეზია არის დიდ ქართველ კლასიკოსთა საუკუთესო ტრადიციების შემოქმედებითი გათავისების, ბოროტებასთან, მრავალთავიან ჰიდრასთან შეუდრეკელი ბრძოლის საშვილიშვილო მაგალითი.

ლიტერატურა

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
4. ვახტანგ გოგუაძე, ორი მხეცი (ლენინი და სტალინი), სტალინი და საშინელი სამსჯავრო, თბ. 2006
5. იოანე - იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994
6. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991
7. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991
8. ნეტარი ავგუსტინე, აღსარებანი, ლათინურიდან თარგმნა ბაჩანა ბრეგვაძემ, თბ. 1995
9. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ, 1991
10. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
11. სინური მრავალთავი, თბ. 1959
12. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982
13. თამარ კუკავა, ეფრემ მცირის იამბიკოები, თბ. 1988
14. მერაბ კოსტავა, შეწყვეტილი ფიქრები, თბ.1991
15. მიხეილ ქაბაშვილი, უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბ. 1973

სული — ოკეანე

მერაბ კოსტავა საქართველოს თანამდევი მარადიული სულია.

ერის ბედისწერამ მოავლინა იგი ადამიანისა და სამშობლოს მისიის შესაცნობად, აპოკალიფსურ მხეცებთან მებრძოლად, რათა უდიდესი უპირატესობით გაემარჯვა ბნელეთის მოციქულებზე.

ქრისტეს მხედარი, უფლის მებაღე, ქართული ეროვნული ფენომენის განსაკუთრებულობის დასტური, უნმინდური გველაშაპისთვის ლახვარჩამცემი წმინდა გიორგის მინიერი ჰიპოსტასი, ცოტნე დადიანივით მაღალი ზნეობის, გამირული სულით გამორჩეული, სამშობლოს „მუდამ ფხიზელი სინდისი“ (კობა იმედაშვილი) იყო მერაბ კოსტავა.

გრაალის ორდენის უშიშარი რაინდი, მისივე მიგნებული გამოთქმით, „სიტყვით ნათლისმცემელი“, ასეთად დარჩება მერაბ კოსტავა ერის მეხსიერებაში.

მისი ფილოსოფიურ-რელიგიური ხასიათის ნაშრომები: „ფიქრები საქართველოს მისიაზე“, „ფიქრები ქართულ კულტურაზე“, „წერილები“, „ლექსები“ გვეწმუნებს, რომ მათი ავტორი იყო სულიწმინდის მადლით გაბრძნობილი, ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა, ცნობილ ღვთისმეტყველთა, ფილოსოფოსთა აზროვნებას, ქართული და მსოფლიო სულიერი კულტურის მიღწევებს ნაზიარები სიტყვის ოსტატი.

მერაბ კოსტავას პოეზია „ზეცის, მიწის და საქართველოს მარადიული დიდება“ (ზვიად გამსახურდია, „ძე ქარიშხლისა“) (1,10).

მაღალი სულიერება, ქრისტიანული მრწამსი, ეროვნული ტრიადის ერთგულება დაანათლა არსთგანმრიგემ მის შემოქმედებას.

მერაბ კოსტავა უცდომლად იცნობდა ადამიანს, გაცნობიერებული ჰქონდა მისი პიროვნული, საქვეყნო, საკაცობრიო ვალი, უღრმავდებოდა სიკვდილ-სიცოცხლის, სულის და ხორცის, მიწის და ზეცის იდუმალებას, ხედავდა „უჩინარს“, „მჭკვრეტელთაგან უხილველს“, სწამდა სულის მარადიულობა.

მისი ლირიკის მთავარი პერსონაჟია სული უფლისმიერი, სული სატანისეული, სული რაინდული, სული მარადიული, სას-ნაულმოქმედი.

ის ფლობდა სულის მართვის, სულის წრთობის, დაოკება-დაურვების, მისი სიკეთისკენ მოქცევის, ბელზებელის განგდების ძალას, დაოსტატებული იყო სულის ზრდის საიდუმლოებებში, ნაზიარები იყო ეზოტერულ სიბრძნეს.

ბიბლიაში, თეოლოგიაში, სასულიერო ლიტერატურაში სულის მრავალსახეობის, უსაზღვრობის, უკეთურობის დასახასიათებლად გამოყენებულია ზღვის, ოკეანის ბინადართა, ქვეწარმავალთა, ნადირ-მხეცების, სცილასა და ქარიბდას სიმბოლური სახეები, რომელთა დამარცხება მხოლოდ გულისა და გონების განსაკუთრებულ ძალისხმევას, რწმენას ხელენიფება.

მერაბ კოსტავა ამ მარადიულ პრობლემას ბრძენი ფილოსოფოსის სიდინჯით, მარლთმორწმუნე ქრისტიანის სულგრძელობით აშუქებდა და, ჭეშმარიტების მიმგნები, სულის ხსნის გზებს გვიჩვენებდა, გარდუვალ გამოცდასა და განსაცდელთა დაძლევის შესახებ გვესაუბრებოდა.

ამ მხრივ, მის პოეზიაში ყურადღებას იქცევს ოკეანის, ზღვის, მდინარის, წყაროს სახეები.

ბიბლიაში ზღვა ცოდვილი ცხოვრების სიმბოლოა: „ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას ჰგვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრის ლაფს და ტალახს“ (ესაია, 57, 20) (21,16).

ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით „ზღვა მწარე წყლიანი მარილისგან და მშფოთვარე ქარიშხალთაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა“ (3,519)

ზღვა წმინდა წერილის ენაზე აჯანყებული, მოუსვენარი, ღვთისმოსაობის მტერი ხალხის სიმბოლოცაა (4,179)

ღვთისმეტყველი გვასწავლის, რომ ამ ზღვაზე გადასასვლელია გემი, ძელი, იგივე ჯვარი, ანუ რწმენა (3, 453).

ზღვაზე წარმატებით გადასვლა შეძლო ებრაელი ხალხის წინამძღოლმა მოსემ (გამოსვლა, 14,1-31) (5,71-72).

ქრისტე აწყნარებდა ქარს, ზღვას და თავისუფლად დადიოდა წყალზე (მარკოზი, 4,39) (6, 76).

„მცირედმორწმუნე“ პეტრემ ვერ შესძლო იგივე და ჩადირვა ინყო (მათე, 15,28) (6, 32).

ზღვის გადალახვა იქ ბინადართა – ეშმაკეულთა, ვეშაპის, ნიანგის დამარცხებას, სცილასა და ქარიბდას შორის გავლასაც გულისხმობს და ღვთისმოსავნი ევედრებოდნენ ღმერთს დანთქმისაგან გადარჩენას და მყუდრო ნავთსაყუდელის პოვნას (გრიგოლ ხანძთელი, სოფლისა ზღვაი აღძრულ არს) (7, 476)

გალაკტიონ ტაბიძეს ზღვის გადავლის, უკეთურ ძალებთან შერკინების ძალას აძლედა „დამხსნელი ჯვარი“, რაღაც სპეციაკი, უცხო შვენება„(პორტრეტი).

მზე, სიცოცხლე, სიყვარული, ღმერთი იყო პოეტის წინამძღვარი მრისხანე ზღვების გადავლისას(გადავიარეთ მრისხანე ზღვები) (8,385).

ამასთან, გალაკტიონის პოეზიაში „დიადის“ შექმნის სტიმულია ზღვასავით ამოუნურავი ოცნება, ხოლო პოეტის არსებაში ახმაურებული ზღვა მისი გენიაა (ზღვა ახმაურდა) (9, 491).

მერაბ კოსტავას ლირიკაში ადამიანის სულის მახასიათებლად გვხვდება ზღვა, ოკეანე, ტბა, მდინარე, წყარო.

ლექსში „ეტიუდი“ (1,80) ცოდვის წვეთები „რისხვიან, გულღვარძლიან, დაუნდობელ, მძვინვარე ოკეანედ“ იქცევა და ახალი წარღვნის საშიშროებას ქმნის: „ისევ აღვზევდები, დავლახავ ნაპირებს, მე ოკეანე ვარ რისხვაგვიანი, ვარ გულღვარძლიანი, წარღვნად ამხედრებას აშკარად ვაპირებ. ვარ დაუნდობელი, შფოთი და მძვინვარე... კაცთა მზვაობრობავ, გაგაუჩინარებ ჩემი მზვაობრობით და გვამთა მდინარეს ზღვას გაუმდინარეს რომ შევრთავ, გპირდებით... მტრისას, ო, მტრისას ჩემი გავემება, აშკარად სიკვდილი ცელს ლესავს თქვენს უკან“.

ეს ოკეანე - უკეთურება ადამიანის სულშია, ნების მოჩლუნგების, ცოდვათა დაუოკებლობის შედეგია: „მე ოკეანე, არათუ გარეთ, ადამიანო, შენს სულში ვმძვინვარებ, ნების მოჩლუნგებას განანებ მწარედ, ვერ დამაოკებ და სასტიკად ინანებ“.

„ვნებათა ღელვის“ დამარცხების ძალა „სულიერი კუნთებია“, ადამიანის ძალისხმევაა: „ჩვენს შორის ზავი არასდროს დაიდება, ისევ შენს ხელთაა ჩემი დამშვიდება. ვნებათა დააცხრე ღელვა საშინელი, სულიერ კუნთებით ეკვეთე გულადად“.

ახალ აღთქმაში ბოროტების დამმარცხებელ ძალას ეწოდება „ღვთის სიტყვა“, „ორღესული მახვილი“ (პავლე მოციქული, ებრაელთა 4,12) (6, 472) „რწმენისა და სიყვარულის აბჯარი“, „ხსნის იმედის მუზარადი“ (პავლე მოციქული, I თესალონიკელთა, 5, 8) (6, 442).

სულიწმინდის ქნარად წოდებული წმინდა მამა გვირჩევეს ბოროტებასთან ბრძოლისთვის ავიღოთ „სიმართლის ჯავშანი“, ... „რწმენის ფარი“, ხსნის ჩაჩქანი და სულის მახვილი“, რომელიც არის „ღვთის სიტყვა“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა, 6, 14, 16, 17) (6, 422)

მერაბ კოსტავას „ეტიუდში“ ხსნის გზად ისახება „სიქველის ნათელი“ (ღმერთი), სულის ხორცზე აღმატება, მხოლოდ „მშვიდი ზღვით, (მშვიდი ბუნებით) იხილვება ზეცა - ვარსკვლავეთი: „სიქველის ნათელით იხსენ სამშვინველი, თავად სამშვინველი გარდაჰქმენ სულადა. სიმშვიდით დაჰკაფე ზვირთები ასმკლავა, რამეთუ მშვიდი ზღვა ირეკლავს ვარსკვლავეთს“.

პოეტის აზრით, მხოლოდ ასე შეიძლება „არსთა არსთან“ (ღმერთთან) მიახლოება, ციური დასის ჰარმონიის განცდა, ამალღება: „მშვიდი სამშვინველი აროდეს ბერდება, ის ამრეკლავია თვით არსთა არსისა, საოცარ ნათებად ოდეს აჟღერდება, მასში ჰარმონია ციერთა დასისა“.

დაცემის აცილება, ცოდვათა დამარცხება მხოლოდ რელიგიასთან, სიბრძნესთან, სიყვარულთან, მშვენიერებასთან წილნაყარის ხვედრია: „აღარ გაბადია შენ სხვა რელიქვია. ვერსით მოიპოვო შენ სხვა ბედნიერება. ეგრე დაცემული გიხსნას რელიგიამ, სიბრძნემ, სიყვარულმა და მშვენიერებამ“.

თავად ღმერთია „წყარო სიბრძნისა“ (ბარუქ წინასწარმეტყველი, 3, 12) (5, 190).

„ღმერთი სიყვარულია“ (კათოლიკე ეპისტოლენი I იოანესი, 4,8) (6, 320).

ოკეანის მუქარის, „სასტიკი ლტოლვების“ ამლაგმავი მხოლოდ სულია, სული ღვთისგან ნაბოძები, რადგან ადამიანი შექმნილია სახედ და ხატად ღვთისა.

ხორციელ ადამიანში აბოზოქრებულ ცოდვის ოკეანეს მხოლოდ ღვთაებრივი საწყისიდან ჩანერგილი სული ამარცხებს.

და სული უნდა იქცეს ამ სტიქიის მმართველ ძალად, სათავედ: „მაშ ისევ შენ უნდა ამომდო ლაგამი, სასტიკი ლტოლვები, ვითარცა ნაგავი, საკუთარ ბუნების ფესვიდან აღგავო. ბუნება შენი არის ოკეანე, სული შენი კი არის სადავე“. პოეტი ენდობა მხოლოდ „გადაუმსხვრევ ანძებს“.

ღვთისმეტყველებაში აფრა, ანძა, იალქანი, ღუზა არის სულიწმინდის, სულის სიმბოლო (გრიგოლ ღვთისმეტყველი, სწავლანი, ეფრემ მცირეს თარგმანი) (10, 82)

ადამიანი ზეცის ნერგია, ედემის ბალის ბინადარი, იქიდან ცოდვის, აკრძალული ცნობადის ხის ნაყოფის მიღების გამო განდევნილი, მაგრამ ადამის და ევას შვილმა სეთმა წმინდა ცხოვრებით ისევ მიიღო სამოთხეში შესვლის უფლება, რათა დაებრუნებინა გრაალი და დაეარსებინა სულიერი ცენტრი, დაკარგული სამოთხის ხატი და შემცვლელი (11,4).

მერაბ კოსტავა თავისი ლექსის პერსონაჟს შეახსენებს ადამის მაგალითს, თავის ვალს - მოსთხაროს ეკალ-ბარდები და ახაროს ვარდი (ასეთ შემთხვევაში გალაკტიონი ამბობს: „ყვავილთ შემოშენებო„): ნერგს ზეცით გადმორგულს ნუ დააზიანებთ, ცად მობრუნებული გახსოვდეს ადამი, ვალის მიტყვევას ნუ დააგვიანებ, ვარდი დარგე და მოსთხარე ეკალი“.

ვარდი საღვთო და საღვთისმშობლო სახელია.

ეკალი ურწმუნო სულის მახასიათებელია: „როგორც დამუშავებელი მიწა უხეშდება და იფარება ბურჩქნარებით, ასევე საღმრთო სწავლებას მოკლებულ სულშიც აღმოცენდება ეკალები და მანკიერი სურვილები“ (12, 25).

ადამიანის ცდომილებას მოსდევს „ეკლებისა და კუროს-თავების აღმოცენება“ (13, 357).

ამ შეგონების გაუთვალისწინებლობისას ხდება სულის დაწყლულება: „თორემ მოგიხტები ყოვლის წამლეკავი, თორემ არ დაცხრება ჩემი მძვინვარება. ზათქით გადავრეცხავ ზურგს დედამინისა, მცირე ნაკოდარებს გიქცევ იარებად“.

ცოდვილი ადამიანი გადაგვარებული, მავნე, უნაყოფო თესლია, მატლი, მას ვერ იხსნის „ახმახ-ცათამბჯენები“, მისგან მხოლოდ მტვერი დარჩება, ფსკერზე აღმოჩნდება: „ქიმს შენახეთქები მტვრად გარდაიქმნები, საკუთარ ლტოლვათა ფსკერზე დაინთქმები, ოდეს გადაგიარ ტალღათა გრეხილით“ (ეტიუდი).

ადამიანის სული აბობოქრებული ოკეანეა, ყოვლისწამლეკავი სტიქიაა, რომელსაც სჭირდება ჯებირი: „შენ ხარ ოკეანე, აბობოქრებული, ამასთანავე შენ ხარ ჯებირი, შლეგი ტალღების შემკეტველი რვალის კლიტულში“.

სული არის როგორც დიონისოს (ქვეცნობიერის, ქაოტურის, დაფარულის), ისე აპოლონის (ღვთაებრივი ჰარმონიის) სავანე: „შენში ღრეობდა დიონისო და ან აპოლონ უკრავს შენში ღვთაებრივ ჰანგებს“ (პაემანი) (1, 121).

„პაემანი“ ეძღვნება ზვიად გამსახურდიას, რომელიც წერს, რომ ამ ლექსში მერაბმა „საოცრად იწინასწარმეტყველა ის, რომ იგი ჩემზე ადრე დასტოვებდა ამ წუთისოფელს და მე მის აკლდამასთან, თალხით მოსილი, დაველოდებოდი მეგობრის აჩრდილს. აკი ამიხდა ყოველივე!“ (1,5).

სულით მკვდრეთით აღდგომის სანინდარია „სინანულის ზღვა“, ცოდვათა მოკვდინება: „...ხამს სინანულის ზღვაში ჩაყვინთო, მოკვდი და მკვდრეთით აღდექ“ (სულო დაიცა) (1, 40).

გველის და ცოფის სახეში სიმბოლიზირებული ბოროტება ემტერება სიკეთეს, რწმენას: „გველი ღუზიდან ამოჰყრის გემებს, ზღვაში გადარეკავს ლახტით“.

შარლ ბოდლერი ყოველ ადამიანში ხედავს უარყოფის სულს, რომელიც სიმბოლიზირებულია გველის სახეში და „სავსე იმედის თასს“ აცარიელებს ეს „აუტანელი გველგესლა“ (მკბენარი) (14, 252).

„სიბრძნის წყაროსთან (ღმერთთან) წილნაყარს ძალუძს თავის ნებას დაუმორჩილოს „ოკეანეთა ვნება“, რათა სულში აშენდეს ახალი პლანეტა: „და ოდეს ვნებას ოკეანეთა, გარდაჰქმნი პირმშოდ შენივ ნებისა, სულში ჩადგება სულ სხვა პლანეტა, სხვა სიბრძნე სფინქსის ქარაგმებისა“ (სფინქსი) (1, 7677).

ადამიანი უნდა ელტვოდეს მადლის მდინარეს, ცის წყაროს – ღმერთს (წყაროვ) (1, 115).

„მკვდარი ტბა“ ეწოდება უგულო, ეგოისტ, მხოლოდ პირადულისთვის მზრუნველ არაკაცს (ბიბლიური რემინისცენციები)(1, 87-164).

პოეტის იდეალია „მხოლოდ გადარჩენილი გემები, მხოლოდ გადაუმსხვრევი ანძები,“(ქარვა გაუხუნდათ ალვებს), რისთვისაც საჭიროა „რწმენა და კეთილსინდისიერება“ (პავლე მოციქული, I ტიმოთე, 2, 19) (5, 440).

მერაბ კოსტავას რწმენით, ბოროტება ჯერ სულში, „ასტრალურ ზღვაში“ უნდა დამარცხდეს, რწმენის გზით, რათა განწმენდილი ადამიანი სიკეთისთვის ირჯებოდეს, ასეთი პიროვნების იდეალი იყო ზვიად გამსახურდია, რომელსაც შემდეგნაირად მიმართავს: „დაუცხრომელო სულიერ ცდაში, დაუსაბამო სიტყვის მხმოებელო, უკიდევანო ასტრალურ ზღვაში, დემონთა ხროვის დამამხოებელო“ (ძმას ქრისტესმიერს) (1, 11-16).

როგორც ვხედავთ, „მერაბ კოსტავას ლექსი ღვთიური სიყვარულისა და სათნოების წყაროა უღევი“ (სოსო ჯაჯანიძე მერაბ კოსტავას შემოქმედება) (15,12).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ბიბლია ორ ნიგნად, ნიგნი II
3. ნეტრი ავეუსტინე, აღსარება, თბ. 1995
4. Толковая Библия, комментарий: А. П. Лопухина, М. 1991
5. ბიბლია ორ ნიგნად, ნიგნი I
6. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
7. ქართული მწერლობა 30 ტომად, ტომი I, 1987
8. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 1991
9. გალაკტიონ ტაბიძე, ორ ნიგნად, ნიგნი 1, 1988
10. თამარ კუკავა, ეფრემ მცირეს იამბიკოები, 1988
11. რენე გენონი, გრაალის სიმბოლიზმი, „ლიტერატურული საქართველო“, 15 ოქტომბერი, 1992
12. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, ნიგნი 3, 1990
13. წმინდა იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმოწვევითი გადმოცემა, 2002
14. შარლ ბოდლერი, ბოროტების ყვავილები, თარგმანი დავით აკრიანის, 1992
15. „მწერლის გაზეთი“, 2002 წ. 10-16 სექტემბერი

თავი III

ფილოსოფიური ღირსების ზოგიერთი პრობლემა

ჰადესი მერაბ კოსტავას პოეზიაში

მერაბ კოსტავამ სულის თვალთ იხილა „ათასფერი, ათასთვალი, უჩინარი მხლებელი, მჭვრეტელთაგან უხილველი“ სული.

სულის უკვდავების იდეა გასდევს მის პოეზიას: „ნუ გგონიათ დამაბერონ ნუთისოფლის ვალებმა, ან როდისმე დავიჯერო სულის გარდაცვალება“.

პოეტის რწმენით, მიწაზეც და საიქიოშიც შეიგრძნობა „სულის სუნთქვა“: „საიქიოც, სააქაოც სუნთქვა არის სული-სა“ (ვერაფერმა განაქარვოს“ (1,20-21).

ასევე შესაძლებლად მიჩნეულია ხილულსა და უხილავს, სოფელსა და ზესთასოფელს შორის ხიდის გადება, ხოლო ჭემმარიტი ლექსი არის „სიკვდილის ზიარი, შავეთში გადანახედი“ (ლექსი) (1,60-61).

მერაბ კოსტავამ დანტესავით იმოგზაურა მიღმურ სამყაროში და წინასწარმეტყველური ხილვები გაგვანდო.

ქართველ პოეტს უმაღლესი პოეზიის დანიშნულებად მიაჩნდა ჰადესის ჭვრეტა, „სულეთის სიღრმის“ განცდა და ამ თვალსაზრისით გამოარჩევდა გალაკტიონ ტაბიძეს და ტერენტი გრანელს (გალაკტიონი) (1,144-162).

მიწის მკვიდრთა სიამაყე ზეცის გადასახედიდან, უმაღლესი სამართლიანობის არშინით გაზომა, სადაც სულ სხვა კრიტერიუმებით განიკითხებიან ადამიანები: „... სიამაყე, აქ რომ მბრძანებლობს, მათხოვარია იმ სოფლის ბჭესთან“ (ძმას ქრისტესმიერს)(1,14-15).

„მაცდური“, შემთხვევითობის წყალობით, შეიძლება ცხოვრების საჭესთანაც აღმოჩნდეს, მაგრამ „ამგვარ სტუმარს ზეცაში არ აქვს თავშესაფარი, რომ ვერ იხილავს სა-ნუკვარ შედეგს, ჭემმარიტებას ვინც ვერ იმშვილდებს“.

ძმის აღსარების გამცემი ზიარებამდე თუ ვერ მოინანიებს, ვერასოდეს ეღირსება შვებას (ძმას ქრისტესმიერს) (1,114-15).

მაღალზნობრივი ადამიანი გამუდმებით ისწრაფვის სრულყოფისკენ, ამასთან, შფოთავს თავის წარმავლობაზე, ცდილობს გადაიხედოს მიღმურში, თუმცა რწმუნდება, რომ უკვდავება არაა მისი ხვედრი, მაგრამ ცნობიერების გამდიდრებას და ახალი მორალური ღირებულებების მიგნებას ახერხებს.

სატრფოს აჩრდილის წინამძღვრობით სულეთის სამყაროში მოგზაურ დანტეს ამ ოდისეის მიზანი ასე დაუკონკრეტა ბეატრიჩემ: „... არა იმისთვის, რომ სრულყოფა მოგახვეჭინო (ეს არ მოხდება), რათა თავად განათდე შენაც მის ათინათით და იტყოდე: „აჰა, ვარსებობ“ (2,393).

ახალი შთაბეჭდილებებით გამდიდრდა ასტრალურ მოგზაურობაში დანტეს ხედვა და სული: „... გამახვილდა აქ თვალი ჩემი და შემეცნებაც მკვიდრ ნიადაგს დამყარებია“ (2,293).

ახალ, სამერმისო ცნობიერებამდე ამაღლება, „ხილვის გაახლება“ ჰადესში ჭვრეტის შედეგი „ღვთაებრივი კომედიის“ მიხედვით.

სიკვდილია ადამიანის ხვედრი, მაგრამ წმინდა სულებს სამოთხე ელოდებათ: „კაცს სიკვდილი... უწერია, რათა სამოთხეს აქ ეწიოს, – მან ეს არ იცის, თუ რა ნეტარი გველოდება ზეცაში რთველი“.

სიკვდილის საიდუმლოებებზე ფიქრი, სიცოცხლეში სიკვდილის განცდა რჩეულთა ხვედრია, რათა დამარცხდეს წარმავლობა სულის გადარჩენის ფასად: „... მრავალი მწარე სიკვდილი უნდა განიცადოთ ცხოვრებაში, მქმედნო! ესე იქნებით მეოხენი და დამცველნი ყოვლისა წარმავლობისა“ (3,56).

სიკვდილის შიშის დამარცხების, იდუმალებაში წვდომის საშუალებაა გამუდმებული ფიქრი და გაშინაურება ამ უღმობელი მოვლენის: „რათა იარაღი ავყაროთ სიკვდილს,

ჩამოვაშოროთ მას იდუმალების სასურველი, დავუკვირდეთ და თანდათან გაუფინაურდეთ მას... უფრო ხშირად ვიფიქროთ მასზე, ვიდრე სხვა რამეზე ვფიქრობთ“ (მიშელ მონტიენი, ცდები) (4,11).

ჩვენი ხანმოკლე სიხარული ყოველთვის სიკვდილის სამიზნეა და მუდამ უნდა გვახსოვდეს ეგვიპტელთა დღესასწაულები, როცა დარბაზში, ნაირნაირ ხორაგთან ერთად, შემოჭქონდათ მუმია შეძახილით: „მემენტო მორი!“, რათა სიკვდილი შეეხსენებინათ მონადიმეთათვის.

„არ ვიცით, სად გვისაფრდება სიკვდილი, მაშ მოდით, ყველგან ველოდოთ მას. სიკვდილზე ფიქრი თავისუფლებაზე ფიქრს ნიშნავს, ვინც მიეჩვია სიკვდილს, მონობას გადაეჩვია“.

სიცოცხლის წესის შერჩევაში მთავარი მრჩეველია სიკვდილზე ფიქრი: „ვინც გვასწავლის, როგორ მოვკვდეთ, იმავედროულად გვასწავლის, როგორ ვიცხოვროთ“.

„სიკვდილზე ფიქრი ძალიან სასარგებლო რამ გახლავთ“ (4,16).

გარდაუვალზე ფიქრი მთავარი სიბრძნის მიგნების საშუალებაა მერაბ კოსტავას მიხედვით: „სიკვდილზე ფიქრებს, სიბრძნის ამ დედას, თუ სამარცხვინოდ არ გაექცევი, ჯანგალეული სხეულის ჭვრეტა, შემაზრზენ შიშად თუ არ გექცევა, მაღალი აზრი უფსკრულთა ზედა, გარეშემოთა და შენდა ბედად, კვლავაც აღგმართავს ხელთუქმნელ სვეტად, ჭეშმარიტების შენისა ჭვრეტად, მშობლიურ ცასთან კვლავ შეგაერთებს“ (შიმშილობა) (1,133).

მუცლის მსახური ადამიანი „დაჟანგებულ ძრავას“ მიაგავს, იგი დაცილებულია მაღალ იდეალებს, ამაოების მონას დავინყებულებს აქვს მინის ვალი მაშინ, როცა ტანჯვა ცნობიერების ამალლებას, ახალი ზნეობრივი ჭეშმარიტების მიგნებას უნდა ემსახუროს: „საგზურს მინისას რა თავში იხლი, სიცოცხლე განა უვალო არის, ამაოებით თავს რატომ ილლი. შეუპოვრობის განცდა ჯიუტი დე, ნაადრევად სიკვდილს გა-

ნელოს, ოლონდ კი ტანჯვის ყოველი წუთი, ცნობიერების არეს შეეხოს“ (1,138).

სიკვდილის შიშის დაძლევა შეგვაძლებინებს იმის შეგნება, რომ იგი „ახალი სიცოცხლის დასაბამია“, სიკვდილი სამყაროული წესრიგის ერთი ნაწილია, ის არის სამყაროს სიცოცხლის ნაწილი“ (4,19).

ქვესკნელის ღმერთი ჰადესია დედამინის ერთ მესამედზე გაბატონებული და სისხლსავსე სიცოცხლეს აჩრდილების სამეფოდ აქცევს.

„ჰადესი... ადამიანს ... მიწიერი სურვილების სასიამოვნო თვალსაწიერს გადაუხსნის, შედეგი კი ყოველთვის ... განადგურებაა“ (ჰერმან ვაიდელენერი, „ჰადესის აჩრდილები“) (5,151).

სიკვდილს „ბოროტებათა შორის უმცირესად“ მიიჩნევს ფრენსის ბეკონი, რადგან სწამს, რომ სიკვდილის შედეგად ადამიანი ყოველდღიურობას სცილდება და გარდაისახება უფრო მაღალი არსებობისთვის: „სული, ასხლტომილი სხეულის არტახს, თვითვე მალდება ყოველდღიურობის არაღჩამგდები, მიჰყვება თავის წარმმართველ ხელს“.

„... სიკვდილი არსებობისგან კი არ ათავისუფლებს ადამიანს, მარტოოდენ გარდასახავს მას...“

„... სიკვდილი მოკეთეა ჩვენი, ხოლო ვინც მზად არ არის კეთილი მასპინძლობა გაუწიოს მას, უშფოთველად ვერ იცხოვრებს ამ ქვეყანაზე“.

მაგრამ რაკი სიკვდილი გარდუვალია, „სანატრელია სიკვდილი არა წინაშე მტერთა, არამედ მოყვასთა შორის“ (ფრენსის ბეკონი, „სიკვდილის თაობაზე“) (5,226).

ჭეშმარიტი პოეზია ერთდროულად ცდილობს სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოებათა წვდომას: „არ ვარ მენოტბე მარტოოდენ სიცოცხლის გრძნობის, სიკვდილის ტრფობაც შემეჩია, მიდიდება“ – ამბობს უოტ უიტმენი (ჰიმნები სიხარულისადმი) (6,36).

შარლ ბოდერისათვის სიკვდილი „ძველი კაპიტანია“ და პოეტს სურს იყოს მისი მეგზური უფსკრულში, ცის და ქვეს-

კვენლის ბჭეთა გახსნისას, რათა „უცნობში მოვიძიოთ რამე ახალი“ (მოგზაურობა) (7,222).

ბოდლერის სტიქიაა მოგზაურობა ჰადესში, მიჯნურთა, უპოვართა, ხელოვანთა სიკვდილის გაცნობიერება. გარდასხეულების თეორიის, სულის უკვდავების რწმენით პოეტი უიმედობას ამარცხებს.

ნიცშეს მიხედვით, „ყველა საფლავთა მმუსვრელია ნება“ და „სად საფლავნი ჰგიებენ, ჰგიებენ აღდგომანი“.

„ზედმეტებს, ყვითლებს, შავებს, სულით ჭლექიანებს, ცოცხლად მკვდრებს, ცოცხალ კუბოებს, სულის სიმძიმით მოსილებს, შეჭირვებულებს“ ნიცშე ურჩევს: „ზრუნვიდეთ, რათა ცხოვრება მოისპოს, რომელი მხოლოდ ჭირვებაა“ (სიკვდილის მქადაგებელთათვის) (3,88,39,40).

„ფაუსტში“ გოეთე სიკვდილს „ძმას“ უწოდებდა: „და ჩვენი ძმა სიკვდილი ჩვენსკენ მოიპარება“.

„შოთა რუსთაველი ირწმუნებოდა: „ცდების და ცდების სიკვდილისა/ვინ არ მოელის წამისად“, ამასთან, „სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი“.

ნიკოლოზ ბარათაშვილი შეგვაგონებდა: „არც კაცი ვარგა, რომ ცოცხალი მკვდარსა ემსგავსოს“ (ფიქრნი მტკვრის პირას).

სიკვდილ - სიცოცხლის გამოცანა ასე გაუაზრებია ვაჟა-ფშაველას: „მრწამს, მარად მინამებია მუდმივ სიცოცხლე სულისა, კარგისა, ქვეყნის მოყვარის, ქვეყნის ბედისგან წყლულისა“ (მრწამს, მარად მინამებია) (8,246-247).

კონსტანტინე გამსახურდიასთვის სიკვდილი იყო „ჩვენი ცხოვრების იდუმალ ეტრატზე აღბეჭდილი მეშვიდე ბეჭედი, ჩვენი სულის უკანასკნელი წრთობა, უკანაკნელი ომი, მოუცილებელი მეაბჯრე“.

„უკვდავება მხოლოდ ისეთ ადამიანს დაუმკვიდრებია ამქვეყნად, ვინც მაღალი გრძნობის სახელით ცოცხალი ზიარებია სიკვდილს. გზა, უკვდავებისკენ მიმავალი, მუდამ სიკვდილის არკის ქვეშ გაივლის“, გვაზიარებდა თავისი მრავალნაცადი სულის გამოცდილებას კონსტანტინე გამსახურდია.

მწერალი ღირსეულად ემზადებოდა ამ უკანასკნელი ომისთვის და, მართლაც, გაბედულად, ფეხზე ამდგარი შეხვდა „ხელცელიან ბერიკაცს“.

გალაკტიონ ტაბიძე დაინტერესდა „ყოფნისა და არყოფნის წიგნებით“ „შეიგრძნო „სიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო“, შექმნა თავისებური სიკვდილის სახელმძღვანელო, თავისი „შავი წიგნი“ და სიკვდილი „ვარდისფერ გზად“ წარმოისახა, „შუქთა კამარას“, „დიდ საიდუმლოს“, ანუ უზენაეს მსაჯულს შეხვდა, რომელმაც მშობლიურ ცაზე შუქის სახით განუსაზღვრა ადგილი: „შუქად მშობლიურ ცას შეეშენები“ (დრო) (9,77).

ტერენტი გრანელმა მოიახლოვა, გაიშინაურა სიკვდილი, სიცოცხლეშივე განეწყო მასთან შესახვედრად, მაგრამ აირჩია „არა სიცოცხლე, არა სიკვდილი“, არამედ „მესამე გზა“, რადგან „უკვდავების ცისფერ მხარეში“ დაფრინავდა მისი მარადისობასთან წილნაყარი სული და სჯეროდა „სიცოცხლე სხეულის გარეშე“ (გულიდან სისხლის წვეთები).

გალაკტიონმა და ტერენტი გრანელმა გარდაცვალების შემდეგ „სულის გაღვიძების“, ასტრალური მოგაურობის გასაოცარი მაგალითებით გაგვაოგნეს.

მერაბ კოსტავას არაერთხელ უცქერია სიკვდილისთვის წარბშეუხრელად, როგორც გალაკტიონს: „სიკვდილის გაცდა შენი ბედია, ამგვარ წრთობასთან შეუღლებული“, მიმართავს იგი პოეტების მეფეს (გალაკტიონი)(1,156).

ჩვენი „ვაჟკაცობის დიდი მოძღვრის“, სინდისის ეტალონის დევიზი ასეთი იყო: „იყავ უშიში, ვითარც უხორცო, თავგანწირვისთვის მუდამ მზადმყოფი“ (იქ თავგანწირვა მაგიდებს კარებს) (1,22-23).

სიკვდილს სიცოცხლეშივე შეიგრძნობდა მისი ლექსის ღირიკული გმირი: „სიკვდილი, ვით გაურკვეველობა, ტანში დალასლასებს ცახცახით, ადრე განაგონი იგავად, გზარავს სულთამბრძოლის ხავილით, სჩანს შეუბრალებელ მთიბავად და არა ცხოვრების ყვავილად“ (სული ნაკუნებად ნაკეპი) (1,29).

მერაბ კოსტავა გამოარჩევდა გმირული სულის ადამიანებს, უხორცოსავით უშიშართ, თავგანწირვისთვის მზადმყოფთ, „ჭეშმარიტების მხლებელთ“, რომელნიც იქით აფრთხოვდნენ ჯალათებს. დასახვრეტად გაყვანილმა დოსტოვესკიმ იქით შეუტია მტარვალთ, „ელვაგაკრული შუბლით“, „ხანჯალივით ბასრი თვალებით“, გაუძლო „უჩინარი მფარველის“ გამოცდას და სამერმისოდ აღსრულდა ბედის ვარსკვლავით განჩინებული გადარჩენა: „მაგრამ დაღუპვა მისი არ სურდა, გამოცდა სწადა მფარველს უჩინარს და სამერმისოდ იგი აღსრულდა, ბედის ვარსკვლავმა რაც განუჩინა“.

ლოცვით „ეშმათა დასტის“ დამძლველი დიდი რუსი მწერალი მერე თვით გახდა ცოდვის სანერლით დადაღულ კაცთა ჭირისუფალი“, ორგზის ნაშობი მოგვი, უფლის ხელდასხმული, „ღმერთის მაძიებელ“ სამშობლოზე მეოცნებე (ტანჯვათა ტიტანი)(1,16-19).

მერაბ კოსტავა შეგვახსენებს, რომ „სინანულის ზღვაში“ მყვანთავი მკვდრეთით აღდგება (სულო დაიცა) (1,104), „სულით საპყარნი“ კი ჯოჯოხეთში გოდებენ (ორი პაემანი) (1,47).

მონინების აღმძვრელია უშიშართა, მეფეთა და მხედართმთავართა ვაჟკაცური შერკინება სიკვდილთან. იგი ასე მიმართავს შალვა მალლაკელიძეს: „სიკვდილს არ შეხვდი სასომიხდილი, ვითარცა ქვეყნად კვდება მრავალი, რადგან კვდებოდი სულ სხვა სიკვდილით, როგორც მეფე და მხედართმთავარი“.

ასეთი სიკვდილის მაგალითი განსხვავებულია გედის სიკვდილისგან, იგი ქარქაშიდან ამოღებული ხმლის ელვარებას შეადარა ლექსის ავტორმა: „შენი სულის და, არა, არ მოჰგავს ნატიფ სინაზეს, მომაკვდავ გედის ყელმოღერებას, იგი ელვათა ჰგავს სიკისკასით ქარქაშით ხმალის ამოჟღერებას“ (მემატინანე ცრემლით გაგამხელს) (1,48).

ასევე უმღერის პოეტი მინდვრის კანჯარს–თურმანს–ღუშმანთა, გველთა და ღრიანკალთა რისხვას, წმინდა გიორ-

გის რაინდს, „ცხრა სიკვდილის წარბშეუხრელად მაოტე-ბელს“ (თურმანო, მინდვრის კანჯარო) (1,62).

ზღვის ღელვას, გველის ცოფიან სისინს „გადარჩენილი გემები, გადაუმსხვრევი ანძები“, გადარჩენილი სულია პოეტის ალტაცების საგანი (ქარვა გაუხუნდათ ალევებს)(1,66-67).

დროული და ბუნებრივი სიკვდილის განცდასთან ერთად, პოეტს წილად ხვდა ჭაბუკი შვილის თვითმკვლევლობის ტრაგედიაც განეცადა. ეს თემა ორი სოფლის შეერთებას დაუკავშირა და სულ სხვა ჭრილში გაიაზრა ფილოსოფიურად.

პოეტი მუხლს უყრის წამებული ქეთევან დედოფლის „მინანქრულ სინმინდეს, „ჩვენთა ცრემლებს მდინარეს“ და „ნეტართა პარნასში“ ხედავს წმინდანს (ივერიის მნათობის ქეთევან წამებულისადმი) (1,120).

მერაბ კოსტავამ სიცოცხლეშივე განიცადა სიკვდილის აგონია, მან ვერ აიცდინა „სიკვდილთან პაემანი“, რადგან ციმბირის საპატიმროში რვა თვე იშიმშილა პროტესტის ნიშნად, მაგრამ გაუძლო უდიდეს გამოცდას. „... ისევ წვალეზა, ისევ წუხილი, გამოსაცდელად ჩემდა წვეული, სიკვდილის პირას ვიყავ წუხელის, მაგრამ გაბრუნდა, მომწყადა ძლეული“.

ტანჯვა „ცნობიერების არეს“ უმდიდრებდა, ხელახლა ბალღური უმანკოების შენარჩუნებად ესახებოდა, სასუფევლის გზად. „მართალთა“ განსასვენებელში დამკვიდრების ღირსად არ თვლიდა თავს, მუდმივ ლოცვაში, „მარტვილობის ბრძმედში“ გადიადდა, ზეცის პურს, ზეცის წყაროს (სალვითო სახელებია) ეწაფებოდა, სულის და ხორცის ჰარმონიას ეძებდა და სიკვდილისთვის მზადყოფი აცხადებდა: „ცხოვრება ჩემი განვლიე სწორად, მუდამ მთლიანი ვიჯექ ინახად, არ გავთიშულვარ ასოდეს ორად. წილხვდომილ სიკვდილს თუ ვმზერდე ავად, მაშინ წამუსის ქუდი გავთელო, ჩემი სამშობლო ზეცაა თავად, შემდეგ ეს მიწა და საქართველო“ (შიმშილობა) (1,161).

მერაბ კოსტავამ გალაკტიონის სიკვდილი აღიქვა, როგორც მარადისობასთან შეხვედრა რაც ერთეულთა ხვედრია (გალაკტიონი).

მიწის მკვიდრს მრავალი მოვალეობა აქვს და ვინც დროსა და სივრცეში ვერ რეაგირებს, ბარმადშობილია, სულს მუდმივად ახალ-ახალი საზრდო სჭირდება, რომ არ დამყაყდე: „თუ სულის საზრდო არ იცვლება, ყოვნდება დიდხანს, აშმორებული ჭაობივით ხდება ურგები“ (ბიბლიური რემინის-ცენციები (1,88).

„მსოფლიო სცენის დრამატურგი და რეჟისორი“ (ლმერთი) ადამიანს მუდმივად განსაცდელს უვლენს, რათა სიძნელესთან ბრძოლით გაკაჟდეს, ცნობიერება გაიმდიდროს, რადგან „ვინც უყვარს, იმას წვრთნის უფალი“ (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 12,6).

ტანჯვა, წვალება დიდი გამოცდაა ადამიანისთვის: „ისევ წვალება, ისევ წუხილი, გამოსაცდელად ჩემდა წვეული“ (შიმშილობა) (1,137).

განსაცდელთან, სიკვდილთან ბრძოლით ცნობიერება მდიდრდება: „შეუპოვრობის განცდა ჯიუტი, დე, ნაადრევად სიკვდილს განელოს, ოღონდ კი ტანჯვის ყოველი წუთი, ცნობიერების არეს შეეხოს“ (შიმშილობა) (1,138).

პოეტი მზად იყო თავისი ერისთვის მსხვერპლი გაელო და ემარტვილა, ტანჯვის ბრძმედში გაეველო, უზენაესი მცნებები დაეცვა, რათა ძე ღმერთი ეხილა, მისი ცხოვრების წესი გაეთავისებინა: „უფალო, ღირსმყავ ჩემი ერისთვის არ შევეპუო ხვედრის სიმძიმეს, აქ გამოვლილი სატანჯველისთვის, იქაურ ტანჯვას ნუ შემიმცირებ. გთხოვ, მარტვილობა მიქციო ბრძმედად, გარდასახდენი არ განმარიდო, ღირსად მყო ძისა შენისა ჭვრეტად, ჩემი ცხოვრების სამაგალითოდ“ (შიმშილობა) (1,140).

მერაბ კოსტავა „ხვდებოდა“ ენქიდუს, გილგამეშის, ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა სულებს, უზენაესი სიყვარულით ცდილობდა ორი სოფლის შემტკიცებას.

შეცნობას, საცნაურყოფას, გაგებას უპირველესი ადგილი უკავია პოეტის შემოქმედებაში.

ადამიანი, უპირველესად, „პიროვნული ეგოს“ შემცნობი უნდა იყოს, შემდეგ სამყაროს, ადამიანების, სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოების.

ვინც სულის და სხეულის, მიწის და ზეცის მიმართებას ჩაუღრმავდება, სულის უკვდავებას ირწმუნებს და მაღალ-ზნობრივად იცხოვრებს, მკვდრეთით აღდგება, რადგან სული მარადიულობის კატეგორიას განეკუთვნება: „თუ ზეცა გწყურის და მიწა გშია, თუ შენი თავის ხარ გამგებელი, სინდისის შენის წინაშე წარდექ, იცან სიკვდილი და მკვდრეთით აღდექ“ (გალაკტიონი).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კონსტანტინე გამსახურდიასი, თბ. 1941
3. ნიცშე, ესე იტყოდა ზარატუსტრა, თარგმანი ერეკლე ტატიშვილის, თბ. 1991
4. ახალი თარგმანები, I, ფრანგულიდან თარგმნა ბაჩანა ბრეგვაძემ, თბ. 1992
5. ახალი დროება, თბ. 1994
6. უოტ უიტმენი, ბალახის ფოთლები, თბ. 1966
7. შარლ ბოდლერი, ბოროტების ყვავილები, თარგმანი დავით აკრიანის, თბ. 1992
8. ვაჟა-ფშაველა, ხუთტომეული, ტ. I, თბ. 2012
9. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ. 1989

სოფელი და ზანთასოფელი

მერაბ კოსტავამ ნათელხილვის მადლით იხილა „ათასფერი, ათასთვალი, უჩინარ მჭვრეტელთაგან უხილველი, ქვეყნად დაუტევნელი სული“ (ვერაფერმა განაქარვოს) (1,2-21), „გონის თვალით“ განჭვრიტა „სულეთის სიღრმე“, ჰადესი, ნათელსმენის უნარით გაიგონა „სულის სუნთქვა“, „კოსმოსის სუნთქვა“, უტყუარად ჩასწვდა სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოებებს...

პოეტმა დაგვიტოვა საგულისხმო დასკვნები მინიერი ვალის მოხდის, ხრწნილებასთან ბრძოლის, სიკვდილისთვის მზადების, მიქელ-გაბრიელთან ღირსეული შეხვედრის შესახებ, შეგვახსენა საღვთო სამსჯავროს გარდუევლობა, ხილული სამყაროდან მარადიულ ზეცაში დამკვიდრებისათვის აუცილებელი მოთხოვნები, გაგვიცნომიერა სოფლისა და ზანთასოფლის მიმართების ურთულესი პრობლემა.

მერაბ კოსტავას ჭეშმარიტი პოეზია ესახებოდა, როგორც „სიკვდილის ზიარი, შავეთში გადანახედი“ (ლექსი) (1,60-61).

წინაგრძნობის უნარით, წინასწარმეტყველური ინტუიციით გამორჩეულმა ქართველმა პოეტმა დანტესავით იმოგზაურა მიღმურ სამყაროში, ჩაულრმავდა მინის და ზეცის, ხილულის და უხილავის, მატერიალურის და ტრანსცენდენტურის, სიკვდილისა და სიცოცხლის, ორ რადიკალურად განსხვავებულ სამყაროთა შორის კავშირის შესაძლებლობა-მნიშვნელობას.

უნოდებდა რა „სიკვდილზე ფიქრებს სიბრძნის დედას“ (შიმშილობა) (1,113) 1,113) უზენაესი მსაჯულის გადასახედიდან აანალიზებდა პრობლემას, ერთმანეთს ადარებდა „მურისმგებელ ნუთისოფელს“ და „იმ სოფელს“, „სოფლის წარმავლობას“ და „ზეცის ტატნობებს“, ცოდვილ, ეკლებისა და კუროსთავეების აღმომცენებელ მინას და ღვთისმეტყველთა მიერ მინიშნებულ უკვდავთათვის აღთქმულ მინას, ანვალებდა „ორი სოფლის“ „შემტკიცების იდეა“.

ამ პრობლემებისადმი ინტერესი ვლინდება ბიბლიაში, რელიგიაში, ფილოსოფიაში, მითოლოგიაში, მწერლობაში.

ქრისტიანობის მიხედვით, სიკვდილი არის სულის დაშორება სხეულისგან, მაგრამ სული უკვდავია და მერეც აგრძელებს არსებობას.

„მიიქცეოდეს მტვერი მიწად, როგორც იყო და სული დაუბრუნდებოდეს ღმერთს, რომელმაც შთაბერა“, შეგვაგონებს ბიბლია (ეკლესიასტე, 12,7)(2,14).

იესო ქრისტე სულის უკვდავებაში არწმუნებდა მოსწავლეებს: „ნუ გეშინიათ მათი, ვინც სხეულს კლავს, სულის მოკვლა კი არ ძალუძთ“ (მათე, 10,28)(3,21).

პავლე მოციქული განარჩევდა მიწიერ და ზეციურ სხეულებს (I კორინთელთა, 15,40) და ამბობდა: „... ხრწნადი უხრწნელობით..., მოკვდავი უკვდავებით უნდა შეიმოსოს“ (I კორინთაელთა, 15,53).

„... აჰა, გეტყვით თქვენ საიდუმლოს: ყველანი როდი მოკვდებით, მაგრამ ყველანი შეიცვლებით“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 15,51)(3,381).

იოგების ფილოსოფიის მიხედვით, ადამიანის სული უკვდავია, სიკვდილი დიადი გადასასვლელია, ნაბიჯია უფრო სრულყოფილი სულიერი არსებობისაკენ.

ბიოლოგიური სიკვდილი - ესაა დასაწყისი ცნობიერების ახალ ფორმაში არსებობისა. სიკვდილი დასასრული კი არ არის, არამედ ახალი მდგომარეობის მიღწევა. ცხოვრება არის მიახლოება ან განშორება უმაღლეს სფეროსთან „(ე. და ნ. რერიხები, აუმ,)(4).

ადამიანს სულიერ სამყაროშიც გააჩნია ცნობიერება, მიღმურ სავანეში მხოლოდ ცნობიერების ცვლაა (რუდოლფ შტაინერი)(5,121).

გარდაცვალება ახალი სიცოცხლის დასაწყისად მიიჩნევა სპარსულ პოეზიაში: „ჩემთვის შერთვა და კავშირია გარდაცვალება, დამფალ სამარეს და ნუ იტყვი, „გზა მშვიდობისა“, რადგან სამარე სულთა ბინის კრეტსაბმელია“.

სიკვდილის შემდეგ ხდება „კაცური სახის შეცვლა და „ანგელოზთა არსებობის“ მიღება (ჯალალ-ედ-დინ რუმი, სიკვდილის შემდეგ)(6,231).

ოფიციალური ეგვიპტური იდეოლოგიის თანახმად, ადამიანის დედამიწაზე ცხოვრების დრო წარმოადგენდა მისი არსებობის მხოლოდ მოკლე ეპიზოდს, რომელიც გრძელდებოდა სიკვდილის შემდეგ „დასავლეთის ქვეყანაში“, ასე ეძახდნენ ეგვიპტეში მიცვალებულთა ადგილსამყოფელს (7,145-146).

გოეთე დარწმუნებული იყო სულის მარადიულობაში, სიკვდილის შემდეგ ადამიანის არსებობის გაგრძელებაში: „მე ეჭვი არ მეპარება ჩვენი არსებობის გაგრძელებაში. ყოველი ენტელექტია ზიარებულია მარადისობას... ეჭვი არ მეპარება, ჩვენ განვაგრძობთ არსებობას ... მაგრამ ყველანი ერთნაირად უკვდავნი არა ვართ“ (8,164).

„ამჟამად უკვე აღარავინ თვლის საეჭვოდ არც ღმერთს, არც თავის თავს, ასევე ცნებებს: ღმერთი, უკვდავება. ჩვენი სულის არსი და მისი დამოკიდებულება სხეულთან ეს მარადიული პრობლემებია“ (8,195).

სიცოცხლეშივე მიღმურში მჭვრეტელნი, სიმბოლური სიკვდილის გამცნობიერებელნი ხაზს უსვამენ ამქვეყნიური არსებობის წამიერობას და ტრანსცენდენტური ყოფის მშვენიერებას. სიკვდილთან მიახლოება მთავრდება სულიერი განახლებით, ზნეობრივი ამაღლებით.

ამქვეყნიური საზღვრის გადალახვის შემდეგ დროის შეგრძნება ქრება და გაერთიანებულია ყველა ცოდნა-წარსულის, ანმყოსი და მომავლის.

სიკვდილი დიდი გამოცდაა. ადამიანის სრულქმნის პროცესი სიკვდილის ჟამს სრულდება.

ადამიანმა უნდა გადაიტანოს მინი სიკვდილი, რათა გააკონტროლოს თავისი უკანაკნელი წასვლა ამ ქვეყნიდან.

ამერიკელი უ. გოულდი ხალხს ასწავლიდა „შეგნებული სიკვდილის მეცნიერებას“ ,მისი დევიზი იყო: „მოკვდი სიკვდილზე ადრე!“.

დოქტორ უორდენის პროგრამა იყო „სიკვდილის პირადი გაცნობიერება“(9).

„ყოფიერების რა მდგომარეობაც ახსოვს ცოცხალ არსებას სხეულის დატოვებისას, იმავე მდგომარეობას მიაღწევს“, ნათქვამია „ბჰაგავად-გიტაში“.

გარდაცვალების სახელმძღვანელო ენოდებოდათ ეგვიპტურ და ტიბეტურ მკვდართა წაგნებს, რომლებშიც საუბარია ღმერთის სამსჯავროზე, ადამიანთა ცოდვა-მადლის მიხედვით განკითხვაზე.

ქართულ კლასიკურ პოეზიაში გაზიარებულია სულის მარადიულობის იდეა.

გალაკტიონის აზრით, ემპირიულ ყოფას მოშორებული, ხორცისგან გაღწეული სული კი არ ისპობა, თავის მარადიულ სახლს უბრუნდება ზეცაში: „მიდიხარ...ისე მიგაქვს წვალება, თითქო ზღვის კარად თივას თიბავდე, ვინა თქვა შენი გარდაცვალება. არა, სწორედ დღეს შენ დაიბადე. მიდიხარ... აღარ დაგემდურება არც მინიერი, არც ზეციერი, ვინცა თქვა შენი უბედურება, არა, სწორედ დღეს ხარ ბედნიერი. მიდიხარ ... ტკბილი გქონდეს მგზავრობა, სხვა ბინა მარად იყო ზღაპარი, ვინა თქვა შენი მიუსაფრობა, არა, შენ ჰპოვე თავშესაფარი. მიდიხარ... შენს ბედს ბევრი ინატრებს მშვენიერს, ბედი სხვა არსად არი, შენ სივრცეებმა დაგაბინადრეს – შენ უკვდავების ხარ ბინადარი“ (ეს იყო წინათ)(10,332-333).

სიკვდილ-სიცოცხლის მარადიული პრობლემის შემსწავლელ მეცნიერთა მტკიცებით, მატერიალური ქვეყნის მკვიდრთა და სულეთში გამგზავრებულთა შორის გამუდმებული კონტაქტი არსებობს. ორი დაპირისპირებული სამყარო მუდმივად კავშირშია, მიცვალებულები ცოცხლებს ევლინებიან და პირიქით, ამქვეყნიურთ ჰადესში ჭვრეტის უნარი მიემადლებათ.

არსებობს მოსაზრება, რომ შესაძლებელია რადიოკონტაქტი მკვდრებთან, აჩრდილების ფოტოგრაფირება, გარდაცვლილთა ხმების ჩანერა მაგნიტოფირზე, ხდება მიცვალებულთა გამოცხადება ცოცხალთა გაფრთხილების მიზ-

ნით. ეს დამყარებულია ხედვის, სმენის შეგრძნებებზე, ცოცხალს ეჩვენება მიცვალებული, ესმის ხმა, სუნთქვა, გრძნობს შეხებას. თითქოს მიიღწევა სულეთის მკვიდრთა გამოძახებაც და პასუხის მიღება მთელ რიგ კითხვებზე (10).

ასეთი რწმენა და ამგვარი მოვლენები მოიძიება ბიბლიაში, მითოლოგიაში, მწერლობაში, მეცნიერებაში.

ბიბლიაში ფილისტიმელთაგან შეშინებულმა მეფე საულმა მესულთანე ქალს სთხოვა სამოელის გამოძახება საიქიოდან. მიწიდან ამოვიდა მოსასხამიანი სამოელის აჩრდილი. საულმა მას შესჩივლა, როგორ ავიწროებდნენ ფილისტიმელები, როგორ განურისხდა ღმერთი და როგორ განუდგნენ წინასწარმეტყველები. კეთილმა ღვთისმსახურმა უგუნურ მეფეს ამცნო, რომ ღმერთი დასჯიდა, წაართმევდა სამეფოს, მისცემდა დავითს, ხოლო საული და მისი შვილები ხვალიდან იქნებოდნენ შავეთში, რომ ეს იყო საზღაური უფლისადმი ურჩობის გამო.

მართლაც ახდა წინასწარმეტყველება, საულის შვილები ფილისტიმელებთან ბრძოლაში დაიხოცნენ. დამარცხებულმა საულმა კი, ტყვეობის შიშით, თავი მოიკლა. (I მეფეთა, 28, 140, თ-31, 1-6)(2, 293-294, 296).

ცნობილია ცოცხლებზე გარდაცვლილთა შურისძიების მაგალითი პლუტარქეს „პარალელური ბიოგრაფიებიდან“. ბრუტუსს გამოეცხადა მისგან განწირული იულიუს კეისარი და მიმართა: „მე ვარ ბრუტუს, შენი ბოროტი გენია და ფილიპთან შევხვდებითო ერთმანეთს“.

მართლაც, ფილიპთან ბრძოლა კეისრის მომხრეებსა და ბლუტუს-კასიუსის ლაშქარს შორის უკანასკნელთა მარცხით დამთავრდა. შეთქმულების ყველა მონაწილე დაიღუპა (11, 84).

დანტეს „ღვთაებრივი კომედიის“ წინასიტყვაობიდან (გამოიცა ვენეციაში 1477წ.) ცნობილია, რომ პოეტის გარდაცვალების შემდეგ ვერ იპოვეს პოემის მეცამეტე თავი. რვა თვის შემდეგ შვილს გამოეცხადა მამის აჩრდილი და მიახწავლა ხელნაწერის ადგილსამყოფელი.

დანტეს ეცხადებოდნენ წარსულის, ანმყოს, მომავლის ლანდები, ჯოჯოხეთის, სალხინებლის, სამოთხის ფონზე. პოემაში გვხვდება „მისტიური აჩრდილები“, ადამის, ვირგილუსის, პლატონის, ოვიდის აჩრდილები, სულთა ლანდები, დასჯილი, განწმენდისათვის გამზადებული თუ სამოთხეში გამწესებულთა წმინდა აჩრდილები.

სხეულისგან განშორებული სული მოკლებულია მოქმედების უნარს, მაგრამ გარდაცვლილთა სულები მაინც ერევიან მინიერთა საქმეებში.

გოეთე აცხადებდა, რომ „სულთა სამეუფო არ არს კარდახშული“.

„ფაუსტში“ სული აჩრდილის სახით ცხადდება: „მოჭკრის აჩრდილი... ვგრძნობ, შენ მოქრისხარ, ნატრულო სულო, გამომეცხადე!“

გალაკტიონს ენუგეშებოდა იდუმალი არსების აჩრდილის გამოცხადება: „დაიმსხვრა სული ფრქვეული ცამდე, გაქრა ფარული ცის სიდიადე... შავ ფიქრთა ნყება კვლავ აღარ ქრება და გევედრები, გამომეცხადე!“

ხან კი პოეტის ძახილი ვერ აღწევდა სულის სავანემდე: „ვეძახი სულს და ხმას არავინ მაძლევს, პასუხს არ მაძლევს ხმათა ხავერდი“ (თვლემს ტყის ნაპირი).

ადამიანის სიკვდილი, მისი გადასვლა ჩვენგან უხილავ და საიდუმლოებით მოცულ სამყაროში, ახლობლის მონატრება ხშირად მიცვალებულთა უახლოესი ადამიანების თვითმკვლევლობითაც კი მთავრდებოდა.

კაცობრიობას დასაბამიდანვე აწვალებდა მის ქვეცნობიერში იმთავითვე ჩადებული უკვდავების სურვილი, ჩვენგან წასულლებთან კონტაქტის დამყარებაზე ფიქრი. ამ პრობლემის გადაწყვეტის თავისებულ გზებს ეძებდნენ მწერლები.

გაოგნებას იწვევს ვაჟა ფშაველას განაცხადი: „ცოცხალი მკვდრებთან ვსაუბრობ“.

ფშაველ გენიოსთან თითქოს მიღწეულია ორმხრივი „კომუნიკაცია“: „სიყრმითგან საიქიოსთან დამკვებებია კავშირი. წასულნი ამა სოფლითა დღესაც მოდიან, მხედავენ,

სწირავენ მყუდრო სადგურსა, ცოდვილთან მოსვლას ბედავენ“ (სიყრმიტგან საიქიოსთან).

ღირსეულ წინაპრებთან შეხვედრა უკეთესი გზების გაგნების, სიძნელეთა დაძლევის სტიმულია: „მკვდრები მიშაქვრენ ცხოვრების გულში ჩანანვეთ შხამასა“ (ერთხელ კი ჩვენც ვყოფილვართ).

წინაპრები პოეტის ტანჯული ოცნების „მარგალიტების ღილებია“.

ვაჟა ფშაველას შთაგონების წყაროა შოთა რუსთაველის და დავით გურამიშვილის სამყარო: „მიშველეთ შენ და შოთამა, მგოსნობა გამიძრახაო, გული დადნა და დანავლდა, მიხმება, შრება ხახაო... მიშველეთ, მომავლებინეთ, ლელო რაც დამისახაო. მაშინ თქვენს ნათელ სახეებს მეცა პირნათლად ვნახავო“ (დავით გურამიშვილის ხსოვნას) (12,88).

ზოგჯერ საფლავებიდან წინაპრების კვნესა ესმოდა, მათ „მწყრომარე“ სახეებს ხედავდა: „ტანზე ამასხა ეკალი საფლავთ წინაპართ კვნესამა, აკლდამებიდან მწყრომარედ იმათმა გამოხედვამა“ (მოდი, მოხშირდი ჭალარავ) (12,37).

ხან აკლდამიდან ერეკლე მეფის ტრაგიკული აჩრდილი ევლინებოდა: „აგერ ამოდგა აჩრდილი, აკლდამის კარი გაიღო. რა ფრიად შეწუხებულა, ხელში ფრანგული აიღო“ (1795 წლის სახსოვრად) (12,36)

ასეთი სულიერი ერთობის გამო ებაასებოდა ვაჟას ილია ჭავჭავაძის აჩრდილი: „ილიაც მესაუბრება, უნდა დაუუგლო მას ყური“ (აკაკის საიუბილეოდ) (12,66).

პოეტის ოცნება სამარეშიც აღწევდა და მამულიშვილებს ევლინებოდა: „გაფრინდი ჩემო ოცნებავ, გასჭერ სამარის დირენი, იქ ნახავ მამულიშვილთა, არიან არა – მცირენი და დაამშვიდე ამ ამბით, ის ჩემი ამატირენი, ჩვენს ილიასაც იქ ნახავ, გთხოვ ანუგემო სიტყვითა: მტკიცდება ქართველთ კავშირი, ძმობა ერთობის ფიცითა, მტერსა და მოყვარეს ვარჩევთ, კარგი და ავი ვიცითა, მის ანდერძს ვიჭდევთ გულში ღრმად, ვატარებთ გულის ფიცრითა“ (ილიას სალამო) (13,204).

„ჩვენებაში“ გარდაცვლილი გმირები მომავლის იმედს აძლევდნენ ვაჟას: „სრულდება, მალე იქნება ღვთისაგან და-ნაპირებო“.

ლექსში „ხმა მესმის“ ნუგეშისმომცემია მიცვალებულის რჩევა: „ხმა მესმის, აღარ მასვენებს მიცვალებულის კაცისა: მის რჩევა, მადლით მოსილი, გულს მეველებოდა თალადა“.

ვაჟას სწამს, რომ „კარგ გულს არა ჰკლავს ბუნება, თან დააქვს ძველისძველადა“.

სულმნით აკაკი წერეთელს რუსთაველი, თამარი და მათ თანამედროვეთა კრება ეცხადებოდა სიზმარში (სიზმარი).

ილია ჭავჭავაძეს მოეწვინა „საქართველოს თანამდევნი უკვდავი სული“ (აჩრდილი).

კონსტანტინე გამსახურდიას რომანში დავით აღმაშენებელი „უამიდან უამზე მიცვალებული წინაპრების ტყვე“ ხდებოდა და „ისინი თავიანთი რჩევებით ცოცხლებს გადაა-ჭარბებდნენ ხოლმე“... „მე აგრე მგონია, პაპაჩემმა ბაგრატი, რომელიც მე თვალითაც არ მინახავს, ჩემზე გაცილებით მეტი შთაბეჭდილება მოახდინა, ვიდრე მამაჩემმა“, ათქმევი-ნებს მწერალი დავით აღმაშენებელს (14,556).

გალაკტიონს უხმობდა გარდასული სამყარო, წინაპრების სული: „და მეძახიან მშვიდ სამეფოში მთები, სიზმრები და წინაპრები“ (პირიმზე) (15,173).

ნუგეში და თანაგრძნობა პოეტს თავისი რანგის წინა-პართა საუფლოში, „მარადიულ მხარეში“ ეგულებოდა: „ნუ დალონდები, არსებობს მხარე, სად თანაგრძნობას არსებობს შენთვის. იქ დაუდგარ, მეოცნებე სულს ბინა ექნება მუდამ, ყოველთვის“.

ეს მარადიული ბინა იყო დანტეს, რუსთაველის, ბარათაშვილის სულის ნავთსაყუდელი (ნუ დალონდები).

მშვენიერების გაუკვდავებით პოულობდა პოეტი „უცხო ნალკოტს“, სადღაც ეგულებოდა რუსთაველი, ბარათაშვილი (მშვენიერებით ვიპოვე).

სულიერი ნათესაობა რუსთაველთან შესაძლებლობას აძლევდა, მისი ბავშვობაც წარმოედგინა, რაც ჟრუანტელის-

მომგვრელი სტრიქონებით გამოხატა: „რუსთაველი მახსოვს ბავშვი, ოცნებობდა ოქროს ნავში, მიცქეროდა და თან თრთოდა, ვით ფოთოლი თრთის ნიაფში“. ასეთი გენიალური ხსოვნით თუ აიხსნება გალაკტიონის, ერთი შეხედვით ალოგიური განაცხადი: „მე შოთას ვიცნობ ძალიან კარგად, როგორც თეთრს შავში“...

საუკუნეების წინანდელ წინაპრებთან ასეთი სულიერი სიახლოვის საფუძველია გენეტიკური კოდების მსგავსება, რეინკარნაცია, რადგან „გალაკტიონი არის გენი რუსთაველისა, მეოცე საუკუნეში გაღვიძებული და მზემდე აღზევებული“ (ნოდარ დუმბაძე).

ასე ქრისტეს შიშველი თავი გამოედო აბრაამის ნაცნობობაზე, რადგან იგი იყო განკაცებამდეც და იყო ცაში, როგორც ღმერთი.

ღმერთივით შუქის სახით ევლინებოდა გალაკტიონს თავისი საყვარელი კუმირი აკაკი წერეთელი (აკაკის ლანდიც), თრობისა და შვების ღმერთი დიონისე (მარმარილო), რომელიც „მსოფლიო გონება, მსოფლიო სულია“.

სულიერი კავშირი პოეტს ყველა ქართველ კლასიკოსთან ჰქონდა: „კედლით გიმღერის ექვსი მგოსნის ძვირფასი ქნარი: რუსთაველს, გურამიშვილს, ბარათაშვილს და ვაჟას სურთ დაგიჭირონ მხარი“ (ო, ნანა, ნანა) (16,150).

„კომუნიკაცია“ ქართველ კლასიკოსებთან ორმხრივი იყო, წინაპრებიც გრძნობდნენ გალაკტიონის პოეტურ გმირობას და მოწინებით ეგებებოდნენ: „კარს გაუღებენ მას წინაარები: გიცდიდით, ვიცით, ხომ მიატოვე ის ნაპირები ჩვენი სიმტკიცით? მიეგებება არაგვის პირი და ხმა ძლიერი, შენ უსათუოდ კაცი ხარ გმირი და ნიჭიერი“ (კარს გაუღებენ).

ასევე ხედავდა გალაკტიონი გოეთეში განსხეულებულ სატანას: „ობობებიან კუთხეში დივანს ვხედავ: ვით გიოტე, ზის იქ სატანა“ (მაგიდა აღემბიკებით).

„ოქროს ნავში“ ეზმანებოდა გალაკტიონს შელი, შენიე და მათთან ერთად მღეროდა უკვდავების საგალობელს: „... და ჩემთან ერთად ოქროსფერ ნავში იყვნენ ედგარი და ნოვალისი“ (ის ადგილები) (17,242).

პოეტის მარადიული სულის „აჩრდილი თანაზიარი“ იყო ედგარ პო (საუბარი ედგარზე).

ლენინგრაღში პოეტების მეფე „ხვდებოდა“ ნევის ნაპირებზე მიმავალ პუშკინს: „ყოველ ნაბიჯზე ვხვდები აღფრთოვანებულ პუშკინს. ის ნაპირებზე მიდის, ახალ სახეებს ხედავს“ (ლენინგრაღში).

მომავლიდან ანმყოში გამოიძახებდნენ ხოლმე თავიანთ უკვდავ სულს გალაკტიონი და კონსტანტინე გამსახურდია და „მყოფადიდან“ აკვირდებოდნენ მომავლის ჩრდილებს, „ვითარცა მენცარი“.

ტერენტი გრანელი ხედავდა „ტანჯვისგან გასპეტაკებულ“ სულს, შორეულ მიზანს, სიცოცხლის ბოლოს, ბედის მწვერვალს, იქაურ ცას, მომავლის გზებს, წარსულის მოგონებას, ძვირფას ლენორას, მარადისობის ცისფერ შუქს, შორეულ და მარადიულ სამყაროს, ვარსკვლავიდან ესმოდა ქრისტეს ძახილი, დედის აჩრდილის მოწოდება, საიქიოდან გამოღწეული მშობლების ხმა (18,67,82,102,203).

ნათელხილვის უნარი გენიოსებს სხვადასხვა დროში ჭვრეტის საშუალებას აძლევს: „ფრთამალი ფიქრიც–ჩემი ლალი, შორსმჭვრეტი აზრი, როგორც მომავალს, ისე წარსულს ნათლად ხედავდა“, წერდა გოეთე (შუალამისს)(19,41).

მერაბ კოსტავას „გონის თვალი“ ჰადესის სიღრმეში ტრიალებდა, მან ზესთასოფელი აღიქვა არა როგორც სიცარიელე, არამედ საოცრებების რიგი, სულების სავანე, ახალ სივრცეთა წყობა, უჟამობა: „სად ნუთისოფლის დასასრულია, სიცარიელე ჰქრება სრულიად, იწყება რიგი საოცრებების, ზესთასოფელი რადგან რთულია, რადგან სამყარო ყველგან სულია, ცხოვრების პულსით და არსებებით. გარდაცვლილები განცდებს ვერ მალავთ, სივრცეთა წყობა თქვენშია უკვე, გულისნადებით ერთმანეთს მსჭვალავთ, უჟამობაშიც ერკვევით უკეთ. სივრცე, სხეულთა სიმცირის გამო, უკმარისობის განცდაა მხოლოდ, მისი აღვსებით ყოველი ლამობს, ამ ილუზიას მოუღოს ბოლო“ (გალაკტიონი) (1,161).

პოეტის რწმენით, „... მხოლოდ სულია თავის არსებით ყველგან მყოფი და ყოვლის აღმსებელი“ (გალაკტიონი), სული ორივე სამეფოს მეუფეა: „სააქაოც, საიქიოც სუნთქვა არის სულისა“ (ვერაფერმა განაქარვოს) (1,20-21).

ორ განზომილებას შორის პირობითი საზღვრის მოშლაზე მეოცნებე პოეტის აზრით, ამ სასწაულის მოხდენა მხოლოდ სიყვარულის პრეროგატივაა. სული ფხიზლობს სხეულის დატოვების შემდეგაც, ხოლო სულეთის მგზავრებს ეიმედებათ დავინწყების მდინარის-ლეტოს დაშრობა, რათა არ განყდეს კავშირი ცოცხალთა და მზეგადასულთა შორის. გარდასხეულების თეორიის მიხედვით, მიღმურში სულს დავინწყების მდინარის - ლეტოს წყალს ასმევენ, რათა აღარ ახსოვდეს წარსული, რადგან მინაზე სულის კვლავ მოვლინება მოხდება ახალი სახით, ახალი მისიით, სხვაგვარი ცნობიერებით, რისთვისაც აუცილებელია გარდასულთან კავშირის განყვეტა: „ვერ დაგვაშორებს აქერონის შმაგი ტალღები, სული იფხიზლებს, თუნდ რომ გვამი ეგდოს მძინარე, სულეთის მგზავრნი, ანგელოზებს ჩვილი ბაღლები დავაშრობთ ლეტოს, დავინწყების წყეულ მდინარეს“ (ველარ ვიოკებ) (1,49).

„ადამიანის შემდგომი ევოლუცია“ დამოკიდებულია „სიყვარულის გრადაციაზე“ ... სიყვარული ხდება ორი სამყაროს ურთიერთლტოლვის მიზეზი... კოსმიური ჰარმონია და სფეროთა მუსიკა სხვა არაფერია, თუ არა უზენაესი სიყვარული... სიყვარულია ადამიანის უკვდავი სულის ყველა ღირსებითა შორის უპირველესი და დანარჩენ ღირსებათა ამოსავალი წყარო,“ წერს მერაბ კოსტავა (20,57).

„იქ“, საიქიოში „აღურაცხელი მოყვასნი“ ბინადრობენ, რომლებიც პოეტს მიეღიან, ნატრობენ, მაგრამ ჯერ მინაზე უნდა მოიხადოს ადამიანმა თავისი ვალი, რომ ზეცის სამშობლოში დამკვიდრდეს (შიმშილობა) (13,142).

წინამორბედი პოეტებიდან მერაბ კოსტავა განსაკუთრებით გამოარჩევდა იმათ, რომლებიც „უხილავით“, „სულეთის სიღრმით“ ინტერესდებოდნენ და ასეთებად მიაჩნდა გალაკტიონი და ტერენტი გრანელი.

„სულის შიმშილით“ ატანილმა პოეტმა თვითონაც იწამა მესამე გზა, როგორც მარადიული არსებობის, მკვდრეთით აღდგომის დასაწყისი და ასე შეეხმიანა „მემენტო მორის“ ავტორს: „თუ ზეცა გწყურის და მიწა გშია, თუ შენი თავის ხარ გამგებელი, სინდისის შენის წინაშე წარსდექ, იცან სიკვდილი და მკვდრეთით აღდექ!“ (გალაკტიონი) (1,154). მისთვის მახლობელი იყო ტერენტის განაცხადი: „ზეცა მწყურია და მიწა მშია“.

გალაკტიონის თვითმკვლევლობა მერაბ კოსტავასთვის იყო სულის ომი ხარცთან; „ხორცის ბადეთა“ გარღვევა, სულის ამარა დარჩენა და მარადისობასთან შეხვედრა, უკვდავების გზა. თავისი გასვენების დღესაც ხედავდა გალაკტიონი ჩვეულებრივ მოკვდავთათვის შეუმჩნეველს: „... რასაც ვერ ჭვრეტდა ცოცხალთა თვალი, გულთმისანივით ხედავდი მკვდარი“ (1,157).

მერაბ კოსტავა სიკვდილს გარდაქმნას უწოდებდა, მიცვალებულ შვილთან შეხვედრა თავის სიცოცხლეში ეწადა და ორი სოფლის „შემტკიცებაზე“ საუბრობდა: „კიდევ კარგი, რომ ჩემთვის ირაკლი, გარდაცვლილები არ არსებობენ, არც კვდებიან და არცა ქრებიან, გარდიქმნებიან ღმრთივ საოცრებად, რადგან ისინი მუდამ რჩებიან ჩემთვის ცოცხლებზე უფრო ცოცხლებად“ (ირაკლის).

„შურისმგებელ ნუთისოფელს“ უნდა დაუპირისპირდეს „ჭეშმარიტი გეზი“, „უდრეკი ნება“, რათა მიღწეულ იქნას „აუღებელი გოდოლივით“ შემტკიცება, რაც მხოლოდ „სულიერ ძმებს“, „სულით ... უახლოესთ“ ხელენიფებათ (ირაკლის) (1,128).

არსებობის მიზანია ქვეყნად მდიდარი „სამკალის“ „თავთუხის ძნებად“ შეკონვა და „ზოდიაქოებში“ ატანა.

სოფლად შთენილთა და ზესთასოფლად გარდავლენილთა გაერთიანებას შეეწევა სიყვარულის ძალა: „ტროფობანა-ჭარბი რადგან გულებით, სასუფეველი იიძულეების, უდრეკ ზღუდეთა მარად დამძლევნი, ვცოთ სიყვარული ჩვენ გზად და

ხიდად და ბნელში ნათლით გეზის გამკვლევი, მეოხ გვექმნე-
ბის განგება დიდად“.

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ გვხვდება სულები,
„გალვიძებულნი მარადჟამულ ტრფიალის ძალით“.

გალაკტიონის ლექსში „ამაო ცდა“ „სამარის ჩრდილით“
სულების გამოხმობის სტიმულია „ტრფობის სიმღერა“:
„... და ფერფლი შენი, მივინყებული, სამარის ჩრდილით გა-
მოიხმობა, ასეთი არის ტრფობის სიმღერა და ასეთია თვით
იგი ტრფობა“.

მხოლოდ რწმენის ყოვლისშემძლეობით გაიკვლევა ერ-
თმანეთისკენ გზა: „არცოდნა აღარ გვეპატიება იმის, თუ რაა
გეზი ღმერთისკენ, ეს ურთიერთის არის ძიება, იგი გზა არის
ურთიერთისკენ“, აცხადებდა მერაბ კოსტავა.

„თითქმის შეუძლებელი“, „აღსასრულებლად ძნელი“
საქმის აღსრულება, „ორი სოფლის“ შემტკიცება შესაძლებე-
ლია „სიყვარულით“, „სამებით“, „მზიანი ღამის“ რწმენით,
რადგან „მზიანი ღამე“ ღმერთია: „მაშინ გაუვა ყავლი წამე-
ბას, შეხვედრის წამი როს არ აგვცდება, როს ჩვენს წიაღში
ესე სამება, მძლე სიყვარულით გაერთარსდება“.

ამ ნატვრის ასრულებაში იმედისმომცემია ლაერტის
ძისა და აქილევსის, ენქიდუსა და გილგამეშის შეხვედრის მა-
გალითები: „... ჩვენ უნდა შევხვდეთ ჩემს სიკვდილამდე, ვით
ლაერტის ძე და აქილევსი, რომ შევამტკიცოთ ორი სოფელი,
მზით ნათელღებულ შუალამეში, ჩვენ უნდა შევხვდეთ უცი-
ლობელად, როგორც ენქიდუ და გილგამეში“ (ირაკლის)
(1,128-129).

გილგამეშისა და მიღმური სამყაროს ბინადარ ენქიდუს
შეხვედრა აღწერილია უძველეს ეპოსში „გილგამეშიანი“.

მეგობარ ენქიდუს სიკვდილმა შეძრა გილგამეში, იგი
პირისპირ აღმოჩნდა საკუთარი არსებობის გამო დაფარული
შიშის აჩრდილის წინაშე.

სიკვდილ–სიცოცხლის საიდუმლოებათა წვდომის, უკ-
ვდავების ძიების სურვილმა გილგამეშს შეაძლებინა შეუპოვ-
რად გავლა მორიელ–კაცებში, 12 მიჯნიან გვირაბში, გადაა-

ლახვინა ოკეანე, „სიკვდილის წყლები“, აატანინა ყინვა-არ-მური, შიმშილ-წყურვილი, რათა მიეღწია უკვდავი კაცის უთნაფიშთიმის სამყოფელისათვის. შამაში და უთნაფიშთიმი გილგამეშს სიცოცხლის წარმავლობის აზრს შეაგონებდნენ. გილგამეშს კი ამ სასტიკ კანონში გამონაკლისის პოვნა სურდა. ეს გამონაკლისი უთნაფიშთიმის მიმართ იყო დაშვებული, რომელმაც იხილა შემზარავი წარღვნა, ქაოსი, სამყაროს განადგურების გამო ცრემლი დაღვარა, ამიტომ იგი უკვდავად აქცია სამყაროს შემოქმედმა, რათა ეხილა ახალი ცა და ახალი ქვეყანა. გილგამეშმა უთნაფიშთიმივით ვერ გაუძლო გამოცდას, ვერ შეძლო 6 დღეს და 7 ღამეს ეფხიზლა, ძილს მიეცა და მარადიული კაცის მაგიურმა შეხებამ გამოაფხიზლა.

მიზანმიუღწეველ გილგამეშს განჭაბუკების ბალახი მისცა უთნაფიშთიმმა, მაგრამ ისიც დაეკარგა და ერთადერთ ნუგეშად დარჩა მოცდილება, ახალი ცოდნის მოპოვება, დაბრძენება.

გილგამეშის ეპოსზე დამატებულ მეთორმეტე დაფაში (ენქიდუ ქვესკნელში) გოლგამეში გამოიხმობს ენქიდუს სულს და აამბობინებს საიქიოს ამბავს... (21)

აი, ასეთ შეხვედრაზე ოცნებობდა ტრაგიკულად დაღუპული შვილის მამა, სიბრძნისა და ვაჟკაცობის აპოლოგეტი მერაბ კოსტავა.

პოეტის ამგვარი რწმენის ამოსავალი იყო სულის უკვდავების იდეა, რომლის გარეშეც წარმოუდგენელია სწორი მიმართება მარადისობისა და ჭეშმარიტებისადმი, სამყაროსა და დედამიწისადმი.

სულეთის სამყაროში მოგზაურ დანტეს წინამძღვრობდა სატრფოს აჩრდილი, რომელმაც დაუკონკრეტა ამ ოდისეის მიზანი: „... არა იმისთვის, რომ სრულყოფა მოგახვეჭინო (ეს არ მოხდება), რათა თავად განთდე შენაც მის ათინათით და იტყოდე: „აჰა, ვარსებობ!“ (22,393).

ასტრალურმა მოგზაურობამ ახალი შთაბეჭდილებებით გაამდიდრა „ღვთაებრივი კომედიის“ ავტორის ხედვა და სუ-

ლი: „... გამახვილდა აქ ვალი ჩემი და შემეცნებაც მკვიდრი ნიადაგს დამყარებია“ (22,293).

ახალ, „სამერმისო ცნობიერებამდე“ ამაღლება, „ხილვის გაახლება“ იყო ჰადესში ჭვრეტის მიზანი დანტეს მიხედვით.

სიკვდილია ადამიანის ხვედრი, მაგრამ ნუგეშია ის, რომ უცოდველ ადამიანთა სულები სამოთხეში მკვიდრებიან: „კაცს სიკვდილი... უწერია, რათა სამოთხეს აქ ეწიოს, – მან ეს არ იცის, თუ რა ნეტარი გველოდება ზეცაში რთველი“, ასკვნიდა დანტე.

მერაბ კოსტავას აინტერესებდა არა ადამიანის მიწიერი არსებობის გახანგრძლივების, არამედ სულის მარადიულობის იდეა, წინაპართა იდეალების გათავისება, უკვდავების სანინდრად კი ერისა და კაცობრიობის, მოყვასის, სამშობლოს, მიწიერი ვალის პირნათლად მსახურება ესახებოდა... მან კლასიკოსთა სიმალლეზე განჭვრიტა, თუ რა ელოდებოდა მართალ სულს მიღმურ სამყაროში, რაც ანელებდა ნარმაველობის სევდას...

ჭეშმარიტებაა ზვიად გამსახურდიას განაცხადი, რომ „მერაბ კოსტავას პოეზია... ზეცის, მიწის და საქართველოს მარადიული დიდებაა“ (1,10).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
4. Мозаика Агни Йоги, в двух книгах, I, Тб. 1990
5. რუდოლფ შტინერი, ქრისტე გოლგოთას მისტერიის დრას და ქრისტე XX საუკუნეში, თბ. 1994
6. აღმოსავლური პოეზია, თარგმანი ზურაბ კიკნაძის, თბ. 1981
7. ძველი აღმოსავლეთის ხალხთა ისტორია, თბ. 1988
8. გოეთეს საუბრები ეკერმანთან, თარგმანი ა. გელოვანის, ბათუმი, 1988
9. გალაკტიონ ტაბიძე თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 1994
10. Жизнь после смерти, М. 1990
11. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე თბ. 1991
12. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებანი, თბ. 1986
13. ვაჟა-ფშაველა ხუთ ტომად, ტ. III, 2011
14. კონსტანტინე გამსახურდია, დავით აღმაშენებელი 4 წიგნად, წიგნი III-IV, თბ. 1962
15. გალაკტიონ ტაბიძე ხუთ ტომად, ტ. I, თბ. 2011
16. გალაკტიონ ტაბიძე ხუთ ტომად, ტ. III, თბ. 2011
17. გალაკტიონ ტაბიძე ხუთ ტომად, ტ. II, თბ. 2011
18. ტერენტი გრანელი ორ ტომად, ტ. I, თბ. 1991
19. გოეთე, ლირიკა, თარგმანი ბენუკელის თბ. 1967
20. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1991
21. გილგამეშისანი, აქადურიდან და შუმერულიდან თარგმანი ზ. კიკნაძის, თბ. 1964
22. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941

ჩემი სამშობლო ზეცაა თავად

„და ოცნებებიც ცას მისწვდნენ ჩვენნი,
ცა გარდაგვეხსნა მარადჟამული“

ზვიად გამსახურდია

მინისა და ცის არჩევანი, სოფლისა და ზესთასოფლის დაპირისპირება თუ მორიგება მუდამ იყო გონებაგახსნილი ადამიანის საფიქრალი, რელიგიისა თუ ფილოსოფიის ინტერესის საგანი.

ეს საკითხი პოზიტიურად წყდებოდა ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში, რელიგიურად მოაზროვნე ადამიანთა შემოქმედებაში.

ურნმუნოების, ათეიზმის ბატონობის, მატერიალურის, საგნობრივის, მიწიერის გაფეტიშების ჟამს ზეცის უგულებლყოფა ხდებოდა, რასაც განუზომელი ზიანი მოჰქონდა სულისთვის.

გაქცევა თუ შერიგება? სული თუ მატერია?

მატერიალისტური შემეცნების დამახასიათებლად შტაინერს მიაჩნდა სიჩლუნგე, მიამიტობა, ეჭვი, ზეციური ძალებისგან მოწყვეტა და მიწიერთან შეზრდა: „ჩვენ პირდაპირ მიწაში ვართ... ჩათხრილი. სრულიად მოვწყდით ზემინიერ ძალებს“, ნუხდა შტაინერი და შეგვაგონებდა: „ადამიანი არ უნდა შეეზარდოს მიწას, არ უნდა დაიძიროს მასში“ (1, 269, 270, 273).

ღმერთმა ადამიანს დედამიწაზე დაუსახა ამოცანა, ამიტომ მხოლოდ ამქვეყნიური ცხოვრების წესით შეუძლია მისგან გაღწევა და არა სხვა სამყაროში გაქცევით: „ადამიანის ამოცანა მთლიანად ამ დედამიწაზეა საძიებელი... და ვისაც სხვა სამყაროში სურს გაქცევა, ვერასოდეს მიაღწევს მიზანს“ (1,97).

ეზოთერიკული ქრისტიანობა ამქვეყნიური სინამდვილიდან მოწყვეტას კი არა, მინისა და ზეცის შეერთების, გრძნობადისა და ზეგრძნობადის დაკავშირების გზებს გვას-

ნავლიდა: „მხურვალედ ვითხოვოთ ზეციური სიმაღლეები, დაე მიველტვოდეთ სილაჟვარდეს, ვინძლო უწყინრად მოგვექცეს მინიერი სიკეთე ამ საუკუნეში“ (ნმ. გრიგოლ პალამა) (2,388).

„სოფლისა და ზესთასოფლის სრული ჰარმონიის“ მიღწევის ნიმუშად მიჩნეულია „ვეფხისტყაოსანი“ (3,93).

უიტმენი ერთდროულად მოუხმობდა ცას და დედამიწას (სიმღერა ჩემს შესახებ) (4,71).

დანტე მარადიული მშვენიების საუფლოდ არა მიწას, არამედ ცას სახავდა: „ცა გიხმობთ ისევ და ტრიალებს იგი თქვენს თავზე, გიჩვენებთ თანაც მარადუამულ მშვენიებას თვისსა, მაგრამ თქვენ მაინც ისევ მიწას დასჩერებიხართ და სასჯელს გინვდით ამიტომაც ყოვლისმხილველი“ (5,93).

„ღვთაებრივ კომედიაში“ ცის უარმყოფელთა სასჯელია მიწისკენ გამუდმებული ცქერა: „რადგანაც თვალნი არასოდეს მოგვიქცევია სიმაღლეთადმი, რადგან ვჭვრეტდით მხოლოდ მიწიერს, მართლმსაჯულებამ მოგვისაჯა მიწისთვის ცქერა“ (5,137).

მიწაზე ვერ დაეტევა უსაზღვროებისკენ გაჭრილი სული: „...მიწაზე... ესდენ ამაოდ ვეძიებდი საზრდოს სულისას“ (5,216).

მიწისა და ზეცის მორიგება იოგებისათვის იყო გონებისა და მოქმედების პრობლემა, ორი გზა: „გონებამოსილთათვის შემეცნების იოგა, ღვანლმოსილთათვის მოქმედების იოგა“.

„საქმისაგან განდგომილი კაცი... ასეთი განდგომით სრულყოფამდე ვერ ამაღლდება.“

...უნდა მისდიო სოფლურ საქმეს და მით ქვეყანას შეენიო“ (მდრ. ნ. ბარათაშვილი: „მაგრამ რადგანაც კაცნი გვექვიან, შვილნი სოფლისა, უნდა კიდევცა მივსდიოთ მას, გვესმის მშობლისა“ – „ფიქრნი მტკვრის პირას“).

ყოველგვარი საქმე წმინდა სულით უნდა კეთდებოდეს: „ვერ შემსვრიან მე საქმენი და საქმეთაგან მონაგარი არა მხიბლავს მე“...

„ნათელღებული“ მხოლოდ სიბრძნის გზის მიმდევარია: „ვისი ღვანლიც სიბრძნის სახმილშია გამობრძმედილი, იგი ნათელღებულად ინოდება“.

„არშობილისა და წარუდინებლის“ შემეცნებას ვერ მიღწევს ქვეყანა ეგე შეცთომილი“.

„ნივთთა შეწირვას სიბრძნის შეწირვა სჯობს“.

„სიბრძნე მოიცავს ყოველგვარ საქმეს“, გვასწავლის ბჰაგავად-გიტა (6,33,38,41,57).

ნიცშეს სძულდა „მინის მუცლით მოლაპარაკენი“, ზედაპირულთა ღრიალი, „ნაცრით დაბნელება“, „მათი სულის შიგნეულის ზიზღის ტალახი“... (7,157).

უარყოფდა რა სადღეისო, ხრწნად, წარმავალ ღირებულებებს, ნიცშეს სურდა ფრენა ესწავლებინა მომავლის ადამიანებისთვის, ხოლო ამისთვის მოუმწიფებელთ „სწრაფად დაცემისკენ“ უბიძგებდა.

ღმერთის უარმყოფელი და ზეკაცის მაძიებელი ზარატუსტრა განკურნების ადგილად მაინც მინას მიიჩნევდა: „ჭეშმარიტად, მინა კვლავ განკურნების ადგილად იქმნება! და უკვე ჰმოსავს მას ახალი სურნელება, განკურნების მცემელი – ახალი იმედი“.

„ქვეყანასა ზედა მრავალი კეთილი აღმოჩენაა, ვიეთი სარგო, ვიეთი საამო: მათი გულისთვის ღირს მინის სიყვარული“ (7,159).

ეს პრობლემა ყოველთვის აქტუალური იყო ქართული ლიტერატურისთვის.

„მინიერ-ზეციერი იყო ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი „ხან მინის“ იყო, „ხან ცის“, მასთან მიღწეული იყო „ცის და მინის“ კავშირი“.

ნიკოლოზ ბარათაშვილს აღიზიანებდა მინიერი ცხოვრების ამოება, „ზენაართ სამყოფს“ ეტრფოდა, მაგრამ წუხდა, რომ „ვერ ცნობენ გლახ მოკვდავნი განგებას ციურს“ (შემოღამება მთანმინდაზე).

ვაჟა ფშაველა ამბობდა: „მინას მინურად და ცას ციურად მივეთავაზი“.

გალაკტიონისთვის მახლობელი იყო „ცის და მიწის ჰანგი“, „ცის და მიწის შეზავება“, „ორი სიმღერა“, „ოცნებისა და სინამდვილის შედუღება“, სამყაროს ჰარმონიის მიკვლევა. მის შემოქმედებაში ერთდროულად იხილვება დიონისური და აპოლონური სანყისები.

ტერენტი გრანელი მიწას უწოდებდა „გალიას“, „ყუთს“, „სამარეს“. მას „მარადისობის ლაჟვარდები“ ეიმედებოდა და ამბობდა: „ყოფნა მიწისთვის რა მიზანია“.

„მემენტო მორის“ ავტორი გონიერი ცის, „ცანი ცათანის“, მარადი ცის მშვენიერების ტყვე იყო: „რა ბრწყინვალეა ცა იქაური“.

უცნობი სფინქსი ლაჟვარდებს მიიჩნევდა თავის მარადიულ სამშობლოდ: „...ჩემი ნაზი სამშობლო ლაჟვარდები ცისფერი“, მაგრამ ტერენტის აქვს ასეთი განაცხადიც: „ზეცა მწყურია და მიწა მშია“... იგი აიდეალებდა არა სიცოცხლეს, არა სიკვდილს, არამედ „მესამე გზას“, სულის მარადიულობას.

ანა კალანდაძე „ორი ქვეყნის საზღვარზე“ იმყოფებოდა, ცდილობდა საპირისპირო სანყისების მორიგებას: „რაა ციური, თუ მიწისაც არ ექნა ძალი?“

ამასთან, ანა კალანდაძე კიცხავდა „ცა და ციურის“ დამვიწყებელთ.

მერაბ კოსტავა გმობდა არა საერთოდ მიწიერ ცხოვრებას, არამედ დუნე, უიდეალო, უმიზნო არსებობას, როცა მიზანი მხოლოდ ძლომეა, ხორცის სიამოვნება: „ვინც ლუკულუსის ნადიმებს მართავს, დაუცხრომელად ახარებს მუცელს, ვისაც თან დააქვს მსოფლიო ხვავი, გადაჟანგებულს მიაგავს ძრავას და ასე ცხოვრობს, რაც ახსოვს თავი, უიდეალოდ, დუნედ, უძრავად“ (შიმშილობა) (8,133).

ამაოების მსახურთ, ადამიანური ვალის დამვიწყებელთ მიმართავს პოეტი: „...საგზურს მიწისას რა თავში იხლი, სიცოცხლე განა უვალო არის, ამაოებით თავს რატომ ილლი?“ (შიმშილობა) (8,138).

მატერიალური ყველაფერი ჭიის და ჩრჩილის ხვედრია: „ნთქავს მატერიას ჭია და ჩრჩილი“ (შიმშილობა) (8,134).

პოეტი წუხს დაცემულებზე, რომელთაც მალლა ვერ აუხედავთ: „ხალხს დამინებულს რა აღმართავს, მალლა რა ასწევს?“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (8,93).

და ხსნის გზად მიჩნეულია რწმენა, სიბრძნე, სიყვარული, მშვენიერება: „ეგრე დაცემული გიხსნას რელიგიამ, სიბრძნემ, სიყვარულმა და მშვენიერებამ“ (ეტიუდი) (8,81).

სიბრძნე და სიყვარული ღმერთის სახელებია.

წარმავალია, ეფემერულია, ცეცხლის ხვედრია მხოლოდ მინიერი ინტერესებით არსებობა: „ცეცხლი წვავს მინის ყველანაირ წარმავლობას“ (ღირს მამა დავითს) (8,109).

ხორცის გალალეებით გაამაყებულნი, მათხოვარივით წარსდგებიან მარადისობის წინაშე: „სიამაყე, აქ რომ მბრძანებლობს, მათხოვარია იმ სოფლის ბჭესთან“ (ძმას ქრისტესმიერს) (8,11).

საწუთროს დიდება წარმავალია, ამო მიზნისათვის არ უნდა გაისარჯოს ადამიანი, მაცილის ლამაზი ღიმილის მაძიებელთ ასე აფრთხილებს პოეტი: „რად გინდა საწუთროს ამო დიდება, მპარავი წაილებს, არარა დაგრჩება, უსაგნო მიზნისთვის ხელი რად გაიღე, საწუთროს დარჩება, ქურდით წაილებს. ასეა ლამაზის ღიმილი მაცილი, საწუთროს საცერში წყალია გაცრილი“ (რად გინდა) (8,185).

მერაბ კოსტავა ეთაყვანება სულიერ მამებს, რომელთაც ზეცის ზნეობა მიწაზე დაამკვიდრეს: „...ვითა პრომეთემ, გამოსტაცეთ ზეცას ზნეობა და ჩვენს მიწაზე გადმონერგეთ ძლევის მაგიად“ (ღირს მამა დავითს) (8,105).

არსებითი მორალური პრობლემების, სინდისის უგულებელმყოფნი ვერასოდეს მიეახლებიან უზენაესის პირს: „ცხოვრება მუდამ სვამდა საკითხებს უკომპრომისოდ, ულმობლად, მწვავედ, საკუთარ სინდისს მკაცრად მოჰკითხე, თორემ პირისგან მისისა განვედ“ (ტანჯვათა ტიტანი) (8,17).

მხოლოდ მინიერი ვალის შემცნობთ, ზნეობრივი პასუხისმგებლობის მქონეთ იციან ცხოვრების ფასი: „მაგრამ ჩვენ

ვიცით ცხოვრების ფასიც, გვაქვს მინიერი ვალის შეგნება, განვლილ დღეთათვის ჩვენ ვაგებთ პასუხს“ (შიმშილობა) (8,143).

რათა საქმე იქცეს სიტყვის თავკიდურად და ადამიანი სერიოზული შედეგებით წარსდგეს სამსჯავროზე, საჭიროა მინაზე ცხოვრება, მრავალი გამოცდის ჩაბარება: „მაგრამ ჭაპანი თუ გსურს გასწიო, საფუძვლად საქმე დაუდო სიტყვას, სერიოზულ შედეგს აქ მიაღწიო, მინაზე უნდა იცხოვრო დიდხანს“ (შიმშილობა) (8,142).

ვისაც სწამს სულის უკვდავება, სასუფეველი, ამ სოფლის სიყვარულში, სიკეთის მსახურებაში ქრისტეს უნდა მიჰბაძოს: „...თუ გსურს ბოლომდე დაიმკვიდრო სასუფეველი, უნდა ბოლომდე შეიყვარო ესე სოფელი, ისე, ვით ქრისტემ შეიყვარა იგი ბოლომდე“ (მსხვერპლი) (8,185).

ერის, თვისტომის, მსოფლიოს პროგრესული იდეალების ერთგული ადამიანის საქმეები ზეცაში აღინუსხება: „საქმეა იქცე მსოფლიო კაცად და არ უმუხთლო ერსა და თვისტომთ, ცის მაღალ ყელზე ვარსკვლავთა აცმას ჰმატო ზურმუხტი და ამეთვისტო“ (ტანჯვათა ტიტანი) (8,16-19).

მხოლოდ დედამინაზე პროგრესის მსახურს, მორწმუნეს წყალობს ღმერთი: „არსთა გამრიგემ არ გაიმეტოს, ვინც სამყაროთა თვალის ჩინია“ (იქ თავგანწირვა გაგიღებს კარებს) (8,22-23).

„ამა სოფლის თავადის“ მსახური ვერ გაითავისებს მაღალ მიზნებს (გალაკტიონი) (8,148).

„დიდის ძალისხმევით მოსწყვიტე თვალი ამქვეყნიურს, რამეთუ მისგან ამომავალი კვამლი აღამღვრევს სულს“, აფრთხილებს ადამიანს წმინდა მამა (წმ. ნილოს სინელი) (9,110).

სამოთხეს მხოლოდ სიკეთისა და რწმენისთვის ჯვარცმულს უმზადებს უზენაესი: „მიღმურში ისე ვერ გადახვალ, ჯვარცმულის წვით თუ არ ევნები“ (ვინ იცის) (8,122).

უკეთური თავშესაფარს ვერ ეღირსება ზეცაში: „...მაცდურს ზეცაში არ აქვს თავშესაფარი“ (ძმას ქრისტესმიერს) (8,11-15).

წმინდა სული ორ განზომილებაში ცხოვრობს, ზეცის სიმაღლეს ელტვის და მიწასაც ეთაყვანება: „სულო, გასდიე სალი კლდის არწივს, ლაჟვარდში შვება იცან, ვარსკვლავთა წალკოტს ოცნებით ასწვდი და ეამბორე მიწას“ (სულო, დაიცა) (8,40-41).

ვინც მიწისა და ზეცის ვალს ერთდროულად შეიგნებს, ვინც გაიცნობიერებს, რა ელოდება ადამიანს სიკვდილის შემდეგ, ვინც სინდისის წინამძღვრობით იცხოვრებს, მკვდრეთით აღდგება: „თუ ზეცა გწყურის და მიწა გშია, თუ შენი თავის ხარ გამგებელი, სინდისის შენის წინაშე წარსდექ, იციან სიკვდილი და მკვდრეთით აღსდექ!“ (გალაკტიონი) (8,154).

სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოებათა შემცნობს ვერ ამინებს სიკვდილი, გარდუვალთან შეხვედრა, რადგან ზეციდან მოვლენილი წმინდა სული შეუბილწავად უნდა მიაბაროს უფალს, რომ ისევე თავის მარადიულ სამშობლოს, ზეცას დაუბრუნდეს: „წილხვდომილ სიკვდილს თუ ვმზერდე ავად, მაშინ ნამუსის ქუდი გავთელო, ჩემი სამშობლო ზეცაა თავად, შემდეგ ეს მიწა და საქართველო“ (შიმშილობა) (8,131-143).

ასეთი რწმენის საფუძველია უცოდველი ცხოვრება: „ცხოვრება ჩემი განვლიე სწორად, მუდამ მთლიანი ვიჯექ ინახად, არ გავთიშულვარ აროდეს ორად“ (შიმშილობა) (იქვე).

ღვთისმეტყველები გვასწავლიან, რომ „ზეცა ყველა რჩეულის მამულია“ (განმანათლებელი ტიხონი) (10,396).

„ცოდვილს ეწოდა მიწა, როცა უთხრეს, რომ მიწა ხარ და მიწად იქცევიო“ (დაბად. 3,19), ასევე, საპირისპიროდ, მართალს შეიძლება ეწოდოს ზეცა“ (10,397).

წმ. ეპისკოპოსი ეგნატე მოგვიწოდებს: „ასწიეთ თავი, შეხედეთ მოწმენდილ ცას! იქ არის თქვენი ადგილი! ღმერთი ღმრთეებ არსებას გიბოძებთ. ჩამოიბერტყეთ ამაო სოფლის ხიბლი“ (10,394).

„ამსოფლიურ ვნებათა უღლის“ გადამგდებთ, მაღლამხედთ ელოდებთ „ნათელი, მამისგან გამომავალი“ (წმ. ისააკ ასური) (11,232).

ზეცისკენ წინამძღოლია ქრისტეს მცნებანი, ამიტომ მიმართავს წმინდა მამა ძე ღმერთს: „ქრისტე მეუფევ! შენ ხარ ჩემი სამშობლო, ჩემი სიმტკიცე და ჩემი ნეტარება. შენ ყველაფერი ხარ ჩემთვის“ (წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველი) (12,86).

უცოდველთა სულში თვით ზეცა, მეუფე და ანგელოზები ივანებენ: „თუ განწმენდილი ხარ ვნებათაგან, მაშინ შენ-შია ცა და ამ ცაში ხედავ ანგელოზებს... და მათთან ერთად მეუფეს მათსას“ (წმ. ისააკ ასური) (11,230).

„ადამიანს, მიუხედავად იმისა, რომ ბუნებრივ საჭურველთაგან ნაკლულოვანია, გონებით აღმატებულს, თვით ზეცამდე ამაღლება შეუძლია“, ასკვნის ნეტარი ავგუსტინე (აღსარება, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985, გვ. 267).

„...ჩვენი მოქალაქეობა ზეცაშია, საიდანაც ველით მაცხოვარს უფალ იესოს“, ირწმუნება პავლე მოციქული (ფილიპელთა, 4,20) (13,428).

მაგრამ ეს იოლი როდია, ადამიანის სურვილზე არ არის დამოკიდებული ცაში დამკვიდრება: „მყობადის ბედი არ ნყდება უცებ, არ გადისხნება ზეცა იოლად...“ (ტანჯვათა ტიტანი) (8,16-19).

სახარების კვალობაზე, ლექსში „შიმშილობა“ ვითარდება აზრი, რომ სასუფეველში შესვლას, მართალთა მხარეში დამკვიდრებას, ღმერთის გზაზე სვლა, ბაღლური სინმინდე და უმანკოება სჭირდება: „ხელახლა ბაღლად თუ არ ვიქეცით, სასუფეველში ვერ შევალთ ისე. ვინაც ირეკდა, განელო კარი, მართალთა შორის მოიხსენებენ, ის სანუკვარი საცაა მხარე, სადაც მართალნი განისვენებენ“ (შიმშილობა) (8,139).

პოეტი იზიარებს მოსაზრებას, რომ „...ნებისმიერ სწრაფვას სულიერს ამსოფლიური აქვს შესატყვისი“ (შიმშილობა) (8,131-143).

ღმერთმა ერთიანობაში ჩაიფიქრა ცა და მიწა და ცის კანონი მყარზე დააფუძნა: „რომ არ განიყოს ისტორია ცისა და მიწის, კანონი ცისა დაავაფუძნე უსალეს კლდეზე, მყარია იგი და ამადაც ჰქვია სამყარო“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (8,131).

ასევე, ღმერთმა ერი „ცის ჰარმონიას“ აზიარა „რვალივით მტკიცეს“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (8,91).

ბიბლიაში გარჩეულია ცოდვილი, ეკლებისა და კუროს-თავების აღმომცენებელი მიწა და მართალთა მიწა.

ბოროტეულთა სამყოფელი განქარებადი და ცვალებადი მიწაა, მართალთ კი ელოდებათ „მშვიდთა მიწა, უკვდავი მიწა“: „მიწაც განქარდება და შეიცვლება. ხოლო ნეტარია ის, ვინც მიწას დაიმკვიდრებს, რადგან ის მიწა, რომელმაც წმინდანები უნდა შეინყნაროს, უკვდავია...“

ესაა „მშვიდთა მიწა, უკვდავთა მიწა“ (ნმ. იოანე დამასკელი) (14,357).

ცასთან ერთად უნდა გვიყვარდეს მიწა, რომელზედაც ძე ღმერთი მოვიდა კაცის სახით: „ცა ღვთის ტახტია, მიწა ღვთის ფეხთა კვარცხლბეკი, რადგან ხორციელად მასზე იმყოფებოდა იგი ადამიანებთან ერთად“ (14,339).

პოეტისთვის მთავარია „იბერიის წმინდა მიწის გამოსარჩლება“, ხოლო „მთანმინდის მიწა თავადაა ლოცვა ანკარა“ (ღირს მამა დავითს).

სწორედ წმინდანთა მიწას ეამბორება მერაბ კოსტავა (სულო დაიცა) (8,40-41).

პოეტისთვის მარიამ ღვთისმშობელი არის „ძველი მიწის“ და „ძველი ზეცის“ განმაახლებელი, რადგან მან დაბადა „სიკვდილითა სიკვდილისა დამორგუნველი“ (ღვთისმშობლისადმი) (8,34-35).

ლექსში „ორი პაემანი“ (8,47) გვხვდება „აღთქმული მიწა ჰესპერიდების“, სადაც ენეოსს მიაცილებენ.

მაცდურს „ზეცაში არ აქვს თავშესაფარი“ (ძმას ქრისტესმიერს) (8,11-15), ხოლო „მაღალი აზრი უფსკრულთა ზედა... კვლავაც აღგმართავს ხელთუქმნელ სვეტად, ჭეშმარი-

ტების შენისა ჭვრეტად, მშობლიურ ცასთან კვლავ შეგაერთებს“ (შიმშილობა) (8,133).

ღირს მამა დავითს ასე მიმართავს პოეტი: „თუ გორგასალმა აღაშენა ფუძე თბილისის, შენის კურთხევით ჰყავ უკვდავი ან და მარადის! შენ ამწყალობე მის სანახებს მკაცრი იერი და ქართულ მინას ააცილე უსახურობა, სულის საჭრეთლით ჩვენი ერი ჰყავ სახიერი, როს საიდუმლო აღასრულე ღვთისმსახურება“ (ღირს მამა დავითს) (8, 108). „...მთანმინდის მინა თავადაა ლოცვა ანკარა“... (8, 106).

პოეტი წუთისოფლის იქით, მიღმურში, ზესთასოფელში იხედება და ყველგან სულს პოულობს: „...სად წუთისოფლის დასასრულია, სიცარიელე ჰქრება სრულიად, იწყება რიგი საოცრებების, ზესთასოფელი რადგან რთულია, რადგან სამყარო ყველგან სულია, ცხოვრების პულსით და არსებებით“ (გალაკტიონი) (8, 160).

მერაბ კოსტავასთვის გალაკტიონი იყო მაკროკოსმიური კაცი, სულით ხორცის დამმარცხებელი, ზოდიქოებში აჭრილი „აზრების რთველით“, ცის და მიწის საიდუმლოებებთან ნაზიარები...

„სიკვდილის განცდა შენი ბედია“, ამბობდა „გალაკტიონის“ ავტორი და აშკარაა, რომ თვითონაც სულეთის სიღრმეებში იხედებოდა ნათელმხილველთა დარად, ზეცის ტახტის მეუფეს ხედავდა: „სჭვრეტ მეუფებას ოქროს ტახტიანს, მნათობთა ბადეს გაშლილს...“ (სულო, დაიცა) (8,40-41).

და ზვიად გამსახურდიაც ხომ შეეხმიანა: „დაგვცქერის თვალი არსთაგანმრიგის, ის აგვარიდებს ბედის შავ ტაროსს, და ოცნებებიც ცას მისწვდნენ ჩვენნი, ცა გარდაგვეხსნა მარადჟამული“ (1,10).

მართლაც, პოეტისთვის ხშირად იხსნებოდა სანთლებიანი ზეცა: „ანაზღად პირი იბრუნა ბნელმა, ზეცამ სივრცეებს მოხსნა სარქველი და უჩინარი მლოცველის ხელმა ერთად დაანთო ყველა სანთელი“ (თეთრი ქალწული) (8,42-48).

ლიტერატურა

1. რუდოლფ შტაინერი, ვარდისა და ჯვრის საიდუმლოება, თბ. 1994
2. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991
3. რევაზ თვარაძე, თხუთმეტსაუკუნოვანი მთლიანობა, თბ. 1985
4. უოტ უიგმენი, ბალახის ფოთლები, თბ. 1966
5. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941
6. ბჰაგავად-გიტა, თბ. 1983
7. ნიცშე, ესე იტყოდა ზარატუსტრა, თბ. 1993
8. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
9. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992
10. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991
11. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991
12. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი I, თბ. 1990
13. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
14. მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმინვენითი გადმოცემა, თბ. 2000

პოეტის ზნეობრივი იდეალი

მერაბ კოსტავა იყო სულიერი გონებით, საღვთო სიბრძნით გამორჩეული ეროვნული მოღვაწე და შემოქმედი, რომელსაც სიღრმისეულად ჰქონდა გათავისებული ცის და მიწის ისტორია (...რომ არ განიყოს ისტორია ცისა და მიწის – „ბიბლიური რემინისცენციები“). ის არასოდეს თიშავდა ერთმანეთისგან ცოდნას და რწმენას, სიბრძნეს და ზნეობას.

პოეტს აინტერესებდა პიროვნების, ერის, კაცობრიობის სულიერი ფიზიონომია, მისი მასშტაბური თვალსაზრისი ნვდებოდა მსოფლიოს, სამყაროს, კოსმოსის პრობლემებს. თვითშეცნობის და გლობალური სატკივრების გაგების უნარით მომადლებული, ამავე დროს, იყო მომავლის გამჭვრეტი „უმაღლესი... მისანი“...

მერაბ კოსტავას შემოქმედებაში უპირველეს ადგილზე გვევლინება ზნეობრივი სრულყოფის იდეალი. არც სიყვარული, არც ვაჟკაცობა და რწმენა არსებობს მაღალი მორალის გარეშე, აქ ყველაფრის საჯილდაო ქვა მხოლოდ და მხოლოდ ქრისტიანული მრწამსია. მაღალი ზნეობა კი მხოლოდ განსაცდელთან შერკინებაში, ცხოვრებისეული ფათერაკების ძლევაში ყალიბდება.

მერაბ კოსტავა იყო, მისივე ნათქვამი რომ გავიმეოროთ, წმინდა მამის მისამართით თქმული, „მზერაუქცეველ აღმართხედვით ნამწვერვალები“ (ღირს მამა დავითს) (1,104-111).

სულის უკვდავების რწმენით სავსე ლირიკულ პერსონაჟს ლექსისა „ვერაფერმა განაქარვოს“ (1,20-21), შეგნებული აქვს „წუთისოფლის ვალები“.

„ქართული საგალობელი“ (1,51) „ღმერთების ენით“ უგალობს მამულს, სიკეთეს, შეცნობილი აქვს ამქვეყნიურ სიძნელეებთან ბრძოლის აუცილებლობა, მოძმის გულისტკივილი: „შემადლებინე, მაღალო ღმერთო, მოყვასთა ჩემთა მუხლი ვუყარო, მოძმე მკერდიდან არ მომიკვეთო, ტრფიალი მისი არ განმიქარვო. მის გულისტკივილს ვგრძნობდე უსიტყვოდ,

გავუადვილო ნუთისოფელი, აი ყველაზე ნაღდი მუსიკა, აი, ქართული საგალობელი“.

პოეტის დევიზია: „იყავ უმაღლესი ზნეობის მპყრობელი, მშვენიების მისხალსაც ნუ მისცემ სატანას“ (სულში ჩაგელვენტოს) (1,32).

უშიშარი გმირები, რჩეულები მარადიულ სასუფეველში მკვიდრდებიან: „ანყვეტილი ნიაღვარი რჩეულ გმირთა დასში ბრწყინავ, უშიშარი ალამდარი მარადიულს ჰპოვებ ბინას“ (სიზმარი) (1,63-65).

ცოდვის ოკეანე ნარღვნით ემუქრება „კაცთა მზვაობრობას“, მხოლოდ „სიქველის ნათელით“ შეიძლება სულის ხსნა, დაცემული სულის ხსნის გზა არის „რელიგია, სიბრძნე, სიყვარული და მშვენიერება“.

ადამიანის ბუნება ოკეანეა, მისი სადავე კი სული უნდა იყოს.

ზეცით გადმორგული ნერგია ადამიანი და მას ჰმართებს ადამივით ისევ ცად მიბრუნება, მიწის ვალის მოხდა, განწმენდა, ეკლის ადგილას ვარდის გახარება: „ნერგს, ზეცით გადმორგულს ნუ დააზიანებ, ცად მიბრუნებული გახსოვდეს ადამი, ვალის მიტევებას ნუ დააგვიანებ, ვარდი დარგე და მოსთხარე ეკალი“.

საკუთარი მდაბალი ლტოლვების შედეგად მატლივით გაისრისება, იარებით დაწყლულდება, მოისპობა, მტვრად გარდაიქმნება ცოდვების მორევში ჩავარდნილი (ეტიუდი) (1,80,82).

რწმენას ცოდნის ძლიერი შარავანდედი სჭირდება, ბრმადშობილთა სული კი ჭაობივით ურგებია, მთავარია „სულიერი წრთობა, მიწიერის „ცის ჰარმონიასთან“ ზიარება, წარუვალა საუნჯის პოვნა, რომ არ განიყოს „ისტორია ცისა და მიწის“.

მთავარია ღმერთისა და მოძმის სიყვარული (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,96).

სრულყოფილი სული ლაჟვარდებთან სიახლოვით სპეტაკდება და, ამავე დროს, მიწასაც პატივს მიაგებს: „სულო,

გასდიე სალი კლდის არწივს, ლაჟვარდში შვება იციან, ვარსკვლავთა წალკოტს ოცნებით ასწვდი და ეამბორე მინას“.

ბოროტებასთან შეურიგებელი, სინანულით განწმენდილი სული სიკვდილის შემდეგ მკვდრეთით აღდგება, რომ უზენაესის მეუფება იხილოს: „სჭვრეტ მეუფებას ოქროს ტახტიანს, მნათობთა ბადეს გაშლილს, განგებას შენტვის დაურახტია ცეცხლის მფრქვეველი რაში“ (სულო, დაიცა) (1,40-41).

მთავარია ზეციური პურის შიმშილი, ხოლო თავთუხებს ძნებად კრავენ და სამსხვერპლოზე ზოდიაქოებთან ააქვთ სულიერ მამებს, ისინი „ბილნ დემონებს“ ამარცხებენ.

მამა დავითმა „ვნებების რაში რკინის სალტით დაასადავა“, „ნებელობა უქცეველი მეაბჯრედ“ იხმო, თავისი ხორცი სისხლთან ერთად ბარძიმში ჩადო და იბერიის მწყურვალ შვილთ უზიარა, მას ამშვენებდა „მეფე-მოგვის სათნოება“, ირისე გადმონათოდა თავზე.

ის იყო „მწყემსი კეთილი“, „ქარიშხლის პირმშო“, ბრძენი მინდია, „წიალთა სიბრძნის აიაზმად მასხურებელი“... მან „ქართულ მინას ააცილა უსახურობა“, „სულის საჭრეთლით სახიერ ჰყო ჩვენი ერი თავისი „საიდუმლო ღვთისმეტყველებით“... (1,105).

ცამეტ ასურელ მამათა ღვანლით, „თბილისს ცაზე აღებეჭდა ღვთისმშობლის ღიმი“ (1,104), ისინი იყვნენ „დაუცხრომელი სპარაზენნი სულიერ ომის“, „ჩვენი სინდისის და მეობის აკვნის დამრწვენი, „ზნეობის რაინდები და ღმერთკაცები“, „ჩვენი კაცობის ბასტიონები“...

„სატანის ნაშიერთათვის“ ეშვების დამთხრელს, სიკეთისათვია ჯვარცმულს ელოდება სასუფეველი“ (ვინ იცის) (1,122).

მიზანი უნდა იყოს ღმერთისკენ გეზის ცოდნა, სამების ადამიანის სულში „გაერთარსება“, სამკალის ბეჯითი მუშაკობა და თავთუხის ძნების შეკვრა ზოდიაქოებში ასატანად (ირაკლის) (1,126,131).

მისი ლირიკული გმირი იმისთვის ლოცულობს, რომ განიახლოს „სულის საყდარი“, იხილოს „მზიანი ღამე“, აირიდოს ცოდვები, რათა ღირსი იყოს უზენაესის მზერის: „ოდეს ვირეკდე, განმიღე კარი, ელვაჲ, ღრუბლებში შემოპარულო და განმიახლე სულის საყდარი, სასოებაო და სიხარულო... როდესაც წარვთქვი: „იყავნ ნათელი“, აენტოჲ ჭალი მზიან ღამისა“ (შენ გევედრები სულით გლახაკი) (1,25).

საღვთო სახელებია: ელვა, კარი, სასოება, სიხარული, ნათელი.

მივმართოთ მაგალითებს: „...როგორც ელვა გამოდის აღმოსავლეთიდან და თვით დასავლეთამდე ანათებს, ასევე იქნება კაცის ძის მოსვლაც“ (მათე, 24,27) (2,54).

„...მე ვარ კარი ცხოვართა“ (იოანე, 10,7) (2,201).

ქრისტე არის „სიხარული ყოვლისა ერისა“ (ლუკა, 2,10) (2,113).

„მე ნათელად მოვედი ნუთისოფელში, რათა არც ერთი, რომელსაც ჩემი სწამს, ბნელში არ დარჩეს“ (იოანე, 12,46) (2,208).

სასოება, იმედი ღმერთის სახელია: „ხოლო იმედის ღმერთმა აგავსოთ ყოველგვარი სიხარულით და მშვიდობით რწმენაში, რათა სულიწმიდის ძალით იუხვოთ იმედში“ (პავლე მოციქული, რომაელთა, 15,13) (2,352).

„მზიანი ღამე“ ორიგინალური საღვთო მეტაფორაა და მომდინარეობს „ვეფხისტყაოსნიდან“ (3,57-58).

პოეტი უფლის დედას ევედრება ცოდვათა მიტევებას, მონანიებით ცდილობს განწმენდას, მაღალი მიზნის ერთგულებას: „...თუ რამ ვცოდე, მომიტევე, დამიშრე ცრემლთა ტბორები... სინანული განმიახლე, სინმინდუო შეუვალო, ტაძრად ღმრთისად მიმაახლე, შენით დავუტეგო გზანი ცოდვისანი“ (ღვთისმშობლისანი) (1,34-35).

სძალი, დედოფალი მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაა. ქებათა ქებაში ნათქვამია: „ბალი ხარ დახშული, სძალო“ ... (4,12 (2,16)).

„ფსალმუნში“ დედოფლის ადრესატი მარიამია: „შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს. 44,11) (2,16).

ბოროტებასთან შეურიგებელი სული სინანულის ზღვაში იწმინდება, სიკვდილის შემდეგ მკვდრეთით აღდგება, რომ უზენაესის მეუფება იხილოს: „სჭვრეტ მეუფებას ოქროს ტახტიანს, მნათობთა ბადეს გაშლილს, განგებას შენტვის დაურახტია ცეცხლის მფრქვეველი რაში“ (სულო, დაიცა) (1, 40-41).

პოეტის იდეალია „გადარჩენილი გემები“, გადაუმსხვრევი ანძები (ქარვა გაუხუნდათ ალვებს) (1,66-64).

ღვთისმეტყველების მიხედვით, გემი იგივე ჯვარია, ქრისტეს მეტაფორა, რომელიც ცოდვილი ცხოვრების – ზღვის გადალახვის საშუალებაა: „ზღვა, მწარენცილიანი მარილისგან და მშფოთვარე ქარიშხალთაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა“ (5,519).

იოანეს სახარების ნეტარი ავგუსტინისეული განმარტებით, ამ „ზღვაზე გადასასვლელი გემია ძელი, იგივე ჯვარი, ჯვარცმა“ (5,519).

ტანჯვამ, განსაცდელმა ცნობიერების ამაღლება უნდა გამოიწვიოს, მინიერი ვალის შეგნებაში უნდა დაგვეხმაროს.

სასუფეველში შესვლა მხოლოდ ბალღური სინმინდით არის შესაძლებელი...

პოეტის იდეალია „მზეგადასული შეთქმული, ზეალმტაცი ჭვრეტის საგანი ცოტნე დადიანი, გუამის გვემით არ დამდნობელი“ (კობტაგორა) (1,166).

„გაზაფხულის“ ლირიკული გმირი ევედრება უზენაესს. „დამიმკვიდრე სულში ქრისტე და აღდგომის სურნელი“ (1,113).

სამყაროს, ადამიანის არსებობის მიზანი „სამშვინველის“ სულად გარდაქმნაა, ედემთან მიმსგავსება, სამყაროს საცნაურყოფა, და აქ შემწე ანგელოზი ანუ მფარველი სულია: „კაცთა აღზევება და აღმავლობა დიად განზრახვის ანგელოზის გახდა მიზანი“ (ბიბლიური რემინისცენციები).

წმინდა მამები განსაცდელს სიკეთედ მიიჩნევენ და დაბრკოლებებზე გამარჯვებულთ თვლიან ღმერთების რჩეულად: „მართალთათვის... განსაცდელი სიკეთედ იქცევა, გამოცდილებას სძენს და წინსვლაში ეხმარება.

...ვინც ჩავარდა განსაცდელში და გაიმარჯვა, იგი დიდების გვირგვინის ღირსია“ (სვიმეონ თესალონიკელი) (6,485).

მწუხარება სიკეთის ფასის შეცნობაში გვეხმარება, ამქვეყნიურისადმი გულგრილობა სამოთხესთან გვაახლოებს: „მწუხარებანი დაითმინე, რამეთუ ვითარც ვარდი ეკალში, იმგვარად აღმოცენდებიან მათში სათნოებანი“ (წმ. ნილოს სინელი) (6,102).

„დიდის ძალისხმევით მოსწყვიტე თვალი ამქვეყნიურს, რამეთუ მისგან ამომავალი მავნე კვამლი აღამღვრევს სულს“ (6,110).

თავმდაბლობა განსაცდელის მიღებისთვის გვამზადებს, განსაცდელი გვაძლიერებს, ცნობიერებას ამაღლებს, განსწავლა კი თავმდაბლობის საწინდარია: „ვერვინ გამართავს თავის საქმეს სიმდაბლის გარეშე და განსაცდელთა გარეშე ვერავინ განისწავლება, ხოლო განსწავლის გარეშე ვერავინ მიაღწევს სიმდაბლეს“ (წმ. ისააკ ასურის) (7,244).

დავით წინასწარმეტყველი ევედრებოდა უზენაესს: „გამომცადე მე, უფალო და განმცადე მე“ (ფს. 25,1,2).

მერაბ კოსტავას იდეალია მოძმეთათვის ფათერაკს შერკინებული, უდრეკი, უხორცოსავით უშიშარი ადამიანი: „ფათერაკს მკერდით გადაუდექი, მოძმეთ იმედი არ წარუხორცო, ადამიანო, იყავ უდრეკი, იყავ უშიში, ვითა უხორცო“.

პოეტს ეიმედება „ვაჟკაცური გზნების“, „სტიქიონების ველურ თარეშში“ სულის სიმტკიცით აღჭურვილი სიყვარულის რაინდი.

მოწინებას იმსახურებს მხოლოდ განსაცდელთან მშვიდად შერკინებული, დინებასთან, სტიქიასთან დაპირისპირებული, „ცხოვრების გრიგალზე“ გამარჯვებული რაინდი – „პირმშო ქარიშხლის“, მხოლოდ „უტეხი რწმენით“, „თავგან-

ნირვით“ ითრგუნება ცხოვრების გრიგალ-ქარები (იქ თავ-განწირვა გაგიღებს კარებს) (1,22-23).

ადამიანის განწმენდას ემსახურება „სინანულის ბილი-კების“ პოვნა, „სინანულის ზღვაში“ ჩაყვინთვა (სულო, დაი-ცა) (1,40), საკუთარი ჯვრის ღირსეული ტარება, „ღმერთის-კენ გეზის“ ძიება, „სინანულის ტალღის“ აღძვრა (ღირს მამა დავითს) (1,109).

პატივისცემას მხოლოდ ერისთვის, სამშობლოსთვის გახარჯული ძალისხმევა იმსახურებს და პოეტი მზად არის, აქაც იტანჯოს და იქაც: „ღირსი გამხადე, ჩვენი ერისთვის არ შევეპუო ხვედრის სიმძიმეს. აქ გამოვლილი სატანჯველის-თვის იქაურ ტანჯვას ნე შემიმცირებ“.

პოეტი დარწმუნებულია, რომ მარტვილობა აწრთობს, აკაჟებს ადამიანს და მხოლოდ სიძნელეების დამძლევი იმსახურებს უზენაესის მაღლს: „გთხოვ, მარტვილობა გვიქციო ბრძმედად, გარდასახდენი არ განგვარიდო, ღირსად გვყო პი-სა შენისა ჭვრეტად, ჩვენი ცხოვრების სამაგალითოდ“ (იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი) (1,54-55).

მოყვასისთვის, მოძმისთვის თავგამოდებას და სიყვარულის უნარს შესთხოვს უზენაესს: „შეგვადლებინე, მაღალო ღმერთო, მოყვასთა ჩვენთა მუხლი ვუყაროთ, მოძმე მკერდი-დან არ მოგვიკვეთო, ტრფიალი მისი არ განგვიქარვო“.

ვინც უზენაესის მოთხოვნებს გაითავისებს, მიხვდება, რომ ადამიანის უპირველესი ვალია „ურთიერთის ძიება“, „გზა... ერთურთისკენ“.

რაბის (ძე ღმერთის სახელია) სინმინდესთან წილნაყარი ასპიტის რისხვაა, ადამიანის მხსნელი მაცხოვარი კი „მსოფ-ლიო სევდის“ მკურნალია: „იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი, სინმინდის თვალი, ასპიტის ელდა, მხსნელად მივირქვათ ჩვენ მაცხოვარი, დაგვიშოშმინებს მსოფლიო სევდას“ (იყავ უმნიკვლო, ვითა ცხოვარი) (1,54-55).

ადამიანის ვალია „შეიცნოს თავი, უმაღლესი გახდეს მისანი“ (ბიბლიური რემინისცენიები) (1,99).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
3. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, 1995
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II
5. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
6. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ. 1991
7. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991

თავი IV

ეროვნული და ზაეროვნული იმპულსები

სახიარო ერი მერაბ კოსტავას პოეზიაში

მეოცე საუკუნის 20-იანი წლები და შემდგომ მთელი 70 წლიანი პერიოდი იყო ჩვენი თავისუფლებადაკარგული სამშობლოს მონობის, ათვისტურ-ტოტალიტარული მონსტრის დიქტატიტ ცხოვრება. ბოროტების იმპერიის კედლებში ჩაშენებულ საქართველოში ფიქცია იყო ეროვნული ტრიადა: ენა, მამული, სარწმუნოება. სიტყვის მსახურთა უმეტესობა გადაიბირა სიმართლისმოძულე ხელისუფლებამ და თავისი სატანური პოლიტიკის აგიტატორ-პროპაგანდისტად აქცია.

მერაბ კოსტავა იმ ერთეულთა შორის იყო, ვინც ამა ქვეყნის ძლიერთა მეხოტბეობა-მეტაშეობას მინოტავრის ბრჭყალებში მოქცეული სამშობლოს გამოხსნის მისია არჩია, რაც გილიოტინაზე თავის დადების ტოლფასი იყო. თავისუფლების იდეის რეალიზება იმ დროს ფანტასტიკის, ილუზიის სფეროს განეკუთვნებოდა.

დისიდენტობა, არალეგალური წრეების იატაკქვეშეთში მუშაობა და ტაბუდადებული თემის გაჟღერება თვითგამოცემის ჟურნალებში (საქართველოს მოამბე, ოქროს სანმისი) მხოლოდ რეპრესიის, ფიზიკური განადგურების საფრთხეს ქმნიდა. „ქორმექებრებიან ცენზურას“ და „მინიერ თავადთა“ ყნოსვას, ჩეკას „მესამე თვალს“ ვერ გამოაპარეს პატრიოტული იდეალებისთვის ბრძოლა და ამიტომაც ინვნია ათწლიანი პატიმრობა საბჭოთა გულაგში. მაგრამ ამ ხვედრმა ვერ გატეხა სულით რაინდი და ნებაყოფლობით იქცა „საღვთო ზვარაკად“, ერთხელაც ვერ დააჩოქეს. ასეთი მსხვერპლთმენიერვა მხოლოდ ერთეულთ, ღვთისგან ხელდასხმულთ ხელენიფებათ.

ამიტომაც ინამა ერმა წმინდა გიორგივით უწმინდურისთვის ლახვარჩამცემი ტიტანური შემართების ჭაბუკი და უკვე მარადისობის პირისპირ აღმოჩენილს, მონინებით დაუჩოქა.

ეროვნული იდეოლოგიის მსახური იყო მერაბ კოსტავა სიტყვითაც და საქმითაც. იგი იყო საღვთო სიყვარულისა და საღვთო სიბრძნის ადეპტი, ერის სამემისო სხივის მაძიებელი, მტერთა მოუსყიდავი მსაჯული.

მხოლოდ „ერისთვის გახელილი თვალებით“ ცხოვრობდა „სამშობლოს ტრფობით ნაშიმშილები“, ის იყო ერის მარადფხიზელი, ყოვლისმჭვრეტელი „გონის თვალი“.

ქვეყნის მარადაქტუალური პრობლემის პასუხს ათეისტურ მარქსიზმ-ლენინიზმში კი არ ეძებდა, არამედ ბიბლიურ წინასწარმეტყველებთან, კაცობრიული აზრის საჭეთმპყრობელებთან, თავის დიდ წინაპრებთან.

პოეტი ჩასწვდა არა მხოლოდ თავის პიროვნულ ეგოს, არამედ ერის სულს, ისტორიული პროცესების აზრს,... ის დარწმუნებული იყო, რომ ყოველ ქვეყანას, ხალხს განგების მიერ ეკისრება გარკვეული მისია და მხოლოდ ამის შემცნობ, უფლის გზით მოარულ ერს შეუძლია მარადისობაში გაღწევა, რომ უპირველესია ერის სულიერი წრთობა, სიბრძნის, სიკეთის მსახურება, ყოველი ქმედების საფუძვლად ზნეობის პოსტულატების გათვალისწინება: „ძლიერი ხასიათი, სახე ერისა, სულის წრთობაში, ქმედებაში, ბრძოლაში იშვის, რადგან ოჯახი ეროვნების დასაყრდენია“.

მხოლოდ ბედთან მორკინალი, სიძნელეებთან მებრძოლი, განსაცდელში გამონრთობილი, ღმერთის მორწმუნე ერი შესძლებს სიკეთისა და ბოროტების გარჩევას, მოიმკის სულიერ ნაყოფს, მხოლოდ მდარე სურვილების დამთმობი და ჭეშმარიტების მსახურთა მოდგმა იქცევა სახიერ ერად, ვინც მერკურისა და ვენუსის იმპულსებს შეაერთებს: „მსოფლიო სცენის დრამატურგი და რეჟისორი, ვინც განსაცდელთა მოვლინებას არ ერიდება, რომ კაცთა მოდგმამ გადასძალოს ბედის სასწორი, იქ ჯერ არნახულ სიძნელეებს შეეჭიდება. იმისთვის, რათა შეაერთოს იმპულსი ორი, მერკურისა და ვენუსის შორის გაიხიდება“ (ბიბლიური რემინისცენციები) (1,87-104).

რომაულ მითოლოგიაში მერკური არის ვაჭრობის ღმერთი, ვაჭრებისა და მგზავრთა მფარველი, ღმერთების მიკრიკი. ბერძნულ მითოლოგიაში მას შეესაბამება ჰერმესი.

მეორე მნიშვნელობით, მერკური არის მზის სისტემის პლანეტა, მზესთან ყველაზე ახლოს მყოფი (2,260).

როგორც ვხედავთ, ისევ და ისევ უზენაესთან კავშირისთვის არის მერკური დამონმებული.

ვენერა (ლათ. VENUS) რომაულ მითოლოგიაში სიყვარულისა და სილამაზის ქალღმერთია (ბერძნულ მითოლოგიაში მას შეესაბამება აფროდიტე).

მეორე მნიშვნელობით, ვენერა დედამიწასთან ყველაზე უფრო ახლო მყოფი პლანეტაა, ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი (2,146).

როგორც ვხედავთ, მერაბ კოსტავასთვის მთავარია რწმენის, სიყვარულის, სილამაზის მსახურება.

უფლის გზაზე მავალი ხალხი ყოველთვის შესძლებს სიკეთისა და ბოროტების გარჩევას, განსაცდელი განსაწმენდელია, მხოლოდ მდარე სურვილების დამთმობი გაიგნებს გზას ჭეშმარიტებისკენ. მერკური ერადქცევის სტიმულია, ვენუსი – ზეეროვნული იმპულსების, როგორც უზენაესი სიყვარული და სილამაზე: „წრფელყოფით გზანი უფლისანი რომ განისწოროს, კეთილს მიითვლის, ხოლო ბოროტს განერიდება. სულიერ ნაყოფს სიძაბუნით არ განიმწარებს, ვინც განსაცდელთა მეოხებით განიწმინდება, უდრეკის ნებით ვინც წარიხოცს სურვილებს მდარეს, მუდმივი სწრაფვით მოიპოვებს ჭეშმარიტებას... მას, ვინც მერკურის მეშვეობით იქცევა ერად, ვენუსმან წარცხოს იმპულსები ზეეროვნული“ (1,91).

სულს „კოსმოსის სუნთქვა“ შემოაქვს დედამიწაზე, იგი უკვდავია და საიმედო აწმყოს ამკვიდრებს, რაც მომავლის საწინდარია.

ერის მისია ზეცაში განისაზღვრება, ჭეშმარიტი ერი ცის ჰარმონიას უნდა ეზიაროს, დროში, სივრცეში გამონრთობილი, განსაცდელთა მეოხებით განწმენდილი, მტრულ გარემოში გაკაჟებული ერი შეიძლება გახდეს ჭეშმარიტი:

„რომ ერი შეჰკრას, განალაგოს ცის ვარსკვლავეთი, ზოდიაქალურ წრის მიხედვით მკვიდრად განაწყოს, ყველას თავისი აქვს ვარსკვლავი და ზოდიაქო, დაბადებამდე სიცხოველეს რისგანაც იძენს, ერი რომ შევკრა, სხვა დულაბი უნდა მივაგო, ცის ჰარმონიას ვაზიარო რვალივით მტკიცეს, შევარჩევ მათგან გამობრძმედილთ სივრცეში, დროში, მხოლოდ იმგვარებს, სიკვდილსაც რომ არ ნებდებიან, თუ არ იცხოვრეს, არ გაკაჟდნენ მტრულ გარემოში, ჭეშმარიტ ერად ვერასოდეს გარდიქმნებიან“ (1,91-92).

გიორგი გურჯიევი წერს: „ჩვენშიც არსებობს მთვარე, მზე და ა.შ. ჩვენ მთელ სისტემას წარმოვადგენთ.

დედამინა, პლანეტათა სამყარო და მზე, მსგავსად ყოველი ცოცხალი არსებისა, ავრცელებს ემანაციებს“... (3,59).

ასტრალური სხეულის ნივთიერება თავისი რხევების, ვიბრირების მიხედვით მზის ემანაციების ნივთიერებებს შეეფარდება“ (3,447).

მ. კოსტავა ხედავდა ასტრალურ სხეულებს, ერის სულს, მომავლის შუეს.

ჭეშმარიტ ერად წრთობის უპირველესი პირობაა მონინება უფლის სახლისადმი, მამა-პაპათა საძვალეთა, მათი აკლდამების მარადი ხსოვნა, წინაპართა ღვანლის დაფასება, წარუვალი საუნჯის (საუნჯე საღვთო სახელია) პოვნა, „ცხოველი სულის“ (ღმერთის) მსახურება, სიქველზე, მოყვასის ინტერესებზე დაფუძნებული კანონი. მხოლოდ რწმენის ძალას ხელენიფება ქვეყნის შეძვრა, ცისა და მიწის ისტორიის სრულყოფილება: „როცა უფლის სახლს მონინებით ეახლებიან, არ დაივიწყონ საძვალენი მამა-პაპათა, მათ აკლდამებზე რომ აენტოს მარადი ხსოვნა, მუდამ ახსოვდეთ ღვანლი მათი დაუცხრომელი, ესწრაფონ მხოლოდ წარუვალი საუნჯის პოვნას. იმათ წიაღში მოიპოვონ სული ცხოველი, კანონს სიქველე შეაშველონ მოყვასის მიმართ. რწმენამ უდრეკმან შეარყიოს, შესძრას მთა-ბარი, რომ არ განიყოს ისტორია ცისა და მიწის“.

დაბეჯითებით ჩაგვაგონებს პოეტი საკუთარი მოდგმის შეცნობას, ამასთან ერთად, მუდმივად მომავალზეა ორიენტირებული.

არა სასწაულის მაძიებელ „უბირ მონათა“ მხარეს, არამედ „ჭეშმარიტების, თავისუფლების მეტრფეთა“ მხარეს დგას ლექსის ავტორი.

ცოდვილები ვერ ეზიარებიან „იდუმალების წყაროს“ (ღმერთს), სიბრძნეს, რომელიც თავად ღმერთია ანუ „ნათლის სვეტი“, ამიტომ ცოდნა ზნეობას უნდა დაემყაროს: „იდუმალების დასწყვეტიათ წყარო ცოდვილთა, სიბრძნეს დაწმენდილს, ნათლის სვეტად აღვიქვამთ მუდამ, ამადაც, როცა თითო ნაბიჯს დგამენ ცოდნისკენ, ორი ნაბიჯი ზნეობისკენ გადადგან უნდა“ (1,101).

მსოფლიოს ისტორიაზე დაკვირვება არწმუნებს პოეტს, რომ ძნელი მისაღწევია ციური და მინიერი საწყისების მორიგება.

რუდოლფ შტაინერი ამბობს: „ადამიანი არ უნდა შეეზარდოს მიწას, არ უნდა დაიძიროს მიწაში“ (4,269-270).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ მხოლოდ მინიერი ინტერესების მსახურნი საიქიოში მიწის ცქერით ისჯებიან: „რადგანაც თვალნი არასოდეს მიგვიქცევია სიმალლეთადმი, რადგან ვჭვრეტდით მხოლოდ მინიერს, მართლმსაჯულებამ მიგვისაჯა მიწისთვის ცქერა“ (5,213).

ანა კალანდაძე გულისტკივილით წერდა ღმერთისგან გაუცხოებულებზე: „დავინწყებოდათ მიუწვდომელი, კანდელი ხატთან ობლად კრთებოდა, ო, მიწისკენ მიქცეულ სულებს ცა და ციური დავინწყებოდათ“ (შემოიკრიბნენ ტაძრად გლეხკაცნი) (6,224).

და პოეტი კითხულობდა: „რაა ციური, თუ მიწისაც არ ექნა ძალი?“

ვაჟა-ფშაველა ბრძანებდა: „...ვნუგეშობ ამით: მიწას მიწურად და ცას ციურად მივეთავაზი, არ მიბობღნია დაბლა ქვემძრომად, მალლა დაფფრინავ, როგორც გავაზი“ (ნუგეში მგოსნისა) (7,4-5).

გალაკტიონი ეზიარა „ცის და მიწის შეზავების“ ბედნიერებას, „კოსმიურ ჰარმონიას“.

„ზეცა მწყურია და მიწა მშია“, ამბობდა ტერენტი გრანელი, მაგრამ საბოლოოდ, ამ ორი სანყისის საბედისწერო გათიშვამ ტრაგიკულ პიროვნებად აქცია.

მერაბ კოსტავა სვამდა კითხვას: „ხალხს დამინებულს რა აღმართავს, მაღლა რა ასწევს?“ და უფლის ნება იხატებოდა იქვე: „ნებაი ჩემი, დასახული მისგანვე მიზნად“ (1,93).

ხსნა მხოლოდ ზნეობისა და აზროვნების სინმინდემია, შემოქმედის, მეცნიერების სამუშაო მაგიდა წმინდათა წმინდა საკურთხევლად უნდა იქცეს: „...და მომავლისთვის ბოროტებად შესარაცხია, მეცნიერებამ სამუშაო მაგიდა თვისი წმინდათა წმინდა საკურთხევლად თუ არ აქცია“.

მერაბ კოსტავას აზრით, მხოლოდ ასეთი ღირებულებების მსახური ერია მომავალში გაღწევის ღირსი.

არა მარტო პოეზიაში, პუბლიცისტურ და მეცნიერულ ნერილებშიც ვლინდება დაინტერესება ეროვნული თავისებურებების, ქართული ფენომენის კვლევისადმი, როგორც ს. დანელიას, ნ. მიწიშვილის, გრ. რობაქიძის, მ. ჯავახიშვილის, კ. გამსახურდიას, გ. ტაბიძის შემოქმედებაში.

„ფიქრები საქართველოს მისიაზე“ (თბ. 1991) წარმოადგენს ქართველობის არა მარტო წარსულში ან აწმყოში გამოვლენილი, არამედ პოტენციაში არსებული შესაძლებლობების კვლევას.

ქართველი ერი მერაბ კოსტავას „მრავალუცხოვნიან განტოლებად“ ესახება, ბედისწერასთან მორკინალ „დიდერად“, რომელმაც წარსულში შეასრულა დიდი მისია, მუსულმანური კოალიციის დამარცხებით შეაჩერა მისი სვლა ჩრდილოეთისკენ (იგულისხმება დიდგორის ომი, დავით აღმაშენებლის ეპოქა).

პოეტის აზრით, „საქართველო დაფარული სიკეთის ქვეყანაა“...

ხაზგასმულია დასავლური და აღმოსავლური კულტურების სინთეზირება, ქართულ რენესანსი, რომლის ალამდარი იყო შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“.

ქართული ნიჭის დასტურად მიაჩნია პოეტს ჩვენი ერის მუსიკალური მონაცემები, მედიცინის, მეტალურგიის განვითარება უძველეს დროში.

ამავე დროს, გაზიარებულია აზრი, რომ „არა ქმედითი, არამედ „ჭვრეტითი ელემენტია“ მთავარი ქართულ ბუნებაში“.

ქართველის დამახასიათებლად მიაჩნია მერაბ კოსტავას ვაჟკაცობა, სიბრძნე, უშიშარი ბუნება, მოყვასის სიყვარული, თავმდაბლობა, რისი დასტურიც არის დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“.

გამჭოლ იდეად ესახება სულის უკვდავების იდეა.

ყურადღებას ამახვილებს სუფრაზე, რომელიც არა ღრეობის, არამედ მახვილსიტყვაობის, გონიერების, მოვლენების საფუძვლიანი ანალიზის არენაა.

ქართული სუფრის თავისებურება, მისი მაღალი დანიშნულება არც სხვებს დარჩენიათ შეუმჩნეველი: სხვათა შორის, პავლე ანტოკოლსკი აღნიშნავდა, რომ ქართული სუფრა თავისებური პლატონისებური აკადემია იყო. ანდრეი ბელი ქართულ სუფრას არა ქეიფს, არამედ „კოლექტიურ შემოქმედებას“ უწოდებდა (ქარი კავკასიიდან).

თავისი დროის იდეალური თამადა იყო გიორგი ლეონიძე, რომელიც ინტელექტით, ერუდიციით, ფართო თვალსაზრისით ხიბლავდა მსმენელს, მეცნიერულ დონეზე მსჯელობდა სუფრაზე ისტორიის, კულტურის საკითხებზე.

მერაბ კოსტავა იზიარებს მესიანისტურ იდეას, რომლის მიხედვით, საქართველო არის ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანა და ასე მიმართავს ძე ღმერთის დედას: „სოფლისა წარმავლობამ გამიასკეცა ჭრილობა, თუ მიხსნის, შენი წყალობა და შენი წილხვედომილობა“ (ღვთისმშობლისადმი) (1,34-35).

საინტერესოა პოეტის მიერ ეზოთერული სიბრძნის ძიება ქართულ აზროვნებაში, გრაალის იდეალზე აქცენტირება. დავით აღმაშენებელზე – დავით-იოანეზე შექმნილი ლეგენდის გახსენება.

რაინდობის უმაღლეს გამოხატულებად მიჩნეულია დავით აღმაშენებლის ცხოვრება, პოეზიაში „ვეფხისტყაოსანი“, რომელშიც იდეალურ ქალთა სახეების შექმნის საფუძველი იყო საქართველოში არსებული თამარ მეფის კულტი.

დავით აღმაშენებელი ხელდასმული რომ იყო, ამას დასაბუთებენ გელათის ტაძრის კედელზე გამოსახული მისი ფრესკა და თავს ზემოდან ციდან ჩამოშვებული ხელი (8,47).

რაინდული ლეგენდა გვაუწყებს: როცა მეფე მღვდელმთავარი იოანე და ფრიდრიხ ბარბაროსა ხელს გაუწვდიან ერთმანეთს, გამხმარი კვერთხიც მაშინ აყვავდებაო. გამხმარი კვერთხის აყვავება ნიშნავს ვეგეტაციის ძალის ამოქმედებას, რაც რელიგიურ სიმბოლიკაში მარადიული ცხოვრებისა და სპირიტუალობის გამომხატველია (8,48).

მერაბ კოსტავა იმონმებს რუდოლფ შტიანერს, რომ ნმინდა გრაალის ბარძიმი, რომელსაც გრაალის ძმობის რაინდები ინახავდნენ სათუთად მონსალვატის მთაზე, დასავლეთიდან გადატანილ იქნა აღმოსავლეთში, მეფე-მღვდელმთავარ იოანესთან, ხოლო ამ პიროვნებაში დავით აღმაშენებელი იგულისხმება.

მეფე-მღვდელმთავარი მხოლოდ ის შეიძლება ყოფილიყო, ვინც ერთდროულად სპირიტუალურ და საერო სფეროში მოქმედებით უმაღლეს დონეზე რომ აერთებდა და ახორციელებდა ღვთის და მოყვასის სიყვარულისა და მსახურების მისტერიას... დავით აღმაშენებელი ნიადაგ მზად იყო საკუთარი სიცოცხლის ფასად დაეცვა თვისტომთა კეთილდღეობა, მაცხოვარივით მოყვასისთვის მასაც შთაეღვარა გრაალის ბარძიმში საკუთარი სისხლი... მას უშუალო კონტაქტი ჰქონდა სულიერ სამყაროსთან. ამიტომაც გახლდათ იგი ღირსი გრაალის ბარძიმის (8,49).

სწორედ გრაალის ბარძიმის გადაცემისას უნდა მიენიჭებინათ დავითისთვის მეფე-მღვდელმთავრის ხარისხი სახელ იოანესთან ერთად“ (8,50).

გელათის ტაძარი გრაალის ბარძიმის მოტივისადმია მიძღვნილი.

მერაბ კოსტავა ეთანხმება შტაინერს, რომელიც ამბობს, რომ გრაალის ბარდიმს შეესაბამება ადამიანის ტვინის არეში არსებული ერთი მეტად მნიშვნელოვანი ორგანო, ეპიფიზი, რომელიც ნათელხილვის ორგანოა და ადამიანის სპირიტუალურ უნარებთან არის დაკავშირებული (8,51).

დავითი სივრცული ნათელხილვის უნარით იყო დაჯილდოებული, იგი ადამიანთა ფიქრებს კითხულობდა და ამის გამო ვერავინ ბედავდა ლალატის გაფიქრებასაც კი.

ეროვნული და საკაცობრიო კულტურის მწვერვალებად მიიჩნეეს მერაბ კოსტავა შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანს“, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიას, რომელმაც რუსეთს, ვეროპას დააწია ქართული ეროვნული გონი.

ქართული ენა ღმერთების ენად მიაჩნია პოეტს, მუსიკა საღვთო მუსიკად.

ქართული ფენომენის შეცნობა მუსიკის გარეშე შეუძლებელია, რადგან მასში კოდირებულია ეროვნული სიკეთე, მოყვასისა და ღვთის სიყვარული.

ქართული მუსიკა, ქართული ენა ღმერთების საგალობელია, ქართულ სიტყვაში ჩადებულია ერის სახმილი, გულისთქმა, ქართული სიმღერა და მოძახილი საგალობელია, რომელიც ღვთის და მოყვასის სიყვარულს, სიკეთის ქმნის სურვილს აღძრავს მსმენელში (ქართული საგალობელი) (1,31).

ღვთაებრივი სიმბოლოებია დედა მარიამი, ქეთევან, თამარი (სულში ჩაგეღვენთოს) (1,32-33).

ცნობილია, თამარი სამების მეოთხე წევრად იყო აღიარებული (9,25), ლაშა გიორგი გათანაბრებული იყო ქრისტესთან, რაც ორთოდოქსული ქრისტიანული შეხედულებით. უსაშველო მკრეხელობაა (აკაკი ბაქრაძე, დავიწყებული იდეა) (10,48).

მერაბ კოსტავას პოეზიაში ახმიანებულია „გარდასულ გმირთა საგალობელი“ (ქარის სიმღერა) (1,36-37).

მისთვის იდეალური ქართველები არიან შალვა მალლაკელიძე (მემატიანე ცრემლით გაგამხელს) (1,48), თურმანი –

მინდვრის კანჯარი (1,62), ცოტნე დადიანი (კობტაგორა) (1,66).

ლექსში „რუსთავი“ საქართველო მიჯაჭვული ამირანია (1,82-83).

განსაკუთრებული სიამაყით საუბრობს პოეტი დავით აღმაშენებელზე, მის მიერ დიდგორის ომში გამოვლენილ სასწაულებრივ გმირობაზე: „დუშმანს გაეგება დავით თოროსანი, მესსიის ელვა და ედემის სოსანი და ბოცომკალივით მომდგარი საჰარა მკლავზე დაიგრიხა, მშვილდით წახარა. გულდაგულ შემუსრა მტარვალთა კერპები, გველს და ბასილისკოს დაასო ტერფები, ბაღდადურ ღრიანკალს დასთხარა ჭანგები, იდიდოს მადლი და კურთხევა განგების“.

დავით მეფის დიდების მლაღადებელია იყალთოს, გელათის აკადემიები, ბარძიმის (გრაალის) ფლობა: „აქეთ იყალთოთი, იქით გელათითა, მაცხოვარ, მან შენი სახელი ადიდა, აღსავლის კარიდან ასტყორცნა არწივი, ზეცას დაუბრუნდა სერაფიმ-ბარძიმი“ (დიდგორი) (1,117).

სარწმუნოებისთვის ჯვარცმის სასწაულებრივი მაგალითია ქეთევან დედოფალი, რომელიც წმინდანად აღიარა ერმა (ივერიის მნათობის ქეთევან წამებულისადმი) (1,120).

ქართულ კულტურას ორგანულად უკავშირდება ოქროს საწმისის ფენომენი (შეხვედრა) (1,56-57).

მერაბ კოსტავას აზრით, ურელიგიო კულტურა არ შეიძლება წყმმარიტ კულტურად იქნეს მიჩნეული. განუზომელი იყო ქრისტიანობის როლი ჩვენი ერის ზნეობრივი სრულყოფის, შემოქმედებითი აღმავლობის საქმეში, ამიტომ უძღვნის ოდას ცამეტ ასურელ მამას, კერძოდ, მამა დავითს (ღირს მამა დავითს) (1,104-109).

წმინდა მამის ბაგეთა ლოცვით გადასხვაფერდა მთაწმინდა, თვით იგი იქცა ლოცვად, მისი მადლით განიდევნა სატანა: „ჰოი თბილისო, შენს დიდებად მთაწმინდა კმარა, იმისი მადლით ხამს სატანა შენგან განვიდეს, მთაწმინდის ზეცა თავადაა ლოცვა ანკარა, ლოცვა წართქმული წმინდა ბაგით მამა დავითის“.

მთანმინდას „ზეკაცური ნატერფალები“ დააჩნიეს წმინდა მამებმა, „ფიქრების საკმეველი“ აკმისე“ „ზეცის ზნეობა ჩვენს მინაზე გადმონერგეს ძლევის მაგიადა“.

მამა დავითმა თავისი სისხლი და ხორცი ბარძიმში ჩადო და რწმენასმონყურებულ იბერიის შვილებს უზიარა. სამწყოსთვის სულის დამდეგი მამა „კეთილი მწყემსის“ (ქრისტეს სახელია) საქმეს აკეთებდა მინაზე, სინანულით მამის ნიაღს უბრუნებდა ურჩ და უძღებ შვილებს...

მამა დავითი ასიზელისკენ (გრაალის მცველი) ძმობის ხიდის გამდეგი, იდუმალთმწვდომი ბრძენი მინდია იყო...

მგოსნებიც მანვე აკურთხა პოეზიის ემბაზში, პარნასის როლი დააკისრა მთანმინდას, რომელიც შემდგომ უკვდავთა სავანედ იქცა.

მამა დავითს თან სდევდა „მადლი ციური, იდუმალი და მისტიური“, იგი „ცხოვრების წყაროს“ ასხურებდა ურწმუნოებისგან დაგვალულ სულებს, დამჭკნარ კვერთხზე ყლორტს ახარებდა, უპოვარ „შვილთა შესამოსელი“ იყო.

თბილისის აშენება ვახტანგ გორგასლის სახელს უკავშირდება, მისი კურთხევა - მამა დავითს, რომელმაც ქართულ მინას ღვთიური ცეცხლი და მადლი აპკურა, სულის საჭრეთლით, საიდუმლო ღვთისმსახურებით ერის სულიერება აამალლა, სახიერად (კეთილად) აქცია თავისი სამწყსო: „თუ გორგასალმა აღაშენა ფუძე თბილისის, შენის კურთხევით ჰყავ უკვდავი ან და მარადის. შენ ამწყალობნე მის სანახებს მკაცრი იერი და ქართულ მინას ააცილე უსახურება, სულის საჭრეთლით ჩვენი ერი ჰყავ სახიერი, როს საიდუმლო აღასრულე ღვთისმსახურება“.

ურწმუნოების ჟამს წმინდა მამებმა „უშრეტი“, „ქერუბიმული ცეცხლით“ გაანათეს „უსიერი წყვდიადი“, „სულიერი ომის“ სპარაზენნი, ჩვენი სინდისის, მეობის, ზნეობის რაინდებად, ჩვენი კაცობის ბასტიონებად იქცენენ: „...დაუცხრომელი სპარაზენნი სულიერ ომის, ჩვენი სინდისის და მეობის აკვანს არწევდით... ზნეობის რაინდები და ღმერთკაცები, ჩვენი კაცობის ბასტიონად აღემართენით“ (ღირს მამა დავითს) (1,104-109).

მერაბ კოსტავა ქართული ეროვნული ფენომენის თავისებურებათა კვლევისას ყოველთვის დაუპყრობელ მწვერვალებს, დაულაშქრავ სიმაღლეებს, საქართველოს თანამედევ, მარადიულ სულებს მიაპყრობდა მზერას.

საკმარისია ითქვას, რომ იგი დიდი ილიას საქმეს აგრძელებდა ქართულ პოეზიაშიც და მოღვაწეობაც ილიას მარადიულ თეზაზე დააფუძნა: „რადგან ჩვენც შევსტრფით თავისუფლებას, ჩვენადვე თავი ხამს გვეყუდნოდეს“ (ძმას ქრისტესმიერს). ილიას „მგზავრის წერილების“ პერიფრაზირებული სიტყვები ქართველი ერის უმთავრეს სამოქმედო პროგრამად მიაჩნია მერაბ კოსტავას.

პოეტი საუბრობს ქართული ეკლესიის მიერ ილია ჭავჭავაძის წმინდანად, წმინდა ილია მართალის წოდების მინიჭების შემდეგ პარაკლისის დროს თბილისის ცაზე ორი უზარმაზარი ცისარტყელის გამოჩენაზე, რაც კაცობრიობის მიერ ღვთაებრივ ნიშნად მიჩნეულია მას შემდეგ, რაც პირველად გამოუბრწყინდა იგი წარღვნის დასასრულს ბიბლიურ ნოეს. ეს „აჩრდილში“ ილიას მიერ აღვლენილი ლოცვა-ვედრების გახსენებას იწვევს: „ჰოი სახიერო, ცისარტყელა განავლე ცასა, რათა წარღვნისა მოლოდინი წარხოცო ხალხსა“ (11,175-176).

მერაბ კოსტავა სიამაყით იხსენებს ილიას წმინდანად კურთხევის დღეზე კონსტანტინოპოლის, ალექსანდრიისა და ელადის წარმომადგენლების თანდასწრებით პატრის მიტროპოლიტ ნიკოდემოსის განაცხადს: „ამიერიდან წმინდა ილია მართალი მთელს ქრისტიანულს სამყაროს ეკუთვნის და იგი ყველა ქრისტიანის მფარველიაო“ (11,176).

ილიას დამსახურებათაა შორის განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა მწერლის მიერ ნაწილობრივი კულტურული ავტონომიის მიღწევა (ქართული ჟურნალ-გაზეთების, წიგნების გამოცემა, ქართული თეატრისა და სკოლების დაარსების უფლება), იმავე პერიოდში საქართველოს „ეროვნულ-პოლიტიკური ავტონომიის იდეის“ გაჟღერება, საკუთარი კონსტიტუციის შექმნის, საკუთარი კანონებით მართვა-გამ-

გეობის იდეა, მაგრამ ამ ეროვნულ იდეას ქართველი სოციალ-დემოკრატები დაუპირისპირდნენ (11, 179).

სიამაყით აცხადებს მერაბ კოსტავა: „ილია ჭავჭავაძე ვერ შეიზღუდებოდა რომელიმე პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიით, რადგან იგი მსოფლიო მოქალაქე გახლდათ და თვით ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლას მსოფლიო სამართლიანობისა და მსოფლიო მოქალაქეობის პოზიციიდან ეწეოდა“ (11,180).

ქართველი ერის სიდიადის დასტურად ესახებოდა ილიას მუსულმანურ გარემოცვაში ქრისტიანობისა და სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნება, რითაც ევროპული კულტურის დამკვიდრებისათვის მოამზადა ნიადაგი.

„ენაში ერთიანდებიან“ ილიასთვის „მინიერი და ზეციური ხმები“, „მისი მსოფლგაგება“ გასაოცარ მთლიანობაში წარმოგვიდგენს ღმერთს, ენას და მამულს“ (11,184).

მერაბ კოსტავა იხსენებს მწერლის სახლ-მუზეუმში გამოფენილ უცნობი მხატვრის სურათს, რომელშიც ასახული იყო ტამპლიერების უკანასკნელი გროსმაისტერის ჟაკ დე მოლეს კოცონზე დაწვა საფრანგეთის მეფის ფილიპე ლამაზისა და სამეფო საბჭოს თავმჯდომარის გიომ ნოგარეს და პაპის კლიმენტი მეხუთის გადანყვეტილებით. სიკვდილის წინ ჟაკ დე მოლემ დასწყევლა ამ განაჩენის ინიციატორები, რაც ასრულდა და უმოკლეს დროში სამივე გარდაიცვალა (11, 180).

დიდი ილია კი გულში ლახვრის ჩამცემი მტრებისათვისაც კი შენდობას ითხოვდა: „...რომ მტერთათვისაც, რომელთ თუნდა გულს ლახვარი მკრან, გთხოვდე შეუნდო, არ იციან, ღმერთო, რას იქმან“.

მერაბ კოსტავა საქართველოს ბულბულად წოდებული აკაკი წერეთლის მამულიშვილურ ტრადიციებს ღირსეულად აგრძელებდა, როცა ქაჯეთში (რუსის ალეგორიაა) გამომწყვდეული ნესტანის (საქართველოს) თავისუფლებაზე საუბრობდა (ძმას ქრისტესმიერს), ასევე ამირანის სახეში გაიაზრებდა სამშობლოს.

ჩვენი ეროვნული გმირი ქედს იხრიდა ფშაველი გენიოსის – ვაჟა-ფშაველას წინაშე და „გველისმჭამელის“ „იდუმალთმწვდომი“ მინდია იყო მისი ზნეობრივი იდეალი.

ქართული სულის მასშტაბურ გაელვებას რომ ეძებდა ჩვენს ისტორიაში, მერაბ კოსტავა განსაკუთრებულ პატივს მიაგებდა კონსტანტინე გამსახურდიას, „ერის სულის დიდ ქურუმს და მესაიდუმლეს, მსოფლიო თვალსაწიერის რომანისტს, ვაჟკაცობის დიდ მასწავლებელს, მაგიური, ავის-მჩხრეკელთა ძირს დამცემი სიტყვის მფლობელს“ (გამოსათხოვარი) (11,190).

სიამაყით საუბრობდა მერაბ კოსტავა ჩვენს დიდ სულიერ მოძღვარზე: „ერის სულმა კონსტანტინე გამსახურდია გრიგალთა შორის უმძაფრესის, მეოცე საუკუნის გრიგალეთან საბრძოლველად მოავლინა.

ილია ჭავჭავაძეს მეცხრამეტე საუკუნიდან მეოცესათვის რომ შემოეხედნა, უთუოდ დიდ პატივს მიაგებდა კონსტანტინე გამსახურდიას, ვიდრე ამ უკანასკნელმა მიაგო მას, რადგან ნიავის ქროლვად მოსჩანს მეცხრამეტე საუკუნის ქარი მეოცე საუკუნის გრიგალთან. ამ წითელ გრიგალს თავდაუზოგავად მოაჭენებდა უშემზარავესი მხედარი, ცეცხლშემართული აზრთა მმუსვრელი წითელი ცენზურა, მისთვის უცხო, მიუღებელ აზრებს ხშირად თავებინად რომ ათიბავდა მათსავე მატარებელთ“ (გამოსათხოვარი) (11,188).

სიტყვით და კალმით შეება კონსტანტინე გამსახურდია „მეოცე საუკუნის გრიგალს უუფლებობის წყვილად ღამეში, რათა ამგვარ ყიამეთში... აღეზევებინა მშობლიური ისტორია, ლიტერატურა, განებანა, შეემოსა, სული შთაებერა და გვირგვინი დაედგა იმ ენისთვის, რომელიც ცოცხალ-მკვდარი წამოაყენეს საფლავიდან მეცხრამეტე საუკუნის სამოციანელებმა“ (11,189).

მწერალმა სძლია თვალბედით საუკუნეთა სიმრუმეს და ქართული ენა რუსთაველის ეპოქის დონემდე აღაზევა“ (11,188).

მწერლის „ცეცხლფრთიანი გენია“ მომავლის მცველი-ცაა“ (11,190).

ცნობილია, კ. გამსახურდიას შერკინება აპოკალიფსურ მხეცებთან, 1921 წლის 25 თებერვლის შემდეგ მწერალმა შავი ჩოხა ჩაიცვა, რადგან გლოვობდა სამშობლოს დაკარგულ სახელმწიფოებრიობას და ვერავინ შეაცვლევინა ეს გადაწყვეტილება.

კ. გამსახურდიამ ლენინისადმი მიწერილი წერილით დაგმო რუსული შოვინიზმი და ნაპოლეონის მაგალითით გააფრთხილა ყინულოვანი იმპერიის მესვეურნი.

სოლოვკის არქიპელაგზე სამი წლით გადასახლებაზე, მოსკოვში დაკითხვაზე ძერჟინსკის მოადგილეს სილა უთავაზა დედის გინებისთვის.

გამომწვევად ექცეოდა საქართველოს უშიშროების მინისტრს, თვით სტალინსაც არ ეპუებოდა და მის პოლიტიკასაც აკრიტიკებდა. მწერლის დაჭერას მოითხოვდნენ უშიშროების მინისტრი კოჭლავაშვილი, საქართველოს ცკ-ს მდივანი ა. მგელაძე, სტალინისგან ითხოვდნენ კ. გამსახურდიას დაპატიმრების ნებართვას, მაგრამ მიზანს ვერ მიაღწიეს.

„უცნაური ბედისწერა, სიმტკიცე და ხალხის სიყვარული მუდამ თან ახლდა მწერალს ფარად და მუზარადად“ (11,193).

დიდი მწერალი იყო რწმენის, ეროვნულობის დიდი ქომაგი.

როდესაც მთავრობამ სიონის ტაძარს უზარმაზარი გადასახადი შეანერა და ტაძარს დახურვა ემუქრებოდა, კონსტანტინე გამსახურდიამ თხოვნის ბარათი გაუგზავნა უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმში კალინინს და თხოვნა შესმენილ იქნა, გადასახადი მოიხსნა.

დიდმა მწერალმა პირველმა დაუნთო სვეტიცხოველში სანთელი გარდაცვლილი გრიგოლ რობაქიძის განაწამებ სულს, რითაც ანდერძი აღუსრულა. ამ პანაშვიდს მწერლის ოჟახისა და შალვა მალლაკელიძის გარდა არავინ დასწრებია,

მწერალთა კავშირმა ამით თავისი „სულით დაცემა“ დაადასტურა (11,197).

მხოლოდ მორწმუნენი იქცევიან ასე მაღალზნეობრივად.

„მეტაფიზიკური ცეცხლის აგიზგიზებისკენ“ მოწოდება იყო მწერლის ესსეში „მაგიური შანდლები“.

„დავით აღმაშენებელში“ მწერალი ქრისტიანობის საიდუმლო უფსკრულებს ჩასწვდა (11,197).

მწერლის თაობიდან „სირცხვილის ჭაპანი“ უნდა ზიდონ მათ, ვინც თავი აარიდა ბრძოლას და ეულად დასტოვა ბრძოლის ველზე სამართლისათვის ხმალამონვდილი უებარი სპარაზენი სიტყვისა (11,197).

დიდოსტატის გამარჯვების, მსოფლიო აღიარების გამო „გაირინდა“ სახელმწიფოს ხელისუფლება – „მრავალთავიანი ურჩხული, გულში ჩაიგუბა ბალდამი“... საბოლოოდ, „მრავალთავიანმა ჰიდრამ ვერ მიჩქმალა, ვერ მიისაკუთრა მისი სახელი“ (11,199).

მერაბ კოსტავა ბრძანებს: „ოდესღაც ალექსანდრე მაკედონელს უთქვამს: „დიდ არსო აქილეეს, მაგრამ მისი მეხოტბე ჰომეროს უფრო მეტი“...“

„რაც დავით აღმაშენებელმა მოიმოქმედა ჯვრითა და მახვილით ქართველი ხალხის ეროვნული თვითშეგნებისათვის თავის დროზე, ამასვე მიელტვოდა მისი მეხოტბე კონსტანტინე გამსახურდია ჩვენს შავზნელ, ტრაგიკულ დროში. დავინყების საუფლოს გამოგლიჯა მან საქართველოს წარსული“.

„ღვთისა და ერის წინაშე ვალმოხდილ, უკვდავთა საუფლოში დამკვიდრებულ წმინდა გიორგის უშიშარ რაინდს“ მის გაზრდილთა გულისთქმის გამომხატველი სიტყვებით მიმართავდა მერაბ კოსტავა: „ძვირფასო ადამიანო, შენი ცხოვრების მაგალითი მომავლის იმედად გვექცა! შენთან ერთად გვნამს ღვთისმშობლის წილხვდომილი საქართველოს უკვდავებისა. გვჯერა, ვინც გათათრებისგან იხსნა საქართველო, იგი დაიხსნის მას გარუსებისგანაც“ (11,199).

წინასწარმეტყველური გამოდგა ეს სიტყვები.

ასევე, მერაბ კოსტავას ეროვნული სულის თავისებურებათა წარმომჩენად, ქართული ლექსის სთველობად ესახება გალაკტიონის პოეზია. მასში ესმოდა „კოსმიური ორკესტრის ჟღერა“, საღვთო მუსიკა.

პოეტების მეფის მთავარ მახასიათებლად მიაჩნდა საღვთო სიბრძნის, საღვთო სიყვარულის პრობლემების გაშუქება, უხილავის ჭვრეტა, განუმეორებელი ენიგმები, მრავალმნიშვნელოვანი სახეები, გრაალის იდეალის ერთგულება, „ღმერთების ენის ახალი ხარისხი“, „რუსთველის ჯუფთ“ გენიას უწოდებდა.

გალაკტიონი იყო უცდომელი ინტუიციის, წინასწარმჭვრეტი და წინათმგრძნობი, ერთადერთი და განუმეორებელი.

აქვე ხაზგასმულია საქართველოს, როგორც „ისტორიის უმძლავრესი კოლოსის“ მისია – ყოფილიყო გრაალის მცველი: „საქართველოსაც ხომ ერგო რიგი, ვით ისტორიის უმძლავრეს კოლოსს, საოცრებათა გრაალი იგი, წმინდა გელათში იყო სულ ბოლოს, ჩვენი კაცობის დამაშვენებელს, ვინც იყო ჩვენი დიდების ჭერი, ხელთ ეპყრა დავით აღმაშენებელს, მეფე-მღვდელმთავარს ქართველი ერის“ (გალაკტიონი) (1,149).

პარნასისთვისაც კი უცნობია ქართული ენის სიმძაფრე, ქართული პოეზია გენის პოეზიაა, ასეთია მერაბ კოსტავას აზრი.

მაგრამ კოსტავას სიამაყე იყო თბილისი, სიონი, მთაწმინდა, გელათი, ზედაზენი, მცხეთა, სვეტიცხოველი, სრულიად საქართველო. მისი იდეალი იყო „მამულის ტრფობით ნაშიმშილები“ ადამიანი.

ციმბირის საპატიმროში გამომწყვდეული, შინაგან თავისუფლებას მაინც არ ჰკარგავდა.

ერის სახეს ქმნიან სულიერებით, სამშობლოს, თავისუფლების სიყვარულით გულანთებული ადამიანები.

ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა ეროვნული იდეოლოგიის მსახურნი, ეროვნული მოძრაობის ლიდერები იყვნენ.

მერაბის დიდბუნებოვნების დასტურია მისი ლექსი „ძმას ქრისტესმიერს“, რომელიც ეძღვნება ზვიადს.

ზვიადს დიდი მისია დააკისრა განგებამ: ყოფილიყო „გრაალის მცველი ღვთისგან ცხებული“, უმაღლეს საიდუმლოთა დამტევი, წინაპართა გზების ერთგული, ერში მაღალი ზრახვების, ეროვნული თვითშეგნების გამღვივებელი.

ზვიად გამსახურდიამ „ოსტატის სიბრძნით“ შეცვალა თავისი ხალხის აზრთა წყობა, შთაბერა ახალი სული, დაუსახა მაღალი იდეალები. მისგან გულანთებული ცხრა მოყმე „ვეფხვთან სარკენად“ აღმოჩნდა მზად.

ზვიადის „გულისსწორი“ იყო ქაჯეთს გამომწყვდეული ნესტანი – საქართველო. ქაჯეთი რუსეთის ალეგორიაა, ნესტანი – საქართველოსი.

მამულიშვილური გრძნობით დამუხტული მოყმენი ავლენდნენ ქაჯეთის ციხის ალებისთვის მზაობას. მათი ბრძოლის მიზანი საკუთარი უფლებების დაცვა იყო და არა სხვათა დათრგუნვის მცდელობა: „არ დაგვითრგუნავს სხვათა უფლება, ყველამ გაიგოს, ყველამ უწყოდეს, რადგან ჩვენც შევეტრფით თავისუფლებას, ჩვენადვე თავი ხამს გვეყუდნოდეს“.

ქართული ბუნების მახასიათებელი იყო არა თავდასხმითი, არამედ თავდაცვითი ომები.

მერაბ კოსტავა დარწმუნებული იყო, რომ მყოფადს გადაეცემოდა ზვიადის სახელი, რომელმაც „სამართლის ფარით“, „რწმენის სამკლავით“ დაამხო დემონთა ხროვა. წინასწარმეტყველურია ლექსის სტრიქონები: „გადაიჭრები გზნებით მყოფადში, დაემკვიდრები ხალხში მითივით, ზეალმართული ჩვენს ეპოქაში მიქელანჯელოს კუმტ დავითივით, დაუცხრომელო სულიერ ცდაში, დაუსაბამო სიტყვის მხმობელო, უკიდევანო ასტრალურ ზღვაში დემონთა ხროვის დადამხობელო“.

„ნესტანის“ მაძიებელ ტარიელს (ზვიადს) ავთანდილურ მეგობრობას უწევდა მერაბი, რაც არ იყო ადვილი.

მოყვასისთვის თავდადებულ რაინდს ღმერთი ცდიდა, როგორც თავის რჩეულს, ეკალ-ბარდებში სიკეთის მთესველის ხვედრი გახდა ჭორის ღვართქაფი, ძმრით სავსე ფიალა, მაგრამ მაცდურმა – ამქვეყნიურმა მბრძანებელმა არ იცოდა, „იმ სოფლის ბჭესთან“ მათხოვარივით რომ წარდგებოდა, ცოდვების სინანულით გამოსყიდვის გარეშე მიტევება და ზეცაში თავშესაფარი რომ არ ეღირსებოდა.

მრავალგზის ახერხებდა მერაბ კოსტავა მომავალში გადახედვას და ეიმედებოდა, რომ უზენაესი არ განირავდა საქართველოს: „ვაჰ, თუ მიუფემ ისევ ინება, მახვილად დაგვცეს ფრთა ანგელოზის, არა, არა სურს ჭეშმარიტებას განირვა დედა საქართველოსი“...

მხოლოდ შემოქმედ ღმერთს ძალუძს ახალი მეტამორფოზის დაშვება, ქართლის გადარჩენა: „დღევანდელობის ავიტანთ პროზას, რადგან განზრახვა შემოქმედისა გვპირდება ახალ მეტამორფოზას, თანამდგომელად ქართლის ბედისა“ (ტანჯვათა ტიტანი) (1,16-17).

მიჯაჭვული ამირანის სახე აკაკი წერეთელმა საქართველოს მდგომარეობის ალეგორიად გაიაზრა და იწამა მისი აშვება (ამირანი) (12,227).

მერაბ კოსტავა ამ ტრადიციას თავის ეროვნულ ოპტიმიზმს უსადაგებდა: „...ხოლო ამირანს, რკინის მკვნეტელად ვინც დაჰბადა, იგი აუშვებს“ (რუსთავი) (1,83-85).

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. მიხეილ ჭაბაშვილი, უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბ. 1973
3. გიორგი გურჯიევი, ჭეშმარიტების სამყაროში, თბ. 2000
4. რუდოლფ შტაინერი, ვარდისა და ჯვრის საიდუმლოება, თბ. 1994
5. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, კ. გამსახურდიას თარგმანი, თბ. 1941
6. ანა კალანდაძე, რჩეული, თბ. 1987
7. ვაჟა ფშაველას ხუთტომეული, ტ. 3, თბ. 2011
8. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991
9. ქართლის ცხოვრება, ტ. II, თბ. 1959
10. აკაკი ბაქრაძე, რწმენა, თბ. 1990
11. მერაბ კოსტავა, შეწყვეტილი ფიქრები, თბ. 1990
12. აკაკი წერეთელი, ხუთტომეული, ტ. I, თბ. 2012

მკრთალნი რაინდნი მწუხარე სახის (ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა)

უკვდავ საქმისთვის ჯვარზე ვნებული,
სასუფეველში შეხვალ, იცოდე.
(ზვიად გამსახურდია)

გადაიჭრები გზნებით მყოფადში,
დაემკვიდრები ხალხში მითივით.
(მერაბ კოსტავა)

1921 წლის 25 თებერვალი რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს ხელახალი ოკუპაციის, ჩვენი დამოუკიდებლობის მუხანათური ხელყოფის თარიღია.

სატანისტურ-ათეისტური საუკუნე, „საუკუნე მეფისტოფელის“, ამავე დროს, იყო ხალხის გამოღვიძების, თავისუფლების იდეის აქარიშხლების პერიოდი.

ერს სიტყვით ნათლისმცემლებად ევლინებოდნენ, სულიერად დიადი მიზნებისთვის წვრთნიდნენ ჩვენი კლასიკოსები, რომლებიც მხატვრულ სიტყვას რელიგიის ფუნქციით მუხტავდნენ და მინავლებული ქრისტიანული რწმენის ხანძარს ანთებდნენ, ახლებურად გაიაზრებდნენ პიროვნების, ერის მისიას და მონობის უღლის გადაგდებისთვის ამზადებდნენ თვისტომთ, მსოფლიოში, საკაცობრიო არენაზე ჩვენი ქვეყნის ადგილს ეძებდნენ.

შემთხვევითი როდია, რომ კოლხურ კოშკში აენტო ერის გენეტიკურ კოდებში შემონახული უმაღლესი იდეალების ნაპერწკლები, რადგან სწორედ დიდოსტატი კონსტანტინე გამსახურდია იყო აპოკალიფსურ ტირანებთან დაუცხრომელი მებრძოლი, როგორც მხატვრული სიტყვით, ისე საქმით.

უპირველესად, ზვიად გამსახურდიას და მერაბ კოსტავას ხვდათ წილად სამშობლოს უდიადესი იდეალების, რწმე-

ნის განუხრელი მსახურება, რაშიც განუზომელი იყო დიდი კონსტანტინეს პიროვნების და შემოქმედების როლი. სწორედ მისგან მოინათლნენ დამოუკიდებლობის ემბაზში, სწორედ დიდი მოგვისგან მიეცათ სიბრძნე და ძალა, რათა შერკინებოდნენ საბჭოთა ურჩხულს, რომელიც მთელ მსოფლიოს აფრთხოდა.

ზვიადისა და მერაბის არალეგალურმა წრემ, მათმა თვითგამოცემის ჟურნალებმა „საქართველოს მოამბემ“ და „ოქროს სანმისმა“ დამუხტა სხვა მოყმენიც გიგანტურ მონსტრთან საომრად.

მოყვრად მოსული მტრისადმი მოურევნელი პროტესტის გრძნობის მასაზრდოებელი იყო 1956 წლის 9 მარტის შემზარავი ტრაგედია, სისასტიკით შეუდარებელი 1989 წლის 9 აპრილი.

ამ ეროვნული მოძრაობის დაუცხრომელი ალამდარები იყვნენ ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა.

ამ რაინდებისა და მრავალ მათ თანამებრძოლთა მცდელობას ამაოდ არ ჩაუვლია. საქართველომ მართლაც გადაიგდო რუსეთის იმპერიის მონობის უღელი, ზვიადის თაოსნობით დამოუკიდებლობა გამოცხადდა.

საბოლოოდ, მაინც დაუგო უკეთურმა ძალამ ორივეს მახე, მერაბი საჭვო ვითარებაში დაიღუპა 1989 წელს. მაღლიერმა ხალხმა მუხლზე დაუჩოქა უშიშარ რაინდს, ერის სინდისსა და პატიოსნების სიმბოლოს და დამსახურებულად მიაკუთვნა მას სამუდამო განსასვენებელი უკვდავთა სავანეში – მთაწმინდის პანთეონში.

მრავალ კითხვას აღძრავს, ასევე, სამშობლოდან განდეგნილი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიას წასვლა ამ ქვეყნიდან, მისი საფლავების ცვლა, გროზნოში გადასვენება და, საბოლოოდ, ისევ მშობლიურ მიწაზე დაბრუნება საქართველოს თანამდევი, მარადიული სულის სახით და მთაწმინდის პანთეონში დავანება.

„ქრისტეს საფლავის“ – „სიცოცხლის წყაროს“ ნაფიცი რაინდები, ალბათ, წინასწარ ჭკრეტდნენ თავიანთ ტრაგი-

კულ აღსასრულს და ამიტომ ახლობელი იყო მათთვის ჯვარცმის მისტერია, მარტვილობა და წმინდა მსხვერპლის სიდიადე, მაგრამ გაუცხოება ხომ რჩეულთა, თავგანწირულთა ხვედრია უკეთურთა მძლავრობის ჟამს.

ილია და აკაკი, გალაკტიონი და გრანელი, ზვიადი და მერაბი – ეს სახელები უერთმანეთოდ ვერ წარმოიდგინება.

ავციათ ბევრჯერ უცდიათ მათი გათიშვა ჭორის, ცილისნამების საშუალებით, მაგრამ, საბოლოოდ, ყოველთვის ჭეშმარიტი აზრი ზეიმობს ხოლმე და უკეთურთა მცდელობას მხოლოდ გაცუდება უწერია.

ზვიადი და მერაბი კ. გამსახურდიას სულიერი შვილები იყვნენ, მათ ერთნაირად სრულად ჰქონდათ შემეცნებული ქართული კლასიკური კულტურის მარადიული სიბრძნე, იყვნენ „პიროვნული ეგოს შემცნობი“, ერის სამეგრძისო მისიაში გათვითცნობიერებული და უყოყმანოდ შეეძლოთ თვითგაღება უმაღლესი ეროვნულ-საკაცობრიო იდეალებისთვის.

ამჯერად ჩვენ გვაინტერესებს მათი ერთმანეთისადმი მიძღვნილი ლექსები, ის დიდი სათქმელი და საქმეები, რასაც შესწირეს სიცოცხლე და რაც ჩვენთვის საინტერესო ნაწერებში გამოვლინდა.

ზვიადი იგონებდა: „ჩვენ, თანაკბილანი, სიყრმიდანვე ვმეგობრობდით. ჯერ I ვაჟთა საშუალო სკოლაში ვსწავლობდით ერთ კლასში, შემდგომ ზ. ფალიაშვილის სახელობის ცენტრალურ მუსიკალურ სასწავლებელში. მერაბი ჩინებული სპეციალისტი იყო. მშვენივრად ასრულებდა გრიგს, ბეთჰოვენს და შუბერტს. ბეთჰოვენის და ვაგნერის გმირული მუსიკა იყო იმჟამად ჩვენი სტიქია. მერაბში თითქოს ორი სული იბრძოდა, ფაუსტის მსგავსად, მუსიკისა და პოეზიისა, ბოლოს პოეზიის სულმა იმძლავრა, მერაბი მუსიკას შეეშვა და პოეზიას მისცა თავი. თუმც მისი ლექსი არ გაჰყრია მუსიკას, მუსიკის ტალღათა მძლავრი პულსირება საცნაურია მის სტრიქონებში (1,3).

ამასთან, ერის წყლული წყლულად გვაჩნდა და არც პოლიტიკაში ვიყავით უმოქმედონი. მამაჩემი იმთავითვე შთავგაგონებდა ორივეს ეროვნულ იდეებს, გვათვითცნობიერებ-

და, თვალს გვიხელდა სინამდვილეზე, დამოუკიდებელი საქართველოს ოცნებით გვზრდიდა, რაც ბრწყინვალედ აისახა მერაბის შესანიშნავ ესსეში კონსტანტინე გამსახურდიას შესახებ“ (გამოსათხოვარი) (2).

იმჟამინდელი განწყობილებების ამრეკლავად მიაჩნია ზვიად გამსახურდიას 15 წლის ასაკში დაწერილი ლექსი, რომელშიც საუბარია სამშობლოს აღდგომაზე, თავისუფლებისა და აღმაფრენის სილამაზეზე, „დიადი დღის“ მოლოდინზე, გამოფხიზლებაზე, ერისთვის „ჩრდილოეთის წითელ ჯალათთა კრებულის“ მიერ დადებული ბორკილის შეხსნაზე...

ლექსის ლირიკული გმირი მორწმუნეა, ხახულის ღვთისმშობლის წყალობისა და თეთრი გიორგის მფარველობის მოიმედე.

ზვიად გამსახურდია საუბრობს მერაბ კოსტავასთან ერთად არჩეული რელიგიური და თეოლოგიური შემეცნების გზაზე, 60-იან წლებში საიდუმლო ღვთისმეტყველებითა და მისტიკით გატაცებაზე, მერაბის ლექსების მისტიურ სიღრმეზე და რელიგიურ აღმაფრენაზე, რომლის ნიმუშად მიაჩნია ლექსი „მეგობარ ზვიადს“ (1,5).

ლექსში ვლინდება ქრისტიანული მრწამსი, მიწიერ სრასასახლესთან დაპირისპირებულია სულების სამშობლო, ისეთი ღვანლი, რომელიც არა ბრბოსთან, არამედ ჩვენს ზეციურ მამასთან წარმოაჩენს ღირსეულად: „შენი სამშობლო არის სულები, სხვა სრა-სასახლე, ძმაო, ნუ გინდა, დე, ხალხის თვალში დარჩი სულები, მამის წინაშე იყავი წმინდა“.

მამა – იგივე მამაღმერთია, „მარადი მამა“, „დიდების მამა“ (პავლე მოციქული, ეფესელთა მიმართ, 1,16), „მოწყალების მამა“ || კორინთელთა, 1,3), „მარადისობის მამა“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 9,5), „ნათელთა მამა“ (იაკობ მოციქული, 1,17), „მოხუცი მამა“ (დანტეს ღვთაებრივ კომედიამი“, გოეთეს „უკანასკნელ საზღვარში“, გალაკტიონის „მამულში“).

მერაბ კოსტავა ვარსკვლავს (ღმერთის სიმბოლოა), იონეს გამოცხადების ვეშაპის მმუსვრელ მიქაელს ავედრებს

მეგობარს და უნინასწარმეტყველებს რა „წმინდა ზვარაკად“ ქცევას, ეს მსხვერპლი ბედნიერებად მიაჩნია: „დაე, გფარავდე ვარსკვლავთ კრებული და მიქაელის ცეცხლის მახვილი, დაე, ღირსად გცნონ, იქმნა ვნებული წმინდა ზვარაკის ტკბილი სასმელით“.

უსურვებს რა მარადიულ სინმინდეს, სულიწმიდის სადგურად ყოფნას, ურჩევს მესიისკენ სავალი გზა განიმზადოს, ანუ ჯვარცმით ენიოს უკვდავებას: „არ მიიკარო მნიკული ზადის, შენი ტანია თვით ეკლესია. სცან ღალადისი, გზა განიმზადე, დედამინაზე დადის მესია“.

ახალი აღთქმა გვასწავლის: „ნუთუ არ იცით, რომ ღვთის ტაძარი ხართ და ღვთის სული ცოცხლობს თქვენში“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 3,16) (3,360).

მერაბ კოსტავას ლექსი „პაემანი“ მიძღვნილია ზვიად გამსახურდიასადმი. ნაწარმოების ადრესატი წერს, რომ ავტორმა „საოცრად იწინასწარმეტყველა ის, რომ იგი ჩემზე ადრე დასტოვებდა ამ წუთისოფელს და მე, მის აკლდამასთან, თალხით მოსილი, დაველოდებოდი მეგობრის აჩრდილს! აკი ამიხდა კიდეც!“ (1,5).

„პაემანი“ მრავალმხრივ საყურადღებო ლექსია.

ცნობილია, ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში ადამიანის სულს ადარებენ ზღვას, ოკეანეს, როგორც პოზიტიური, ისე ნეგატიური აზრით.

„ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას ჰგვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრის ტალახსა და ლავს“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 57,20) (4,216).

ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით, ზღვა ცხოვრების სიმბოლოა და ამ ზღვაზე გადასასვლელია გემი, ძელი, იგივე ჯვარი, ანუ რწმენა (აღსარება) (5,453).

ებრაელი ხალხის წინამძღოლმა მოსემ გადალახა მენამული ზღვა ღმერთის შემწეობით, რადგან იგი დიდი მისიისთვის იყი მოვლენილი.

ქრისტე აწყნარებდა ქარს და ზღვას, თავისუფლად დადიოდა წყალზე (მარკოზი, 4,39) (3,70), ხოლო მცირედმორნმუნე პეტრემ ვერ შესძლო იგივე (მათე, 15,28,29,30,31) (3,32).

გალაკტიონ ტაბიძეს ზღვის ბობოქარ ტალღებთან შერკინების ძალას აძლევდა „დამხსნელი ჯვარი“, „რაღაც სპეტაკი, უცხო შვენება“ (გადავიარეთ მრისხანე ზღვები) (6,385).

პოეტების მეფე თავის არსებაში გენიის ყოვლისშემძლეობას ზღვას ადარებდა: „ჩემში ზღვა ახმაურდა“ (ზღვა ახმაურდა).

ზღვის, ოკეანის სახის გააზრებაში მერაბ კოსტავა ძალზე ორიგინალურია: „იდევბის ოკეანე უკიდევანოა და თავად ინდივიდუალობა უნდა გახდეს მესაჭე მის ტალღებზე მოცურავე ხომალდისა“ (მერაბ კოსტავა) (7,130).

ლექსში „პაემანი“ (1,121) მერაბ კოსტავამ აბობოქრებული ოკეანის სახე გამოიყენა მეგობრის სულის უსაზღვროების მახასიათებლად: „შენ ხარ ოკეანე აბობოქრებული, ამასთანავე, შენ ხარ ჯებირი შლეგი ტალღების შემკეტველი რვალის კლიტულში“.

ამ სტრიქონებში მართლაც ჩანს ლექსის პერსონაჟის ოკეანესავით ვრცელი იდეები და მისი დაურვების უნარიც.

ზვიადის უღრმესი და ურთულესი სული, ლექსის ავტორის აზრით, დიონისური და აპოლონური სანწყისების საუფლოა: „შენში ღრეობდა დიონისო და ან აპოლონ უკრავს შენში ღვთაებრივ ჰანგებს“.

დიონისო არის თრობისა და შვების ღმერთი, მსოფლიო გონება, მსოფლიო სული, ქვეცნობიერის, დისჰარმონიის სიმბოლო.

განსხავებულია აპოლონი, მუზის ღმერთი, კოსმიური ჰარმონიის, სინათლის, მუსიკის პრიმატით გამორჩეული.

ამ ორი საპირისპირო სანწყისის მორიგების მაგალითია მერაბ კოსტავასთვის ზვიად გამსახურდიას აზროვნება.

ლექსის ლირიკული პერსონაჟი შემდეგ ჩამოლამებულ საფლავებთან ჩნდება, ობლის სამარხზე საროს კვნესა ამ-

გლოვიარებს და, თალხით მოსილი, მეგობრის აჩრდილს ელის, როგორც ლაერტის ძის მომლოდინე აქილევესი.

უდროოდ დაღუპული შვილის აჩრდილის გამოძახება, გილგამეშის მიერ ენქიდუს სულის გამოხმობა გვხვდება აგრეთვე მერაბ კოსტავას ლექსში „ირაკლის“ (1,126-131).

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, „პაემანს“ წინასწარმეტყველური სამართლიანად უწოდა ზვიად გამსახურდიამ.

ისევ თავის მეგობარს უძღვნა მერაბ კოსტავამ „ძმას ქრისტესმიერს“ (1,11-16), რომელშიაც დიდი მოაზროვნის, ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერის, საქართველოს პირველი პრეზიდენტის დაუფინყარი სულიერი პორტრეტი შექმნა, ერთობლიობაში გაიზიარა მისი დევანლი ერის წინაშე და უკვდავება უწინასწარმეტყველა (ცნობილია, ამ ეროვნულ მოძრაობას და იდეალებს „პროვინციულ ფაშიზმად“ ნათლავდნენ ზვიადის და მერაბის დაუძინებელი მტრები, იანიჩრები, ურჩხულის აგენტები).

ლექსის სათაურიც მრავლისმეტყვეელია.

მერაბ კოსტავს მოღვანეობას, პოეზიას, აზროვნებას წარმართავდა უფლის სული, სულიწმინდა. სულიერი ძვრების, სულიერი წრთობის დიდი ოსტატი მუდმივად საუბრობდა და სულიერ ძმობაზე. შვილს დაუნერა: „მამაშვილობა გვიჩნს ავბედიტად, თუ სულიერი არ გავხდით ძმები“ და სულიერი ნათესაობა სისხლით ნათესაობაზე მალლა დააყენა.

მერაბისთვის ზვიადი მართლაც ქრისტესმიერი ძმა იყო, ზეცით დანიშნული ძმა. ქრისტე ნამდვილ ძმად, დად და დედად ჩვენი ზეციური მამის ნება-სურვილის შემცნობს აღიარებდა: „ვინც ჩემი ზეციური მამის ნება-სურვილს შეასრულებს, ის არ არის ჩემი ძმაც, დაც და დედაც“ (მათე, 13,50) (2,127).

ლექსში იმთავითვე იქმნება წმინდა ალაგებში, ტაძრებში მოარული, წარსულის სუნთქვის შემგრძნობი გმირი, რომელიც პარსიფალის (გრაალის მცველი იყო) ნახევარძმას (ფაირეფიცს), დიდგორს მოსულ ტაძრელს (ტაძრელი რაინდები გრაალის იდეალის მსახურები იყვნენ), გრაალის

მცველს, ათონის მთიდან საიდუმლოდ მობრუნებულ თორნიკეს მოგვაგონებს. იგი ფერს უცვლის ირგვლივ ყველაფერს...

უპირველესად, ვაჭრული სულის აღზევების, ჩვენში შემოხიზნული დუშმანის მეუფების ჟამს დაშრეტილი რწმენის ჭირისუფლის მისიას იტვირთებს, რადგან ქვეყნის ყოველგვარი უბედურება სარწმუნოების უგულვებელყოფიდან იწყება: „...ვინც განგვიახლე ნათლობის მადლი, კურთხევის ძალა შორს გამიზნული, როს მოგვეძალა დიდვაჭრის ადლით დუშმანი ჩვენში შემოხიზნული, ოდეს ტაძართა შედრკა მწირველი და მიეფარა ღრუბლებს უფალი, შენ აღემართე, ვითა პირველი, დაშრეტილ რწმენის ჭირისუფალი“.

ის იყო ზეცის რჩეული, დუშმანის წინააღმდეგ მახვილშემართული, კლდის სიმტკიცის, ჭეშმარიტების მაძიებელი: „გჩვეოდა მტერთან არდარიდება, შეწყვილებულო სიმტკიცით კლდესთან და ეძიებდი ჭეშმარიტებას, ვითა ტარიელ დაკარგულ ნესტანს“.

ჭეშმარიტება ღმერთის სახელია: „სულიწმიდა ეთქმის სულად ჭეშმარიტებისა და სიბრძნისა“ (8,341).

კლდე არის საღვთო სახელი: „უფალო, კლდეც და სიმაგრეც ჩემო, ...ჩემი კლდე ხარ, თავშესაფარი“ (ფს. 17,3) (3,536).

ქრისტე არის სულიერი კლდე: „და ყველანი სვამდნენ ერთსა და იმავე სულიერ სასმელს, ვინაიდან სვამდნენ სულიერი კლდიდან, რომელიც თან დაჰყვებოდა მათ; ხოლო ის კლდე იყო ქრისტე“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 10,4) (3,370).

სამშობლოს სატროფოს სახეში წარმოდგენა არახალია, აკაკის „ჭალარაში“ ტყვე ნესტან-დარეჯანი საქართველოს სახეა, ტარიელი – ქვეყნისთვის თავგანწირული მიჯნური.

მშობელი ხალხის რწმენის გზაზე დაყენებას, მისი ეროვნული თვითშეგნების ამაღლებას, მისთვის სწორი გეზის ჩვენებას, მაღალი იდეალებისკენ წარმართვას დიდი „ოსტატის სიბრძნე“ სჭირდებოდა: „დიდ წინაპართა ტანჯვით ვნებულმან, ერშიც ზრახვანი აღძარ ვნებისა, როს გა-

ნახლე მინავლებული ხმა ეროვნული თვითშეგნებისა. ოსტატის სიბრძნით გამოარჩიე, აზრთა განწყობას უცვალე ფერი, ხელწერა შენი გულს დაამჩნიე, ახალ ხარისხზე ასწიე ერი“.

მეხივით ცათა მკვეთელი სიტყვით შემოიკრიბა ზვიადმა ვეფხვთან საბრძოლველად განწყობილი ძმები: „შენგან ნატყორცნი გავარდა სიტყვა, ვითარცა მეხი ცათა მკვეთელი.., შემოიმტკიცე ფიც-ვერცხლით ძმანი... შლეგებს მოვგავდით მოყმენი ცხრანი, ვეფხვთან სარკენად ველად გასულებს“.

ჭაბუკები გაერთიანდნენ დიდი ილია ჭავჭავაძის იდეით: „ჩვენადვე თავი ხამს გვეყუდნოდეს“. ქაჯთაგან გამომწყვდეული გულისსწორის – ნესტანის ციხიდან განთავისუფლება გახდა მათი ცხოვრების უპირველესი მიზანი.

„ნესტან დარეჯან ქაჯებს ჰყავს, მოელის ტურფა გამომხსნელს“, ჰგოდებდა აკაკი წერეთელი.

ქაჯი და ვეფხვი ჰქვია ჩვენი მონობის ხუნდების გამომჭედელს გალაკტიონ ტაბიძის პოემაში „მშვიდობის წიგნი“.

საქვეყნოდ ელავდა ზვიად გამსახურდიას „სიმართლის ფარი“, „რწმენის აბჯარი“.

პავლე მოციქული შეგვაგონებდა: „იდექით ჭეშმარიტებით წელშემოსარტყლულნი და სიმართლის ჯავშნით შემოსილები“ (ეფესელთა, 6,14) (3,422).

„...აიღეთ რწმენის ფარი...“

„აიღეთ ხსნის ჩაჩქანი და სულის მახვილი, რომელიც არის ღვთის სიტყვა“ (ეფესელთა, 6,17) (3,422).

„ვიფხიზლოთ და შევიმოსოთ რწმენისა და სიყვარულის აბჯრით და ხსნის იმედის მუზარადით“ (I თესალონიკელთა, 5,8) (3,442).

იმ დროს, როცა შინაურთაგან ძალიან ცოტას ესმოდა ამ დიდი ქართველის ეროვნული და სარწმუნოებრივი იდეალების სიდიადე და „პროვინციული ფაშიზმის“ სუნი სცემდათ შადიმან ბარათაშვილის შთამომავლებს, მერაბ კოსტავა მომავლის სამშობლოში ხედავდა თავისი ქრისტესმიერი ძმის

გამითებას და მიქელანჯელოს დავითის სიდიადით ზეალმართულ ძეგლს, რაც უტყუარი წინასწარმეტყველების მაგალითია: „გადაიჭრები გზნებით მყოფადში, დაემკვიდრები ხალხში მითივით, ზეალმართულო ჩვენს ეპოქაში მიქელანჯელოს კუმტ დავითივით...“

მართლაც, ლეგენდების, მითების საბურველი ჰბურავს დიდ ქართველს.

რწმენის ძალით, დემონთა ხროვასთან დაუცხრომელი მებრძოლის სახე იქმნება ლექსში: „დაუცხრომელო სულიერ ცდაში, დაუსაბამო სიტყვის მხმობელო, უკიდევანო ასტრალურ ზღვაში დემონთა ხროვის დამამხობელო“.

სიტყვა, დაუსაბამო სიტყვა ღმერთის სახელია: „თავდაპირველად იყო სიტყვა და სიტყვა იყო ღმერთთან, და სიტყვა იყო ღმერთი“ (იოანეს სახარება, 1,1) (3,176).

ტარიელის მარადში თანამდგომი მეგობარი ავთანდილობის ერთობ ძნელ საქმეს არასოდეს ღალატობდა...

„სვებედის სანყისთა“ (ღმერთის) მძებნელ პოეტს უკვირს „ედემის ხმის“ მსმენელი, სხვებზე მეტად დამამწვრალი, „უკვდავთა დიადემის ღირსი“ რაინდი მოყვასისგან რომ გაინირა, მაგრამ ამას უფლის გამოცდად მიიჩნევს: „აღბათ გამოცდა ენება უფალს, როს გიმზადებდა ხვედრს არასაცდენს, რადგან განგებას რომელი უყვარს, მასვე მოუვლენს სასტიკ განსაცდელს“.

ღვთისმეტყველი გვასწავლის: „ზოგჯერ ღმერთი დაუშვებს, მართალი მორწმუნეც განსაცდელს ენიოს, ჭირი და უბედურება დაითმინოს, რათა სხვა ადამიანებს დაანახვოს მორწმუნეობაში დაფარული სათნოება“ (9,91).

„ვინც უყვარს, იმას წვრთნის უფალი“ (პავლე მოციქული, ებრაელთა, 12,6) (3,485).

„ნეტარია განსაცდელის გადამტანი კაცი, რადგან რაკი გამოიცდება, მიიღებს სიცოცხლის გვირგვინს, რომელიც აღუთქვა ღმერთმა თავის მოყვარულთ“ (იაკობ მოციქული, 1,12) (3,295).

ლექსში ზვიად გამსახურდია წარმოჩნდება, როგორც ქრისტეს ბედის გამზიარებელი, ჭორის ღვართქაფით, ცილისწამებით განამებული, რომელსაც ქრისტესავით ძმრით აუვისეს ფიალა, მაგრამ არ აიცდინა, რადგან მაცდურის მავნებლობა აქ ბუნებრივი იყო, იმ სოფელში კი მის ამქვეყნიურ სიამაყეს მათხოვრობა შეენაცვლებოდა: „ჭორის ღვართქაფმა გადაგიარა და როს აღგივსეს ძმარით ფიალა, არ აიცდინე სასმელი ესე, რადგან იცოდი, როგორ მავნებლობს, როცა მაცდური გიდგას საჭესთან, რომ სიამაყე აქ რომ მბრძანებლობს, მათხოვარია იმ სოფლის ბჭესთან“.

ჭეშმარიტებას განშორებული, ძმის აღსარების გამთქმელი, ზიარებამდე სინანულისგან შორს მყოფი ზეცაში ვერ იპოვის თავშესაფარს...

„ძმას ქრისტესმიერს“ დაინერა 1978 წ. 12 აგვისტოს.

ათ წელზე მეტი ხნით ადრე განჭვრიტა მერაბ კოსტავამ ზვიად გამსახურდიას მომავალი სულიერი გმირობა, ტრაგიკული, ჯვარცმის ტოლფასი აღსასრული და იწინასწარმეტყველა მისი უკვდავებაც.

ლიტერატურა

1. მერაბ კოსტავა, ლექსები, თბ. 1990
2. „ოქროს საწმისი“, 1977, №4
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I
5. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985
6. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, თ. I, თბ. 1991
7. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ. 1991
8. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ. 2000
9. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ. 1991

დაიბეჭდა გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის ბაზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge; universal505@ymail.com